

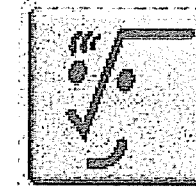
ÖSS - ÖYS - YGS - LYS
1988'DEN 2012'YE

ÖSYS
KİTAPLARI SERİSİ

2012

SON 25 YILIN
YGS - LYS
FELSEFE GRUBU
SORULARI ve ÇÖZÜMLERİ

Ahmet SEZGİN

KAREKÖK

İÇİNDEKİLER

FELSEFE

Felsefe ile Tanışma	8
Bilgi Felsefesi.....	25
Varlık Felsefesi	35
Ahlak Felsefesi	40
Sanat Felsefesi	49
Din Felsefesi	56
Siyaset Felsefesi	58
Bilim Felsefesi	65

PSİKOLOJİ

Psikoloji Bilimini Tanıyalım	80
Psikolojinin Temel Süreçleri	89
Öğrenme, Bellek, Düşünme	105
Ruh Sağlığının Temelleri	118

SOSYOLOJİ

Sosyolojiye Giriş	128
Birey ve Toplum.....	145
Toplumsal Yapı	153
Toplumsal Değişme ve Gelişme	155
Kültür	162
Toplumsal Kurumlar.....	170
Aile.....	172
Ekonomi.....	174
Siyaset.....	180

MANTIK

Mantığa Giriş	184
Klasik Mantık; Kavram ve Terim, Tanım	187
Önerme	190
Kıyas (Çıkarım)	192
Mantık ve Dil	199
Sembolik Mantık; (Önergeler Mantığı)	201
Sembolik Mantık; Yüklemeler (Niceleme) Mantığı	210

Cevap Anahtarları	213
-------------------------	-----

BÖLÜM FELSEFE

Felsefe ile Tanışma

Bilgi Felsefesi

Varlık Felsefesi

Ahlak Felsefesi

Sanat Felsefesi

Din Felsefesi

Siyaset Felsefesi

Bilim Felsefesi

1. Gören öznenin kendisi de görülebilirlik alanındadır. Bu cümleden çıkacak sonuç aşağıdakilerden hangisidir?

A) Öznenin de nesne olabileceği
B) Ancak nesnenin nesne olabileceği
C) Doğru bilginin olabileceği
D) Gerçeğe ulaşılabilirliği
E) Nesneden uzaklaşılabileceği

(ÖSS 2005)

4. Galilei'nin ortaya koyduğu "Hız, düşme zamanıyla orantılıdır." yargısının tek bir düşme olayı için değil, bütün düşme olayları için geçerli olması bilimsel bilginin hangi özelliği ile ilgilidir?

A) Olanı olduğu gibi aktarma
B) Genellenebilir olma
C) Birikimli olarak ilerleme
D) Kendi içinde tutarlı olma
E) Deney ve gözleme dayanma

(ÖYS 1991)

2. Dewey'e göre, insanın bilgi edinme eylemi bir sorunla karşılaştığı anda başlar. Örneğin, ormanda kaybolan bir kişi yolunu bulmak için yoğun bir biçimde düşünmeye başlar. Güneşin ve arazinin durumu, şimdiye kadar yürüdüğü yön gibi verileri hesaba katarak bir çözüm, bir bilgi üretir. Eğer ürettiği çözüm ormandan kurtulmasını sağlıyorsa bilgi doğru, sağlamıyorsa yanlıştır.

Bu parçaya göre, Dewey bilgi edinmede aşağıdakilerden hangisinin önemini vurgulamaktadır?

A) Bilen birine danışmanın
B) Soru sormanın
C) Sezgilerden yararlanmanın
D) Şüphe etmenin
E) Problem çözmenin

(ÖSS 1995)

3. Russel'a göre bilim, gözlem ve gözleme dayalı akıl yürütme yoluyla önce dünyaya ilişkin olguları, sonra bu olguları birbirine bağlayan yasaları bulma çabasıdır.

Bu tanımda bilimin hangi özelliği vurgulanmaktadır?

A) Birikimli olarak ilerleme
B) Evrensel olarak kabul edilme
C) Ampirik olma ve mantık ilkelerine dayanma
D) Uygulanabilir olma
E) Değişebilme ve kendini yenileme

(ÖYS 1997)

5. – Thales (MÖ. 7. yy.), bir yere sürtülen kehribarın hafif cisimleri çektiğini gözlemiştir.
– Gilbert (1544 – 1603), kehribarın gösterdiği bu özelliğin cam, reçine, kükürt gibi maddelerde de bulunduğunu fark etmiştir.
– Guericke (1602 – 1686), kükürten yapılmış bir küre yardımıyla ilk elektrik üreticini bulmuştur.

Buna göre, Thales'in çalışmalarının elektrik üreticinin bulunmasına temel oluşturması, bilimle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine bir örnektir?

A) Gözlenen olayların yansız bir biçimde betimlenmesi gerektiğine
B) Olgu ve olayların değişik özellikleriyle ortaya konması gerektiğine
C) Gelişmelerin önceki bilgi birikimine dayalı olduğuna
D) Bilgiye ulaşmada, kullanılan yöntemin önemli bir payı bulunduğuna
E) Bir olayın birden çok nedeni olabileceğine

(ÖYS 1993)

6. Bilimde gelişme bilim adamları arasındaki işbirliğinin bir sonucu olarak gerçekleşir ve adeta bir bayrak yarışına benzer. Bir bilim adamı başka bir bilim adamının elde ettiği sonuçları eleştirip düzeltebileceği gibi, onlara dayanarak yeni bilgilere de ulaşır. Bu nedenle, örneğin tıp, fizik, psikoloji alanındaki bilgiler bundan elli yıl öncesine göre daha ilerdedir.

Bu parçada bilimsel bilginin hangi özelliğinden söz edilmektedir?

A) Mantık ilkelerine uygun olduğundan
B) Kuramsal temele dayandığından
C) Sistemli ve düzenli olduğundan
D) Nesnel olarak doğrulandığından
E) Birikimli olarak ilerlediğinden

(ÖSS 1996)

7. Küçük çocuklar bilimin konusuna giren sorular sorduğunda birçok yetişkinin şaşırıldığını gözliyorum. "Ay neden yuvarlak?" diye soruyor çocuk. "Bir çukurun derinliği en fazla ne kadar olabilir? Dünyanın doğum günü ne zaman?" Birçok yetişkin bu tür soruları tedirgin ya da alaycı bir tavırla yanıtlıyor veya yan çiziyor: "Ne sanıyordun? Ay kare mi olacaktı yani?" Kısa süre sonra, çocuk bu soruların yetişkinleri sıkıştırdığını farkına varıyor. Böyle bir kaç deneyim daha yaşadıktan sonra da bilimden soğuyor.

Parçada çocukların bilimden soğuması aşağıdakilerin hangisine bağlanmıştır?

A) Çocukların bilimsel konulardan çabuk sıkılmalarına
B) Yetişkinlerin çocuklara az zaman ayırmalarına
C) Çocukların uygun soru sormayı bilmemelerine
D) Çocukların merak duygularının gerektiği gibi karşılanmamasına
E) Yetişkinlerin, çocukları bilimsel konulardan uzak tutmak istemelerine

(ÖSS 2000)

8. Felsefe, insanlar yaşamla ilgili temel gereksinimlerini bir dereceye kadar karşılayıp başka uğraşlar için olanak bulabildiklerinde başlamıştır.

Bu görüşe göre, felsefenin ortaya çıkmasında rol oynayan temel etken aşağıdakilerden hangisidir?

A) Özgür düşünce
B) Üretim fazlası
C) Nüfus artışı
D) Keşif ve icatlar
E) Kültürel etkileşim

(ÖSS 1997)

9. Felsefe ilk kez Batı Anadolu'nun zengin liman kentlerinde ortaya çıkmıştır. Doğudan gelen kervan yollarının sonunda bulunan bu kentler, deniz ticaretinin de merkezini oluşturmaktaydı. Ticari ilişkilerde sadece mallar değiş tokuş edilmez, bu malların üretiminde kullanılan bilgi, görüş ve teknikler de öğrenilirdi. İşte bu alış veriş Batı Anadolu'nun liman kentlerinde yaşayanların dünyayı tanıma, dolayısıyla eski düşüncelerinden kuşku duyma ve bunların yerine yeni bilgi ve birikimlerine uygun bir düşünce sistemi oluşturma yönünde büyük bir atılım yapmasını sağlamıştır.

Bu parçada, felsefenin doğuşu aşağıdakilerden hangisine bağlanmıştır?

A) Çeşitli uygarlıkların bilgi birikiminden yararlanıldığı bir refah ortamının oluşmasına
B) Ticaret yoluyla zenginleşen toplumlarda sanatçı ve düşünürlerle yönetimde önemli görevler verilmesine
C) Toplumda kültürel etkileşim yoğunlaştıkça eğitime verilen önemin de artmasına
D) Üretim tekniklerinin gelişmesi sonucu ulaşım araçlarının çeşitlenmesine
E) Ticaretin geliştirdiği girişimci kişiliğin yaşam tarzına da yansımına

(ÖSS 1999 İptal)

10. Thales'e göre evrendeki her şey tek bir ana madde-den türemiştir. Anaksimenes ve Anaksimandros, Thales'in bu görüşünü paylaşmakla birlikte, ana mad-denin niteliği konusunda onunkinden çok farklı görüşler ortaya atmışlardır. Burada asıl önemli olan, Anaksimenes ve Anaksimandros'un Thales'in savını herhangi bir otoriteye ters düştüğü gerekçesiyle red-detmek yerine, mantık ve deneyimlere aykırı olduğu-nu göstererek çürütmeye çalışmalarıdır. Bu tavır o dönem için çok yenidir. Çünkü o güne kadar, evrenle ilgili her şey doğa üstü güçlere bağlanarak inanç konusu kabul edilmiş ve hiçbir zaman tartışılmamıştır.

Bu parçaya göre, Anaksimenes ve Anaksimandros aşağıdakilerden hangisine öncülük etmişlerdir?

- A) Akılcı gerekçelere ve olgulara dayalı eleştiriye
- B) Deneyisel yöntemle yapılan araştırmalara
- C) Bilgiye değer veren toplum düzeni arayışlarına
- D) Devlet otoritesine karşı çıkan görüşlere
- E) Meslektaşlar arasında dayanışmaya

(ÖSS 1999)

12. Felsefe çok kullanıldığı hâlde anlamı az bilinen bir sözcüktür. Söz gelimi Oğuz için arkadaşı "Onun hayat felsefesi gününü gün etmektir." diyor. Bir firma satış felsefesini "Müşterileri mutsuz etmektense daha az kazanmaya razıyız." şeklinde özetliyor. Bir banka kendini diğer bankalardan farklı göstermek için "Bizim felsefemiz hepsinden farklıdır." sloganıyla reklam yapıyor. Felsefenin kelime anlamının dışında kullanılışıyla ilgili bu tarz örnekleri daha da çoğaltabiliriz. Değişik anlamlar yüklenen felsefe sözcüğü aslında Herakleides Pontikos'un söylediğine göre ilk olarak Pythagoras tarafından kullanılmış, Yunanca "philosophia" sözcüğünden gelmektedir.

Dilimize "felsefe" olarak geçen "philosophia" nın kelime anlamı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Gerçeklik bilgisi
- B) Yaşam atılımı
- C) Bilgelik sevgisi
- D) Hayat görüşü
- E) Yaşama sevinci

(YGS 2012)

14. İnsanoğlu sadece para kazanma peşinde değildir. O, evrenin yapı ve düzenini, yaşamın değer ve amacını, madde ve ruh ilişkisini, bilgilerimizin güvenilirlik derecesini, iyi, güzel ve doğrunun niteliklerini bilmek ister. Felsefe, işte bu isteği karşılama çabasıdır.

Parçaya göre, felsefenin işlevi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Anlama ve gerçeği görme ihtiyacını gidermek
- B) Yaşamda başarılı olmayı öğretmek
- C) Mutlu olmayı öğretmek
- D) Toplumsal yaşamı düzenlemek
- E) Okuma alışkanlığı kazandırmak

(ÖYS 1992)

16. Pythagorasçı okula göre, felsefenin amacı insan ruhunu kurtarmaktır. Mutluluğun insan ruhunda aranması gerektiğini ileri süren Pythagorasçılar, ruhun kurtuluşunun ancak bilgi yoluyla saflaşarak ulaşılacak erdemli bir yaşayışla mümkün olduğunu savunmuşlardır.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi Pythagorasçı okulun bir özelliğidir?

- A) Felsefe alanında, sorulardan çok cevaplara önem verme
- B) Felsefeyi salt bir düşünme eylemi olarak değil, aynı zamanda bir yaşam biçimi olarak görme
- C) Akla dayalı çıkarımların yanı sıra duylara dayalı bilgiye de değer verme
- D) Bilginin doğruluğunu, sağladığı yarara değil, öğeleri arasındaki tutarlılığa bağlama
- E) Varlığın hem düşünceden hem de maddeden oluştuğunu ileri sürme

(1999 İptal)

kareköt

kareköt

11. Eski Yunanlıların dilinde felsefe (philosophia) sözcüğü "bilgelik sevgisi" anlamına gelmektedir. Eski çağdaki anlamıyla bilgelik, yalnız bilmeyi değil, erdemli ve mutlu yaşam sürmeyi de içermektedir. Dolayısıyla filozof, her şeyi bilen değil, bilgiyi ve bilgeliği seven, onu ele geçirmek için uğraşan kişidir.

Bu parçaya göre, felsefe ile bilgelik arasında nasıl bir ilişki vardır?

- A) Bilgelik, felsefe yapabilmek için gereklidir.
- B) Felsefe, bilgeliğe ulaşma çabasıdır.
- C) Felsefe, bilgeliğe bir konum kazandırma çabasıdır.
- D) Bilgelik, felsefenin gelişmesi için çaba harcamaktır.
- E) Bilgelik, felsefe sevgisidir.

(ÖYS 1995)

13. Kant'a göre, felsefeden öğrenilecek tek şey vardır: felsefe yapmak. Tarih boyunca her filozof, bizi tartışmaya açtığı sorunlara eğilmeye çağırmıştır. Felsefe yapmak işte bu çağrıya uymakla başlar. Filozofların önermelerini sorgulamak eleştiriye yöneltir bireyi. Böylece aklın ışığında doğrular araştırılmış olur.

Bu parçaya göre, felsefe yapmak nedir?

- A) Çoğunluğun benimsediği görüşlere uyma eylemidir.
- B) Aklın ilkelerinden destek alarak düşünme çabasıdır.
- C) Bilimsel araştırmayı yaygınlaştırma çabasıdır.
- D) Filozofların görüşlerinin günlük yaşama uygulanmasıdır.
- E) Filozofların düşüncelerini yayma çabasıdır.

(ÖYS 1998)

15. Sofistler, düşünürlerin o zamana kadar üzerinde durmadıkları kültür, ahlak ve siyasetle ilgili sorunları ele alıp tartışmış, bu konuları felsefeye kazandırmışlardır. Bu, felsefenin gelişmesi açısından büyük bir katkıdır.

Bu parçada felsefi düşüncenin gelişmesinde aşağıdakilerden hangisinin öneminden söz edilmektedir?

- A) Bir konuda, diğer filozofların da onaylayacağı görüşler oluşturma
- B) Bir felsefi soruna yeni bir cevap aramanın
- C) Felsefi sorunları birden fazla yöntemle incelemenin
- D) Felsefenin tartıştığı konular evrenini genişletmenin
- E) Bir felsefi konuyu tüm yönleriyle ele almanın

(ÖSS 1999)

17. İnsan merak eden varlıktır. Kendini, insanı, doğayı, evreni, toplumu... Felsefe, en temeldeki bu şeyleri akıl yoluyla anlama arayışıdır. Bunları sorgulamak amacıyla çeşitli sorular ortaya atar. Bir şey gerçekten bilinebilir mi? Eğer bilinebilirse neler bilinebilir? Bilinenlerin bilindiğinden nasıl emin olunabilir? Buna benzer felsefi sorular felsefenin odağını oluşturur.

Bu parçaya dayanarak aşağıdakilerden hangisinin felsefi soru niteliğinde olduğu söylenebilir?

- A) Demokratik yasaların özellikleri nelerdir?
- B) Yer çekimi kuvveti cisimleri nasıl etkiler?
- C) Toplumsal normların amacı nedir?
- D) Niçin ahlaklı olmalıyım?
- E) Atlar ayakta mı uyur?

(YGS 2010)

18. Felsefe yapmanın koşullarından ilki, aklımızı kurcalayan her soruyu dile getirme cesareti göstermek; diğeri de herkesçe doğal kabul edilen şeyleri tekrar göz önüne getirmek ve onlara sorun muamelesi etmektir. Ve nihayetinde, felsefe yapabilmek için avare olmalıdır tin. Bir hedefin peşinde koşuyor ve istem tarafından yönlendiriliyor olmamalı yani hiçbir şey onun dikkatini dağıtmamalı, kendini öğrenmeye vermelidir.

Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi felsefe yapmanın koşulları arasında yer almaz?

- A) Özgürce soru sorabilme
- B) Olaylara herkesten farklı bakabilme
- C) Sorularını cesaretle dile getirebilme
- D) Yönlendirmelere açık olabilme
- E) Saplantılardan uzak durabilme

(ÖSS 2008)

20. Birçok filozof kendinden önce gelenlerin görüşlerinden farklı, kimi zaman onlara zıt bir görüşle ortaya çıkmış; kendinden sonra gelen filozoflar tarafından reddedilme kaderiyle de karşılaşmıştır. Bir bakıma, filozofun, felsefede kendisine kadar olan gelişmeleri ve savları gözden geçirerek yeni bir felsefe sistemine ulaşma çabası içinde olduğu söylenebilir.

Bu parçada aşağıdaki görüşlerden hangisi vurgulanmaktadır?

- A) Felsefi görüşler, evreni ve varlığı bir yönüyle değil, bütünüyle açıklamaya çalışır.
- B) Her felsefe sistemi onu oluşturan düşünürün kişiliğini yansıtır.
- C) Her felsefe akımı kendi içinde düzenli ve tutarlı bir bilgi bütünüdür.
- D) Felsefede üretilen bilgiler, doğruluğu ya da yanlışlığı tartışılmaz niteliktedir.
- E) Filozoflar, felsefedeki bilgi birikimini sorgulayarak kendi görüşlerini oluşturmaya çalışırlar.

(ÖSS 1999)

kareköt

21. Bir felsefe tarihçisine göre;

- Epiküros'un acı yokluğunu en yüksek haz olarak belirlemesi, onun uzun yıllar damla hastalığının getirdiği acılarla boğuşmak zorunda kalmasıyla;
- Platon'un demokrasi karşıtı eğilimleri, hocası Sokrates'in Atina demokrasisi tarafından ölümüne mahkûm edilmesi karşısında duyduğu kızgınlıkla açıklanabilir.

Felsefe tarihçisinin bu yaklaşımının temelinde aşağıdaki görüşlerden hangisi vardır?

- A) Düşünür, çevresindeki olayların etkisinden arındıkça yetkinleşir.
- B) Aynı çağda yaşayan düşünürlerin görüşleri arasında paralellik vardır.
- C) Düşünürler ele alacakları konuları, yakın çevrelerinin yönlendirmesiyle seçerler.
- D) Bir düşünürün öğretisini açıklamak için, yaşadığı çağda egemen olan görüşleri bilmek gerekir.
- E) Bir düşünürün kişisel birikimleri ve yaşantıları onun düşünce sistemini etkiler.

(ÖSS 1999 İptal)

22. Zekânın ve bilgeliğin ölçütünün zenginlik olduğunu düşünen kişiler, Thales'le yoksul olduğu için alay ederler. O da bunun üzerine zeytinin az olduğu o yıl, elindeki bütün parayla, ihtiyaç olmadığı için ucuzlamış olan ve zeytinyağı üretiminde kullanılan tüm presleri satın alır. Sonraki hasat mevsimi geldiğinde ihtiyacı olanlara bu presleri kendi belirlediği fiyattan kiralayarak çok para kazanır.

Bu parçadan aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Filozof, dünyayı anlamlandırmaya çalışan kişidir.
- B) Felsefe, her şeye eleştirel bir gözle bakma alışkanlığı kazandırır.
- C) Filozofların öncelikleri diğer insanlardan farklıdır.
- D) Filozof, hayata dair her şeyi felsefi probleme dönüştürür.
- E) Felsefi düşünce çözümleyici ve kurgusaldır.

(YGS 2011)

24. Yeni Çağda pozitif bilimlerdeki gelişmeler felsefenin alanını bir ölçüde daraltmış, giderek felsefenin yalnızca bilimlerle ilgili alanları konu almasının yeterli olabileceği düşüncesi belirip güçlenmiştir. Bunun sonucunda, felsefenin yeni bir alanı olarak bilim felsefesi doğmuştur. Hatta bundan sonra bazıları felsefe yapmanın yalnızca "Bilim üzerine düşünme" etkinliği olduğunu sanmıştır.

Bu parçada sözü edilen Yeni Çağdaki felsefi yaklaşım, felsefi bilginin aşağıdaki özelliklerinden hangisine ters düşmesi nedeniyle eleştirilebilir?

- A) Akıl ve mantık ilkelerine dayalı olma
- B) Eleştirel bir yapıya sahip olma
- C) Yaratıcılık gerektirme
- D) Bilgi evrenini bir bütün olarak ele alma
- E) Filozoflara özgü etkinliğin ürünü olma

(YGS 2011)

25. Felsefi bilgi bir tavır olarak kuşkucu ve sorgulayıcıdır. Her filozof kendisinden önce gelen bütün insani bilgi ve deneyi sorgulamak ve çözümlemekle işe başlamıştır. Thales Yunan mitolojik geleneğini, Sofistler Yunan doğa filozoflarını, Sokrates Sofistleri sorgulamıştır ve bu böyle günümüze kadar devam etmiştir.

Bu parçada temel olarak felsefenin hangi özelliği anlatılmaktadır?

- A) Nesnel olması
- B) Evrensel olması
- C) Eleştirel olması
- D) Bilimlerin doğuşuna kaynaklık etmesi
- E) Akıl ve mantık ilkelerine uygun olması

(ÖYS 1995)

26. Filozof hem eserlerinde hem de yaşantısında önyargılardan uzak durmaya çalışan, içinde yaşadığı çevrenin inançlarını, tutkularını ve alışkanlıklarını sorgulayabilen kişidir.

Bu cümlede filozofun hangi özelliği vurgulanmaktadır?

- A) Mutlak bilgiye ulaşmaya çalışması
- B) Eleştirel olması
- C) Düşüncelerinin birbiriyle tutarlı olması
- D) Sezgilerinin güçlü olması
- E) Çevresini etkilemesi

(ÖSS 1996)

kareköt

23. Felsefe yapmak dağa tırmanmak gibidir. Sadece doruğu ele geçirmek için dağa çıkanlar dağdan bir şey anlayamazlar. Gerçek dağcı olanca varlığıyla tırmanır. Doruk ancak dağda yaşanan zamanın bir parçası olarak önemlidir. Dağ, doruk değildir.

Bu parçada savunulan görüş aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Filozof felsefe yapmanın her aşamasından zevk alır.
- B) Filozofun amacı gerçeğin bilgisine ulaşmaktır.
- C) Felsefe, yapmayı öğretir; söylemeyi değil.
- D) Felsefede doruk noktası yoktur.
- E) Sevgi olmadan felsefe olmaz.

(ÖSS 2004)

27. Felsefe, kendine dönük düşünmedir. Felsefe yapan zihin hiçbir zaman yalnızca bir nesne hakkında düşünmez. Herhangi bir nesneyi düşünürken, aynı zamanda hep o nesneye ilişkin kendi düşüncesi hakkında da düşünür. O zaman, felsefeye ikinci dereceden düşünce, düşünce hakkında düşünce denir.

Bu parçada felsefenin hangi özelliğinden söz edilmektedir?

- A) Cevaplarından çok sorularıyla var olduğundan
- B) Düşünme sürecinin her aşamasında yer aldığından
- C) Kendi etkinliği üzerinde yoğunlaşıp kendi kendini sorguladığından
- D) Özgür düşünmenin yöntemi olduğundan
- E) Sorularını bilimsel verileri temel alarak oluşturduğundan

(ÖSS 2001)

kareköt

29. Bir masalda, iki terzi, krala diktikleri giysiyi yalnızca akıllı insanların görebileceğini söyleyerek onu kandırırlar. Aslında ortada, dikilmiş herhangi bir giysi yoktur. Kralla karşılaşanlar, akılsız diye damgalanmamak için, onun çıplak görüldüğünü söylemez; aksine, olmayan giysiye herkes övgüler yağdırır. Kralın çıplak olduğunu, onu gören bir çocuk söyler yalnızca. Bir düşünür de bu çocuk gibi, gerçeği söyleyebilecek yüreklilikte olmalıdır. Kendi çağının tüm önyargılarına karşın, saygınlığının zedelenmesi pahasına, gerçeği olduğu gibi ortaya koymalı; çocukların yetişkinlikte yitirdikleri bu özelliği korumaya çalışmalıdır.

Bu parçaya göre, bir düşünürde aşağıdaki özelliklerden hangisinin bulunması gerekir?

- A) Cevaplardan çok, sorulara ağırlık verme
- B) Soruşturmasına, olabildiğince çok bilgiyle başlama
- C) Bilimsel otoritelerle uyum içinde çalışma
- D) Daha önce cevaplanmamış sorular sorma
- E) Genel görüş ve kabullerin tutsağı olmaktan kaçınma

(ÖSS 1998)

30. Demokritos sofrasına gelen incirleri yerken bir bal kokusu almış ve hemen bir araştırmacı başlamış kafasında; o güne dek incirlerden almadığı bu koku nerden gelebilir, diye. Merakını gidermek için, incirlerin toplandığı yeri görmeye gitmek istemiş. Sofradan niçin kalktığını anlayan hizmetçi kadın gülmüş: "Boşuna zaman kaybetmeyin, incirleri bal çanağına koymuştum toplarken." demiş. Demokritos'un canı sıkılmış bu araştırma fırsatını kaçırdığı, bir merak konusu elinden alındığı için. "Hadi be sen de." demiş hizmetçi kadına. "Keyfimi kaçırdın ama ben yine de bal kokusu incirde kendiliğinden varmış gibi nedeni araştıracağım." Demokritos'un bu yaklaşımı birçok bilim adamı ve filozofta vardır.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçada bilim adamı ve filozoflarda var olduğu söylenen yaklaşıma ters düşer?

- A) Olaylara diğer insanlardan farklı bakma
- B) Her şeyin nedenini sorma
- C) Araştırmaktan hoşlanma
- D) Merak duygusunu canlı tutma
- E) Başkalarının düşüncelerini benimseme

(ÖSS 2007)

31. Filozoflar işlerini yaparken sorulardan yararlanırlar. Filozofun elindeki sorular, problemlere çözüm getirmenin bir anahtarıdır. Genellikle, karşılaşılan problemler zaman içerisinde pek fazla değişmez. Zamanla değişen, filozofun problemin çözümünde rol oynayan farklı etkenleri seçebilmesidir. Problemi farklı sorular sorarak irdelediğinde, "var olan"ın daha önce gözden kaçmış olan yanları aydınlanmaya başlar. Böylece her doğru soru, onu problemi çözmeye bir adım daha yaklaştırır.

Bu parçada filozofun sorduğu soruların hangi yönü vurgulanmıştır?

- A) Problemlerin çözümüne ışık tutması
- B) Olaylarda fazla değişiklik olmadığını göstermesi
- C) Herkes tarafından sorulduğunda önemini yitirmesi
- D) Dünyaya egemen olma isteğinden kaynaklanması
- E) Çözümlemeyecek problemler için zaman harcanmasını önlemesi

(ÖSS 2002)

32. Düşünme, doğuştan bazı yatkınlıklara dayalı olmasına karşın, öğrenmeyle gelişen bir etkinliktir. Bu açıdan, büyük düşünürler de dahil, herkes "düşünme öğrencisi" sayılabilir. Düşünmek bir çeşit borçlanmayı da beraberinde getirir. Düşünme sürecinde borcumuzu "yanlış"la öder, karşılığında "doğru"yu alırız. İnsanoğlu yanlış yapmaktan kurtulamayacağına göre, bu süreç asla bitmez. Her seferinde bilginin kristal kalesini yıkar, sonra yeniden daha yükseğini kurmaya başlarız.

Bu parçada, düşünmeyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır?

- A) Kesin bilgiye ulaşmanın en etkili yöntemi olduğu
- B) Yapılan hatalardan alınan derslerle sürekli geliştiği
- C) Soyut verilerden yola çıkarak somut sonuçlara ulaşma çabasıyla kaynaklandığı
- D) Yalnızca özgür ve bağımsız bir ortamda gelişebileceği
- E) Bütün soruların cevaplanabileceği varsayımına dayandığı

(ÖSS 2002)

33. Benim gibi düşünmeyenlere çok şey borçluyum. Bana taban tabana karşıt olsalar da benim düşüncelerimi çürütmekten başka bir amaç gütmeseler de hınca kapılmayıp aklımı kullanırsam, düzgün düşünmede onlardan büyük ölçüde yararlanabilirim.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisinin yararı vurgulanmaktadır?

- A) Farklı düşüncelere açık olmanın
- B) İncelenen konuya odaklanmanın
- C) Mutlak doğrulara ulaşma çabasının
- D) Bildiklerinin doğru olduğunu savunmanın
- E) Bağımsız olmanın

(ÖSS 2005)

34. "Erdemli olmak nedir?" sorusuna Locke, "Tanrı, devlet ya da gelenek otoritelerinin birine, ikisine ya da hepsine uymaktır.", Sokrates, "Bilgili olmaktır.", Protagoras ise "Kendini yönetmektir." şeklinde cevap vermektedir.

Bu parçada sözü edilen durum, felsefenin hangi niteliğine bir örnektir?

- A) Soruları cevaplarken mantık ilkelerine bağlı kalmasına
- B) Her türlü bilgiyi irdelemesine
- C) Soruları cevaplamada, farklı bakış açılarının bulunmasına
- D) İlkelerle akıl yoluyla ulaşılmasına
- E) Cevapladığı soruların değişik konularda olmasına

(ÖSS 1995)

35. Felsefe, yaşam üzerine üretilen düşüncelerden oluşur.

Bu görüşe göre, "Dünyanın anlamı, yaşamın amacı nedir?" sorusuna yanıt arayan bir kişiye felsefe nasıl yardımcı olur?

- A) Ünlü filozofların yaşamlarıyla ilgili bilgiler vererek
- B) Toplumsal yaşamı istenilen biçimde düzenleyerek
- C) Okuma ve çalışma becerisinin geliştirilmesi için ortam hazırlayarak
- D) Yaşamla ilgili çeşitli görüşleri sunup bunları inceleme olanağı sağlayarak
- E) Bilimsel araştırma tekniklerinin gelişmesine katkıda bulunarak

(ÖSS 1995)

kareköt

36. Filozof kavram dostudur. Bu, felsefenin yalnızca basit bir kavram derleme, keşfetme sanatı olmadığı- nı söylemek demektir. Çünkü kavramlar ille de bir takım formlar ya da keşifler değildir, başka bir deyişle felsefe, kavramlar yaratmayı da içeren bir disiplindir. Dost, kendi yaratılarının dostudur. Örneğin; Platon "idea", Aristoteles "Töz", Descartes "Cogito" kavramlarıyla neredeyse birlikte anılırlar. Çünkü felsefelerinin temelini bu kavramlar oluşturur ve bu kavramlar onların tanımlamalarına göre anlam kazanmıştır.

Bu parçaya dayanarak aşağıdaki yargılardan hangisine varılabilir?

- A) Kavramlar basit bilgilerdir.
 - B) Felsefenin temelinde merak vardır.
 - C) Felsefe gerçeğe ulaşma çabasıdır.
 - D) Kavramlar yaratıcılarının güçlü izlerini taşır.
 - E) Düşünme kavramlar arasında ilişki kurmaktır.
- (ÖSS 2003)

kareköt

38. Bazı filozoflara göre, felsefe bir soru sorma etkinliğidir. Felsefi sorulara sürekli değişik cevaplar verilebilir ya da tüm denemelere rağmen sorular cevapsız kalabilir. Bu nedenle felsefedeki sorulara eksiksiz, her durumda geçerli, başka türlü tasarılamayan cevaplar bekleyenler her zaman hayal kırıklığına uğrayacaklardır.

Bu parçada felsefi soruların hangi özelliği söz konusu edilmektedir?

- A) Akıl ve mantık ilkelerine uygun olarak tasarlanması
 - B) Deneysel bilimlerin çözemediği konularla ilgili olması
 - C) Cevaplara ancak uzun uğraşlardan sonra ulaşılması
 - D) Cevabın sorudan daha önemli olması
 - E) Kesin cevap verilmesinin olanaksız olması
- (ÖYS 1995)

39. Hegel tarihi keşfeder, Schopenhauer ise ondan vazgeçer. Onların bu uyumsuzluğu hala çözüm bekliyor.

Bu parçadan, felsefi düşünceyle ilgili aşağıdaki sonuçlardan hangisi çıkarılabilir?

- A) Soruların kendi cevaplarını içerdiği
 - B) Çağın değerlerine bağlı olduğu
 - C) Kesin bir doğruya ulaşamadığı
 - D) Bilimsel düşünceden etkilendiği
 - E) Doğrusal ilerleme gösterdiği
- (ÖSS 2004)

40. Masal bu ya, yoksul bir köylü kızı padişahın oğluyla evlenir. Evlendikleri gün eşi, sarayın kırk odası olduğunu söyler. Odaların anahtarlarını ona vererek, "Otuz dokuz odayı aç; ama kırkinci odayı açma." der. Yeni gelin hemen ertesi gün, izin verilen odaların kapılarını açıp bakar; kiminde para, kiminde mücevher, kiminde yiyecekler vardır. Yani, bildik şeyler.. Dayanamaz, kırkinci odayı da açar. Filozoflar da bu gelin gibidir. Tüm kapıları açmak isterler.

Parçadaki benzetmeye göre, filozofu kapıları açmaya iten aşağıdakilerden hangisi olamaz?

- A) Merak etme
 - B) Bilinenle yetinmeme
 - C) Sınırları zorlama
 - D) Sorunları çözme
 - E) Yeni öğrenmelere istekli olma
- (ÖSS 2006)

41. Kendi yaptığı maymuncukla tüm güçlük kapılarını zorlayan bir filozof, bir süre sonra, maymuncuğu kullanabilmek için gereksiz kilit yapımına geçer.

Bu cümlede aşağıdakilerden hangisi yerilmektedir?

- A) Aşırı kuşkucu olma
 - B) Kuramlara körü körüne bağlanma
 - C) Gerçekçi tutum takınma
 - D) Aracı amaç durumuna getirme
 - E) Kendi aklını üstün görme
- (ÖSS 2004)

42. Felsefenin insana ve topluma yaptığı katkıları göremeyen kişiler, onun boş ve gereksiz bir uğraş olduğunu ileri sürmektedirler. Oysa insan yaşamındaki rolü kolayca gözlenen telefon, bilgisayar veya televizyon gibi nesnelerin üretiminde felsefenin doğrudan katkısı olmasa da değer ve düşüncelerin üretimindeki katkısı yadsınamaz. Ancak, değer ve düşüncelerin insan yaşamındaki yansımaları dolaylı olarak gözlenebilir.

Bu parçaya dayanarak felsefeyle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Günlük yaşam üzerindeki etkisini görmek güçtür.
 - B) Ürettiği düşünceler arasında tutarsızlıklar bulunabilir.
 - C) Ortaya koyduğu idealler konusunda bireylerin uzlaşması zordur.
 - D) Her toplumu farklı biçimlerde etkiler.
 - E) Sorguladığı kavramlar zamanla değişir.
- (ÖSS 2000)

kareköt

43. – Rönesansla birlikte Batıda ulusal devlet düşüncesi doğmuş, bunun yanı sıra, doğa varlığı değer kazanmıştır. Felsefe de, bu çağdaki toplumsal değişmelere uygun olarak, varlık ve bilgi problemlerini ve sosyal sorunları kendine konu edinmiştir.

– Fransız Devrimi ile birlikte özgürlük ve eşitlik gibi idealler değer kazanmış, bu çağdaki filozoflar görüşlerini bu kavramlar üzerinde temellendirmiştir.

Bu örnekler aşağıdaki görüşlerden hangisini desteklemektedir?

- A) Çağına göre ileri olan toplumlar, felsefenin gelişmesine katkıda bulunur.
 - B) İnsanlık tarihi geliştikçe, felsefenin ele aldığı sorunlarda artış görülür.
 - C) Çağının görüşlerine aykırı olan düşünce ve düşüncüler kabul görmezler.
 - D) Bir çağa damgasını vuran olaylar o çağın felsefesini de etkiler.
 - E) Her felsefe akımı kendinden sonra ortaya çıkan felsefi görüşleri etkiler.
- (ÖYS 1995)

44. 15. yüzyıl başlarında Floransa Cumhuriyeti'nin güç kaybettiği bir dönemde iktidara gelen Medici ailesi yüzyıllar süren parlak bir dönemi başlatmıştır. Mediciler sanatçı, bilim adamı ve düşünürlere kanat germiş, onların rahat ve serbestçe çalışmalarını sağlamışlardır. Mediciler olmasaydı, belki de Floransa'da Leonardo, Galilei, Machiavelli, Toricelli gibi birçok öncü kişi yetismeyecekti.

Bu parçada, sözü edilen dönemdeki düşünsel gelişme aşağıdakilerden hangisine bağlanmıştır?

- A) Akıl ilkelerine öncelik verilmesine
B) Doğal ve toplumsal sorunların birlikte ele alınmasına
C) Eski değer ve bulguların önemini yitirmesine
D) Olguların çok yönlü ele alınmasına
E) Özgür ve hoşgörülü bir çalışma ortamının sağlanmasına

(ÖSS 1997)

45. İnsanların düşünce ve görüşlerini serbestçe ifade etmesi doğruların ve gerçeklerin ortaya çıkmasına ve kavranmasına katkıda bulunur. Bir düşünürün dediği gibi, düşüncelerin savunulmasından gerçekler doğar.

Aşağıdaki yargılardan hangisi bu görüşü destekler?

- A) Devletin ekonomik alana müdahalesinin azaldığı, bireylerin özgürce ekonomik girişimde bulunduğu dönemlerde toplumsal refah yükselmiştir.
B) Bilim ve felsefedeki başlıca ilerlemeler, düşünce ve inanç özgürlüğünün olduğu dönemlerde ve ülkelerde gerçekleşmiştir.
C) Bireyin yeteneklerini özgürce geliştirdiği eğitim ortamlarında, dünyada iz bırakan sanatçıları yetiştirmiştir.
D) Bireylerin yurttaş olarak haklarının korunduğu toplumlarda oluşan güven ortamı, insanların daha üretken olmasını sağlamıştır.
E) Çeşitli düşünce ve görüşlerin bir arada yaşaması, ilk önce, değişik kültürlerle iletişim olanağı bu toplumlar da görülmüştür.

(ÖSS 2000)

46. – Felsefe, insanı, onu çevreleyen evreni ve toplumu tanımak ve bilmek amacıyla olduğu için çeşitli bilim alanlarının bu konulardaki bulgularını kullanır.
– Bilim, doğru bilginin koşulları, kaynakları ve sınırları konusunda kendisine yol gösterebilecek ve onu eleştirebilecek olan felsefi görüşlerden yararlanır.

Bu iki bilgiye dayanarak felsefe ve bilimle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Aynı sorulara farklı yanıtlar verirler.
B) Bilgi edinmede aynı yöntemleri kullanırlar.
C) Aralarındaki rekabetten güç alırlar.
D) Toplumsal değişimlerden aynı ölçüde etkilenirler.
E) Birbirlerini karşılıklı olarak beslerler.

(ÖSS 2000)

47. Her bir akıl karasından seçerek Varlık dağlarını delip geçerek Düzde ben bir insan olmaya geldim

Nimri Dede'ye ait bir şiirden alınan bu dizelerin her biri, sırasıyla felsefenin alt disiplinlerinden hangilerinin konusu olabilir?

- A) Epistemoloji - ontoloji - etik
B) Etik - epistemoloji - estetik
C) Ontoloji - estetik - etik
D) Etik - epistemoloji - ontoloji
E) Ontoloji - estetik - epistemoloji

(YGS 2012)

ÇÖZÜMLER

1. Bilginin meydana gelmesinde özne ve nesne olmak üzere iki ana eleman vardır. "Özne" bilgi edinen insan, "nesne" ise hakkında bilgi edinilen nesne, varlık, kişidir. Buna göre, soru kökünde yer alan ifade, öznenin de nesne olabileceğini, yani onun hakkında da bilgi edinilebileceğini dile getirmektedir. Bu anlam da A seçeneğinde verilmiştir. Soru kökünde diğer seçeneklerle ilgili bir ifade yoktur.

Yanıt A

2. Sorunun cevabı esas olarak paragrafın birinci cümlesinde verilmiştir, diğer cümlelerde de bu ana fikir örneklendirilmektedir. Paragrafın birinci cümlesine göre, bilgi edinme "insanın bir sorunla karşılaştığı anda başlar." Bu anlamı E seçeneği özetlemektedir.

Yanıt E

3. Sorunun cevabı paragrafın şu sözcüklerindedir: "...gözlem ve gözleme dayalı akıl yürütme yoluyla..." Bu, bilimsel bilginin deneye dayanma (ampirik olma) ve mantık ilkelerine dayanması anlamına gelir.

Yanıt C

4. Galilei'nin bulduğu düşme hızı ile ilgili yargının (yasanın), tüm düşme olayları için geçerli olması, bilimsel bilginin genelleşici olma özelliğini örneklemektedir.

Yanıt B

5. Soru kökündeki verilere göre, Gilbert Thales'in bilimsel buluşundan, Guericke de Gilbert'in bilimsel buluşundan yararlanmış ve ilk elektrik üreticini bulmuştur. Bu açıklamalar bilimin birikimli olarak ilerleme özelliğini örneklendirmektedir. Soru kökünde A, B, D ve E seçeneklerine veri olabilecek bir ifade yoktur.

Yanıt C

6. Soru kökündeki "bilimde gelişme bilim adamları arasındaki işbirliğine dayanır" ve "bir bilim adamı başka bir bilim adamının buluşlarına dayanarak yeni bilgilere de ulaşır" gibi ifadeler bilimin birikimli olarak ilerleme özelliğine işaret etmektedir.

Yanıt E

7. Paragraf bütün olarak ele alındığında, çocukların bilimle ilgili konularda sordukları sorulara yetişkinlerin uygun cevap vermedikleri, çocukları adeta tersleyip onların bu merak duygularını tatmin edemediği anlamı orta çıkmaktadır. Nitekim yetişkinlerin, çocukların ayla ilgili sorularına "Ne sanıyordun? Ay kare mi olacaktı yani?" şeklinde cevap vermeleri bunu dile getirmektedir. Soru kökünde A, B, C ve E seçenekleriyle ilgili bir ifade yoktur.

Yanıt D

8. İnsanların temel gereksinimlerini karşılayıp başka uğraşlar için zaman bulabilmeleri, ihtiyaçtan fazla üretim yaptıktan sonra diğer işlerle uğraştıkları anlamına gelir.

Yanıt B

9. Sorunun cevabı paragrafın üçüncü cümlesinden sonuna kadar olan bölümdedir. Bu bölümde (Batı Anadolu'da) Yunanlı ve Doğulu tüccarlar arasında sadece mal alış veriş olmadığı, malların üretimiyle ilgili görüş ve tekniklerin de paylaşıldığı, bu durumun eski düşüncelerden kuşku duyulmasına ve felsefi düşüncenin doğmasına neden olduğu ifade edilmektedir. Bu anlamı A seçeneği karşılamaktadır. Diğer seçenekler soru kökü ile doğrudan ilgili değildir.

Yanıt A

10. Sorunun cevabı paragrafın özellikle üçüncü ve sonrakı cümlelerindedir. Bu bölümde "Anaksimenes ve Anaksimandros; Thales'in savını herhangi bir otoriteye ters düştüğü için değil, mantık ve deneyimlere aykırı olduğunu göstererek çürütmeye çalışmışlardır." denilmektedir. Buradaki "mantık ve deneyimlere aykırı olduğunu göstererek" sözcüğü akla ve deneye dayanma anlamına gelmektedir ki, bu anlamı da A seçeneği karşılamaktadır.

Yanıt A

11. Sorunun cevabı paragrafın özellikle ikinci ve üçüncü cümlelerindedir. Bu cümlelerde filozofun her şeyi bilen değil, bilgeliği seven ve ona ulaşmak için uğraşan kişi olduğu belirtiliyor. Bu, felsefenin bilgeliğe ulaşma çabası olduğu anlamına gelmektedir. A, C, D ve E seçeneklerinin soru kökü ile ilgisi yoktur.

Yanıt B

12. Paragrafın son cümlesine kadar olan bölümünde felsefe sözcüğünün yanlış anlamlarda kullanıldığı belirtilmekte ve son cümlede de felsefenin "philosophia" sözcüğünden geldiği belirtilmektedir. "Philosophia" bilgelik sevgisi (gerçeği sevme, ona dost olma) anlamına gelen bir sözcüktür.

Yanıt C

13. Sorunun cevabı paragrafın özellikle son cümlesinde açıkça verilmiştir. Bu cümlede (felsefenin) aklın ışığında doğruları araştırmak, yani düşünmek olduğu belirtiliyor. Bu anlamı B seçeneği özetlemektedir. Diğer seçeneklerin soru kökünde karşılığı yoktur.

Yanıt B

14. Soru kökü bütün olarak değerlendirildiğinde felsefenin, insanın çeşitli konuları merak etmesine, onları anlamak ve öğrenmek istemesine cevap vermeye çalıştığı ifade ediliyor. Bu anlamı da A seçeneği karşılamaktadır. Diğer seçenekler soru kökü ile doğrudan ilgili değildir.

Yanıt A

15. Soru kökünde, Sofistlerin, önceki filozofların üzerinde durmadığı bazı konuları ele alıp tartışarak felsefeye kazandırdığı ve böylece felsefenin alanını genişlettiği dile getirilmektedir. Soru kökünde A, B, C ve E seçenekleriyle ilgili bir ifade yer almamaktadır.

Yanıt D

16. Soru kökünde felsefenin insanı mutlu etme amacı güttüğü, bunun da insanın "bilgi yoluyla saflaşarak ulaşılacak erdemli bir yaşayışla mümkün olduğu" belirtilmektedir. Buradaki "bilgi yoluyla saflaşma" felsefenin insanı doğru bilgiye ulaştırması, "erdemli yaşayış" da ahlaklı yaşama biçimi anlamına gelmektedir. Buna göre Pythagorasçı okul felsefeyi, sadece bilgi edinme ve düşünme eylemi olarak değil, aynı zamanda insanı mutluluğa götürecektir ahlaklı bir yaşama biçimi olarak da görmektedir.

Yanıt B

17. Felsefi sorular, ilgili olduğu konunun özüne, anlamına, kökenine, başka bir deyişle niçinine yönelik sorulardır. Bu nitelikte bir soru D seçeneğinde verilmiştir.

Yanıt D

18. Felsefe yapmanın koşullarıyla ilgili olarak, paragrafın ilk iki cümlesinde B ve C seçeneklerine, üçüncü cümlesinde A seçeneğine ve son cümlesinde de E seçeneğine ilişkin bilgiler vardır. Fakat paragrafta D seçeneği ile ilgili bir bilgi yer almadığı için bu seçenek felsefe yapmanın koşulları arasında yer almaz.

Yanıt D

19. Soru kökünü oluşturan cümlelerin birinci bölümünde filozofun felsefi birikimden yararlandığı, ikinci bölümünde ise, bu birikimi daha ilerilere götürdüğü belirtiliyor. Soru kökünde A, B, C ve D seçeneklerine veri olabilecek bir ifade yoktur.

Yanıt E

20. Sorunun cevabı paragrafın özellikle son cümlesinde verilmiştir. Bu cümlede filozofların kendilerine kadar gelen felsefi birikimi gözden geçirerek felsefi düşüncelerini oluşturdıkları belirtiliyor. Bu anlamı E seçeneği ifade etmektedir. Soru kökünde diğer seçeneklere veri olabilecek bir bilgi yoktur.

Yanıt E

21. Soru kökünün birinci bölümünde filozofun kendi başından geçen olayların, ikinci bölümünde ise, filozofun gözlemlediği olayların onun felsefi düşüncelerini etkilediği ifade edilmektedir. Bu özellik E seçeneğinde dile getirilmiştir. A, B, C ve D seçeneklerinin soru kökünde karşılığı yoktur.

Yanıt E

22. Paragraf bütün olarak değerlendirildiğinde hem filozofların önceliklerinin diğer insanlardan farklı olduğu ve hem de Thales'le alay edenlere eleştiri, ironi vardır. Çünkü parçada Thales'in çevresindeki insanların ihtiyaç duymadığı bir yılda presleri ucuza satın aldığı hem de daha sonra preslere ihtiyacı olanlara kendi belirlediği fiyattan satarak çok para kazandığı belirtiliyor.

Yanıt C

23. Parçada felsefe yapmak dağa tırmanmaya benzetiliyor ve sadece doruğa ulaşmak için dağa tırmananların ondan bir şey anlamayacağı, dağın doruğunun dağda yaşamının ancak bir parçası olduğu, dağın sadece doruk olmadığı ifade ediliyor. Bu ifadeler, filozofun, felsefe yapmanın her aşamasından zevk aldığı anlamına gelmektedir. Bu anlam da A seçeneğinde özetlenmiştir.

Yanıt A

24. Felsefe, ele aldığı her konuya bütüncü bir anlayışla yaklaşır. Oysa parçada felsefenin yeniçağda yalnızca bilimlerle ilgilenmesinin yeterli olduğu görüşü üç kez tekrarlanmıştır. Böyle bir anlayış felsefenin bütüncü anlayışına ters düştüğü için eleştirilebilir.

Yanıt D

25. Paragrafın tümünde felsefi düşüncenin eleştirici olma özelliği farklı sözcüklerle ifade ediliyor ve son cümlede de buna örnekler veriliyor.

Yanıt C

26. Soru kökündeki sorgulayıcı olma sözcüğü, felsefi düşüncenin eleştirici olma özelliğini ifade etmektedir.

Yanıt B

27. Paragrafın her cümlesinde felsefenin "kendi üzerine düşünme ve kendini sorgulama" özelliği değişik sözcüklerle tekrarlanıyor. Felsefi düşüncenin bu özelliği C seçeneğinde ifade edilmiştir.

Yanıt C

28. Paragrafın birinci cümlesi, düşünmenin diğer insanlardan farklı yollarda yürüme, yani onlardan ayrı ve bağımsız olma anlamına geldiğini açıklamaktadır. Buna göre "yürekli" bağımsız düşünebilmek demektir.

Yanıt A

29. Paragrafta filozofun eleştirici olma özelliği "Kral Çıplak" diye bilinen masal örneğiyle açıklanıyor. Paragrafın sonunda da filozofun, masalda kralın çıplak olduğunu haykıran çocuk gibi, yani toplumun genel kabullerinin dışına çıkıp onları eleştirebilmesi gerektiği ifade ediliyor. Bu anlamı E seçeneği karşılamaktadır. Diğer seçeneklerin paragrafa ilgisi yoktur.

Yanıt E

30. Paragrafta Demokritos, sofrasına getirilen incirlerin bal kokmasının nedenini hizmetçi kadından öğrendiği halde yine de bunun nedenini araştıracağını söylüyor ve son cümlede de Demokritos'daki bu bitmek bilmeyen araştırma arzusunun birçok bilim adamı ve filozofta olduğu belirtiliyor. Böylesine güçlü bir araştırma arzusu, E seçeneğinde belirtilen "başkalarının düşüncelerini benimseme" ye ters düşer.

Yanıt E

31. Sorunun cevabı paragrafın özellikle son iki cümlesinde verilmiştir. Bu cümleler filozofun ortaya koyduğu soruların onun önünü aydınlatığı, üzerinde durduğu problemin çözümünü kolaylaştırdığı anlamına gelmektedir. Bu anlamı da A seçeneği özetlemektedir. Diğer seçeneklerin soru kökünde karşılığı yoktur.

Yanıt A

32. Sorunun cevabı, paragrafın dördüncü cümlesinden sonuna kadar olan bölümündedir. Bu bölümde düşünme sürecinde borcumuzu yanlışla ödediğimiz karşılığında doğruyu aldığımız ve bu sürecin asla bitmeyeceği, her yanlış yaptığımızda bilginin kristal kalesini yıkıp daha yükseğini kurmaya başladığımız ifade ediliyor. Bu ifadeler, düşünmenin, yapılan hatalardan gerekli dersleri alarak sürekli ilerlediği anlamına gelmektedir. A, C, D ve E seçeneklerinin soru kökü ile ilgisi yoktur.

Yanıt B

33. Soru kökünün her iki cümlesinde de farklı düşüncelere açık olmanın birçok yararı olduğu farklı sözcüklerle dile getiriliyor. B, C, D ve E seçeneklerinin soru kökünde karşılığı yoktur.

Yanıt A

kareköt

34. Soru kökünde felsefi düşüncenin öznel olma, yani aynı soruya farklı nitelikte cevaplar verme özelliği örnekendirilmektedir.

Yanıt C

35. Felsefe, paragrafta belirtildiği gibi "yaşam üzerine üretilen düşüncelerden oluşuyor"sa, yaşamla ilgili ortaya koyduğu değişik görüşlerle insanlara yardımcı olabilir.

Yanıt D

36. Sorunun cevabı paragrafın özellikle üçüncü cümlesinden sonuna kadar olan bölümündedir. Bu bölümde filozofların felsefelerinin temelini, ortaya attıkları kavramların oluşturduğu ve bu filozofların sahibi oldukları bu kavramlarla anıldıkları ifade ediliyor. Bu anlamı da D seçeneği karşılamaktadır.

Yanıt D

37. Soru kökünde felsefi düşünce için kullanılan, "mantık ilkeleri son derece etkili bir şekilde kullanılır" ve "çelişkili hükümlere yer verilmez." sözcükleri felsefi düşüncenin tutarlı olma özelliğini vurgulamaktadır.

Yanıt D

38. Soru kökündeki felsefi sorulara farklı cevaplar verilebilmesi ve başka türlü tasarılamayan cevapların beklenmemesi şeklindeki ifadeler, kesin cevap verilmesinin olanaksız olması anlamına gelmektedir.

Yanıt E

39. İki filozof aynı konuda farklı düşünüyorsa ve bu farklılık hala çözüm bekliyorsa, bu durum felsefi düşüncenin kesin bir sonuca ulaşamadığı anlamına gelir.

Yanıt C

40. Saraya gelin olarak gelen kız kendisine anahtarı verilen odalara girmekle kalmayıp kendisine girmemesi gerektiği söylenen odanın da kapısını açıyorsa; A, B, C ve E seçeneklerinde belirtilen özelliklere sahip demektir. Fakat soru kökünde D seçeneği ile ilgili bir veri yoktur.

Yanıt D

41. Maymuncuk kapı açmak için kullanılan bir araç, kilidin açılması ise amaçtır. Buna göre paragraftaki açıklama filozofun aracı amaç durumuna getirdiği anlamına gelmektedir.

Yanıt D

42. Paragraf bütün olarak değerlendirildiğinde, felsefenin günlük yaşamdaki etkisinin doğrudan gözlenemediği, oysa telefon ve bilgisayar gibi araçların günlük yaşamdaki etkisinin doğrudan ve kolayca gözlenebildiği belirtiliyor. Buna göre felsefe için, günlük yaşam üzerindeki etkisini görmenin güçlü olduğu söylenebilir.

Yanıt A

kareköt

43. Soru kökünün her iki bölümünde de felsefi düşüncenin, çağın önemli olaylarından etkilendiği iki ayrı örnekle ifade ediliyor. Bu özellik de D seçeneğinde ifade edilmiştir. Soru kökünde diğer seçeneklerle ilgili bir veri yoktur.

Yanıt D

44. Paragraf bütün olarak ele alındığında bilimsel ve felsefi düşüncenin elverişli ortamlarda gelişebileceği, 15. yüzyılda Floransa Cumhuriyeti'nde Medici ailesinin bilim adamı, sanatçı ve düşünürlerle kol kanat gemesi örneğiyle açıklanmaktadır. Bu anlamı E seçeneği özetlemektedir.

Yanıt E

45. Paragrafta insanların düşünce ve görüşlerini serbestçe ifade edebilmesinin gerçeklerin ortaya çıkmasına katkıda bulunduğu belirtiliyor. Böyle bir görüşü, aynı paraleldeki B seçeneği destekler. Diğer seçenekler soru köküyle doğrudan ilgili değildir.

Yanıt B

46. Soru bilim – felsefe ilişkisiyle ilgilidir. Soru kökünün birinci bölümünde felsefenin bilimlerden yararlandığı, ikinci bölümünde ise bilimin felsefeden yararlandığı ifade ediliyor. Demek ki bilim ve felsefe birbirine yardımcı olmakta, birbirini desteklemektedir.

Yanıt E

47. Soru kökünün birinci cümlesindeki "akı karasından seçmek" doğru bilgiyi yanlış bilgiden ayırmak anlamına gelir ki bu, bilgi felsefesinin konusudur. İkinci cümlesindeki "varlık dağlarını delip geçmek" varlık felsefesinin (ontolojinin), üçüncü cümlesindeki "insan olmaya gelmek" insani değerlerle ilgilidir, dolayısıyla ahlak felsefesinin (etiğin) konusudur.

Yanıt A

BİLGİ FELSEFESİ

1. Nesnenin bilgisinin söz konusu olabilmesi için önce nesnenin var olması gerekir. Örneğin ağacın ne olduğundan, türlerinden, yararlarından söz edebilmek için öncelikle "ağaç" denilen bir şey var olmalıdır.

Bu parça aşağıdaki yargılardan hangisini destekler?

- A) Bilgi kuramı ontolojiye dayanır.
B) Varlığın varlığı, onun bilgisine bağlıdır.
C) Bilgi, bilinçteki bir şeyin bilgisidir.
D) Bilgi, varlığın bilgisiyse nesneldir.
E) Kesin bilgi, deney verilerine dayanan bilgidir.

(YGS 2011)

2. Gerçeklik, düşünülen ya da zihinde tasarlanan değil, somut ve bilinçten bağımsız olarak var olandır.

Bu tanıma göre, aşağıdakilerden hangisi bir "gerçeklik" örneği değildir?

- A) Bir kalp hastasının tedavisinde kullanılan ilaç
B) Haberleşmede kullanılan telgraf makinesi
C) Picasso'nun bir müzede sergilenen tabloları
D) Bir çemberin alanını hesaplamada kullanılan π (pi) sayısı
E) Bir fabrikanın çevre kirliliğine yol açan atıkları

(ÖYS 1994)

3. Bir savın doğru veya yanlış olması, onun bir "doğruluk değeri" taşıdığını gösterir. "Gerçek" ise savın konusudur. Örneğin Güneş, havanın sıcaklığı, yağmur yağması bir doğru ya da yanlış değil, bir gerçektir. Ama belirli bir günde Güneş'in parladığına, havanın sıcak olduğuna ya da yağmurun yağdığına ilişkin ifadeler doğru ya da yanlış olabilir. O halde doğruluk veya yanlışlık, zihinde bulunan veya zihnin ürettiği bir şeyle, kısaca bir önermeyle ilgilidir.

Bu parçaya dayanarak "doğruluk değeri" ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine varılabilir?

- A) Deneyle ispat edilebilen olgulardır.
B) Var olanı olduğu gibi açıklayan yargılardır.
C) Var olanın değil, yargı ve düşüncenin bir özelliğidir.
D) Toplumda genel kabul gören düşüncelerdir.
E) Aklın ilkeleri ile tutarlı olan yargılardır.

(ÖYS 1995)

4. Dünyada olup bitenlerin doğru veya yanlış olması söz konusu değildir. Doğruluk düşüncelerin, yargıların, önermelerin bir özelliğidir. Doğruluğun ölçütü de bir tasarımın ele aldığı nesneye ne derece uygun olduğudur. Yani bir bilgi ele aldığı nesneyi olduğu gibi yansıtıyorsa doğru, yansıtmıyorsa yanlıştır.

Bu görüşe göre doğru nedir?

- A) Düşüncenin gerçeğe uyumudur.
B) Yaşamda işe yarayanların bilgisidir.
C) Zihindeki tasarımlar arasındaki tutarlılıktır.
D) Aklın kavramlarıyla kanıtlanmış önermelerdir.
E) Gözlem ve deneye dayalı açıklamalardır.

(ÖYS 1997)

5. Arabamın motoru çalışmıyor. Tamirciye gösterip "Karbüratörde ne var?" diye sorduğumda, "Hiç" diyor. Bunun bir önerme olduğunu kabul edersek, bu önerme doğru olabilir mi? Elbette doğru olabilir. Ama bir önerme doğruysa, gerçekliğin de onun söylediği gibi olması gerekir. Doğruluğun tanımı bu. Öyleyse karbüratörde bir hiç olması gerekir.

Bu parçaya göre, doğru önermede bulunması gereken özellik aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İfadesinin kısa ve basit olması
B) Yanlış yoruma kapalı olması
C) Akla uygun olması
D) Gerçeğe uygun olması
E) Duruma göre değişebilmesi

(ÖSS 2005)

6. Bizim varlık düzenimiz nesneleri kendine uydurur, her şeyi kendine göre değiştirir. Aslında dünyanın ne olduğunu bilemez oluruz, çünkü her şey bize duyularımızla bozulmuş, aslından ayrılmış olarak gelir. Pergel, gönye, cetvel bozuk oldu mu onlara göre yapılan bütün yapılar da ister istemez kusurlu, sakat olur. Duyularımız kesin olmadığı için onların ortaya koyduğu hiçbir şey de kesin değildir. Peki ama bu ayrılıklar karşısında doğruluk hükmünü kim verecek?

Bu parçada, "bilgi kuramı" ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

- A) Bilginin doğruluk değerine
B) Duyu bilgisinin eleştirisine
C) Bilginin göreceli oluşuna
D) Bilginin kaynağına
E) Bilginin uygulanabilirliğine

(ÖSS 2008)

7. Dünyanın ya da bilimin bana herhangi bir felsefi sorun sunacağını sanmıyorum. Bana felsefi sorunlar sunan diğer filozofların dünya ya da bilim hakkındaki yorumlarıdır. Genelde iki tür sorunla ilgileniyorum: Birincisi filozofun ne demek istediğini tam ve doğru olarak kavramak, ikincisi de söylediklerinin doğruluğuyla ilgili doyurucu dayanak olup olmadığını bulmak.

Bu parçada sözü edilen iki sorun, sırasıyla aşağıdakilerden hangisinde verilmiştir?

- A) Anlama – Temellendirme
B) Doğrulama – Yanıtlama
C) Açıklama – Anlama
D) Yorumlama – Tanımlama
E) Öndeyide bulunma – Açıklama

(ÖSS 2003)

8. – Locke'a göre, insan zihninde doğuştan hiçbir bilgi yoktur.
– Platon'a göre ise bilgi hatırlamaktır. Çünkü insanlar bilgileri deneyle elde etmezler, bilgiler insan zihninde doğuştan vardır.

Yukarıda Locke ve Platon'un bilgi felsefesinin hangi sorusuna verdiği cevap yer almaktadır?

- A) Bilimsel açıklama nasıl olmalıdır?
B) Doğru bilginin ölçütü nedir?
C) Bilginin sınırları nelerdir?
D) Bilginin kaynağı nedir?
E) Bilimsel bilginin değeri nedir?

(ÖYS 1995)

9. Bilgiler yalnızca var olma mücadelesinde kullandığımız araçlar olduğundan, doğru olmaları için uymaları gereken nesnel gerçeklik diye bir şey yoktur.

Bu parça "bilgi kuramı"nın hangi temel sorusuna yanıt niteliğindedir?

- A) Doğru bilginin ölçütü nedir?
B) Duyu bilgisine güvenilir mi?
C) Akıl her şeyi bilebilir mi?
D) Neyi bilebiliriz?
E) Bilgi doğuştan mıdır?

(ÖSS 2009)

10. İpten yapılmış bir salıncağın üstünde sallanırken ipleri kesersem ne olur deyip denemeye kalkmayız. Çünkü bunu yaptığımızda yere düşeceğimizi biliriz. Daha önce bunu yapan başka birini görmesek hatta yer çekimi kanunundan haberdar olmasak bile düşeceğimizi biliriz. Çünkü düşen birçok nesne görmüşüzdür, düşmeyle ilgili birçok yaşantımız olmuştur.

Bu parça bilgi kuramının temel sorularından hangisini tartışmaktadır?

- A) Doğru bilgi mümkün müdür?
B) Bilginin kaynağı nedir?
C) Doğru ile gerçek aynı mıdır?
D) Doğru bilginin ölçütü nedir?
E) Bilgi özneye mi süjeye mi bağlıdır?

(YGS 2012)

11. İnsan her şeyin ölçüsüdür. Her şey, insana nasıl görünüyorsa öyledir. Rüzgâr üşüyen için soğuktur, üşümeyen içinse soğuk değildir.

Protagoras'ın bu görüşünün temelinde aşağıdaki düşüncelerden hangisi yer alır?

- A) Her insan duyu bakımından farklı yaratılmıştır.
B) Deney yoluyla ulaşılan bilgilerin doğruluğundan şüphe edilemez.
C) Hiçbir şey var değildir; var olsaydı bile bilinemezdi.
D) Bir şeyin gerçek açıklamasına ulaşana kadar ondan şüphe edilmelidir.
E) Algıya dayanan bilgiler, algılayanın içinde bulunduğu duruma göre değişir.

(ÖYS 1992)

12. Sofistler, doğruluğun insana göre değiştiğini savunurlar. Dolayısıyla, bir tartışmada onlar için önemli olan, hangi tarafın düşüncesinin doğru olduğu değil, tartışmayı kimin kazanacağıdır.

Buna göre, Sofistlerin düşüncesinin temelini aşağıdaki yargılardan hangisi oluşturur?

- A) Düşünme doğustandır, öğretilemez.
B) Doğru bilgi doğru düşünmeyi sağlar.
C) Aklın ilkeleri her zaman doğrudur.
D) Mutlak bir doğru yoktur.
E) Davranışlar değişir, değerler değişmez.

(ÖYS 1993)

13. İnsan hiçbir şeyi, hatta kendi şüphesini bile onaylamamalıdır.

Bir Septik düşünüre ait olan bu sözlerle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Her şeyden şüphe etmek gerçeğe ulaşmayı engeller.
B) İnsan hiçbir şey hakkında tek başına karar vermemelidir.
C) Gerçek bilinmeyeceği için hiçbir şey hakkında karar vermemelidir.
D) İnsan bilmediği şeyleri öğrenmeye çalışmalıdır.
E) İnsan onayladığı şeylerden artık şüphe etmemelidir.

(ÖYS 1990)

14. Şüpheci (skeptik) filozoflardan Pyrrhon'a göre:

- Duyular ve akıl bize nesneleri olduğu gibi değil, gördükleri gibi yansıtır.
- Her sav için eşit güce sahip ve birbirinin karşı olan iki kanıt ileriye sürülebilir.
- Bu iki nedenden ötürü her türlü mutlak yargı ve değerlendirmeden kaçınılmalıdır.

Pyrrhon'un bu görüşlerinin dayandığı varsayım aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kesin yargıya ancak şüphe ederek ulaşılabilir.
B) Kesin bilgiye ulaşmak olanaksızdır.
C) Her filozof kendinden önceki bilgi birikimini sorgulamalıdır.
D) Her türlü bilginin kaynağı sezgidir.
E) Yanlışlığı kanıtlanmadığı sürece, her bilgi doğrudur.

(ÖYS 1995)

15. Timon,

- Nesneler gerçekte nasıldır?
- Nesneler karşısındaki tutumumuz ne olmalıdır? sorularını sırasıyla,
- Nesnelerin gerçek yapısı kavranamaz.
- Nesneler karşısında yargıdan kaçınmalıyız. şeklinde cevaplamaktadır.

Timon'un bu cevapları, onun felsefe tarihinde hangi görüşün temsilcisi olduğunun göstergesidir?

- A) Materyalizm
B) Dogmatizm
C) Sezgicilik
D) Şüphecilik
E) Bencillik

(ÖYS 1997)

16. Bir akşam yürüyüşü sırasında önümde iki araç birbirine çarptı. Sürücüler yaralı ve baygındı. Etrafta benden başka kimse yoktu. İlk yardım ekiplerini arayıp gelmelerini beklerken yaralılara başka nasıl yardım edebileceğimi düşündüm. Yardıma ihtiyaçları vardı ama yardım ederken zarar verebilirdim. Bir eylemin diğerinden daha akıllıca olduğundan emin olmak için asla yeterince bilgiye sahip olamayacağımı düşünerek eylemsiz kaldım.

Bu parça aşağıdaki özgün görüşlerden hangisiyle ilişkilendirilebilir?

- A) Pyrrhon'un kuşkuculuğuyla
B) Kant'ın ahlaki emir anlayışıyla
C) John Dewey'nin yararcılığı esas alan görüşüyle
D) Thomas Hobbes'un bencillik görüşüyle
E) Jeremy Bentham'ın hazzı temel alan yararcı anlayışıyla

(YGS 2010)

17. Varlıklar, sizin onlar karşısında duruşlarınıza göre gösteriyorlar kendilerini. Önümdeki bir demet gül, ona bir botanik uzmanı olarak yaklaştığımda, kendini botanik biliminin kavramlarıyla sunar. Bir teorik fizikçi olarak atomlardan, fotonlardan, kuarklardan oluşan bir madde olarak verir kendini. Öte yandan, bir ressam ya da şairsem ne denli farklı "yüzleriyle" sunacaktır kendini.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

- A) Her varlık kendini diğer varlıklardan farklı gösterir.
B) Doğru bilgi, varlığı yansıtan bilgidir.
C) Bilimler, varlığın özünü anlamamızı kolaylaştırır.
D) Varlığın algılanışı algılayana bağlıdır.
E) Kişisel tutumlar varlığın özünü değiştirir.

(ÖSS 2004)

18. Birkaç yıl önceydi, bir duvara doğru yürüyordum. Baktım hırpani biri bana doğru geliyor. "Kim bu kılıksız, tuhaf adam?" dedim kendi kendime. Sonra bir de baktım, duvar meğer aynaymış; kendime bakıyormuşum. O adam birden ince, zarif, üzerinden anlayışlılık akan biri olup çıkıverdi.

Bu parçada anlatılan durum, aşağıdakilerden hangisine bir örnektir?

- A) Bilgilerimizin dış dünyayı ayna gibi yansıttığına
B) Algıların duruma bağlı değerlendirmeler olduğuna
C) Aklın bilgilerimizin tek kaynağı olduğuna
D) Nesnel bilginin evrensel bilgi olduğuna
E) Var olmanın algılanmakla eşdeğer olduğuna

(ÖSS 2005)

19. – "Güzelliğin on par'etmez bu bende ki aşk olmasa." diyen Aşık Veysel ile

– "Var olmak algılanmış olmaktır." diyen Berkeley'in

bu görüşlerinin ortak yönü aşağıdakilerden hangisinin vurgulanmasıdır?

- A) Soyut olanın önemsiz olduğu
B) Somut olanın önemsiz olduğu
C) Asıl olanın nesne olduğu
D) Asıl olanın özne olduğu
E) Değerlerin belirsiz olduğu

(ÖSS 2006)

20. Vadinin dibindeki kişi, orada kıvrılıp giden dereyi zirvedeyken baktığı gibi görmez. Dağın tepesindeyken de ne puslu derinlikleri ne de kendi bulunduğu yeri derenin yanında olduğu zamandaki gibi görebilir.

Bu parça aşağıdaki yargılardan hangisine örnek oluşturur?

- A) Bilgi kişiden kişiye değişir.
B) Evrensel bilgiden söz edilemez.
C) Bilgi bakış açılarına göre farklılaşır.
D) Doğru bilgi, konusuna uygun olan bilgidir.
E) Sezgilerimiz, kişisel bilgilerin doğru olmaya çağını gösterir.

(YGS 2010)

21. Sokrates, konuşmalarında kendisinin hiçbir şey bilmediği gerekçesiyle, karşısındaki kişiye sorular yönelir. Bu sorular ve onlara aldığı cevaplarla, önce, o kişinin ortaya koyduğu düşüncenin üstünlüğünü, temelsizliğini gösterir. Sorularına devam ederek, konuştuğu kişinin doğru düşünceye ulaşmasına yardımcı olur. Kendi deyişiyle "ruhta uyku halinde bulunan düşünceleri doğurtmaya" uğraşır.

Sokrates'in bu yaklaşımının temelinde aşağıdaki görüşlerden hangisi vardır?

- A) Bilgiye, o konuda uzman kişilerin görüşleri alınarak ulaşılır.
B) Bilgi, karşıt görüşlerin uzlaştırılmasıyla oluşur.
C) Saklı olan doğrular, insanın sorgulama yoluyla düşündürülmesi sonucu ortaya çıkarılabilir.
D) Apaçık olmayan gerçeklere, erdemli kişiler gibi, erdemsiz kişiler de ulaşabilir.
E) Doğrular, duyularımızın ve aklımızın kavrayabilme gücüyle sınırlıdır.

(ÖSS 1999)

22. Aristo'nun mantık konusundaki eserlerini ele alıp en ince noktasına kadar gözden geçiren ve anlatan, bu nedenle Muallim-i Sani (İkinci Öğretmen) adıyla da tanınan Türk İslam düşünürü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İbn-i Sina B) Gazali C) Farabi
D) Biruni E) Mevlana

(ÖYS 1991)

23. Metodik şüphe, yanlış ve önyargıları önlemek ve eleme yoluyla şüphe edilemez bir gerçeğe ulaşmak için her şeyden şüphe etmeye dayanır. Bu yolla kendinden hiç şüphe edilemeyen açık seçik bilgilere ulaşılır. Bu bilgilere dayanarak, hiç atlama yapmadan yine doğrulukları açık seçik olan öteki bilgilere adım adım geçilir.

Bu parçada sözü edilen görüş aşağıdakilerden hangisine aittir?

- A) Descartes B) Bacon C) Hume
D) Bergson E) Kant

(ÖYS 1991)

24. Descartes, mutlak anlamda kesin olan başlangıç doğrusuna ulaşabilmek için, doğru olduğu açık ve seçik bir biçimde bilinmeyen hiçbir şeyi doğru kabul etmemek gerektiğini düşünür. Kuşku duymayacağı açık ve seçik bilgiden hareket etmek ister. Bu nedenle her şeyden kuşku duymaya, yanlış ya da kuşkulu olması muhtemel olduğunu düşündüğü her şeyi reddetmeye karar verir. Ancak yine de kuşku duymayacağı tek şey olduğunu söyler. Bu da kuşku duyduğundan kuşku duymamasıdır.

Bu parçaya dayanarak Descartes'la ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi ileri sürülebilir?

- A) Açık seçik bilgiye ulaşabildiği
B) Kuşkuyu sonuna kadar götürdüğü
C) Akıl bilgisini diğerlerinden üstün gördüğü
D) Doğuştan fikirlerin var olduğunu kabul ettiği
E) Süjeden bağımsız nesneler dünyasının varlığını kabul ettiği

(ÖSS 2008)

25. Bacon'a göre, doğruya ulaşmanın yalnızca iki yolu vardır. Bunlardan birincisi tek tek algılarımızı bir yana itip, doğruluğu apaçık sayılan üst düzey genellemelerden alt düzey genellemeler elde etmektir, ikincisi ise, tam tersine, olguların tek tek gözleminden yola çıkarak üst düzey genellemelere ulaşmaktır.

Doğruyu aramada ve bulmada izlenen bu iki yolun adları aşağıdakilerden hangisinde verilmiştir?

Birinci Yol	İkinci Yol
A) Gözlem	Yorum
B) Evreni belirleme	Örneklem alma
C) Tümdengelim	Tümevarım
D) Analoji	İspat
E) Sentez	Analiz

(ÖYS 1992)

26. Bacon'a göre insan, doğal yapısı, yetiştiriliş biçimi, toplumsal ilişkileri ve inandığı öğretiler sonucu belirli görüşleri benimser. Bacon, "İdol" adını verdiği bu görüşlerin insan zihnini yanılttığını, kişinin olanı olduğu gibi görmesini güçleştirdiğini ileri sürer.

Aşağıdakilerden hangisi Bacon'un bu görüşünü dile getirmektedir?

- A) Bilgi eğitim yoluyla kazanılır.
B) Gerçeğe ancak akıl yoluyla ulaşılabilir.
C) Bilgi yanlışları dış dünyanın yapısından kaynaklanır.
D) Önyargılar gerçeğe ulaşmayı engeller.
E) Gerçeği görme yetisi doğuştandır.

(ÖYS 1988)

27. Hegel'e göre felsefe, nesnelerin düşünceyle görülmesi, düşünceyle ele alınmasıdır. Düşünme kendi kendisiyle beslenir; dışarıdan sağlanacak bir gerece gerek yoktur. Hegel gerçeğe, deneye hiç başvurmadan düşünceyle ulaşmaya çalışır.

Hegel'in bu yaklaşımında temel aldığı görüş aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bilginin kaynağı duyular değil, akıldır.
B) Doğuştan gelen hiçbir kavram yoktur, tüm kavramlar yaşantılar yoluyla kazanılır.
C) Bilgi ancak mistik bir sezgi ile elde edilir.
D) Düşünme yetisi bireyin algıladıklarıyla sınırlıdır.
E) Düşünce yalnızca bir eylem aracıdır ve ancak bir araç olarak değer taşır.

(ÖSS 1999 İptal)

28. Bir düşünür, duyuları küçümseyen salt akılcı görüşe karşı, duyuların ağzından şöyle söylemektedir; "Zavallı akıl, beni çürütmek için dayandığın kanıtları yine benden alıyorsun."

Düşününün bu sözle anlatmak istediği aşağıdaki-lerden hangisidir?

- A) İnsan, duyularından gelen bilgiyi edilgin biçimde almaz; onları şüphenin ve aklın süzgecinden geçirerek yorumlar.
- B) Duyulardan gelen bilginin doğru olup olmadığı, yine duyulardan gelen başka bilgilerin kullanılmasıyla anlaşılır.
- C) Duyular, duyu organlarına yani bedenimize bağlı olduğu için sınırlıdır; akıl ise maddesel olmadığı için sınırsızdır.
- D) Duyular bize olayların gerçek nedenlerini söyleyemez; olayların özü ancak akılla kavranabilir.
- E) Doğadaki her şey, duyularla algılanması olanaksız olan ve hiçbir zaman değişmeyen bir ilk maddeden oluşmuştur.

(ÖSS 1999)

29. Gerçek sadece deneyimde vardır, hem de sadece herkesin kendi deneyiminde. Bu deneyimler, bir başkasına nakledildiği an öyküye dönüşür, olaylardaki gerçeği, kesin gerçeği ispatlama olanağı yoktur, olsa da bundan kaçınmak gerekir. Hayatın gerçekliği konusunu tartışmayı filozoflara bırakmalıyız. Gerçek olan, benim şu an denizin kıyısında oturuyor olmam, ay ışığının yansımaları denizin sularında görmem. Gerçek olan benim.

Bu parçadan aşağıdaki sonuçların hangisi çıkarılamaz?

- A) Yaşantıların öznel olduğu
- B) Gerçekliğin, yaşadıklarımızı fark etmemizle ilgili olduğu
- C) Gerçeğe ancak yaşayarak ulaşılabilirliği
- D) Yaşanılanların başkasına aynen aktarılamayacağı
- E) Gerçekliği filozofların dışında kimsenin anlayamayacağı

(ÖSS 2003)

30. Gazzali'ye göre duyular da akıl da yanıltıcıdır; onlara dayanarak mutlak gerçeğe ulaşmak olanaksızdır. Mutlak gerçeği apaçık biçimde kavramanın yolu gönülden geçer. Duyuların ve aklın bize veremeyeceği bu bilgiye, ancak gönül gözüyle ulaşabiliriz.

Gazzali'nin bu düşüncesine dayanarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Gerçek ideasından pay alanlar dışında hiçbir şey doğru değildir.
- B) Gerçek, gözlem ve deneyler yoluyla kavranabilir.
- C) Gerçek ancak mistik bir görüş ile sezilebilir.
- D) Gerçeğe, insanın özüne ait olan öğretilerle ulaşılabilir.
- E) Gerçek, anlama yetisinin kategorileri aracılığıyla kavranır.

(ÖYS 1998)

31. Filozofların ilahiyat konusunda genel, zorunlu, doğru ve apaçık önermeleri olmadığını ortaya koyan, Tanrı hakkındaki gerçek bilgiye filozofların yaptığı gibi çıkarımlar yoluyla değil, Tanrı'yı içinde duyarak ulaşılabilirliğini söyleyen, Tahafüt (Tutarsızlık) adlı yapıtıyla tanınan İslam düşünürü kimdir?

- A) İbn-i Rüşd
- B) Gazali
- C) Farabi
- D) İbn-i Sina
- E) Sühreverdi

(ÖYS 1990)

32. Kant, bilme sürecinde aklın ve deneyin katkılarını ortaya koyabilmek için aklı "mahkemeye çıkarır." Amacı, aklın sınırlarını, neleri bileceğini ve bilemeyeceğini belirlemektir. Ancak, burada sorgulayan da sorgulanan da akıldır.

Bu parçada Kant'ın hangi düşüncesi söz konusu edilmektedir?

- A) Anlama yetisinin sonsuzluğu
- B) Metafiziğin savaş alanı
- C) Aklın kendi kendini eleştirmesi
- D) Fenomenlerin bilgisinin eleştirilmesi
- E) Nesnelliğin yanıltıcılığı

(ÖYS 1997)

33. Bugün doğru dediğimiz bilgiye yarın yanlış demeye hazırlıklı olmalıyız. Euclid uzayı, Aristo mantığı, Skolastik metafiziği yüzyıllar boyunca faydalı olmuşlardı. Fakat o zaman için faydalı olan bu görüşler, daha sonraki deneyimlerimiz için aynı ölçüde elverişli olmamıştır.

William James'in bu görüşüne temel olan düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bilgiye ancak doğruyu aramaktan vazgeçildiğinde ulaşılır.
- B) Doğruların değişmesi, yaşamın değişmesine neden olur.
- C) Doğruluğun değerini belirleyen, o gün için sağladığı faydadır.
- D) Değişmeyen bilgilere ulaşıldığında faydalı bilgiye de ulaşılmış olur.
- E) Kavramlar açık seçik tanımlanmadıkça doğruya ulaşılmaz.

(ÖYS 1993)

34. Kaf Dağı'nın ardında Zümrüdüanka kuşu var mı, yok mu? Var dediğimizde de yok dediğimizde de fark etmiyorsa bunu bilmenin benim için önemi yoktur. Bununla beraber, "Kaf Dağı var, onun ardında da Zümrüdüanka kuşu var." diyorsam ve bu bilgiler benim işime yarıyorsa bunlar doğrudur.

Bunları söyleyen kişinin görüşü, bilgi kuramıyla ilgili aşağıdaki yaklaşımlardan hangisine uymaktadır?

- A) Kuşkuculuk
- B) Pragmatizm
- C) Empirizm
- D) Sezgicilik
- E) Fenomenolojizm

(ÖSS 2006)

35. En büyük bilgi, bildiklerimizden başka bilgilerin de olduğunu bilmektir.

Bu cümlede savunulan görüş aşağıdakilerden hangisiyle paralellik gösterir?

- A) İnsan, akıyla her şeyi bilebilir.
- B) Bilgiler bizim bildiklerimizle sınırlı değildir.
- C) En doğru bilgi, işimize en çok yarayan bilgidir.
- D) Doğru bilgiye yalnızca sezgilerle ulaşılabilir.
- E) Güvenilir bilgiler kendi deneyimlerimizden edindiklerimizdir.

(ÖSS 2003)

1. Sorunun cevabı parçanın ilk cümlesinde belirtilmiştir, ikinci cümlesinde ise bu bilgiye bir örnek verilmiştir. Buna göre, parçanın ilk cümlesinde bilgi konusunda bir görüş ortaya koymak için, ilgili nesnenin var olması gerektiği ifade edilmiştir. Varlığı var olmak bakımından inceleyen felsefe dalı ise ontolojidir.

Yanıt A

2. Soru kökündeki gerçeklik tanımına göre; A, B, C ve E seçenekleri birer gerçektir, onlar zihnin dışında vardır. Fakat D seçeneğindeki π sayısı zihnin dışında var değildir. O, zihnin, nesnelerdeki bir özelliği nesnelerden soyutlayarak düşünmesiyle elde edilmiştir.

Yanıt D

3. Paragrafta evrendeki nesnelerin birer "gerçek" olduğu, "doğruluk"un ise evrendeki nesne ve olaylara ilişkin bilgilere, yargılara ait bir özellik olduğu belirtiliyor. Bu anlamı C seçeneği özetlemektedir. Paragrafta A, B, D ve E seçeneklerine esas olabilecek bir bilgi yoktur.

Yanıt C

4. Sorunun cevabı, yani doğruluğun tanımı paragrafın son iki cümlesinde verilmiştir. Bu cümlelerde doğruluğun; bir düşüncenin (bilginin) ilgili olduğu nesneyi, olayı, gerçeği olduğu gibi yansıtması olduğu belirtilmektedir.

Yanıt A

5. Bu soruda da bir önceki soruyla aynı şey, yani doğruluğun ne olduğu sorulmaktadır. Sorunun cevabı paragrafın şu cümlesindedir: "...bir önerme doğruysa, gerçekliğin de onun söylediği gibi olması gerekir." Bu özellik D seçeneğinde ifade edilmiştir. Diğer seçeneklerin soru kökünde karşılığı yoktur.

Yanıt D

6. Bilgi kuramıyla ilgili olarak, paragrafın birinci ve son-
dan bir önceki cümlesinde C seçeneğine, ikinci cümlesinde A seçeneğine, son-
dan bir önceki cümlesinde B ve D seçeneklerine değinilmiştir. Fakat soru kökünde E seçeneğine değinilmemiştir.

Yanıt E

7. Sorunun cevabı paragrafın son cümlesindedir. Bu cümledeki "filozofun ne demek istediğini tam ve doğru anlamak" sözcüğü "anlama"; "söylediklerinin doğruluğuyla ilgili doyurucu dayanak olup olmadığını bulmak" sözcüğü ise "temellendirme" sorununa işaret etmektedir. Bu iki sorun A seçeneğinde verilmiştir.

Yanıt A

8. Paragrafın birinci bölümündeki "zihinde doğuştan hiçbir bilgi yoktur." ifadesi bilginin kaynağı akıl değil, deneydir anlamına; ikinci bölümündeki "insanlar bilgileri deneyle elde etmezler, bilgiler insan zihninde doğuştan vardır." ifadesi ise bilginin kaynağı deney değil, akıldır anlamına gelir. Buna göre, soru kökündeki yorumlamalar, bilginin kaynağının ne olduğu sorusuna verilen cevaplardır.

Yanıt D

9. Soru kökündeki ifadeler bilginin doğruluğunun nesnel gerçekliğe (ilgili olduğu konuya, varlığa) uygunluk olmadığı, var olma (hayat) mücadelesinde işe yarama (yararlı olma) olduğu belirtiliyor. Demek ki parçada, "Doğru bilgi faydalı olan bilgidir." görüşü açıklanmaktadır.

Yanıt A

10. Parça bütün olarak değerlendirildiğinde bilginin özneye (bilgi edinen insana, süjeye) göre değil, nesneye (objeye) göre meydana geldiği anlamı ortaya çıkmaktadır. Doğru cevap seçeneği aslında şöyle olmalıydı: "Bilgi özneye mi nesneye mi bağlıdır?" Çünkü özne ve süje aynı anlama gelen sözcüklerdir.

Yanıt E

11. Paragrafın ilk iki cümlesi bilginin insana, insanın algılamasına göre meydana geldiği görüşünü yansıtmaktadır, son cümlede ise bu görüşe bir örnek verilmiştir. Paragraftaki bu anlamı E seçeneği karşılamaktadır. Soru kökünde diğer seçeneklerle ilgili bir ifade yoktur.

Yanıt E

12. Sorunun cevabı paragrafın birinci cümlesinde verilmiştir. Bilginin doğruluğunun insana göre değişmesi demek, herkesin paylaşabileceği, kesin (mutlak) doğru bir bilgi yoktur, demektir.

Yanıt D

13. Paragrafta Septisizmin insanın kendi şüphesini bile onaylamaması, kendisinin şüphe etmekte olduğundan bile şüphe etmesi, sürekli şüphe etmesi gerektiği görüşü dile getirilmiştir. Bu anlamı C seçeneği yorumlamıştır. Diğer seçeneklerin soru kökünde karşılığı yoktur.

Yanıt C

14. Soru kökünün ilk iki cümlesinde insanın doğru bilgiye ulaşamayacağı, son cümlesinde ise bu nedenle insanın her türlü bilgiden şüphe etmesi gerektiği savunulmaktadır. Buna göre, söz konusu görüşün temelinde "doğru bilgiye ulaşmanın olanaksız olduğu" varsayımı bulunmaktadır.

Yanıt B

15. Soru kökündeki verilere göre, Timon nesnelerin yapısının bilinemeyeceğini (kavranamayacağını) ve nesneler karşısında yargıdan kaçınmamız, yani bilgilerimizden şüphe etmemiz gerektiğini savunmaktadır. Böyle bir görüş, onun Septik düşüncenin bir temsilcisi olduğunu gösterir.

Yanıt D

16. Soru kökünde bireyin trafik kazasında yaralananlara nasıl yardım edileceğini bilmediği için, yardım etmenin mi yoksa yardım etmemenin mi daha akıllıca (yararlı) olacağına karar veremediği ve dolayısıyla yardım edemediği belirtiliyor. Böyle bir kararsızlık hali Pyrrhon'un kuşkuculuğu ile ilişkilendirilebilir. Çünkü Pyrrhon'a göre, hiçbir şey için ne iyi, ne kötü; ne doğru, yanlış; ne güzel, ne çirkin gibi bir yargıda bulunmamalı, her şeyden şüphe edilmelidir.

Yanıt A

17. Paragraftaki "Varlıklar, sizin onlar karşısında duruşlarınıza göre gösteriyorlar kendilerini." cümlesi paragrafın ana fikrini ifade etmektedir. Sonraki cümlede de buna örnekler verilmiştir. Paragrafta savunulan bu görüşü D seçeneği özetlemektedir. Soru kökünde diğer seçeneklerle ilgili bir veri yoktur.

Yanıt D

18. Soru kökünde varlığın algılanışının algılayan kişinin konumuna göre değiştiği örneklendirilmiştir. Bu anlam C seçeneğinde yorumlanarak verilmiştir.

Yanıt B

19. Soru kökündeki her iki yorumlamada da bilgi edinmede, algılamada asıl olanın özne olduğu, öznenin nesneyi kendine göre algıladığı ifade edilmektedir. Paragrafta savunulan bu görüşün dayandığı varsayım D seçeneğinde belirtilmiştir.

Yanıt D

20. Bu soruda da varlıkları kendi durumumuza göre algıladığımız görüşü örneklendirilmektedir.

Yanıt B

21. Bildiğimiz gibi Sokrates bilginin kaynağının akıl olduğunu ve bilgilerin doğuştan geldiğini savunan bir düşündürd. Onun bu görüşü paragrafın son cümlesinde yorumlanmıştır. Bu yorumu C seçeneği karşılamaktadır.

Yanıt C

22. Soru kökünde, hakkında bazı bilgiler verilen Türk İslam düşünürü Farabi'dir.

Yanıt C

23. Şüpheyi doğru bilgiye ulaşmanın yöntemi (aracı) olarak kullanan düşünür Descartes'tir.

Yanıt A

24. Sorunun cevabı paragrafın ilk cümlesinde verilmiş ve bu anlam sonraki cümlelerde sürekli olarak genişletilmiştir. Parçaya göre Descartes, (düşünce sistemini kurabilmek için) doğruluğundan şüphe etmeyeceği ve doğruluğu açık seçik olan bilgilerden hareket etmek ister. Böyle bir bilginin de, her türlü bilgiden şüphe etmek olduğunu savunur. Yani Descartes'in bulduğu ilk açık seçik bilgi, tüm bilgilerden şüphe ettiği'dir.

Yanıt A

25. Sorunun cevabı paragrafın ikinci cümlesinde verilmiştir. Bu cümlelerin birinci bölümündeki ifadeler "tümde- gelim", ikinci bölümündeki ifadeler ise "tümevarım" yöntemini açıklamaktadır.

Yanıt C

26. Bacon'ın, paragrafın ikinci cümlesinde açıklanan görüşüne göre, idol'ler insanı yanıltır ve insanın gerçeği (olanı) olduğu gibi görmesini engeller. Başka bir deyişle, insanın küçüklüğünden beri oluşturduğu önyargılar onun gerçeği olduğu gibi anlamasına mani olur. Bu anlamı D seçeneği özetlemektedir. Diğer seçenekler soru kökü ile ilgili değildir.

Yanıt D

27. Paragrafın tümünde Hegel'in "doğru bilginin kaynağı akıldır." görüşü farklı şekillerde ifade ediliyor. Hegel'in bu temel görüşü A seçeneğinde açıklanmıştır.

Yanıt A

28. Paragrafta, akılla elde edilen bilgilerin bile temelinde duyuşal bilgilerin olduğu görüşü açıklanıyor. Bu, aynı zamanda, duyuşal bilgilerin doğruluğu – yanlışlığı yine başka duyuşal bilgilerin yardımıyla belirlenebilir anlamına da gelir.

Yanıt B

29. Paragrafın birinci cümlesinden A ve C seçeneği, ikinci cümlesinden B ve D seçeneği çıkarılabilir. Fakat soru kökünde E seçeneğine veri olabilecek bir bilgi olmadığı için E seçeneği çıkarılamaz.

Yanıt E

30. Sorunun cevabı paragrafın son iki cümlesinde oldukça açık bir biçimde verilmiş ve tekrarlanmıştır. Buradaki ifadelerle göre, Gazzali doğru bilgiye gönül (kalp) gözü ile ulaşabileceğini savunmaktadır.

Yanıt C

31. Soru kökünde bazı özellikleri açıklanan İslam düşünürü Gazali'dir.

Yanıt B

32. Kant'ın paragrafta açıklanan görüşü şöyle özetlenebilir: Aklın sınırları, neleri bilip neleri bilemeyeceği aklın sorgulanmasıyla anlaşılabilir. Bu anlamı C seçeneği karşılamaktadır. Soru kökünde diğer seçeneklere veri olabilecek bir bilgi yoktur.

Yanıt C

33. Paragraf bütün olarak değerlendirildiğinde, "Fayda sağlayan bilgi doğrudur." görüşünün savunulduğu ortaya çıkmaktadır.

Yanıt C

34. Bu soruda da bir önceki soruda olduğu gibi, "Fayda sağlayan bilgi doğrudur." görüşü Kaf Dağı ve Züm-rüdüanka Kuşu'nun varlığını tasdikleyip tasdikle-meme örneği ile açıklanıyor. Bu felsefi görüş Prag-matizm sözcüğüyle ifade edilir.

Yanıt B

35. Soru kökündeki yargı, bilginin bizim bildiklerimizle sınırlı olmadığı anlamına gelir. Bu anlamı B seçeneği karşılamaktadır.

Yanıt B

VARLIK FELSEFESİ

1. Dünyanın başlangıcı, sonu ve niçin var olduğuna ilişkin sorular hep merak uyandırır. Heidegger, bu türden sorulara ilişkin genel fikirlerin ve bunların tarihinin ayrıca bunlardan kaynaklanan başka şeylerin belirtilmesinde felsefe sözcüğünün kullanılmasını olanaksız kılmıştır. Bunun da Heidegger'in felsefeye en temel katkısı olduğu söylenebilir.

Bu parçaya göre Heidegger'in felsefe sözcüğü-nün kullanılmasını istemediği alan aşağıdakiler-den hangisidir?

- A) Etik B) Metafizik C) Estetik
D) Bilim felsefesi E) Bilgi kuramı
(ÖSS 2009)

2. Immanuel Kant "Gelecekte Bilim Olarak Ortaya Çıkabilecek Her Metafiziğe Önsöz" adlı yapıtında, meta-fiziği uğraşmaya değer bulan herkesi "Acaba meta-fizik gibi bir şey hiç olanaklı mıdır?" sorusunu sor-manın zorunlu olduğuna ikna etmeyi amaçladığını söyler. "Eğer metafizik bir bilimse, nasıl oluyor da diğer bilimler gibi genel ve sürekli onay kazanmıyor? Yok, değilse, nasıl oluyor da bilim kisvesi altında; durmadan bölümlenerek insanın anlama yetisini oyalıyor? Ayrıca diğer bilimler ilerlediği halde o hep aynı yerde dönüp duruyor." diye devam eder.

Parçaya göre, Kant'ın metafiziğe yaklaşımının aşağıdakilerden hangisi olduğu söylenebilir?

- A) Bilimle eşdeğer görme
B) Reddetme
C) Sorgusuz sualsiz benimseme
D) Eleştirel olma
E) Sistemli olmasını sağlama
(ÖSS 2007)

3. Aşağıdakilerden hangisi metafizik bilginin özel-liklerinden değildir?

- A) Bilimin sunduğu bilgilerin sınırı içinde kalması
B) Soyut kavramlara dayanması
C) Evreni bir bütün halinde ele alan açıklamalara dayanması
D) Mantık ilkelerine uygun olması
E) Çözülmemiş sorunlarla ilgili olması
(ÖYS 1994)

4. Milet felsefe okulu düşünürlerinden,

- Thales, yeryüzü ve gökyüzündeki her şeyin su- dan türediğini
- Anaksimandros, doğada var olanların Apei- ron'dan (sınırlı olmayan) meydana geldiğini,
- Anaksimenes, var olan her şeyin sıcak nefes adını verdiği havadan oluştuğunu ileri sürmüş- tür.

Bu görüşler, Milet felsefe okulunda aşağıdaki sorulardan hangisine yanıt arandığını gösterir?

- A) Evren değişebilir mi?
B) Bilgimiz ne ile başlar?
C) İnsan, aklıyla evreni kavrayabilir mi?
D) Sonsuz olan nedir?
E) Evrenin ilk ögesi nedir?
(ÖSS 1991)

5. Aşağıdakilerden hangisi varlık felsefesinde ele alınan sorulardan biri değildir?

- A) Var olan tanımlanabilir mi?
B) Maddenin temelini ne oluşturur?
C) Evren sonlu mudur?
D) Vicdan güvenilir bir yol gösterici midir?
E) Evrende nasıl bir düzen vardır?
(ÖYS 1998)

6. Biz, nesnelere anlam yüklemekte ve böylece onlara "var olma" olanağı sağlamaktayız. Zaten varlık da ancak, bizim onunla ilgili olarak elde ettiğimiz veri- lere göre gerçek bir "varoluş"a erişir.

Yukarıdaki parça "varlık"ın temel problemlerinden hangisinin sorgulanmasını gerekli kılar?

- A) Öznenen ayrı bir varlık alanı var mıdır?
B) Varlık nasıl bir yapıya sahiptir?
C) Hakikate ulaşmak mümkün müdür?
D) Nesnelerden ayrı ideal varlıklar var mıdır?
E) İnsan deneyimi varlığın tümünü kavrayabilir mi?
(YGS 2010)

7. Filler neden büyük, gri ve kırışıktır? Çünkü ufak, beyaz ve yuvarlak olsalardı aspirin olurlardı. Ufak bir fil hayal ederek ona "ufak bir fil" diyebiliriz. Beyaz bir fil hayal ederek ona "beyaz bir fil" diyebiliriz. Kırışksız bir fil de "kırışksız bir fil" olur. Başka bir deyişle büyüklük, grilik ve kırışıklılık, Aristoteles'in bir fili fil yapan şeyin ne olduğunu tanımlama sınavını geçemez. Çünkü aspirin gibi ufak, beyaz ve yuvarlak bir şey bir fil olamaz ve böyle bir nesneyle karşılaştığımızda aklımıza "Hey, ağzına attığın bir aspirin mi yoksa alışılmamış türden bir fil mi?" diye sormak gelmez.

Bu parçada varlıkla ilgili aşağıda verilenlerden hangisi sorgulanmaktadır?

- A) Zorunlu varlık/mümkün varlık ayrımı
B) Özsel/ilineksel nitelikler
C) Ana maddenin neliği
D) Madde ve form ilişkisi
E) Var olma/olmama sorunsalı

(YGS 2011)

kareköt

9. İnsanoğlu önceleri, doğada olup bitenlerin kendinden daha güçlü olduğuna inandığı bazı varlıklardan kaynaklandığını düşünmüş, bu varlıkların yardımını sağlamak için büyüye başvurmuştur. Daha sonra doğada olup bitenlerin kaynağı olarak Thales suyu, Anaksimenes havayı, Herakleitos ateşi göstermiştir.

Buna göre, doğada olup bitenleri açıklamak isteyen Thales, Anaksimenes ve Herakleitos'un yaklaşımını öncekilerden ayıran temel fark aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Gözlem ve deneylerden yararlanma
B) Doğadaki varlık ve olaylara anlam verme
C) Olup bitenleri birden çok nedene bağlama
D) Doğada olup bitenleri doğal güçlerle açıklama
E) Düşünmede sonuçtan çok sürece önem verme
(ÖSS 1994)

10. Herakleitos'a göre;

- Gölge ve ışık, kötülük ve iyilik birbirinden ayrılmaz; onların doğası bir ve aynıdır.
- Her an bir şeyin ölümü ya da doğumu evreni var eder ve güçlü kılar.
- Tanrı gün ve gecedir, kış ve yazdır, savaş ve barıştır, verimlilik ve kıtlıktır.

Herakleitos, bu örneklerle hangi kavramı açıklamaktadır?

- A) Evrensel dönüşüm
B) Paradigma
C) Karşıtların birliği
D) Kaos
E) Töz

(ÖYS 1997)

8. Çiçek açmış bir erik ağacının önünde duruyoruz ve ağaç da karşımızda. Ağaç oradayken ve biz onun karşısında durduğumuzda, ağaç ve biz, karşılıklı bulunuyoruz. Birbirimize göre, karşılıklı konumumuz içinde varız. Demek ki bu karşılaşmada söz konusu olan şey kafamızın içinde uçan tasarımlar değil.

Bu parça aşağıdakilerden hangisinin varlıkla ilgili görüşlerine örnek oluşturur?

- A) Rasyonalizm B) Septisizm C) Realizm
D) Nominalizm E) Nihilizm

(ÖSS 2011)

11. Felsefi görüşlerinde otobüsü bir düşünceden ibaret sayanlar, otobüsün altında ezilmemek için hızla karşı kaldırıma koşarken onun düşünceden ibaret olmadığını çok iyi anlarlar.

Bu cümlede eleştirilen görüş aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bilginin tek kaynağı duyumdur, duyumlardan geçmeyen bilgi düşüncede var olamaz.
B) Bilinebilir olan yalnızca olgulardır.
C) Varlıkları yaratan düşüncedir, düşüncenin dışında nesnel bir dünya yoktur.
D) Bilgi ancak gözlem yoluyla elde edilebilir.
E) Bilgi gözlem ve düşünmenin belli bir birikimi sonunda birdenbire gerçekleşir.

(ÖYS 1989)

12. Yardıma muhtaç aç bir çocuğu doyurma eylemini düşünün. Birçok insan, bunun ahlaki açıdan iyi bir davranış olduğu konusunda hemfikirdir. Peki, birini bunu yaparken izlediğimizde tam olarak gördüğümüz nedir? Aç birini doyuran kişi, yardıma muhtaç çocuk, çiğneme eylemi ve belki de çocuğun gülümsemesi. Ancak göremediğimiz, göremeyeceğimiz bir şey vardır, o da eylemin aslını oluşturan "iyilik". Görülemediğine göre yok mu sayılmalıdır? Bence hayır. "İyi" olmadığında ahlaktan da söz edilemez. Oysa bende bir "iyi" fikri var.

Bu parçadan hareketle, varlık hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Bir olandan türediği
B) Birden çok ilkedden kaynaklandığı
C) Değişmez olduğu
D) Düşünülebilir olduğu
E) Oluş hâlinde olduğu

(YGS 2012)

13. Bir şey, ne görülebilir ne de duyulabilir bir şeyse sözelimi renksiz ve hareketsiz bir gaz kitlesiye ne fotoğrafı çekilip görüntüsü alınabilir ne de sesi kaydedilebilir. Fakat bu, gazın var olmadığı anlamına gelmez. Üstelik var olması sizin için yaşamsal bir önem de taşıyabilir.

Bu parça aşağıdakilerden hangisine "karşı örnek" oluşturur?

- A) Herakleitos'un varlığın bir oluş ve değişim içinde olduğunu ileri sürmesine
B) Descartes'in varlığın ruh ve maddeden oluştuğunu söyleyen düalist görüşüne
C) Hegel'in, varlığı geist ve onun diyalektik süreciyle açıklamasına
D) Demokritos'un varlığın atomlardan meydana geldiğini belirtmesine
E) Berkeley'in var olmak algılanmış olmaktır demesine

(YGS 2011)

14. Ben olmayınca bu güller, bu serviler yok
Güzel gözler, tatlı diller yok
Sabahlar, akşamlar, sevinçler, tasalar yok.
Ben düşündükçe var dünya, ben yoksam o da yok

Bu dörtlük varlık felsefesinde öne sürülen aşağıdaki görüşlerden hangisini desteklemektedir?

- A) Dış dünya bireyden bağımsız olarak vardır.
B) "Varlık"ın ne olduğu onu düşünen bireye bağlıdır.
C) Bazı şeylerin varlığı somuttur.
D) Soyut varlıklar düşünülebilir varlıklardır.
E) Sevgi her şeyi var kılar

(ÖSS 2007)

15. — Var olan her şey maddedir.
— Duyum ve düşünce insan organizmasının bir hareketidir.
— Evrende hiçbir rastlantı yoktur. Her şey mekanik bir nedensellik sonucunda ortaya çıkar.

Bu görüşler, aşağıdaki felsefi akımlardan hangisine aittir?

- A) Pozitivizm B) İdealizm C) Empirizm
D) Materyalizm E) Rasyonalizm

(ÖYS 1995)

kareköt

1. "Dünyanın başlangıcı, sonu ve niçin var olduğuna ilişkin sorular" evrenle ilgili metafizik (soyut) içerikli sorulardır. Buna göre, Heidegger'in "felsefe" sözcüğünün kullanılmasını istemediği alan metafiziktir.

Yanıt B

2. Soru kökünde Kant'a ilişkin olarak verilen görüşler Kant'ın metafiziğe eleştirel yaklaştığını göstermektedir. Çünkü Kant, metafiziğin bilim olup olmadığıyla ilgili eleştirel tarzda sorular dile getirmektedir.

Yanıt D

3. B, C, D ve E seçenekleri metafizik bilginin özelliklerindendir, fakat A seçeneği metafizik bilginin özelliklerinden değildir. Çünkü felsefenin hiçbir dalı bilimsel bilginin sınırları içinde kalmaz, o daima ele aldığı konuların, bilim dışı olan soyut yönüne yönelir.

Yanıt A

4. Thales, Anaksimandros ve Anaksimenes'in yorumlamaları varlığın kökeni, kaynağı, ana maddesi, ilk nedeni ile ilgilidir.

Yanıt E

5. A, B, C ve E seçenekleri varlık felsefesinin, D seçeneği ise ahlak felsefesinin ele aldığı sorulardandır.

Yanıt D

6. Paragrafın iki cümlesinde de varlığa anlam verenin özne (varlığı algılayan insan) olduğu ifade edilmiştir. Böyle bir açıklama "Öznenen ayrı bir varlık alanı var mıdır?" problemini sorgulamayı gerekli kılar.

Yanıt A

7. Herhangi bir tür varlığa özgü olan özelliklere özsel, birden fazla varlık türünde görülen özelliklere ilintisel (ilineksel) özellik denir. Parçanın altıncı cümlesinde bir varlığı o varlık yapan özsel niteliklere işaret ediliyor, sonraki cümlede de üstü kapalı bir şekilde ilineksel özellikler kastediliyor.

Yanıt B

8. Soru kökünde gözlemlediğimiz varlığın var (gerçek) olduğu ifade edilmiştir. Böyle bir görüş felsefede "Realizm" olarak isimlendirilmektedir.

Yanıt C

9. Paragrafa göre insanöğlü önceleri doğadaki olayları doğaüstü güçlerle, fakat Thales doğa olaylarını su, Anaksimenes hava, Herakleitos ise ateş ile açıklamıştır. Su, hava ve ateş birer doğal varlıktır. Buna göre, adı geçen filozoflar doğadaki olayları doğal varlıklarla açıklamışlardır. Bu özelliği D seçeneği özetlemektedir.

Yanıt D

10. Soru kökünde Herakleitos'a ait olarak verilen üç yorumlamada da birbirine zıt şeylerin aynı özden kaynaklandığı, bunların doğalarının aynı olduğu belirtiliyor. Bu görüşe "karşıtların birliği" adı verilir.

Yanıt C

11. Bir varlığı düşünceden ibaret saymak, o varlığın düşüncenin dışında bir varlığı olmadığını savunmaktır. Paragrafa göre, böyle bir görüş sahibi olanlar, otobüs (somut bir varlık) karşısında kalınca onun düşünceden ibaret olmadığını anlarlar. Bu parçada eleştirilen görüş C seçeneğinde özetlenmiştir.

Yanıt C

12. Parçada şu anlatılmaktadır: İnsanın iyi bir eylemi başkaları tarafından görülür fakat bu eyleme esas olan "iyi" düşüncesi görülmez. Oysa "iyi" düşüncesi vardır. Bu açıklama varlığın (örneğimizde "iyi" fikrinin) düşünülebilir olduğu anlamına gelmektedir.

Yanıt D

13. Parçada bir şeyin bazı duyularla algılanamamasının o şeyin var olmadığı anlamına gelmediği ifade edilmiştir. Başka bir deyişle; bu anlatım, "var olmak algılanır olmayı gerektirmeyebilir" demektir. Böyle bir anlayış E seçeneğine karşı örnek oluşturur.

Yanıt E

14. Bu soru da bir önceki soru gibi idealist varlık görüşü ile ilgilidir. Şiir diliyle verilen paragrafta evrendeki varlıklar "Ben" in, yani bireyin ve onun düşüncesinin varlığına bağlanmıştır. A seçeneği paragrafta aykırıdır. C, D ve E seçenekleri soru kökü ile ilgili değildir.

Yanıt B

15. Soru kökündeki varlığın özünün madde olduğu, düşüncenin beyne bağlı olarak var olduğu ve evrende mekanik bir zorunluk olduğu şeklindeki ifadeler maddeci (materyalist) varlık görüşüne aittir.

Yanıt D

1. İnsan, yalnızca bir organizma olmaktan öte, zihne ve buna bağlı olarak da bilince sahip bir varlıktır. İnsan, kimi gereksinimlerini bilincinden bağımsız bir şekilde, başka birçok canlının yaşam işlevleri gibi, içgüdüleriyle sağlayabilir. Yine de, onun en belirgin özelliklerinden biri, eylemlerinin büyük bir bölümünü bilerek ve istençle yapıyor olmasıdır. İnsan bilinçli eylemleriyle, içgüdüsel olarak yapabileceklerinden pek çoğunu ve çok daha etkili olanlarını gerçekleştirebilir. Bu yolla, doğayı, yaşamı açısından daha uygun koşullara doğru değiştirir.

Bu parçaya göre, insanı diğer canlılardan ayıran özellik aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Eylemlerinin daha çok düşünsel süreçlere dayalı olması
- B) Diğer canlılar üzerinde üstünlük kurması
- C) Çevre koşullarına uyum sağlaması
- D) Diğer canlılarla bir arada yaşayabilmesi
- E) İçgüdülerinin diğer canlılardan daha güçlü olması

(ÖSS 2001)

2. İnsan değerlidir. Çünkü doğuştan getirdiği potansiyel ona "iyi insan" olabilme olanağı sunar. Yani kişi uygun ortamda yeterli eğitim alarak yetiştiğinde, herhangi bir alanda başarılı olabilir. O alanda yaptıklarıyla insanlığa katkıda bulunabilir.

Bu parçaya göre, insanı "değerli" yapan aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hangi alanda uzmanlaşacağına kendi iradesiyle karar verebilmesi
- B) İyiyle kötüyü ayırt edebilmesi
- C) Uygun koşullar sağlandığında insanlığa hizmet edebilecek yetenekte olması
- D) Özelliklerinin bir kısmını doğuştan getirmiş olması
- E) Her koşulda zorlukların üstesinden gelebilecek potansiyele sahip olması

(ÖSS 2002)

3. Etiğin açıklamaya çalıştığı temel kavramlar aşağıdakilerden hangisinde verilmiştir?

- A) İyi – kötü
- B) Varlık – hiçlik
- C) Doğru bilgi – yanlış bilgi
- D) Gerçek – gerçek dışı
- E) Bilinen – bilinmeyen

(ÖYS 1988)

4. Erdemli insan, yalnızca erdemli olma özelliklerini taşıyıp bunun bilincinde olan insan değildir; eylemleriyle de sahip olduğu erdemleri yansıtabilmelidir. Çağımızda erdemler üzerine konuşulup, erdemli olmaya ait bilgiler üretilmesine karşın, insanların eylemleri ve sözleri birbirini tutmamaktadır. Erdemli insan, bilgisiyle yaptığı, düşüncesi ile eylemi arasında boşluk olmayan insandır.

Bu parçada erdemlin hangi yönü vurgulanmaktadır?

- A) Gözlemlenebilmesinin çok zor olduğu
- B) Eylem alanına da taşınması gerektiği
- C) Ancak bilgili kimselerin sahip olabileceği
- D) Sonucunun kişiye bir başarı olarak dönmesi gerektiği
- E) Mutluluk verdiği ölçüde değerli sayılacağı

(ÖSS 2001)

5. Yaptığı iyiliği başkaları duysun diye, kendine daha fazla değer verilsin diye yapan veya doğruluğu dillerde dolaşmak koşuluyla doğru olan adamdan pek hayır gelmez. Oysa sanıyorum Ahmet birçok onurlu iş gördü. Fakat şimdiye kadar bu işleri o kadar gizli tuttu ki onlardan söz etmiyorsam suç benim değildir. Ahmet'i erdemli kılan parlak görünme isteği değil, parlak işler görmesidir.

Bu parçaya göre, iyi işler yapan birinin erdemli olması aşağıdakilerden hangisine bağlıdır?

- A) İyi olarak anılmasına
- B) Gösteriştan sakınmasına
- C) Vicdanen rahat olmasına
- D) "İyi" yi istemesine
- E) Doğru adam olmasına

(ÖSS 2007)

6. Vicdan, insanın kendi davranışlarının ahlâkça değerli olup olmadığına karar vermesine yardımcı olan bir hakemdir. Bu yeti sayesinde insan, yapıp ettiklerinin toplumda var olan değerlere uygunluğu açısından yargıya varır.

Bu görüşe göre, vicdan aşağıdakilerden hangisi konusunda yargıya varılmasına yardımcı olur?

- A) Doğal veya doğa üstü olay
- B) Güzel veya çirkin nesne
- C) Doğru veya yanlış bilgi
- D) İyi veya kötü eylem
- E) Basit veya karmaşık görüş

(ÖSS 1999 İptal)

7. Nasrettin Hoca bir gün oğluyla birlikte şehre gitmek üzere yola çıkar. Şehre birçok köyün içinden geçilerek gidilmektedir. Hoca eşiğin üzerinde, oğlu da yürüyerek onu takip eder. İlk köyden geçerken köylüler "Koskoca adam eşiğe binmiş, küçücük çocuğu yürütmeye utanmıyor!" diye kınarlar. Sonraki köyden geçerken Hoca yürür, oğlu da eşiğin üzerindedir. Oradaki köylüler de "Görüyor musun saygısız çocuğu, koca adamı yürütüyor." derler. Üçüncü köyde Hoca ve çocuk eşiğe birlikte biner, bu kez de eşiğe acıyıyorlar diye suçlanırlar. Dördüncü köyde çocuk da Hoca da yürür, kınanmaktan nasiplerini alırlar. Beşinci köyde Hoca ve oğlu eşiği birlikte taşımalarına karşın kınanma durumu değişmez.

Bu parça ahlak felsefesinin temel problemlerinden hangisinin soruşturulmasına örnek verilebilir?

- A) Ahlakta her zaman iyi niyet yeterli midir?
- B) Tüm davranışlar ahlakla mı ilgilidir?
- C) Bireylerin vicdanlı olmasının, ahlaki eylemde işlevi nedir?
- D) Mutlak iyiye ulaşmak mümkün müdür?
- E) Akılla erdem arasında nasıl bir ilişki vardır?

(YGS 2011)

8. Neden iyilik yapmalıyım? Mutlu veya huzurlu olmak için mi yoksa insanları mutlu etmek için mi? Birisi bana iyilik yaparsa mutlu olurum, ben de onları mutlu etmeliyim diye mi düşünüyorum? "İyilik yap, iyilik bul." demişler. Asıl neden bu mu? Ailem ve tüm tanıdıklarım başkalarına iyilik yapmam gerektiğini söylüyor yoksa iyilik yapmak toplumsal hayatın vazgeçilmez mi?

Bu parçada ahlak felsefesinin hangi temel sorusu üzerinde durulmaktadır?

- A) Niçin erdemli olmak gerekir?
- B) Ahlaki eylemin amacı nedir?
- C) Evrensel ahlaktan söz edilebilir mi?
- D) Ahlaki eylemde bulunurken özgür müyüz?
- E) Ahlakla sorumluluk ilişkili midir?

(YGS 2012)

9. Yaptığımız her eylem dünyamızı şekillendirir. Her eylemimizle, aslında ne istediğimize, dünyanın nasıl bir yer olması gerektiğine ilişkin zihinsel tasarımı ortaya koyarız. Yaptığımız her eylem insan olmaya ilişkin bir değeri korur veya o değere zarar verir. Örneğin, yoksul birine yardım ederken aslında yaptığımız; "Herkes muhtaç durumdaki kişilere yardım etmelidir." demektir. Bunu dünyanın her yeri ve herkes için her durumda talep ederiz. Tersine eğer hırsızlık yapıyorsak veya herhangi bir hırsızlığa göz yumuyorsak bu; "Hırsızlık yapmak iyi bir şeydir ve dünyanın herhangi bir yerinde, herhangi bir kimse hırsızlık yapabilir." demektir. Bu durumda artık; "Hırsızlık kötüdür." deme olanağımız ortadan kalkar.

Bu parçada savunulan görüş aşağıdakilerden hangisiyle özetlenebilir?

- A) İnsan eylemlerinden sorumludur.
- B) Eylemlerimiz bizi mutluluğa götürmelidir.
- C) Eylemin değeri, bireye sağladığı faydayla ölçülür.
- D) Hukuk kuralları ahlak kurallarına uygun olmalıdır.
- E) İyi ve kötü, göreceli kavramlar olduğu için bunlar hakkında yargıya varmak güçtür.

(ÖSS 2001)

10. Stoacı görüşe göre, insan dünya sahnesinde yalnızca bir oyuncudur. Oynayacağı rolü seçemez, oyuna müdahale edemez. Her insanın bu sahne içinde ne yapacağını evrensel akıl belirler. Kişinin kontrol edebileceği tek şey vardır; kendi tavırları ve tutkuları, insan kendisine ne rol verilmişse onunla yetinmeli; sahip olamayacağı şeyler için açlık ve kıskançlık duymamalıdır.

Stoacıların bu görüşünün dayandığı temel varsayım aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İnsanlar, davranışlarını başkalarına örnek olacak biçimde düzenlemelidirler.
B) Olayları önceden kestirebilirsek onları yönlendirebiliriz.
C) İnsanın, kendine bırakılmış küçük bir alan dışında, karşı konulmaz bir yazgısı vardır.
D) Erdem, özgür iradenin ahlakça iyi olana yönelmesidir.
E) Duyuların bize sağladığı bilgiler ile aklın sağladığı bilgiler sürekli çatışır.

(ÖSS 1999)

12. Bir çocuk ağaca çıkmak ister ve siz bunu yasaklarsanız, çok öfkelenir. Oysa, deneyip de tırmanamayacağını kendisi anlarsa, fiziksel olanaksızlığı kabullenir.

Bu parçaya dayanarak aşağıdaki genellemelerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Özgürlüğün sınırları topluma göre değişir.
B) Toplumun yararını göz önünde bulundurarak kişisel özgürlükleri sınırlandırmak gerekir.
C) Amaca ulaşmak isteyen kişi her yolu dener.
D) Yasalar toplumun örflerine göre hazırlanmalıdır.
E) Özgürlüğün karşısındaki toplumsal engeller tepkiye neden olur.

(ÖSS 2005)

11. Bir kişi, bir eylemin kendini haksız duruma düşüreceğini bile bile o eylemi yapıyorsa, bu kişi bilinçli olarak haksızdır. Öte yandan haksızlık alışkanlık haline geldiğinde, haksızlıktan kaçınmanın kişinin elinde olmadığı da bir gerçektir. Fakat yine de kişi alışkanlıklarından sorumludur; çünkü o, alışkanlıklarının gerçek yaratıcısıdır. Her ne kadar eylemin yinelenmesi alışkanlığa neden olsa da eylemin dayanağı özgürlüktür.

Bu parçada savunulan görüşün temelindeki düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Alışkanlıklar yaşamı kolaylaştırır.
B) Toplum bireylere sorumluluklarını hatırlatmalıdır.
C) Haksız eylemleri yapanlar cezalandırılmalıdır.
D) Sınırsız özgürlük olumsuzlukların nedenidir.
E) İnsan, ahlakla ilgili eylemlerinde özgürdür.

(ÖSS 2003)

13. Bir düşünür'e göre, ahlaki değerler doğru ya da yanlış, bireylerin kanılarından bağımsız olarak belirler. Örneğin "Öldürmek kötüdür." yargısı, tıpkı "Üçgenin iç açılarının toplamı 180° dir." yargısı gibi, doğruluğu insanların duygu ve eğilimlerine göre değişmeyen bir yargıdır.

Bu düşünür, ahlak değerlerinde hangi özelliğin bulunduğunu öne sürmektedir?

- A) Erdemli yaşamının bir aracı olma
B) Tanımlanamaz nitelikte olma
C) Zamanla değişme
D) Nesnel olma
E) İnsanlar arasındaki ilişkileri yönlendirme

(ÖSS 1999)

14. Ahlak felsefesinde nesnelcilikte, değerlerin dış dünyada, onlara ilişkin kavrayışımızdan ayrı ve bağımsız olarak var olduğu ve bunların insan tarafından bilinebileceği ileri sürülür. Değerlerin ahlaki yargıları ve eylemleri belirleyen ilkeler olarak kullanılmak durumunda olduğu ve nesnelerle eylemlerin, kendilerinde insandan bağımsız olarak var olan bir nitelikten dolayı iyi ya da değerli olduğu savunulur.

Bu parçaya göre bir eylemin "iyi ya da değerli" olması aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?

- A) Kişiyeye yarar sağlamasıyla
B) Evrensel ahlak yasasına uygun olmasıyla
C) Kişinin özgür iradesine bağlı olmasıyla
D) Özgürlüğün sorumluluk gerektirdiği düşüncesine uygun olmasıyla
E) Kişinin, öyle davranmasının ödevi olduğunu düşünmesiyle

(ÖSS 2009)

15. Faydacı ahlak anlayışına göre, en çok sayıda insana en büyük ölçüde mutluluk sağlayan eylem, ahlaki bakımdan doğru eylemdir. Dolayısıyla bir eylemi doğru veya yanlış olarak değerlendirmek için öncelikle o eylemin, ilgili kişilerin tümüne sağladığı hazlara ve getirdiği acılara bakmak gerekir.

Bu parçaya göre, faydacı ahlak anlayışı bir eylemin ahlaki bakımdan doğru olup olmadığını değerlendirirken aşağıdakilerin hangisini ölçüt alır?

- A) Eylemin sonuçlarını
B) Eylemde bulunan kişilerin niteliklerini
C) Eylemin hangi koşullarda gerçekleştirildiğini
D) Toplumun eylemde bulunan kişiye karşı tutumunu
E) Eylemin hangi amaçla yapıldığını

(ÖSS 2000)

16. Dünyada kötülük, çoğu zaman, bilmemekten kaynaklanır. Tek başına iyi niyet, iyiyi istemek bir eylemin iyi sonuç vermesi için yeterli değildir. Sadece iyiyi istemekten yola çıkan bir eylem, eğer bilgiyle aydınlatılmamışsa, kötüyü istemek kadar zarar verebilir.

Bu parçada savunulan görüş aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İyiyi istemek, iyinin gerçekleşmesi için yeterli olmasa da ahlaki bir görevdir.
B) Kötü niyetle yapılan bir eylem de yarar sağlayabilir.
C) Bilgiye dayalı her eylem, iyi niyetle yapılmamış olsa da iyi eylemdir.
D) İyinin gerçekleşmesi için hem iyinin amaçlanması hem de bilgiden yararlanılması gerekir.
E) İnsanlık değerlerini korumak ve yüceltmek amacıyla yapılan her eylem, iyi eylemdir.

(ÖSS 1999)

17. İyiyi isteyen, iyinin ne olduğunu bilenden daha güvencedir. Çünkü, ilki hata yaparsa da hep hoşgörülle karşılanır; ikincinin hatalarıysa çoğu kez affedilmez.

İyinin ne olduğunu bilen hatalarının hoşgörülle karşılanmayışı aşağıdakilerden hangisine bağlanabilir?

- A) Hata yapabileceğini kabullenmesine
B) Vicdanını rahatlatmaya çalışmasına
C) Yanlış bile bile yapıyor olmasına
D) Başkalarının sorumluluğunu üstlenmesine
E) Toplumsal değerleri önemsemesine

(ÖSS 2005)

18. Paris'te genç bir adam her gün aynı fırından bayat ekmek alır. Bayat ekmek taze ekmeğin yarı fiyatına satılmaktadır. Fırıncı, müşterisinin hoşuna gideceğini düşündüğünden bir gün ekmeği, içine tereyağı sürerek verir. Ertesi gün genç adam öfkeyle fırına gelir. "Niçin böyle bir şey yaptın? Günlerce uğraştığım proje yağlı ekmek yüzünden mahvoldu. Ben bayat ekmeği çizimin hatalı yerlerini silmekte kullanıyordum." der.

Bu parça "ahlaki eylem"le ilgili aşağıdaki yargılardan hangisini destekler niteliktedir?

- A) İyiliği ve kötülüğü belirleyen, eylemdir.
- B) Erdemli olmak ahlaki karara bağlıdır.
- C) Ahlaki karar ahlaki eylemden önce gelir.
- D) Doğru davranmak, erdemli olmak anlamına gelmez.
- E) Niyetin iyi olması eylemin iyi olmasını sağlamaz.

(YGS 2010)

20. Bergson, okura vermek istediği her şeyi yayımlamış olduğunu belirterek bundan sonra yazdıkları arasında bulunabilecek her türlü metnin, metin parçasının kendi isteği dışında yayımlanmasını yasaklamıştır. Fakat ölümünden sonra, bu yasak çiğnenmiştir. Bergson'un topluma mal olduğu öne sürülmüş ve bazı konuların açıklığa kavuşabileceği düşünülerek birçok yazısı yayımlanmıştır. Böyle bir tutum haklı görülebilir; ama etik açıdan da bizi rahatsız eder.

Parçada sözü edilen tutumun etik açıdan rahatsız edici olmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tarihi zorunlulukların dikkate alınması
- B) Toplum yararının gözetilmemesi
- C) Bazı konuların açıklığa kavuşturulması
- D) Filozofların topluma mal olmuş kişiler olarak düşünülmesi
- E) Kişi haklarının göz ardı edilmesi

(ÖSS 2005)

21. Birçok toplumda geçerli olan "Çalmayacaksın!" yaptırımı ile karşı karşıya olan bir birey, aşağıdakilerden hangisini yaptığında Kant'ın ödev ahlakına uygun eylemde bulunmuş olur?

- A) Onu koşulsuz bir buyruk olarak aldığı anda
- B) Toplumun yararına olacak biçimde davrandığında
- C) Doğruluğundan emin olduktan sonra benimseydiğinde
- D) İçinden gelen sese kulak verdiğinde
- E) Mutlu olabilecek biçimde davrandığında

(YGS 2012)

22. İslamiyet'te Tanrıyı, evreni ve insanı bir bütün içinde gören, insanın Tanrı ile, başka insanlarla ve kendisiyle olan ilişkilerini bu bütün içinde arayan ve açıklayan felsefi akıma ne ad verilir?

- A) Kelam
- B) Tefsir
- C) Tasavvuf
- D) Mutezile
- E) Eş'ariye

(ÖYS 1989)

19. Ahlaki yaşamımızda sezgisel anlayış en yüksek kavrayışlar için zorunludur. Sadece kurallara mekanik bir biçimde uyma ya da kalıplara öykünme bizi uzağa götürmez. Yaşama sanatı eski rollerin bir provası değildir.

Bu görüşü benimseyen bir kişinin aşağıdakilerden hangisini reddetmesi beklenir?

- A) Etik yaşamın varlığını
- B) Sezgisel kavrayışların önemini
- C) Yaşama sanatının varlığını
- D) Kuralların zamanla değiştiğini
- E) Evrensel ahlak yasasının varlığını

(ÖSS 2004)

kareköt

23. Okunu hedeften öteye atan okçu, okunu hedefe ulaştıramayan okçudan daha başarılı sayılmaz. İnsanın gözü karanlıkta da iyi görmez, fazla ışıktaki da. İyiliğin aşırısı olmaz, aşırı oldu mu zaten iyi değil demektir. Erdemli kişi bunların farkında olan kişidir.

Bu parçada sözü edilen "farkındalık" durumu aşağıdakilerden hangisiyle ilişkilendirilebilir?

- A) Amaca sahip olmayla
- B) Kötülükten kaçınmayla
- C) İsteklerini bastırmayla
- D) Kendini düşünmeyle
- E) Ölçülü olmayla

(ÖSS 2008)

24. İnsanları kim olursa olsun, hangi dine, ırka veya zümreye ait olursa olsun sevmek gerektiğini savunan Mevlana bu görüşünü,

"Gel, gel nerede olursan ol yine gel.

Kafir de olsan, hoşgörülü de olsan, puta da tapsan gel!

Bizim bu dergahımız ümitsizlik dergahı değildir.

Yüz defa tövbeni bozmuş olsan da yine gel!"

dizeleriyle dile getirmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi, bu görüşe temel oluşturan düşüncelerden biridir?

- A) İnsan asıl gerçeği yalnızca akıl yoluyla görerek mutluluğa erer.
- B) Tanrısal öz taşıdıkları için bütün insanlar değerlidir.
- C) İnsanı ele almak, insanlarla ilgili her türlü sorunu ele almak demektir.
- D) Gelip geçici zevkler insanın asıl özüne varmasını engeller.
- E) Her şey görelidir olduğu için evreni anlamak mümkün değildir.

(ÖYS 1992)

25. Deniz yolculuğuna çıkarken gemiyi, kaptanı ve mevsimi seçerim. Bu benim işimdir. Yolda bir fırtına koparsa umursamam. Bu, benim işim değildir. Ben kaptanı seçerim, fırtınayla kaptan uğraşır.

Epiktetos'un bu sözleri Stoacı düşünüşün hangi ilkesini örneklendirir?

- A) En yüce iyilik, erdemli olmak için çaba göstermektir.
- B) İnsanlar arasında eşitlik ve kardeşlik doğaya uygun yaşamakla sağlanır.
- C) Bilge kişi tutkudan kaçınabilmeli, ona karşı duyarsız olabilmelidir.
- D) Eğitimcinin görevi ispat etmek değil, ikna etmektir.
- E) Kişi elinde olanı ve olmayanı bilmeli, ona göre davranmalıdır.

(ÖYS 1989)

26. Acı çekenlere acımak insanca bir şeydir. Herkese yaraşır acımak ve herkes acımasını bilmelidir. Yararı olanlarla duygu ortaklığı, gerçekten ahlaki bir yaklaşımdır.

Bunları söyleyen kişiye göre, ahlaki eylemin amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Doğru bilgiye ulaşma
- B) Yarar elde etme
- C) Ödevini yerine getirme
- D) Mutluluğa ulaşma
- E) Başkalarını anlama

(ÖSS 2006)

27. Başkalarının dertlerini inceleyip kendi dertlerini bilmeyen bilginlerle, çağlarını akort etmesini bilip de yaşayışlarını akort etmeyi bilmeyen müzikçilerle, adaletten söz etmeyi bilip adaletli davranmayanlarla alay edermiş Kral Dionysius.

Bu parçada Kral Dionysius'un alay ettiği belirtilen kişilerin ortak özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bilgilerinin yetersizliği
- B) Olaylara farklı açılardan bakmamaları
- C) Bildiklerini yaşama uygulamamaları
- D) Öznel olmaları
- E) Olduklarından farklı görünmeleri

(ÖSS 2007)

kareköt

1. Paragraf bütün olarak değerlendirildiğinde insanın bazı davranışlarını içgüdüsel olarak yaptığının, fakat insan davranışlarının daha büyük bir bölümünün düşünsel süreçlere, yani akıl ve mantık yürütmeye dayandığının birkaç kez tekrarlandığı anlaşılmaktadır. Buna göre, insanı diğer canlılardan ayıran özellik, davranışlarının akla, bilince, yani düşünsel süreçlere dayanmasıdır.

Yanıt A

2. Paragrafa göre, insanı değerli kılan şey, uygun koşullar sağlandığında hayatın herhangi bir alanındaki başarılarıyla, yapıp ettikleriyle insanlığa hizmet edebilme yeteneğine sahip olmasıdır. Bu özelliği C seçeneği ifade etmektedir. Diğer seçenekler soru kökü ile ilgili değildir.

Yanıt C

3. A seçeneği ahlak felsefesinin (etiğin); B seçeneği varlık felsefesinin; C, D ve E seçenekleri bilgi felsefesinin temel kavramlarıdır.

Yanıt A

4. Paragrafı oluşturan üç cümlede de erdemli olmanın sadece bunun bilgisine sahip olmakla değil, erdeme ilişkin bilginin davranışlara da yansımaları arasında uyum, yani tutarlılık olacağı ifade ediliyor. Buna göre, erdemin davranışlara da yansımaları gerektiği vurgulanmıştır.

Yanıt B

5. Sorunun cevabı paragrafın tümünde var ise de, en açık olarak birinci ve son cümlede verilmiştir. Buna göre, iyi işler yapan bir insanın erdemli olması, yaptığı işi gösteriş olsun diye değil, gizleyerek yapmasına bağlıdır.

Yanıt B

6. Soru cümlesinde vicdanın yararı, görevi sorulmaktadır. Paragrafın her iki cümlesinde de vicdanın "eylemlerin ahlaki değerini belirlemeye" yaradığı belirtilmektedir. "Eylemlerin ahlaki değeri" sözcüğü, eylemlerin "iyi" veya "kötü" olması demektir.

Yanıt D

7. Paragrafta yer alan fıkraya göre, Nasrettin Hoca ve çocuğu eşekle seyahatinde nasıl hareket ederse etsin farklı köylerdeki insanlar hocayı ve oğlunu kınarlar. Böyle bir söylem, "Evrensel bir ahlak yasası mümkün müdür?" anlamına gelen "Mutlak bir iyiye ulaşmak (Herkesin iyi bulacağı bir davranış) mümkün müdür?" sorusunun tartışılmasına örnek verilebilir.

Yanıt D

8. "İyi" ahlak yasalarının uygun bulunduğu davranışlardır. Soru kökünün bütününde "Ahlaki eylemin amacının ne olduğu" sorgulanmaktadır. Örneğin ilk iki cümlede şöyle denmektedir: "Neden iyilik yapmalıyım? Mutlu veya huzurlu olmak için mi yoksa insanları mutlu etmek için mi?"

Yanıt B

9. Soru kökünde, yaptığımız her eylemin bir ilkeye, bir esasa dayandığı ve yine eylemlerimizi kendi kararlarımızla gerçekleştirdiğimiz, dolayısıyla onların sorumluluğunun da bize ait olduğu biraz kapalı bir biçimde ifade edilmektedir. Bu ana fikir de A seçeneğinde özetlenmiştir. Soru kökünde diğer seçeneklere veri olabilecek bir ifade yoktur.

Yanıt A

10. Paragrafta açıklanan Stoa düşüncesine göre, insan evrendeki konumunu belirlemede özgür değildir, ama rolünü gerçekleştirip gerçekleştirmede veya iyi yahut kötü gerçekleştirmede özgürdür. Paragrafta savunulan bu görüşü C seçeneği yorumlamaktadır.

Yanıt C

11. Sorunun cevabı paragrafın son iki cümlesinde verilmiştir. Bu cümlelerde insanın eylemlerinin yapıcısı olduğu, eylemlerini özgürce belirlediği belirtiliyor.

Yanıt E

12. Paragrafta insanların eylemlerine engel olunmaması gerektiği, aksi takdirde tepki görüleceği, çocuğun ağaca tırmanmasına mani olma örneğiyle açıklanmaktadır. Bu ana fikri E seçeneği özetlemektedir.

Yanıt E

13. Soru kökündeki ahlaki değerlerin "bireylerin kanılarından bağımsız olarak belirlenmesi" ve aynı değerlerin "doğruluğunun insanların duygu ve eğilimlerine göre değişmemesi" şeklindeki ifadeler ahlak yasalarının evrensel, yani nesnel olduğunu dile getirmektedir.

Yanıt D

14. Soru kökündeki "ahlaki değerlerin insandan bağımsız olarak var olması" gibi ifadeler evrensel ahlak yasasına işaret etmektedir.

Yanıt B

15. Sorunun cevabı paragrafın ikinci cümlesinde daha açık olarak verilmiştir. Bu cümledeki "bir eylemi doğru veya yanlış olarak değerlendirmek için o eylemin, ilgili kişilerin tümüne sağladığı hazlara ve getirdiği acılara bakmak gerekir." yargısı eylemin ahlaki değerini belirlemek için eylemin sonucuna bakmak gerektiği anlamına gelmektedir. B, C, D ve E seçenekleri paragrafa ilgili değildir.

Yanıt A

16. Paragrafın son iki cümlesinde, bir eylemin iyi sonuç verebilmesi için sadece iyiyi gerçekleştirme niyetini taşımasının yeterli olmadığı, iyyinin bilgisine de sahip olması gerektiği ifade ediliyor. Bu görüşü D seçeneği karşılamaktadır.

Yanıt D

17. İyiyi gerçekleştirmek isteyen kişi iyyinin ne olduğunu bilemeyebilir, bu nedenle hata yaptığı için o, hoşgörüle karşılanabilir. Fakat iyyinin ne olduğunu bildiği halde hata yapan kişi, bile bile hata yapıyor, bilerek kötü davranışı gerçekleştiriyor demektir. Bu durum, kişinin hatasının hoşgörüle karşılanmamasına neden olur.

Yanıt C

18. Soru kökünde sözü edilen fırıncı müşterinin hoşuna gitmesi için taze ekmeğin içine tereyağ sürüyor fakat onun bu iyi niyetli davranışı ressamın zarar veriyor ve ressam bu duruma öfkeleniyor. Demek ki bir eylemin iyi (ahlaki) olabilmesi için eylemi yapan kişinin niyetinin iyi olması yeterli olmamaktadır.

Yanıt E

19. Soru kökünde ahlak yasalarına sadece birer yasa oldukları için uyulmaması; onların benimsenerek, içimizde hissedilerek uygulanması gerektiği ve ahlak yasalarının zamanla değiştiği görüşü açıklanıyor. Böyle bir görüş A, B, C ve D seçenekleriyle uyuyor, fakat E seçeneğiyle uyumaz. Çünkü ahlak yasalarının değişebileceği görüşü evrensel ahlak yasasının olabileceği düşüncesiyle bağdaşmaz.

Yanıt E

20. Sorunun cevabı paragrafın birinci, ikinci ve son cümlesinde verilmiştir. Bu cümlelerde Bergson'un ölümlünden sonra, vasiyetine aykırı olarak, onun bazı yazılarının, topluma mal olmuş bir kişi olduğu düşüncesiyle yayınlandığı ve bunun etik (ahlaki) açıdan rahatsız edici olduğu ifade ediliyor. Demek ki, bir davranışın rahatsız edici olmasının nedeni, kişi haklarına uymamasıdır.

Yanıt E

21. Kant'a göre ahlaki eylemin evrensel yasasını vicdan belirler ve bunu bireye koşulsuz bir emir olarak, yani bir beklenti olmaksızın bildirir. Birey bu emri insan olmanın kendisine yüklediği ödev kabul ederek eylemde bulunursa eylemi ahlakidir. Kant'ın bu görüşü A seçeneğinde özetlenmiştir. Soru kökündeki "Çalmayacaksın" yaptırımı koşulsuz bir emirdir.

Yanıt A

22. Soru kökünde özellikleri açıklanan düşünce tarzı "tasavvuf" tur.

Yanıt C

23. Parçanın bütününde insanın eylemlerinde aşırılıklardan kaçınması ve ölçülü olması gerektiği görüşü farklı sözcük ve örneklerle dile getirilmiştir. Parçaya göre, aşırılıklardan kaçınmanın "farkında olunması" ölçülü olma anlamına gelmektedir.

Yanıt E

24. Soru kökünde Mevlana, insanları sevmek gerektiğini ve hangi görüş ve inançta olurlarsa olsunlar kendi dergâhına gelmelerini söylemektedir. Böyle bir görüş A, C, D ve E seçenekleriyle doğrudan ilgili olmaz, ancak B seçeneğiyle ilgili olabilir. Çünkü insanlar Tanrı tarafından yaratıldığı ve onun bazı özelliklerine sahip olduğu için sevgi ve ilgiye layıktırlar. Bu anlam da B seçeneğinde özetlenmiştir.

Yanıt B

25. Paragrafta, Stoacı düşüncenin, insanın kendi imkân ve güçlerini bilip ona göre davranması, kendini aşan işlere girişmemesi gerektiği görüşü, deniz yolculuğuna çıkma, bunun için uygun kaptanı seçme ve kaptanın yapacağı işlere karışmama örneğiyle açıklanmaktadır. Bu açıklama, Stoacı düşüncenin E seçeneğinde açıklanan ahlak ilkesini örneklendirir.

Yanıt E

26. Soru kökünün tümünde, acı çekenlere acımak, yani onlarla duygusal yönden ortak olmak gerektiği ifade edilmektedir. Böyle bir ortaklık acı çeken insanların acılarının anlaşılmasıyla mümkün olabilir. A, B, C ve E seçeneklerinin paragrafa doğrudan ilgisi yoktur.

Yanıt E

27. Paragrafta Kral Dionysius'un, bildiklerini hayata uygulamayan kişilerle alay etmesi farklı örneklerle dile getirilmektedir.

Yanıt C

SANAT FELSEFESİ

1. Bir resim, düşünülerek bulunmaz, bizzat ele alınmadan kurgulanmaz. Bir insanın düşüncelerinin değişmesi gibi, bir resim de yapılırken sürekli değişir. Ve hatta bittiğinde bile, ona bakanların bilinç durumlarıyla bağlantılı olarak değişmeye devam eder. Günden güne ve yaşamın bize dayattığı değişimlere katlanarak... Bir canlı gibi resmin de kendine özgü bir yaşamı vardır. Aslında bu çok doğal, resim ona bakan insan aracılığıyla yaşar.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisi çıkarılamaz?

- A) Resim alımlayıcıya göre şekillenir.
- B) Sanat ürün olmuş bitmiş bir yapıda değildir.
- C) Sanatçının yapmayı düşündüğüyle yaptığı aynı değildir.
- D) Sanat ürününün varlığı alımlayanın olmasına bağlıdır.
- E) Sanat yapıtı olmadan sanattan söz edilemez.

(ÖSS 2009)

2. Estetik, güzel üzerine düşünme çabasıdır. Refik Fersan'ın bir saz semaisi, Mikelanj'ın bir heykeli güzel olduğu, bizde hoş ve soylu duygular uyandırdığı gibi, bir atın yürüyüşü veya bir kentin sokakları da güzel olabilir ve bizde benzeri duygular uyandırabilir. Estetik, güzeli bütün alanlarda, sanat felsefesi ise yalnızca sanat yapıtları çerçevesi içinde sorgular. Başka bir deyişle, sanat felsefesi estetiğin kavram ve problemlerini sınırlı bir alanda inceler.

Bu parçaya dayanarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

- A) Güzellik sanat ile sınırlı değildir; başka alanlarda da söz konusudur.
- B) Estetik, doğadaki veya çevremizdeki bir olayın güzel olup olmadığını sorgulayabilir.
- C) Sanat felsefesinde ele alınan bazı kavramlar, estetiğin kapsamına da girer.
- D) Güzel, hem estetiğin hem de sanat felsefesinin konusu olabilir.
- E) Sanat yapıtı doğadaki güzelin, sanatçının yorumuyla yansıtılmasıdır.

(ÖSS 1999)

3. "Estetik" aşağıdaki kavramlardan hangisini sorular?

- A) Güzel
- B) İyi
- C) Doğru
- D) Erdem
- E) Gerçek

(ÖYS 1994)

4. Ege'deki bir koyu, tasarladığı otele uygun olduğu için güzel bulan bir mimar ya da incelemek istediği canlıları barındırdığı için beğenen bir biyolog estetik bir tavır içinde değildir. Aynı koyu, yalnızca, kıyıya vuran dalgaların izlerinden, yamaçtaki ormanın suya yansımından etkilenecek beğenen bir kişinin bu tavrı estetikdir.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi estetik tavrın belirleyici bir özelliğidir?

- A) Kişinin bir nesneyi kendi ölçütlerine dayanarak beğenmesi
- B) Kişinin hoşuna giden bir nesnenin çoğunluk tarafından da beğeniliyor olması
- C) Kişinin, ilgi duyduğu nesneye çıkar gözetmeyen bir beğeni ile yönelmesi
- D) Kişinin beğenisinin nesnenin bütününe değil, belirli özelliklerine yönelik olması
- E) Kişinin bir nesne ile ilgili beğenisini başkalarıyla paylaşmak istemesi

(ÖSS 1999 İptal)

5. Güzellik;
* Plotinos'a göre Tanrısal aklın evrendeki ışınması,
* Hegel'e göre mutlak ruhun nesnede yansımalarıdır.

Buna göre, bu iki filozofun güzellik anlayışı aşağıdakilerden hangisiyle nitelenebilir?

- A) Hazzı öne çıkaran estetik tavrıdır.
- B) Şüpheli görüşlerdir.
- C) İdealist görüşlerdir.
- D) Değerlerin zamanla değiştiğini savunan görüşlerdir.
- E) Estetik nesnenin yararına önem veren yaklaşımlardır.

(ÖYS 1996)

karekök

karekök

6. Aristoteles'e göre, sanat sanatçının nesneleri taklit etmesiyle doğar. Sanatçılar neyi nasıl taklit ettiklerine göre birbirinden ayrılır. Edebiyat insan eylemlerini ve nesneleri söz ile, müzik ses ile, resim renk ile taklit eder.

Aristoteles'in bu görüşüne göre sanat nedir?

- A) Sanatçının hakikati araştırmasıdır.
B) İdeal olanın yaratılmasıdır.
C) Sanatçının madde ve biçimle oynamasıdır.
D) Doğal olanın yansıtılmasıdır.
E) Güzel ideasının dayanağıdır.

(ÖYS 1997)

7. Bir tabloda gökyüzünün mavi, otun yeşil olmasını bekleyen kimseler, tabloda başka renkler görünce şaşırırlar. Oysa, mavi gök ve yeşil çayirlara ilişkin her şeyi unutmayı bir denesek; dünyaya sanki başka bir gezegenden şimdi gelmişçesine bakıp onu ilk görmüş gibi olsak, işte o zaman nesneler değişik renklerle görünürlerdi bize. Ressamlar da bazen başka bir gezegenden gelmiş gibi, dünyayı yepyeni bir gözle görmemizi isterler. Bize, doğadaki varlıkların güzelliklerini görmeyi öğretenler de onlardır. Onları izleyip, onlardan bir şeyler öğrenirsek, pencereden dışarı bakmak bile heyecan verici bir serüvene dönüşecektir.

Bu parçada sanat eserinin hangi özelliği vurgulanmaktadır?

- A) Sadece, güzel olması amacıyla yapılması
B) Bir benzerinin olmaması
C) Belirli bir sanat akımının izlerini taşıması
D) Sanatçının öz ve biçim arasında kurduğu dengeğin bir sonucu olması
E) Dünyayı, alışık olunandan farklı bir anlayışla yansıtması

(ÖSS 2000)

8. İnsan olarak yaşantılarımız ve iç dünyamız bilinmeyenlerle, keşfedilmemişliklerle doludur. Sanat, insanın iç dünyasını keşfetmeye, adlandırmaya çalışır. Sanat yapıtında okura, seyirciye, dinleyiciye sunulan, onun için yeni olan bir yorumdur. Bir şiir, bir resim, bir senfoni insan için hep yeni bir keşif, yeni bir adlandırmadır. Gerçekten de bir sanat yapıtıyla ilk kez karşılaştığında insanı şaşırtan budur.

Bu parçada, bir sanat yapıtı karşısında duyulan şaşkınlık aşağıdakilerden hangisine bağlanmaktadır?

- A) Dünyayı eleştirel bir bakış açısıyla yansıtmasına
B) İnsanın anlayamadıkları karşısında duyduğu korkuyu gidermesine
C) İnsanı, önceden farkına varamadığıyla karşı karşıya getirmesine
D) İnsana hoş duygular yaşatmasına
E) Başka sanat yapıtlarında ele alınmamış bir konuyu işlemesine

(ÖSS 2002)

9. Kitap okuyan bir çocuğun, kendisini kitabın konusuna kaptırması, söz gelişi zavallı Robinson'u adadan kurtarmak için kafa yorması, sanat yapıtının doğası yönünden ilginç bir durumdur. Elindeki romana dalmış bir yetişkinin, odaya başka birinin girmesiyle birden irkilmesi, gerçek dünyaya ancak birkaç saniye duraksadıktan sonra uyum sağlayabilmesi de böyle bir durumun sonucudur. Bu iki örnekte de romanın kurmaca yapısı, okuru yaşadığı dünyadan çekip olayların salt duyularla izlenemeyeceği bir dünyaya itmiştir.

Bu parçaya dayanarak sanat yapıtıyla ilgili aşağıdaki genellemelerden hangisine ulaşılabılır?

- A) Düş gücüyle keşfedilebilecek ayrı bir dünyası vardır.
B) Sanatçının dünyaya bakış açısını yansıtır.
C) Yaşamın değerinin kavranmasına yardımcı olur.
D) Temel amacı, gerçeğin kavranmasını sağlamaktır.
E) Gerçek dünyayı yücelterek yeniden kurgular.

(ÖSS 2002)

10. Sanatta, nesnelerin bildiğimiz anlamından kopabilmemiz, onları düşündüğümüz gibi değil, oldukları biçimde kabul edebilmemiz gerekir. Örneğin, bir tabloda, ekmek fırını camekânında bir dikiş makinesiyle bir şemsiye bir arada olabilir. İşlevi saf ve kesin bir biçimde saptanmış gerçek bir nesnenin (bir şemsiye) kendinden çok uzak bir başka nesneyle (bir dikiş makinesi) birlikte, her ikisi için de garip kaçan bir yerde (bir fırın camekânı) bir arada olmaları, kendiliğinden bu nesneleri işlev ve kimliklerinden ayırır. Bu nesneleri eski anlamlarıyla görmek bir yanılgıdır. Artık onlar, gerçek, şiirsel, yepyeni bir anlam kavuşmuştur.

Bu parçada aşağıdaki görüşlerden hangisi öne sürülmektedir?

- A) Var olmanın anlamı sanatçıya göre değişir.
B) Gerçek sanatçı, yapıtlarında doğanın gizemini yansıtır.
C) Sanatçı, yapıtında kendi kişiliğinin ipuçlarını verir.
D) Sanat, doğadaki gerçekliğe farklı bir anlam kazandırır.
E) Sanatın amacı güzeli ortaya koymaktır.

(ÖSS 2005)

11. Bizleri sanata yönelten güçlü dürtülerden biri de gündelik hayatın acı verici kabalığından, sıkıcı monotonluğundan ve sürekli değişen kişisel istekler zincirinden kaçma gereksinimidir.

Bu cümlede sözü edilen gereksinim, sanatta özellikle hangi yolla giderilir?

- A) Belirli bir üslubu sürdürme
B) Alanını sınırlama
C) Kurmaca dünya oluşturma
D) Kalıcı yapıtlar verme
E) Kullanacağı tekniği belirleme

(ÖSS 2004)

12. Estetik beğenilerin tartışılmayacağı sözü doğru olabilir; ama bu, beğenin gelişebileceği doğrusunu da dışlamamalıdır. Bunu, herkes, herhangi bir alanda, günlük yaşantısından çıkarabilir. Örneğin, değişik müzik türleri dinlemekten pek keyif almayan birisi müziğin diğer türlerini inceleyecek vakit, istek ve fırsat bulsa, yeğlediği türü ve tarzları yanılmadan ayırt edecek düzeye gelebilir; artan bilgisi de müzikten daha ince tatlar almasına katkıda bulunabilir. Aynı şekilde bir kişi değişik minyatürleri seyrede seyrede minyatür sanatı konusunda bir anlayışa ve seçiciliğe ulaşabilir.

Bu parçaya dayanarak aşağıdaki yargılardan hangisine varılabilir?

- A) Sanat hakkında bilgi sahibi olabilmek için sanata eleştirel bakmak gerekir.
B) Yapımı çok zaman ve emek gerektiren yapıtlar çoğunluk tarafından beğenilir.
C) Sanat yapıtları ancak o ürünü yaratan sanatçılar tarafından açıklanabilir.
D) Üzerinde görüş birliğine varılan yapıtların sanatsal değeri vardır.
E) Sanattaki beğeni, karşılaşılan eserler çeşitlendikçe gelişir.

(ÖSS 2001)

13. Büyük bir sanat yapıtı karşısında kişi, dünyaya bakış açısının genişlediğini, hem dünyayı hem de kendi benliğini kavrayışının derinlik kazandığını görür. Yeni bir ışık altında bakar her şeye, birçok şeyi ilk kez görür; ama hep olgunlaşarak bakar. Her yapıtın dünyası, bir bakıma, onu algılayanın dünyasıyla bütünleşir; iki dünyanın karşılıklı alışverişinden kendi benliğinin aydınlandığını gözler kişi.

Bu parçada bir sanat yapıtının hangi özelliği vurgulanmaktadır?

- A) İnsan doğasını yansıtması
B) Sanatçının duygularını dile getirmesi
C) İzleyen kişiyi geliştirmesi
D) Bir eşinin daha bulunmaması
E) Bir yarar gözetilerek yapılmaması

(ÖSS 2001)

14. Kimi sanatçılar dünyayı, ona ilişkin her türlü bayat algının; pembe ten, sarı veya kırmızı elmalara ilişkin her türlü önyargının dışında, yepyeni görmemizi isterler. Basmakalıp düşüncelerden kurtulmak kolay değildir elbette; ama bu kalıplardan kurtulan sanatçılar, genellikle en ilginç yapıtları veriyorlar. Bize, doğadaki varlıkların hiç düşlemediğimiz, yepyeni güzelliklerini görmeyi öğretenler de onlardır. Eğer onları izleyip onlardan bir şeyler öğrenirsek, pencereden dışarı bakmak bile heyecan verici bir serüvene dönüşecektir.

Bu parçaya göre, sözü edilen sanatçılar bize aşağıdakilerden hangisini kazandırmaktadır?

- A) Heyecanları denetleme yetisi
B) Değerleri karşılaştırma yetisi
C) Renkleri doğadaki gibi algılama gücü
D) Farklı güzellik anlayışlarını kabul etme eğilimi
E) Doğadaki güzellikleri resme yansıtma isteği
(ÖSS 2003)

karekök

15. – Ressam sadece resim yapar, kendi düşüncelerini resme yapıştırır.
– Sanatçı eserini gerçekleştirmesindeki niyetiyle değil, yalnızca gerçekleştirdiği eserin niteliğiyle övgüyü hak eder.

Bu iki yargıdan çıkarılabilecek ortak sonuç aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sanatçının görevi toplumu aydınlatmaktır.
B) Sanatçı yaşadığı kültürün etkisindedir.
C) Sanatta önemli olan, sanat eserinin kendisidir.
D) Her izleyici sanat eserini kendisine göre yorumlar.
E) Sanatçının niyeti, sanat eserinin niteliğini belirler.
(ÖSS 2007)

16. Delacroix "Biz romantik olduktan sonra dağlar güzelleşti." demiştir. Ona göre, romantik dönem resimleri dağları öyle güzel resmetmiştir ki, insanlar onların eserlerindeki dağları görüp bunların güzelliklerini kavradıktan sonra, doğada dağlara başka bir gözle bakmışlardır.

Delacroix bu sözleriyle, sanatla ilgili aşağıdaki görüşlerden hangisini dile getirmiştir?

- A) Sanatta güzeli kavrayan kişi, aynı zamanda doğruyu da kavrar.
B) Sanat, sanatçının doğadaki nesneleri taklit etmesiyle doğar.
C) Bir yaratının sanat eseri sayılması, insana sağladığı yarara bağlıdır.
D) Sanat, insanın güzeli fark etmesiyle doğar.
E) Güzeli bir eserden duyulan haz, insanın hayal gücü ile anlama yetisi arasındaki uyuşmanın sonucudur.
(ÖYS 1998)

17. Ben elime fırçayı alıp resim yapan biri değilim. Gene de usta ellerden çıkma görsel yapıtların seyrine öyle kapıttırım ki kendimi. Ama neyleyim, benim konumunda birinin eski Çin resimlerine erişme olanağı pek yok. Buna karşılık elimi uzatır uzatmaz eriştiğim Çin şiirleri var. Bunların çoğu, o resimlerle akraba. Demek ki resim özlemimi şiirle giderebilecek durumdayım.

Bu parçaya dayanarak sanatla ilgili aşağıdaki genellemelerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Farklı sanat dalları benzer duygu ve düşünceleri yansıtabilir.
B) Sanat yapıtının ortaya çıkışında izleyicinin de rolü vardır.
C) Kimi sanatçılar, sanatın birkaç dalıyla ilgilenir.
D) Sanat yapıtları eskidikçe değer kazanır.
E) Sanattan anlamak uzmanlık gerektirir.
(ÖSS 2004)

18. Doğalcılığı modern resmin karşıtı olarak görenler var. Şimdiye kadar doğal bir sanat eseri gören var mı, bilmek isterdim doğrusu. Doğa ve sanat iki ayrı şeydir, aynı olamazlar. Doğadan ayrı bir şey olan düşüncemizi sanat yoluyla dışa vururuz. Doğayı olduğu gibi resimlemeye inanan sanat bile her zaman sanat olmuştur, doğa değil.

Bu parçadan çıkarılacak sonuç aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Doğa ve sanat özdeş kavramlardır.
B) Sanat doğanın kopyasıdır.
C) Sanat doğadan üstündür.
D) Sanat ve doğa farklı varlık alanlarıdır.
E) Modern resim, resim sanatının son aşamasıdır.
(ÖSS 2008)

19. Michelangelo bir anıt heykel yapmak üzere görevlendirilir. Heykelinde kullanacağı malzeme için mermer ocağına gider. Sanatçı, kendilerini eşsiz heykellere dönüştürecek yontma kalemini bekler gibi görünen o mermer kütlelerin karşısında, coşkuyla kendinden geçer. Böylece ocaklarda altı aydan fazla zaman geçirir. Oysa mermer kütlelerin içinde uyuyup kalmış figürleri kurtarmak için bir an önce işe koyulması gerekirdi.

Bu parçaya göre sanatçının işlevi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İdeale uygun sanat eseri ortaya koymak
B) Doğayı aynen yansıtmak
C) Yeni bir form yaratmak
D) Hayal gücünün sınırlarını zorlamak
E) Malzemeyle sınırlı sanat etkinliğinde bulunmak
(YGS 2010)

20. Bir Japon filminde, evlenecek çift baharda çiçek açmış kiraz ağaçlarının çevrelediği yolda yürüyordu. Görüntü harikaydı, beni çok etkilemişti. Japon inançlarında çiçek açmış kiraz ağacının, muhteşem güzelliği nedeniyle kutsal sayıldığını daha sonra bir belgeselden öğrendim. Bunu öğrenmiş olmam o görüntüyle ilgili estetik yargımı değiştirmede.

Bu parça aşağıdaki yargılardan hangisini destekler niteliktedir?

- A) Sanat eserinin topluma vereceği bir ileti olmalıdır.
B) Estetik yargılar güzeli bilgisinden çok, alınan hazzla bağlıdır.
C) Doğada güzel olanlar sanatta da güzeldir.
D) Sanatın amacı güzeli ortaya koymaktır.
E) En az bir süje haz alıyorsa o sanat eseridir.
(YGS 2010)

karekök

21. Sanat eserleri diğer nesneler gibi vardır. Resimler bir şapka veya palto gibi duvarda asılı dururlar. Sözelimi Van Gogh'un bir çiftinin ayakkabılarını gösteren resmi bir sergiden diğerine taşınıp durur, aynı Zonguldak'tan gönderilen kömür veya Karadeniz ormanlarından gönderilen tomrukların taşınması gibi. Cemal Süreya'nın şiirleri, bir öğrencinin sırt çantasında diğer eşyalarıyla bir arada bulunabilir. Beethoven'in eserleri kitapevlerinde raflara tıpkı kırtasiye malzemeleri gibi yerleştirilir. Yine de bir şeyi sanat eseri olarak görüp diğer nesnelerden ayrı tutuyorsak o, estetikle ilgili görüşlerimize uygun demektir.

Bu parçaya göre sanat eseri diğer nesnelerden hangi açıdan ayırt edilir?

- A) Evrensel nitelik taşımasıyla
B) Yaratıcısının düşüncesini içermesiyle
C) Alımlayıcının değerlendirme biçimiyle
D) Doğayı aynen yansıtmayla
E) Estetik kaygılarla oluşturulmasıyla
(YGS 2011)

22. Giorgione'nin Fırtına adlı tablosuna baktığımızda kompozisyonun sanatsal açıdan bir hayli basit olmasına karşın figürlerin özel bir dikkatle çizildiğini ve resmin, her yere nüfuz etmiş ışık ve hava sayesinde kaynaşmış bir bütün oluşturduğunu görüyoruz. Figürlerden bu küçük tablonun çoğunu kaplayan manzaraya bakıyoruz, sonra tekrar figürlere dönüyoruz. Giorgione, kendisinden önce gelenler gibi önce nesneleri ve kişileri çizip sonra onları bir mekâna yerleştirmiyor; doğayı, toprağı, ağaçları, ışığı, havayı, bulutları ve kentleriyle insanları bir bütün olarak düşünüyor.

Bu parçada anlatılanlara göre Giorgione'nin eserini oluştururken güzelliğin hangi niteliğini öne çıkardığı söylenebilir?

- A) Yetkin olmak
B) Orantılı olmak
C) Aslına uygunluk
D) Uyumlu bütünlük
E) Simetrik olmak
(YGS 2012)

1. Paragrafın ikinci, üçüncü ve dördüncü cümlelerinden A, B, C ve D seçeneklerine ulaşılabilir. Diğer cümlelerde de bu seçeneklere esas olabilen ifadeler vardır. Fakat E seçeneğine esas olabilecek bir ifade soru kökünde yoktur.

Yanıt E

2. Paragrafın birinci cümlesinden A seçeneğine, ikinci ve üçüncü cümlesinden de B, C ve D seçeneklerine ulaşılabilir. Fakat paragrafta sanatın, doğanın sanatçı eliyle yansıtılması olduğuna ilişkin bir ifade olmadığından E seçeneğine ulaşamaz.

Yanıt E

3. Estetik "güzel"i, ahlak felsefesi "iyi" ve "erdem" i, bilgi felsefesi "doğru" ve "gerçeği" sorgular.

Yanıt A

4. Paragrafta estetik tavır için şu tanımlama yapılmıştır: Doğal bir varlığı, herhangi bir çıkar kaygısı güt-meksizin, sadece ondaki güzelliği anlamaya yönelik tavır estetik tavidir. Bu anlamı farklı sözcüklerle C seçeneği vermektedir.

Yanıt C

5. Güzelliğin soyut âlemde olduğunu savunan görüşle-re "idealist güzellik görüşü" denir. Soru kökünde ger-çek güzelliğin "Tanrısal akıl" ve "Tanrısal ruh" (mut-lak ruh) olduğu ifadeleri idealist güzellik anlayışını örneklendirmektedir.

Yanıt C

6. Sorunun cevabı paragrafın birinci cümlesinde açık olarak verilmiş, daha sonra da bu görüş örneklerle desteklenmiştir. Aristoteles'e göre sanat, doğal var-lıkların taklididir, onların yansıtılmasıdır.

Yanıt D

7. Paragrafın tümünde sanatçının ve dolayısıyla sanatın bizi, içinde bulunduğumuz dünyayı alışagel-diğimizden farklı bir şekilde yansıttığı görüşü farklı sözcüklerle tekrar ediliyor. A, B, C ve D seçenek-lerinin soru kökü ile ilgisi yoktur.

Yanıt E

8. Paragraf bütün olarak değerlendirildiğinde, hemen her cümlede değişik sözcüklerle şu anlam dile getiril-mektedir. İnsanları sanat eserleri karşısında şaş-kınlığa yönelten şey, sanat eserlerinin insanlara hep yeni şeyler sunmasıdır. Örneğin, son iki cümlede şöyle denmektedir: "Bir şiir, bir resim, bir senfoni in-san için hep yeni bir keşif, yeni bir adlandırmadır. Gerçekten de bir sanat yapıtıyla ilk kez karşılaştığın-da insanı şaşırtan budur."

Yanıt C

9. Sorunun cevabı paragrafın bütününde var ise de en açık biçimde son cümlede verilmiştir. Bu cümlede sanat eserlerinin insanı sadece düş gücüyle keşfedi-lebilecek bir dünyaya götürdükleri dile getiril-mektedir. Bu anlam da A seçeneğinde özetlenmiştir.

Yanıt A

10. Bir önceki soruda olduğu gibi bu soruda da cevap tüm paragrafta vardır. Fakat son üç cümlede daha açık olarak verilmiştir: (Sanat eserlerinde canlandırıl-an nesneler için) "Bu nesneleri eski anlamlarıyla görmek bir yanılgıdır. Artık onlar, gerçek, şiirsel, yepyeni bir anlama kavuşmuştur." ifadesi kullanıl-mıştır. Bu anlamı D seçeneği özetlemektedir.

Yanıt D

11. Bizleri sanata yönelten şey "günlük hayatın acı veri-ci kabalığı, sıkıcı monotonluğu ve sürekli değişen ki-şisel istekler zincirinden kaçma gereksinimi" ise, böyle bir istek hayali, düşsel, kurmaca bir dünya tasarlayarak, bunu sanat eserine yansıtarak gide-rilebilir. A ve B seçenekleri paragrafta aykırıdır. D ve E seçenekleri ise paragrafta doğrudan ilgili değildir.

Yanıt C

12. Paragrafın birinci cümlesinde estetik beğenin gelişebileceği ifade edildikten sonra diğer cümlelerde örneğin, değişik müzik dinleyen insanların müzik zevkinin, değişik minyatürleri seyreden insanların da minyatür zevkinin gelişebileceği belirtiliyor. Demek ki parçada insanın estetik beğenisinin farklı sanat eser-leri izleyerek gelişebileceği görüşü açıklanmaktadır. A, B, C ve D seçenekleri soru kökü ile ilgili değildir.

Yanıt E

13. Bu soru, bir önceki soruya benzemektedir. Paragrafın tümünde farklı sözcüklerle sanatın izleyicilerini geliştirme özelliği dile getirilmektedir. Sanat eserinin bu özelliği C seçeneğinde özetlenmiştir. Soru kökünde diğer seçeneklere veri olabilecek bir ifade yer almamaktadır.

Yanıt C

14. Paragrafın her cümlesinde farklı sözcük ve deyişler-le bazı sanatçıların bizim dünyayı alışageldiğimiz dışı-da yepyeni bir tarzda görmemizi sağladıkları dile getirilmektedir. Bazı sanatçıların sağladığı bu yarar D seçeneğinde yorumlanmıştır.

Yanıt D

15. Soru kökünde yer alan her iki ifadede de sanatta sanatçının niyet ve düşüncelerinin değil, ortaya koy-duğu sanat eserinin önemli olduğu belirtilmektedir.

Yanıt C

16. Paragrafın ikinci cümlesi Delacroix'nin birinci cüm-lesinin açıklaması şeklindedir. Buna göre Delacroix, "insanlar sanat eserlerindeki güzelliği fark ettikten, anladıktan sonra dağlara da bu gözle baktılar ve dağlardaki sanatı, yani güzellikleri keşfettiler, anladılar" demektedir. Bu görüş, D seçeneğinde yorum-lanmıştır. Diğer seçeneklerin soru kökü ile ilgisi yok-tur.

Yanıt D

17. Sorunun cevabı paragrafın üçüncü cümlesinden so-na kadar olan bölümünde verilmiştir. Bu bölümde (pa-ragrafta söz konusu edilen) kişi Çin resimlerine ulaş-madığını, fakat Çin şiirlerine ulaşabildiğini ve Çin resmine duyduğu özlemi Çin şiirleriyle giderdiğini belirtmektedir. Demek ki, farklı sanat dalları benzer duygu ve düşünceleri yansıtabilmektedir.

Yanıt A

18. Soru kökünün ikinci cümlesinden sonuna kadar olan bölümünde sanat ve doğa varlıklarının farklı olduğu görüşü farklı sözcüklerle açıklanmaktadır.

Yanıt D

19. Soru kökünde Michelangelo'nun mermer küteller karşısında idealindeki heykeli oluşturmak için coşkulu bir şekilde altı ay geçirdiği, oysa o mermer küteller içindeki uyuya kalmış figürleri ortaya çıkar-ması için bir an önce işe koyulması gerektiği belir-tiliyor. Bu ifadeler, sanatçının elindeki malzemeye sınırlı eserler ortaya koyabileceği anlamına gelir.

Yanıt E

20. Paragraf bütün olarak değerlendirildiğinde bir sanat eserini güzel bulmak için sanatsal, kültürel bilgilere sahip olmak gerekmediği, eserden zevk alındığında onun güzel bulunduğu düşüncesinin savunulduğu anlaşılmaktadır.

Yanıt B

21. Sorunun cevabı paragrafın son cümlesinde vardır. Bu cümlede, bir nesneyi sanat eseri yapan durumun, o nesneye yönelen izleyicinin (alımlayıcının) onu kendi sanat görüşüne uygun görmesi yani sanat eseri olarak kabul etmesi olduğu ifade edilmiştir.

Yanıt C

22. Soru kökündeki "...resmin her yere nüfuz etmiş, ışık ve hava sayesinde kaynaşıp bir bütün oluşturduğunu görüyoruz" ve "Giorgione doğayı, toprağı, ağaç-ları, ışığı, havayı, bulutları ve kentleriyle insanları bir bütün olarak düşünüyor." ifadeleri resmin uyumlu bütünlüğüne işaret etmektedir.

Yanıt D

1. Ben sevdiğim ve hayran olduğum O'yum
Sevdiğim de benden başkası değildir.
Biz bir bedende iki ruhuz
Sen beni görünce O'nu görüyorsun
Tıpkı O'nu görünce beni de gördüğün gibi
- Hallacı Mansur bu dizeleriyle aşağıdaki düşüncelerden hangisini dile getirmektedir?**
- A) Tanrıya varmanın yolu akıl değil, gönüldür.
B) İnsan ve Tanrı özdeşdir.
C) Mutluluk, gönülde aşkı duyarak yaşamaktır.
D) Bütün varlıklar içinde yalnızca insan, Tanrının özünü sezebilir.
E) İnsan nefisini yok ettikçe Tanrı'nın varlığının bilincine ulaşır.

(ÖYS 1994)

3. Umberto Eco'ya göre insan zihni, kendi dünyasını belirler, sonra da bu kendi belirlediği dünya içinde değerlerini oluşturur. Küçük bir çocuğun kendi hayalinde oluşturduğu canavarlardan korkması gibi, yetişkinler de kendi hayalinin ürünü olana, bunun hayal ürünü olduğunu bilseler bile inanmayı sürdürürler.
- Bu parçadan aşağıdaki sonuçların hangisi çıkarılabilir?**
- A) İnançların gizli kalması gerektiği
B) İnanmanın temelinde korkunun bulunduğu
C) İncanın nesnesinin, zihnin ürünü olduğu
D) İnsanın bir şeylere inanmak zorunda olduğu
E) İnanmanın, insanı diğer canlılardan ayıran özellik olduğu

(ÖSS 2008)

2. İlkçağ düşünürlerinden biri olan Xenophanes mitolojiyi eleştirerek şöyle demiştir: "İnsanlar sanıyorlar ki tanrılar da kendileri gibi doğmuşlardır, kendileri gibi giyinirler ve kendileri ile aynı biçimdedirler. Nitekim Habeşler tanrılarını kendileri gibi kara ve yassı burunlu, Trakyalılar ise sarışın ve mavi gözlü olarak düşünürler. Bu düşüncüyü biraz daha ileriye götürerek diyebiliriz ki, atların, aslanların elleri olup da resim yapabilselerdi, atlar tanrılarını at gibi, aslanlar da aslan gibi çizerlerdi."

Xenophanes bu sözleriyle aşağıdakilerden hangisini eleştirmektedir?

- A) İnsanların, tanrı düşüncesini kendi özellikleriyle sınırlamasını
B) İnsanların tek bir tanrı ideali üzerinde birleşemesini
C) Tanrılarının insanüstü güçlerinin olduğunun düşünülmesini
D) İnsanların ibadet biçimlerinin birbirlerinden farklı olmasını
E) Hayvanların, tanrı tasarımının dışında tutulmasını

(ÖSS 1998)

kareköt

1. Paragrafta verilen dizelere göre Hallacı Mansur kendisini yaratıcıyla bir görmektedir. Bu yorumu da B seçeneği özetlemiştir.

Yanıt B

2. Paragrafın tümünde Xenophanes insanların Tanrıyı kendilerine benzer bir varlık olarak düşündüklerini Habeş, Trakyalı ve diğer örneklerle açıklamakta ve eleştirmektedir. Xenophanes'in bu görüş ve eleştirisi A seçeneğinde özetlenmiştir.

Yanıt A

kareköt

3. Paragrafın birinci cümlesinde asıl düşünce açıklanmakta, ikinci cümlesinde ise buna bir örnek verilmektedir. Soru kökünde Umberto Eco'nun şu düşüncesi dile getirilmiştir: Zihin kendi dünyasını (içerliğini) kendisi belirler ve sonra da bu belirlediklerine kendisi inanır.

Yanıt C

1. Aşağıdaki sorulardan hangisi "siyaset felsefesi"nin ilgi alanı içinde yer almaz?

- A) Devlet nasıl bir niteliğe sahiptir?
- B) Hukuk sistemlerinin dayandığı temel nedir?
- C) İdeal toplumsal düzen ne demektir?
- D) Egemenliğin kullanılış biçimleri nelerdir?
- E) Bilginin sınırları var mıdır?

(ÖYS 1994)

3. Hukuk kurumunun var olmasının benim yararına olduğunu biliyorum. Ayrıca bu kurumun, insanların genel olarak ona saygı duyması sayesinde var olduğunu de görüyorum. Bu durumda, benim bu kuruma saygı gösterip göstermememin pek de önemli olmadığı düşünülebilir. Ancak, özçıkarak gerektiğinde, herkes benim gibi düşünür ve bu kuruma saygı duyarak onu zedelerse, yararımıza olan bu kurum yıkılır. Ben bu zedelenmeyi, dolayısıyla kurumun yıkılmasını istemem.

Bu parçaya göre, hukuk kurumunun varlığını sürdürmesi aşağıdakilerden hangisine bağlıdır?

- A) Toplumsal denetim mekanizmalarının varlığına
- B) Evrensel hukuk kurallarının geçerliliğine
- C) İnsanların bu kurumun gereğine inanıp onu korumalarına
- D) Özçıkarkların bu kurumun isteklerinden farklı olmasına
- E) Devletin güvence vermesine

(ÖSS 2003)

kareköt

2. Geometri kuralları belirlenirken nasıl nokta, çizgi, uzay gibi temel kavramlardan yola çıkılıyorsa hukuk kuralları da hak, adalet, etik gibi temel kavramlara dayandırılır; yasalar bu kavramlardan türetilir. Tarih boyunca ister teokrasiyle, ister otokrasiyle, ister demokrasiyle yönetilsin, tüm devletler hukuka gereksinim duymuşlardır. Bir devletin hukuk sistemi, o devletin yapısının biçimlenmesinde etkilidir. Devletlerin hukuk sistemleri arasındaki farkı belirleyen de yasa yaparken gerekli temel kavramları hangi ilkelere aldıkları ve o kavramları nasıl kullandıklarıdır.

Bu parçada, hukukun hangi yönünden söz edilmektedir?

- A) Belirli kavramları temel aldığından
- B) Her türlü düzen için gerekli olduğundan
- C) Devlet düzeni üzerinde etkili olduğundan
- D) Yapısının, dayandığı temel kavramlara göre değiştiğinden
- E) Bilimsel kurallarla uyumlu olması gerektiğinden

(ÖSS 2002)

4. Toplumsal düzenin yasal olması yeterli değildir; toplumsal düzen aynı zamanda meşru görünmelidir. Bireyin, korku içinde yaşayan bir uyruk olarak değil, ikna olmuş bir yurttaş, özgür bir birey olarak toplumsal normları kendisinin normları diye algılaması da zorunludur. İnsanın bu normları içselleştirmesi, "rıza" ya da "meşrulaştırma" dediğimiz şeydir.

Parçaya göre meşruluğun dayanağı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Düzeni sağlayan yasalar bulunması
- B) Normların bütün bireyler için bağlayıcı olması
- C) Normların benimsenmesi
- D) Bireyin isteklerinin göz önünde bulundurulması
- E) Normların başka toplumlar tarafından da kabul görmesi

(ÖSS 2006)

5. Sokrates "Adalet nedir?" diye sorduğunda aradığı, sadece sözcüğün tanımı değildir. "Adil" sözcüğü her çeşit insan, karar, yasa ve anlaşma için kullanıldığına göre, bütün bunlarda ortak olan bir şey, hepsinin paylaştığı "adalet" denilen ortak bir özellik bulunmalıdır. Sokrates'in açığa çıkarmaya çalıştığı şey, bu ortak özelliğin niteliğiydi. Öyle ki bunun sonunda tek tek olguları, ona ulaşmasına göre adil veya değil diye nitelenmek mümkün olsun.

Bu parçada Sokrates'in aradığı ortak özellik aşağıdakilerden hangisiyle ifade edilir?

- A) Adaletin sembolü
- B) Adalet duygusu
- C) Fenomen olarak adalet
- D) Oluş olarak adalet
- E) Adalet ideası

(YGS 2012)

6. Toplumsal varlık olarak bir arada yaşamak zorunda olan insanlar arasında, çeşitli istek ve amaçların bir noktada çatışacak şekilde toplanması nedeniyle bir çekişme durumu ortaya çıkar. Eğer ortada uyumsuzlukları önleyecek bir erk olmazsa çatışmalar insanlığın yok olmasına yol açar. Böyle durumlarda kural koyucuya sahip olma ve ona boyun eğme gereği duyulur. Bu ihtiyacı giderecek kurum da devlettir. Üstün bir otoriteye sahip olan devlet ve onun koyduğu kurallar, bireyi diğer insanların saldırı ve eziyetlerinden korur.

İbn-i Haldun'un görüşlerini yansıtan bu parçadan aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Devlet, toplumu baskı altında tutabilmek için sınırsız yetkiyle donatılmalıdır.
- B) Devletin varlığı doğal ve zorunludur.
- C) Devlet toplumsal iradenin ürünüdür.
- D) Devlet, bireylerin ve kurumların karşılıklı güveniyle varlığını sürdürür.
- E) Devlet, mutlak bir güç değil toplumun amaçlarını gerçekleştirmek için bir araçtır.

(YGS 2011)

7. Hobbes'a göre, doğası gereği insan insanın kurdur. Dünyanın nimetlerinden daha fazla yararlanmak için herkes herkesle savaşmak zorundadır. Bu durum insanları bir düzen aramaya yöneltmiştir, insanlar dünya nimetlerinden yararlanırken zora başvurmadan vazgeçmek üzere birbirlerine söz vermiş, zora başvurma yetisi ve gücünü boyun eğecekleri bir kişiye veya kuruma aktarmışlardır. Böylece devlet oluşmuş, birbiriyle uyum sağlayan birçok iradenin yerini tek bir irade almıştır.

Hobbes'a göre, devlet nasıl oluşmuştur?

- A) İnsanların, zor kullanma haklarını kendi üstlerindeki bir güce devretmek üzere sözleşmeleriyle
- B) İnsanların, diğer topluluklar karşısında güç kazanmak amacıyla ulusal birliği oluşturmalarıyla
- C) İnsanların tüm siyasal kurumların üstünde bir tanrısal devlet kurma ülküsünde birleşmeleriyle
- D) İnsanların doğuştan var olan erdemlerini korumak amacıyla bir güç oluşturmalarıyla
- E) İnsanların mutluluk ortak idealine sahip bir güç birliği üzerinde sözleşmeleriyle

(ÖYS 1995)

kareköt

8. Aristoteles, yönetim biçimlerini anlatırken şöyle demektedir; "Devlet birçok kişi tarafından yönetilirse bu ona, tıpkı giderleri toplulukça karşılanan bir şölenin tek kişinin hazırlayacağı bir şöleninden daha üstün olması gibi bir üstünlük sağlar. Onun içindir ki çoğunluk, birçok durumda, her kim olursa olsun tek bir kişiden daha iyi bir yargıdır. Ayrıca çokluk daha güç bozulur ya da kısıtlanır. Kötü bir anında olan ya da konuya ilişkin çok güçlü duyguları bulunan bir kişinin yargısı ister istemez çarpık olacaktır. Öte yandan bir kitlenin yargıda bulunması durumunda, kitleyi oluşturan her kişinin aynı anda aynı duygulara kapılmasını ve yargısını çarpıtmasını ayarlamak güçtür."

Aristoteles, bu sözleriyle aşağıdakilerden hangisini vurgulamaktadır?

- A) Yönetim yetkisinin birçok kişiye dağıtılmasının iktidar kavgasını önleyeceği
- B) Devlet işlerinde iş bölümünün, halk arasındaki dayanışmayı artıracak
- C) Yönetim sorumluluğunun bir gruba paylaştırılması gerektiğini
- D) Kişilerin grup içinde, yalnız başlarına olduğundan daha duygulu davrandıklarını
- E) İnsanın, mutluluğa ancak topluluk içindeyken erişebileceğini

(ÖSS 2000)

9. Aristoteles'e göre, insanda erdemli olmak için doğal bir yatkınlık vardır, ama bu yatkınlığın geliştirilmesi gerekir, insan her şeyden önce toplumsal bir varlık olduğuna göre, erdem ancak toplum içinde, bir devlet düzeninde gerçekleştirilebilir. Yönetim şekillerinin doğru ya da yanlış olduğunu gösterecek ölçüt ise ahlaki gelişmedir. Bu gelişmeyi başlıca amaç olarak göz önünde bulundurmeyen yönetim şekli de yanlıştır.

Aristoteles'e göre, devletin temel amacı aşağıdakilerden hangisi olmalıdır?

- A) Bireylerin ahlakça olgunlaşmasını sağlamak
- B) Erdem sahibi olmayan bireylerin aile kurmasını engellemek
- C) En ahlaklı kişileri yönetime seçmek
- D) Erdemli yaşama yatkın olmayan bireyleri cezalandırmak
- E) Ahlaklı yaşamı engelleyen hazları yasaklamak

(1996 ÖYS)

10. – Hobbes'a göre, insan bencildir ve onun bütün eylemleri bu bencil doğasının arzularını tatmin etmeye yöneliktir. Bu durum, çıkar çatışması yüzünden insanların birbirleriyle sürekli savaş halinde olmasına yol açar. İnsanları bir arada tutabilmek için, devlet tek bir gücün egemenliğine dayanmalıdır.

- Locke insanların, doğaları gereği iyi olduğunu; bunun sonucu olarak, ilişkilerinin iyi niyet, yardımlaşma ve iş birliğine dayandığını ileri sürer. İnsanlar arasındaki iyi ilişkilerin sürdürülebilmesi, tek bir gücün değil, çoğunluğun egemen olduğu bir devlet düzeniyle mümkündür.

Bu bilgilere göre, Hobbes ve Locke'un devlet anlayışlarındaki fark, aşağıdakilerden hangisinin farklı oluşundan kaynaklanmaktadır?

- A) İnsanlığın geleceği ile ilgili beklentilerinin
- B) İnsanın psikolojik yapısı ve özelliklerine ilişkin görüşlerinin
- C) Yaşadıkları çağa egemen olan siyasi görüşlerin
- D) Toplumsal düzenlemelerin gerekli olup olmadığı konusundaki inançlarının
- E) Çevrelerindeki insanlarla karşılıklı ilişkilerinin

(ÖSS 1999)

11. Doktorlar, ateşli hastalıkları başlangıcında iyileştirmenin hiç de güç bir iş olmadığını, asıl güçlüğün herhangi bir hastalığı saptama konusunda yaşandığını söylüyorlar. Ama zaman geçip de eğer hastalığın ayırdına varılıp gerekenler yapılmazsa, iyileştirilmesi çok güç oluyor. Aynı şey "devlet" için de söz konusudur. Çünkü, herhangi bir yönetimde ortaya çıkma olasılığı bulunan aksaklık ve huzursuzluklar önceden saptandığında, bu tehlikeyi önlemek daha kolaydır. Ancak, bu aksaklıkların herkes tarafından görülecek ölçüde filizlenip büyümesine izin verilecek olursa, olayları kontrol altına almak için etkili çareler bulmakta zorlanılacaktır.

Bu parçada devletin sorumluluklarının hangisinden söz edilmektedir?

- A) Eğitim seviyesi yüksek yurttaşlar yetiştirmek için politikalar geliştirme
- B) İşleyişiyle ilgili olarak yurttaşlarını bilgilendirme
- C) Varlığını sürdürmek için yurttaşlık bilincini güçlendirme
- D) Kendi yapısını sorgulama ve çıkabilecek sorunlara karşı önlem alma
- E) Kişi hak ve özgürlükleriyle ilgili uluslararası sözleşmelere bağlı kalma

(ÖSS 2001)

12. Brian Redhead'e göre, siyasal düşünce tarihi, belli bir soruyu yanıtlama çabalarının tarihidir, soru aynen durmakta, yalnızca yanıtlar değişmektedir. Verilen yanıtların başlıcaları şunlardır;

- Çünkü, varlığım devletin varlığına bağlıdır.
- Çünkü, devlet Tanrı'nın iradesidir.
- Çünkü, devlet ve ben bir anlaşma yaptık.
- Çünkü, devlet ahlaki düşüncenin gerçekleşmesidir.

Buna göre, siyasal düşünce tarihi aşağıdakilerden hangisinin sorgulanmasına dayanır?

- A) Bürokrasinin gereğinin
- B) Devlet-ekonomi ilişkisinin
- C) Devlete itaat nedeninin
- D) İdeal düzenin olabilirliğinin
- E) Bireyin devlet için vazgeçilmezliğinin

(ÖSS 2003)

13. – Anarşizm, insan doğasının devlet ve toplumsal kurumlar tarafından bozulduğunu; insanların devlet düzeni olmadan da adil ve uyumlu bir biçimde yaşayabileceğini ileri sürer.

- Sofistler, insanın her yerde ve her zaman bağlana bileceği yasaların doğa tarafından konulmuş olduğunu; insan eliyle kurulmuş düzenlerin güçlüye ve egemen olana yaradığını, doğal durumda var olan güç dengesini bozduğunu savunmuşlardır.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi anarşizm ve sofizmin ortak özelliğidir?

- A) İnsan doğası ile uyum içinde olan bir devlet biçimi önermeleri
- B) Toplumsal kural ve düzenlerin insanın özüne aykırı olduğu görüşünü benimsemeleri
- C) Devletin görevinin bireylere hizmet etmek olduğunu öne sürmeleri
- D) İnsanlar için her yerde ve her zaman geçerli olan temel toplumsal kuralları araştırmaları
- E) İnsan uygarlığının her türlü ürününü değersiz bularak reddetmeleri

(ÖSS 1999 İptal)

14. – Thomas More, Ütopya adlı eserinde para ve bireysel mülkiyetin yer almadığı, mutlak eşitliğe bağlı,

- Tommaso Campanella, Güneş Devleti adlı eserinde bilim ve felsefenin egemen olduğu, her türlü eylemde bütünün iyiliğinin ölçü alındığı,
- Francis Bacon ise, Yeni Atlantis adlı eserinde bilim ve onun verilerinin tek dayanak olduğu birer toplumsal düzen tasarlamışlardır.

Bu üç düşünürün toplumsal düzen anlayışları için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Hoşgörü ve erdemin önemini savunmuşlardır.
- B) Ulusal birliği temel alan görüşlerdir.
- C) Gerçekleştirilmesi bugün için olanaksız, düşsel yaklaşımlardır.
- D) Toplumsal değişimde liderliğe önem vermektedirler.
- E) Hukukun üstünlüğü düşüncesinin doğmasını sağlamışlardır.

(ÖYS 1994)

15. Bazı düşünürler, içinde yaşadıkları toplumsal düzeni eleştirmiş ve gerçekleşme şansı çok fazla olmayan düşsel bir toplum düzeni tasarlamışlardır. Bu düşünürler, insanın, dolayısıyla toplumun kurtuluşunun ancak tasarladıkları bu ideal düzene geçilmesiyle olanaklı olduğunu savunurlar.

Yukarıda sözü edilen ideal toplumsal düzen tasarımlarına ne ad verilir?

- A) Karizmatik egemenlik
- B) Sivil toplum
- C) Kozmos
- D) Deizm
- E) Ütopya

(ÖYS 1998)

16. Platon, Sparta ile yapılan Pelopones Savaşları sırasında Atina kültürünün yıkılmasını gözlemler ve bunun etkisiyle, ütopya için bir taslak olabilecek "Devlet" adlı eserini hazırlar. Benzer şekilde, Roma'nın Vizigotlar tarafından yerle bir edilmesine tanık olan Aziz Augustinus, bu dünya yerine öteki dünyada bir ütopyadan söz eden "Tanrı Devleti"ni yazar. Thomas Hobbes, İngiltere'deki iç savaş sırasında sürgündeyken "Leviathan"ı yazarak barış ve refah içinde yaşayan bir devlet yaratmaya çalışır.

Bu parça ütopyalarla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisini destekler?

- A) Mükemmel bir toplum oluşturulabilir.
- B) Her insanda mutlu olma isteği vardır.
- C) Yurttaşların erdemli olabilecekleri toplumsal bir düzen vardır.
- D) Gereksinimler farklı olduğundan ütopyalar da farklıdır.
- E) İnsan bencil bir varlık olduğundan toplumsal düzen sağlanmalıdır.

(YGS 2010)

kareköt

kareköt

17. "Söylediklerinizin hiçbirinde sizinle aynı görüşte değilim; ancak onları söyleme hakkınızı ölünceye kadar savunacağım."

Voltaire, bu sözüyle, aşağıdakilerden hangisini savunmaktadır?

- A) Kamu vicdanını
- B) Yaratıcı düşünmeyi
- C) Haberleşme özgürlüğünü
- D) Seçme ve seçilme hakkını
- E) Düşünce ve ifade özgürlüğünü

(ÖYS 1996)

kareköt

18. Toplumun saygın ve demokratik olarak gördüğü kurumlardaki bozulmalar, kamuoyunu, böyle görül-meyen kurumlardaki bozulmalardan daha çok rahat-sız eder.

Bu durumun temelinde yatan düşünce aşağıda-kilerden hangisidir?

- A) Kötü olmazsa iyinin değeri bilinmez.
- B) Saygınlık göreceli bir kavramdır.
- C) Kurumlar toplumun güvencesidir.
- D) İyi, zamanla değişen bir kavramdır.
- E) En iyinin bozulması en kötüdür.

(ÖSS 2004)

ÇÖZÜMLER

1. A, B, C ve D seçenekleri siyaset felsefesinin ilgi alanı içinde yer alır, fakat E seçeneği siyaset felsefesinin değil, bilgi felsefesinin ilgi alanı içindedir.

Yanıt E

2. Paragrafın birinci cümlesinde A seçeneğinden, ikinci cümlesinde B seçeneğinden, üçüncü cümlesinde C seçeneğinden ve dördüncü cümlesinde de D seçeneğinden söz edilmiştir. Fakat paragrafta E seçeneğinden söz edilmemiştir.

Yanıt E

3. Soru kökünde hukukun insanların yararına olduğu ve herkesin bu bilgi ve bilinçle hareket ederek hukuk kurumuna sahip çıkması gerektiği, aksi takdirde bu kurumun zedelenip yıkılacağı görüşü açıklanıyor. Buna göre, hukuk kurumunun varlığını sürdürmesi insanların bu kurumun yararını ve gerekliliğini bilip onu korumalarına, sahip çıkmalarına bağlıdır. A, B, D ve E seçenekleri soru kökü ile ilgili değildir.

Yanıt C

4. Sorunun cevabı paragrafın ikinci ve üçüncü cümlelerindeki şu sözcüklerdedir: (Toplumsal düzenin meşru olabilmesi için) "bireyin... toplumsal normları kendisinin normları diye algılaması da zorunludur. İnsanın bu normları içselleştirmesi, "rıza" ya da "meşrulaştırma" dediğimiz şeydir." Bu ifadeler, toplumsal düzenin meşru olabilmesi için, bu düzenin bağlı olduğu normların toplum bireyleri tarafından benimsenmesi gerektiği anlamına gelmektedir. Bu anlam da C seçeneğinde özetlenmiştir.

Yanıt C

5. Parçada adaletin tek tek insan davranışları olmadığı, onlardaki ortak özellik, ortak anlam olduğu belirtiliyor. Anlam düşünsel, ideal bir şeydir. Bu nedenle bu parçada Sokrates'in "adalet ideası" dile getirilmiştir.

Yanıt E

6. Paragrafın ikinci cümlesinden sonuna kadar olan bölümünde devletin toplum hayatı için zorunlu olduğu değişik sözcüklerle ifade ediliyor. Devletin doğal olduğu da parçanın bütününden çıkmaktadır.

Yanıt B

7. Soruda devletin nasıl oluştuğu sorulmaktadır. Bunun cevabı paragrafın üçüncü cümlesinin şu bölümünde açık olarak verilmiştir. "... insanlar dünya nimetlerinden yararlanırken zora başvurmaktan vazgeçmek üzere birbirlerine söz vermiş, zora başvurma yetisi ve gücünü boyun eğecekleri bir kişiye veya kuruma aktarmışlardır. Böylece devlet oluşmuş..." Buna göre, devletin doğuşunu A seçeneği ifade etmektedir.

Yanıt A

8. Paragrafın tümünde Aristoteles'in, yöneticinin bir kişi olması durumunda yönetimin daha çok yanılacağı, buna karşılık yönetimin bir grup olduğunda daha az yanılacağı, daha az duygusal davranacağı görüşü açıklanmaktadır. Kısacası Aristoteles'e göre, yönetim bir kişiye değil, bir gruba verilmelidir.

Yanıt C

9. Aristoteles parçada; insanın ahlaki bir varlık olduğunu ve bu niteliğinin devlet düzeninde gerçekleşeceğini, devletlerin doğru veya yanlış işler yapmasının ölçütünün de toplum bireylerini ahlaki yönden geliştirebilmesi olduğunu savunmaktadır. Buna göre devletin temel amacı bireyleri ahlaki yönden olgunlaştırmaktır.

Yanıt A

10. Soru kökünün birinci bölümünde Hobbes, ikinci bölümünde ise Locke devlete ilişkin görüşlerini insan psikolojisine ilişkin görüşlerine dayandırmaktadır. Başka bir deyişle Hobbes ve Locke insan doğasına ilişkin görüşlerinin farklı olması nedeniyle devletle ilgili farklı sonuçlara ulaşmaktadır. A, C, D ve E seçeneklerinin soru kökü ile ilgisi yoktur.

Yanıt B

11. Paragrafta devletin, ileride olabilecek olumsuzlukları önceden görüp bunun önlemini alması gerektiği görüşü, doktorların hastalıkların teşhisi ve tedavisi örneğiyle açıklanmaktadır. Bu görüşü D seçeneği özetlemektedir. Diğer seçenekler soru kökü ile ilgili değildir.

Yanıt D

12. Türkçede "çünkü" sözcüğü sebep bildirmek için kullanılır. Buna göre, soru kökünde verilen ve "çünkü" diye başlayan yanıtlar devlete itaat nedeninin sorgulanmasına dayanır.

Yanıt C

13. Soru kökünde anarşizm ve sofizmin insan doğasının insan tarafından kurulan düzenler ve devlet tarafından bozulduğu ortak görüşü dile getirilmiştir. Bu ortak özellik de B seçeneğinde verilmiştir. A, C ve D seçenekleri paragrafta aykırıdır. E seçeneği ise paragrafta ilgili değildir.

Yanıt B

14. Soru kökündeki "mutlak eşitlik", "bilim ve felsefenin egemen olması" gibi ifadeler gerçekleşmesi mümkün olmayan, düşsel tasarımlara işaret eder. Çünkü insanları tam olarak birbirine eşit yapmak mümkün olamaz. Aynı şekilde insan bilim yaptığı ve düşündüğü gibi aynı zamanda duygusal bir varlıktır, o, zaman zaman duygusal da davranacaktır. Buna göre, bilim ve felsefeyi toplumun her davranışına, kurumuna egemen kılmak da mümkün değildir. Demek ki bu görüşler, gerçekleşmesi imkânsız ve hayali olan toplum tasarımlarıdır.

Yanıt C

15. Soru kökündeki "gerçekleşme şansı çok fazla olmayan düşsel bir toplum düzeni" ve "ideal düzen" sözcükleri ütopya türü toplum tasarımlarına işaret etmektedir.

Yanıt E

16. Paragrafta verilen üç örnekte de filozofların, yaşadıkları dönemlerde gözlemledikleri sorunlara (ihtiyaçlara) göre ütopya yazdıkları belirtiliyor.

Yanıt D

17. Voltaire paragraftaki sözleriyle düşünce ve ifade özgürlüğünü savunmaktadır. Voltaire'in parçadaki görüşlerinin A, B, C ve D seçenekleriyle ilgisi yoktur.

Yanıt E

18. Soru kökündeki açıklama, toplumdaki en iyi, en saygın bilinen kurumlardaki bozulmanın toplumca en kötü olarak algılandığı anlamına gelmektedir.

Yanıt E

1. Epiküros, "Hastalanınca doktora gideriz, çünkü doktorlar bedensel hastalıklar konusunda bizden fazla şey bilirler. Ruhsal sorunlar yaşadığımızda da aynı nedenden ötürü filozoflara yönelmeli ve onları doktorları yargılarken kullandığımız ölçütlere benzer ölçütlerle değerlendirmeliyiz. Hastalığı iyileştirmedigi sürece tıp bilimi nasıl faydasızsa, ruhsal acılarımızı dindirmedigi sürece felsefe de o denli gereksizdir." der.

Epiküros'un bugün psikolojinin ilgi alanına giren ruhsal sorunlarımızın çözümünü felsefeden beklemesi, aşağıdakilerden hangisine bağlanabilir?

- A) Döneminde bazı bilgi alanlarının henüz ayrışmamış olmasına
B) Tıbbi, en gelişmiş ve insanlara en yararlı bilgi alanı olarak görmesine
C) Felsefenin sistemli bir bilgi alanı olmasına
D) Felsefenin evrensel bir bilgi olmasına
E) Felsefenin eleştirel bir bilgi alanı olmasına

(ÖSS 2006)

2. Günümüzün bilim adamları, genellikle bilimin en son ürünleriyle ilgilenirler; bugün yararını yitirmiş, birçok bilimsel buluşu önemsemezler. Oysa bilim tarihçisi, sadece en yeni ürünlerle değil, bunlardan önceki bütün gelişmelerle de ilgilenir. Bilimin son ürünleri bir ağacın taze meyveleri gibidir. Meyveler acil ihtiyacımızı karşılar; ama ağaç olmaksızın meyveler de varlık bulamaz. Bilim tarihçisi, bilgi ağacını kökleriyle ve dallarıyla bütün olarak bilmek ister. Bugünün meyvelerini takdir eder, ama geçmişin ve geleceğin meyvelerini de ihmal etmez.

Bu parçaya göre, bilim tarihinin temel amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bilimsel çalışma alanlarını, içinde bulunduğu koşullar çerçevesinde değerlendirmek
B) Bilimsel buluşların çeşitli alanlardaki etkilerini karşılaştırmak
C) Bilimsel anlayışın doğuşunu ve gelişme sürecini incelemek
D) Bilimsel çalışmaların içinde bulunduğu koşulları iyileştirerek bilimsel gelişmeleri hızlandırmak
E) Bilimsel anlayışın dışında kalan konuları belirleyerek ayıklamak

(ÖSS 1999 İptal)

3. Modern dünyamızda tek bir bilim felsefesi var: modern bilimlerin felsefesi. Buna bilimin kendi kendisinin yorumu veya bilimin bilimsel kurumlar tarafından yapılan yorumu da diyebiliriz. Bilim, bilimin hem davalı hem davacı hem de yargıç olduğu bir mahkemede yargılanmaktadır. Neyin bilim olduğuna bu mahkemede karar verilmekte, bu mahkemeden geçiş izni alamayan her unsur bilim dünyasından kovulmaktadır. Böyle bakıldığında bütün bilgi türlerini yargılayabilecek adil mahkeme bulmak güç gibi görünüyor.

Bu parçada sözü edilen güçlüğün nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yeniliklere açık olmama
B) Olumsuz eleştirilere karşı koyma
C) Bilgileri sorgulamada yine bilimin ölçütlerini kullanma
D) Ön yargılardan kurtulamama
E) Bilimin gelişme sürecini tamamladığını düşünme

(ÖSS 2009)

4. Bilimin ilk ve son şeyler hakkındaki soruları yanıtlamayacağını kabul edersek, ki etmek zorundayız, bu durumda bile bilimin yanıtlayabileceği sorular için bilinen veya düşünülebilecek hiçbir sınır yoktur. Çünkü bilim, ancak bilimciler gerçeğin ne olabileceği konusunda hayal etme gücünü veya dürtüsünü yitirdikleri zaman sona erer.

Aşağıdaki yargılardan hangisi bu parça için "karşı tez" oluşturur?

- A) Mutlak kesinlik hiçbir zaman bilinemez.
B) Bilimin geliştiği dönemde felsefeye gerek yoktur.
C) Hayal etme gücünün sınırı yoktur.
D) Bilinebilecek her şey biliniyor yeni bir şey aramak gereksizdir.
E) Bilgiler arttıkça bilinebilir şeyler de orantılı olarak artar.

(ÖSS 2009)

5. Bence metafizikçiler ve skolastik dönem düşünürleri, masa başında oturup kendi zihinlerinde oluşan materyallerden mükemmel teoriler üreten örümceklere benzer. Onların gerçeklere büyük bir dikkatle yaklaşımlarını bekleyemem. Bu arada mistikleri hiç hesaba katmıyorum bile. Ben aynı zamanda, karıncalar gibi hiçbir şeye aldırış etmeden bilgi toplayan ancak bunları hipotez geliştirmekte kullanmayı düşünemeyen, sözde "deneycilerin yaklaşımını da benimsemiyorum. Bana göre bilim insanları arılar gibi olmalıdır: Deney ve gözlemlerden veri toplamalı, sonra da doğa kanunlarıyla ilintili hipotezleri bir çerçeveye oturtmak için olgularla da uygunluklarını araştırmalıdır.

Bu parçadaki kişinin görüşleri aşağıdakilerden hangisine yakındır?

- A) Descartes'ın rasyonalizmine
- B) A. Comte'un pozitivizmine
- C) H. Bergson'un entüisyonizmine
- D) J. Dewey'nin pragmatizmine
- E) J. P. Sartre'in egzistansiyalizmine

(YGS 2012)

7. 1500'lü yıllarda Avrupa'da Kilise, Batlamyus'un, dünyanın evrenin merkezinde bulunduğu ve hiç hareket etmeden durduğu görüşünü savunuyor, farklı görüş belirten düşünürleri ölümle cezalandırıyordu. Örneğin, bu dönemde Giordano Bruno, Kopernik'in güneş merkezli ve dünyanın hareketine dayalı sistemini savunmuş; Kopernik'ten de ileri giderek evrenin sonsuz olduğunu, güneş sistemine benzeyen çok sayıda sistem bulunduğunu ileri sürmüş ve bu görüşleri nedeniyle ölüm cezasına çarptırılmıştı.

Bu parçaya dayanarak, Bruno'yla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Çağında egemen olan dogmalara karşı çıkmıştır.
- B) Düşüncelerini her ne pahasına olursa olsun savunmuştur.
- C) Yeni ve özgün düşünceler ileri sürmüştür.
- D) Kendinden önceki bazı görüşlerden yararlanmıştır.
- E) Bilimsel bilginin yayılmasına öncülük etmiştir.

(ÖSS 1996)

6. Mezopotamya, Mısır, İran ve Fenike kültürlerinden etkilenmiş olan Milet, tarımın ve denizciliğin geliştiği oldukça işlek bir liman kentiydi. Milet'teki ortam farklı inanç ve düşüncelere izin verecek kadar hoşgörülüydü. Gerçekleri araştırmak isteyen insanların yetişmesine fırsat veren toplumsal, duygusal ve ahlaksal koşullar sağlanmıştı. İşte bütün bunlar ilk bilimsel ve felsefi düşüncenin Anaksimandros, Anaksimenes ve Thales'in kişiliklerinde bu kentte yerleşmesine olanak hazırladı.

Bu parçadan, bilimle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Toplumsal bilimler doğa bilimlerine göre daha geç gelişir.
- B) Bilimsel düşünce, elverişli ortamlarda gelişir.
- C) Bilim, bilim adamlarının ortaklaşa çabalarıyla gelişir.
- D) Bilim adamları, toplumsal olayları bilimin ilkeleri-göre yorumlarlar.
- E) Toplumda bilimsel düşüncenin yaygınlaşması zaman alır.

(ÖSS 1993)

8. – Leonardo Da Vinci dini yasaklara ve yaptırımlara aldırmadan, değişik türden elliye yakın kadavra üzerinde çalışıp yanlış inançları yıkmaya çalıştı. Sonraki bulgular Leonardo'yu haklı çıkardı.

– Galilei, Dünyanın yuvarlak olduğunu ve döndüğünü söylediği için, engizisyon mahkemesi ondan bu sözlerini geri almasını istedi. Bu olay ne Dünya'yı düzleştirdi ne de Dünya'yı dönmekten alıkoymadı.

Bu örnekler, aşağıdaki düşüncelerden hangisini desteklemektedir?

- A) Her yeni bilgi kendinden sonraki bilgilere temel oluşturur.
- B) Bilimsel çalışmaları desteklemeyen toplumlar ilerleyemez.
- C) Gelişme eski ve yeni değerlerin kaynaşmasıyla gerçekleşir.
- D) Evrensel gerçeklerin ortaya çıkması önlenemez.
- E) Bilimsel bilginin günlük yaşama uygulanması zaman alır.

(ÖSS 1997)

9. – Birçok düşünür, ortaçağ Avrupa'nın üzerine serilmiş bin yıllık karanlık olarak görmüştür. Ancak kimilerine göre de ortaçağ bir gelişme dönemidir, çünkü bugünkü üniversite sistemi bu dönemde biçimlenmeye başlamıştır.

– Hümanizmin güç kazandığı, birçok bilimsel atılımın yapıldığı, eşsiz sanat eserlerinin yaratıldığı Rönesans döneminde cadı avı, kiliseye karşı çıkanların yakılması, kanlı din savaşları ve Amerika'nın vahşi bir biçimde ele geçirilmesi gibi olaylar da yaşanmıştır.

Bu iki durum, aşağıdaki görüşlerden hangisini destekleyen bir örnektir?

- A) Tarihin bir dönemindeki gelişmeler, ardından gelen dönemleri de etkiler
- B) İnsanlık tarihi boyunca, olumlu ve olumsuz gelişmeler bir arada var olmuştur.
- C) İnsanlık geliştikçe insanoğlunun karşılaştığı sorunlar da çeşitlenmiştir.
- D) Genel kabul gören düşüncelere aykırı olan görüşler her zaman eleştirilmiştir.
- E) Tarih dönemleri, o zaman hâkim olan düşünceler ışığında değerlendirilmelidir.

(ÖSS 1998)

10. Newton, Galilei, Einstein gibi bilim adamları, onların yaşadığı yıllarda ünlü olan ama adları günümüze kadar ulaşmayan bilim adamlarından farklı bazı özelliklere sahiptir.

Aşağıdakilerden hangisi Newton, Galilei, Einstein gibi bilim adamlarını diğerlerinden ayıran bir özelliktir?

- A) Çok sayıda ve değişik konularda araştırma yapımları
- B) Bulundukları çağın gereksinim duyduğu önemli konuları araştırmaları
- C) Önceki bilimsel çalışmalardan yararlanmış olmaları
- D) Olguları yansız biçimde gözlemleri
- E) Bilime daha büyük katkılarda bulunmuş olmaları

(ÖYS 1994)

11. İçinde bitmek bilmeyen anlama, araştırma, bulma, yeni bir şeyler ortaya koyma ateşi taşıyan kişi, takvim yaşı ne olursa olsun bir "bilim genci"dir. Bulduğunun üstüne yatan, araştırma tutkusunu ve heyecanını yitirmiş, alışkanlıklarının tembelliği içinde sürekli kendini tekrar eden kişi ise bir "bilim ihtiyarı"dır.

Buna göre, bilim genci olabilmenin temel koşulu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sürekli olarak öğrenme ve yaratma çabası içinde olma
- B) Aynı anda çok değişik konuları ele alma
- C) Toplumun gereksinim duyduğu konulara öncelik verme
- D) En yeni bulguları savunma
- E) Araştırılması güç olan konuları ele alma

(ÖYS 1993)

12. Fizikçi Richard Feynman, karmaşık fiziksel süreçlerle uğraşırken sorunu açık bir şekilde ifade edebildiğinizde doğanın size istediğiniz cevabı vereceğini öne sürer. Ona göre, iyi bir bilim adamı olmanın sırrı hangi soruyu sormak gerektiğini bilmede yatar. Bir sorunu araştırırken bir kez doğru yola girdiniz mi çözüm kendiliğinden ortaya çıkar.

Parçaya göre, "doğru yola girme" aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Çözüm için çaba gösterme
- B) Uygun soruyu sorma
- C) Sorunun cevabını tahmin etme
- D) Konuya odaklanma
- E) Doğruya ulaşacağına inanma

(ÖSS 2005)

13. Bilim adamı problem çözme sürecinde, önce, problemini aydınlatacak noktaları saptamalı, sonra bu saptamalardan deneysel olarak sınanabilir sonuçlar çıkarmalıdır. İkinci aşama için gereken bilgiyi ona okul öğrenimi vermiştir, bu bilgilere dayalı çalışmaları onun başarılı olmasını sağlar. Ancak, ilk aşamada başarılı olabilmesi için bilim adamının elinde ne bilinen bir yöntem vardır ne de okulda öğrendiklerinin ona yararı olacaktır.

Aşağıdaki yargılardan hangisi, bu parçada öne sürülen görüşü özetlemektedir?

- A) Aynı probleme çözüm arayan bilim adamları, aynı noktadan yola çıksalar bile farklı sonuçlara ulaşabilirler.
- B) Bilim adamı bilimsel kuramlardan yola çıktığında, ulaşacağı sonuçlar bilim çevreleri tarafından kabul edilecektir.
- C) Bilim adamının başarılı olabilmesi, yalnızca eğitimine değil, probleme çözüm getirecek noktaları fark etme yeteneğine de bağlıdır.
- D) Bilim adamının izlediği yöntem doğruysa ulaştığı sonuç da doğrudur.
- E) Bilim adamı çalışmalarına başlarken, kendisinden önceki önemli çalışmaları incelemeli, onlardaki eksiklikleri görebilmelidir.

(ÖSS 2002)

kareköt

14. İnsan bir fotoğraf makinesi değildir; bütün algılarımız bazı varsayım ve kavramlar çerçevesinde oluşmaktadır. Günlük yaşamda olduğu gibi bilimde de çevremizde olup biten her şeyi değil, ancak bazı şeyleri algılar veya gözleriz. Araştırmasının amacına göre bir ayıklama yapmak, yalnız konusuna ilişkin olgularla ilgilenmek, bilim adamı için hem doğaldır hem de bir zorunluluktur.

Bu parçaya dayanarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Bilimsel çalışmalar birikimli olarak ilerler.
- B) Bilimsel çalışmalarda seçicilik söz konusudur.
- C) Bilimsel yasalar uygulanabilir niteliktedir.
- D) Bilimde amaç, genellenabilir sonuçlara ulaşmaktır.
- E) Bilimsel yasalar evrenseldir.

(ÖSS 2003)

15. Eğer bir bilginin bilimsel olarak ortaya konması gerekiyorsa, her şeyden önce onu diğer bilgilerden ayıranın yani, ona özgü olanın kesinlikle belirlenebilmesi gerekir. Bu belirlemenin yapılmadığı bilgiler çoğaldıkça, terimler, kavramlar birbirine karışır, bilim bundan son derece zarar görür.

Bu parçada bilimsel çalışma alanında aşağıdakilerden hangisinin önemi üzerinde durulmaktadır?

- A) Kesin bilgiye ulaşma yönteminin
- B) Uygulama alanlarını saptamanın
- C) Benzer alanlarla olan etkileşimin
- D) Bilginin sınırlarını belirlemenin
- E) Çalışma etiğinin

(ÖSS 2001)

16. Doğa bilimlerinin kullandığı yöntemlerden biri de tümevarımdır. Bu yöntemle, belirli gözlemlerden yola çıkarak, gözlenmemiş olanları da içine alan genellemelerde bulunulur. Bu akıl yürütme biçiminin güvenilir olduğunu iddia edenler, pazardan elma alan bir kişinin tavrını örnek verirler. Bu kişi tezgâhtaki elmalarından bir kaçını inceledikten sonra diğerlerinin de inceledikleri gibi olması gerektiğine karar vererek elmaların tümünü satın alır. Elmaların hepsini incelemediği için, eve geldiğinde bu kişinin beklediğine uymayan, biçimsiz, çürük bir elma ile karşılaşma olasılığı her zaman vardır.

Bu parçada, aşağıdakilerden hangisi tümevarım yönteminin sakıncalı bir yönü olarak ileri sürülmektedir?

- A) Duyulara dayalı bilgi edinme yolu olan gözlemden yararlanılması
- B) Doğanın akışına müdahale edilmeyip, gözlenecek nesnelerin doğanın kendi akışı içinde ortaya çıkmasının beklenmesi
- C) Bütünün sınırlı sayıda elemanı ile ilgili deneyimlere dayanarak bütün hakkında yargıya varılması
- D) Genellenmenin herhangi bir olguya dayanmadan, akıl ve mantık ilkeleriyle yapılması
- E) Doğadaki her olayın bir nedeni olduğu varsayımının temel alınması

(ÖSS 2000)

17. Bilimin büyük trajedisi, güzelim bir hipotezin acımasız bir gerçek tarafından öldürülmesidir.

Bu görüş, bilimsel hipotezle ilgili aşağıdakilerden hangisini destekler?

- A) Hipotez oluşturulurken bilimsel yasalardan yararlanılmalıdır.
- B) Bir hipotezi çürütecek kanıtın bulunamamış olması, o hipotezin doğru olduğunu gösterir.
- C) Bilinmeyenin açıklamasını sağlayan hipotezler güzel görünür.
- D) Bir hipotez doğru görünse de araştırma bulguları onun yanlış olduğunu ortaya koyabilir.
- E) Hipotez hem yalın hem doğru olmalıdır.

(ÖSS 2002)

18. Proust, kitapları için şöyle der: "Kitabımı dışarıya yönelmiş bir gözlükmüş gibi alın. Size uygun değilse, uyanı bulun; tökezlememek için kullanmak zorunda olduğunuz aracı, yani kendi gözlüğünüzü bulmayı size bırakıyorum." Proust'un bu görüşü bilimsel kuramlar için de kullanılabilir. İlgilendiğiniz konuları, olayları açıklamada yetersiz kalan bir kuramı oradan buradan çekiştirip uygun hâle getirmeye çalışmak yerine, yeni bir kuram oluşturmak gerekir.

Bu parçaya göre, bir bilimsel kuram aşağıdaki koşullardan hangisini karşılamıyorsa yenisini oluşturmak gerekir?

- A) Olgularla tutarlı olma
- B) Ekonomik olma
- C) Geniş kapsamlı olma
- D) Yaygın olarak benimsenme
- E) Basit açıklamalar getirme

(ÖSS 2005)

kareköt

19. Kopernik kuramı, Dünya'nın gelecekte nasıl olabileceğinin bir tasviri gibi ele alınmalıdır. Bu kuram, Dünya'nın gerçekten Güneş'in etrafında döndüğünü öne sürmez. Daha çok, bir gözlenebilir gezegen sisteminin diğer sistemlerle bağlantısını kurmayı mümkün kılan tahmin cihazıdır. Eğer gözlenebilir sistem, Güneş merkezdeymiş gibi ele alınırsa tahminler kolaylaşır.

Parçadaki yoruma göre, kuramda aşağıdaki özelliklerden hangisinin bulunması zorunlu değildir?

- A) Gerçeği açıkladığını iddia etmesi
- B) Ön deyide bulunmaya olanak sağlaması
- C) Gözlemlere dayanması
- D) Açıklama yapmada yardımcı olması
- E) Bilgilerin tutarlı olması

(ÖSS 2006)

20. Bir paradigmanın açıklayamadığı olgular, sorular, durumlar yani anomaliler ortaya çıktığında o paradigmanın taraftarları ya bu durumu görmezden gelir ya da hâlâ olguları bu paradigmayla açıklama çabasını sürdürürler. Ama asla bu paradigmadan vazgeçmezler. Bu durum, gece kaybettiği anahtarını arayan adamın, anahtarını, düşürdüğü sokağın karanlık köşesinde değil de ışığın daha iyi olduğu sokak lambasının altında aramasına benzer.

Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi paradigma değişimini güçleştiren etmendir?

- A) Olgulardaki niceliksel değişimi fark edememe
- B) Olguları kurama uydurmaya çalışma
- C) Benimsenen kuramların yetersiz oluşu
- D) Nesnel bakıştan yoksun olma
- E) Ölçüm araçlarının kurama göre hazırlanmış oluşu

(YGS 2010)

21. Akşam karanlığında eve girdiğinizde her zamanki gibi elektrik düğmesine basıyorsunuz; ama beklediğinizin tam tersine lambanız yanmıyor. Bir an için şaşkınlık içerisindeyiz, ister istemez çok geçmeden kafanızda bir takım olasılıklar belirecek, şaşkınlığınızı giderecek bir açıklama bulmaya girişeceksiniz. Sigorta atmış olabilir, ampul gevşemiş olabilir vb. Bu olasılıklardan birinin doğru çıkması halinde şaşkınlığınız giderilmiş olacak, beklenmeyen durum sizin için artık beklenen sonuç niteliği kazanacaktır. Demek oluyor ki, açıklama çabası şaşkınlığımızı giderme, beklentilerimizle olup bitenler arasındaki uygunluğu sağlama ihtiyacımızdan doğmaktadır. Bu, günlük düşünme düzeyinde olduğu gibi bilimde de böyledir.

Bu parçaya göre "açıklama" eylemi aşağıdakilerin hangisinden kaynaklanmaktadır?

- A) Her sorunun cevaplanabilmesi için yeterli bilgiye sahip olduğu inancından
- B) Beklenmeyen bir durumun yarattığı huzursuzluğu giderme isteğinden
- C) Bilimsel bilginin başkalarına da aktarılması gerektiği düşüncesinden
- D) Günlük düşünce düzeyinden, bilimsel düşünce sürecine geçilmesi gereksiniminden
- E) Çeşitli alanlardaki bilgileri birbiriyle ilişkilendirme çabasından

(ÖSS 2001)

22. Doğa olaylarının açıklanması gözlem ve deneye dayanmalıdır; Aristo'nun kitaplarına değil!

Gallilei, bu sözleriyle aşağıdakilerden hangisini eleştirmektedir?

- A) Doğa olaylarını konu alan kitapların azlığını
- B) Bilimsel çalışmaların yalnızca doğa olaylarıyla sınırlı kalmasını
- C) Yalnızca gözlem ve deneye dayanarak genellemelere ulaşmayı
- D) Eskiçağ düşünürlerine ait kitapların yanlış yorumlanmasını
- E) Bilimde otorite kabul edilen kişilerin görüşlerine körü körüne bağlanmayı

(ÖYS 1990)

23. Başlangıçta, bilimsel bilgilerin her biri onu üreten tarafından bir bilimsel sav olarak ortaya atılmıştır. Bilimsel savlar henüz bilimsel bilgi adayı aşamasında olan önermelerdir. Bu önermeler, doğruluğu araştırmalarla gösterildiği ölçüde bilimsel gerçek niteliği kazanır. Bilimsel savlar itirazlara hedef olmakta devam ediyor, ancak gene de bilim adamlarınca ciddiye alınıyorsa, onların doğruluğunu araştırma süreci devam eder ve bazen bu süreç yüzyıllarca sürebilir.

Bir bilimsel savın, bu parçada sözü edilen süreçten geçerek bilimsel gerçek haline gelmesi için temel koşul aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bugüne kadar var olan bilgilerle tutarlı olması
- B) Ele aldığı olgunun sınanma yöntemini de önermesi
- C) Gelecekte ortaya çıkabilecek olaylarla ilgili öngöründe bulunması
- D) Nesnel olarak sınanabilir nitelikte olması
- E) Birtakım varsayımlara dayalı olması

(ÖSS 1999 İptal)

24. Bir bilimsel bilgi ürettiğini iddia eden kişi, iddiasını, bilimle uğraşan başka kişilerin de gerçekleştirebileceği gözlem ve deneylere veya onaylayacağı mantıksal çıkarımlara dayanarak belgelemekle yükümlüdür. Bilim çevrelerinin yeterince belgelenmiş saymadığı hiçbir iddia, bilimsel bilgi olarak kabul edilemez.

Bu parçaya dayanarak aşağıdaki yargılardan hangisine varılabilir?

- A) Bilimsel bilgi olgulara dayalı, tekrarlanabilir ve nesnel ölçütlerle denetlenebilir niteliktedir.
- B) Bilim, insanın, çevresinde olanları anlama ve açıklama ihtiyacından doğmuştur.
- C) Bilim genelleycidir; tek tek olgularla değil, aynı türden olguların ortak yönleriyle ilgilenir.
- D) Bilimsel bilgi olaylar arasındaki ilişkileri açıklayarak bu olayların kontrol edilebilmesini sağlar.
- E) Bilimsel bilgiler doğru olarak kabul edilen birtakım temel varsayımlara dayanır.

(ÖSS 1999)

25. Bir araştırmayı tamamladığım zaman, sonuçlarımı ve dayanaklarımı önce, meslektaşlarıma katıldığım bilimsel toplantılarda sunarım. Eğer bir yanlış ya da eksiklik bulunmazsa, çalışmamı makale haline getirip bir dergiye yollarım. Derginin editörler kurulu makalemi uygun görürse, iki ya da üç hakemden görüş ister. Her hakem ayrı ayrı, makalemin yayımlanması hakkındaki görüşünü derginin editörüne bildirir. Hakemler araştırmamda yanlış bulurlarsa, editör, bu yanlışları bana yazılı olarak iletir. Ben bu yanlışları düzeltebilirim süreç yeniden başlar. Ancak bunları düzeltemezsem, aylarca uğraşarak bulduğum sonuçları unutup çalışmaya yeniden başlarım.

Bilimsel çalışmanın bu parçada anlatılan evresi, aşağıdakilerden hangisiyle özetlenebilir?

- A) Bilimsel bilgi, bilimsel yöntemle uygun biçimde yapılan deneyler sonucunda elde edilir.
- B) Farklı bilim dalları arasındaki dayanışma, bilimsel gelişmeyi hızlandırır.
- C) Bilim adamının sahip olduğu dünya görüşü, ne tür bilimsel çalışma yapacağını ve bulgularını nasıl yorumlayacağını etkileyebilir.
- D) Bir bilginin bilimselliğinin yetkili bilim çevresince denetlenip onaylanması gerekir.
- E) Bugün birtakım olguları açıklamada yararlanılan bir bilimsel görüş, zamanla yerini başka bir bilimsel görüşe terk edebilir.

(ÖSS 2000)

26. – Bir toplumbilimci, değerleri veya insanlar arasındaki ilişkileri incelerken bireyleri belli bir biçimde davranmaya yöneltmez. Sadece, olanı olduğu gibi ele alır.

– Kepler Yasaları, gezegenlerin nasıl hareket etmesi gerektiğini değil, nasıl hareket ettiğini belirtir.

Bu iki durum, bilimsel bilginin hangi özelliğine örnektir?

- A) Evrensel olması
- B) Var olan durumu betimlemesi
- C) Mantık ilkelerine dayanması
- D) Birikimli olarak ilerlemesi
- E) Olayların denetim altına alınmasına olanak vermesi

(ÖSS 2000)

27. Bilim adamları olayları gözlerken çoğu zaman inançlarının, benimsedikleri düşüncelerin etkisinde kalmışlardır. Örneğin, bazı astronomlar, "Çember mükemmel bir şekildir. Öyleyse gezegenlerin, yıldızların yörüngeleri çember biçiminde olmalıdır." düşüncesiyle hareket etmiştir. Tycho Brahe, 7 sayısının kutusallığına inanmış, 7 gezegen olduğunu düşünerek gözlem yapmıştır.

Bu parçada sözü edilen bilim adamlarının, bilimsel çalışmayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine sahip olmadıkları kesinlikle söylenebilir?

- A) Açıklık
 - B) Nesnellik
 - C) Dakiklik
 - D) Düzenlilik
 - E) Seçicilik
- (ÖSS 2004)

28. Bir gün üç kişi İskoçya dağlarında yürüyüşe çıkmış. Bir süre sonra tek başına otlayan siyah bir koyun gören bu üç kişi arasında şu konuşma geçmiştir:

- I. kişi: Demek ki dağlardaki koyunlar siyah.
- II. kişi: Bu kadar çabuk genelleyemezsin. Olsa olsa "İskoçya'da en az bir siyah koyun vardır." diyebilirsin.
- III. kişi: Söyleyebileceğim tek şey, şuradaki koyunun siyah olduğudur.

Bu kişilerden hangilerinin söyledikleri bilimsel yaklaşıma uygundur?

- A) Yalnız I.
 - B) Yalnız II.
 - C) I. ve II.
 - D) I. ve III.
 - E) II. ve III.
- (ÖSS 2004)

29. Bilimsel kuramların ortaya çıkışını bir mucize olarak göstermek hiçbir şekilde savunulamaz. Bilimin geçmişine bakıldığında, önceleri bir atlama, sıçrama olarak görülen bilimsel çalışmaların, aslında kendinden önceki pek çok kaynaktan beslendiği görülmektedir. Başka bir deyişle, bilimin sellerini veya nehirlerini oluşturan küçük dereler, çaylar fark edilmektedir.

Bu parçada bilimsel bilginin hangi özelliği vurgulanmaktadır?

- A) Bilimsel yöntemle üretilmesi
- B) Sistemli ve düzenli olması
- C) Olaylar arasındaki ilişkileri açıklaması
- D) Mantık ilkelerine uygun olması
- E) Birikimli olarak ilerlemesi

(ÖSS 1999 İptal)

31. Öklid M.Ö. 323 – 285 yılları arasında İskenderiye’de yaşamıştır ve hala yaşamaktadır. Çünkü adı geometriyle özdeşleşmiştir. Öklid’in başına gelen, adı bir şeyin adıyla özdeşleşen herkesin başına gelmiştir. O şey tanınır, fakat kişinin kendisi unutulur. Jileti herkes bilir. Ama onu icat eden Gillette’i (Jilet’i) kimse bilmez.

Bu parçadan aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Bilimsel ürünler yaratıcısından ayrı varlık alanı kazanır.
- B) Bazı bilgiler herkes tarafından bilinir.
- C) Bilimsel bilgileri anlamak için bilginleri tanımak gerekir.
- D) Bilimsel bilgiler doğruluğu test edilmiş bilgilerdir.
- E) Bilimsel bilgiler uygulanabilir bilgilerdir.

(ÖSS 2007)

30. Bilimsel yargıların doğruluğu genel bir nitelik taşır. Bu yüzden felsefe yalnızca bilimsel kavram ve yöntemlerin analizi ile ilgilenmeli, matematiktekine benzer bir sembolleştirme ile bilimsel yargıları en doğru biçimde ifade etmeye çalışmalıdır.

Bu paragrafta dile getirilen görüş hangi felsefi akıma aittir?

- A) Mantıkçı Ampirizm
- B) Rasyonalizm
- C) Yeni Gerçekçilik (Neo Realizm)
- D) Fenomenizm
- E) Görgül Eleştircilik

(ÖYS 1988)

32. James Watt’ın buhar makinesini, Edison’un ampulü, Bell’in telefonu, Morse’un telgrafı bulması “icat’a; Newton’un maddeler arasındaki çekim yasasını, Arşimed’in suyun kaldırma kuvvetini, Colomb’un Amerika kıtasını bulması ise “keşif’e birer örnektir.

Buna göre, “icat”, hangi temel özelliği ile “keşif”ten ayrılır?

- A) Daha önceki benzer çalışmalardan yararlanma
- B) Bilinenlerden yararlanarak yeni bir şey yaratma
- C) Toplumsal gelişmeyi belirleyen etkenleri ortaya koyma
- D) Bilim ve teknolojinin gelişmesine katkıda bulunma
- E) Doğal olaylar arasındaki ilişkileri ortaya çıkarma

(ÖYS 1993)

33. – Aynı şeye eşit olan şeyler birbirlerine eşittir.
– Eşit şeylerin her biri, eşit şeylere eklenirse sonuçlar da eşit olur.
– Bütün, herhangi bir parçasından büyüktür.

Aşağıdakilerden hangisi Öklid geometrisindeki bu yargıların bir özelliğidir?

- A) Olgusal olarak yorumlanamamaları
- B) Çıkarım yoluyla erişilmiş genellemeler olmaları
- C) İspat edilmedikçe doğruluk değerlerinin bilinememesi
- D) Sezgisel olarak apaçık olup, doğrulanmalarına gerek olmaması
- E) Çelişik önermeler olmaları

(ÖYS 1992)

35. Modern bilimin öncüleri olarak kabul edilen Copernicus, Kepler, Galileo, Newton astronomi alanından başlayarak bilim anlayışında önemli bir dönüşüme yol açtılar. Onların katkısıyla hakikat arayışında engel oluşturan geleneksel bakıştan vazgeçildi. Hatta otoritelerin bilimde yeri olmadığına inanılmaya başlandı. “X doğrudur.” biçimindeki bir önermeye artık “Hangi otorite bunu söylüyor?” sorusuyla değil, “Bununla ilgili kanıtınız ne?”, “Deliliniz nerede?” diye karşılık verilir oldu. Sonunda otoriteler de eleştirel sorgulamaya açık, hesap sorulabilir olarak görüldü.

Bu parçaya göre bilimin modernleşmesi aşağıdakilerden hangisine dayandırılabilir?

- A) Hakikati arama çabalarının ağırlık kazanmasına
- B) Olaylar arasında neden sonuç ilişkisi aranmasına
- C) Yöntem problemlerinin çözülmesine
- D) Düşünmenin mantık ilkelerine dayandırılmasına
- E) Dogmatik anlayışın yıkılmasına

(YGS 2011)

34. Bir bilim adamı, buluşuyla ilgili olarak “Başkalarının otobana dönüştürebilecekleri bir patika açtım.” diyor.

Bilim adamı bu sözüyle, aşağıdakilerden hangisini benimsediğini gösterir?

- A) Bilimin birikimli olarak ilerlediğini
- B) Bilimsel çalışmanın kişiye özgü uğraş olduğunu
- C) Bilimsel çalışmanın, başkalarını düşünerek yapılması gerektiğini
- D) Bilimsel çalışmanın sistemli olması gerektiğini
- E) Bilimin teknolojiyle yakından ilişkili olduğunu

(ÖSS 2008)

kareköt

kareköt

1. Felsefenin konusu evreni, insanı, anlamak ve yorumlamaktır. Fakat bir ilkçağ düşünürü olan Epiküros, ruhsal bir sorun olduğunda da filozofa gitmemiz gerektiğini savunmaktadır. Demek ki ilkçağda felsefe ile psikoloji biliminin alanları henüz birbirinden ayrılmamıştır, bu iki uğraşı alanı iç içedir.

Yanıt A

2. Parçada günümüz bilim adamlarının bilimin son ürünleri ile ilgilendiği, fakat bilim tarihçisinin bilimin sadece yeni ürünleriyle değil, önceki bütün gelişmeleriyle de ilgilendiği belirtilip buna ilişkin ağaç ve meyve örneği veriliyor. Demek ki bilim tarihinin temel amacı bilimin tüm doğuş ve gelişme sürecini her yönüyle araştırmaktır. A, B, D ve E seçeneklerinin paragrafta karşılığı yoktur.

Yanıt C

3. Sorunun cevabı paragrafın tümünde var ise de, üçüncü cümleden sonuna kadar olan bölümünde daha açık olarak verilmiştir. Bu cümlelerde bilimin, bilimin hem davacı hem de davalı olduğu bir mahkemede yargılandığı, böyle bir yargılamanın adil bir mahkeme bulmayı güçleştirdiği ifade ediliyor.

Yanıt C

4. Sorunun cevabı parçanın birinci cümlesinin ikinci bölümünde verilmiştir. Bu bölümde bilimin yanıtlayabileceği sorular için hiçbir sınır olmadığı ifade edilmiştir. Böyle bir teze karşı tez ise D seçeneğinde verilmiştir.

Yanıt D

5. Pozitivizm nesne ve olayların anlamını, özünü değil, olguların incelenebileceğini savunur. Soru kökünün ilk üç cümlesinde pozitivizmin soyut konuların biline-meyeceği, dördüncü cümlesinde deneyci (empirist) görüşü reddeden açıklamasına yer veriliyor. Son cümlelerde ise ancak olguların bilinebileceği görüşü dile getiriliyor.

Yanıt B

6. Sorunun cevabı, paragrafın ikinci cümlesinden sonuna kadar olan bölümünde verilmiştir. Bu bölümde kısaca eski Milet'de hoşgörölü, elverişli bir ortam oluştuğunda ilk bilimsel ve felsefi düşüncenin ortaya çıktığı açıklanmaktadır. Bu anlam B seçeneğinde özetlenmiştir. Soru kökünde diğer seçeneklere veri olabilecek bir bilgi yoktur.

Yanıt B

7. Paragrafın birinci cümlesinden A seçeneğine; ikinci cümlesinden de B, C ve D seçeneklerine ulaşılabilir. Fakat soru kökünde Bruno'nun bilimsel düşüncenin yayılmasına öncülük ettiğine ilişkin bir bilgi olmadığı için E seçeneğine ulaşılamaz.

Yanıt E

8. Soru kökünün birinci bölümünde Leonardo Da Vinci'nin, ikinci bölümünde ise Galilei'nin dini baskı ve yasaklamalara rağmen bilim çalışmalarını sürdürdüğü ve zamanla onların haklı olduklarının anlaşıldığı ifade ediliyor. Demek ki, bilim adamının ortaya koyduğu evrensel gerçeklerin ortaya çıkması, ne kadar baskı yapılırsa yapılsın, önlenemez.

Yanıt D

9. Soru kökünün her iki bölümünde de adeta birbirine simetrik bir anlatım vardır. Şöyle ki; birinci bölümde karanlık bir dönem olarak bilinen ortaçağda iyi, olumlu gelişmelerin de olduğu; ikinci bölümünde ise iyi bir dönem olarak bilinen yeniçağda kötü, olumsuz olayların da olduğu açıklanıyor. Bu, tarih boyunca olumlu ve olumsuz gelişmelerin birlikte görüldüğü anlamına gelmektedir. Soru kökünde A, C, D ve E seçenekleriyle ilgili herhangi bir veri yoktur.

Yanıt B

10. A, B, C ve E seçenekleri tüm bilim adamlarında görülen özelliklerdir. Newton, Einstein, Galilei gibi bilim adamları diğer bilim adamlarından farklı ise, bu, E seçeneğinde belirtilen özelliklere sahip olmaları nedeniyledir.

Yanıt E

11. Sorunun cevabı paragrafın birinci cümlesinde verilmiştir. Bu cümlede, içinde sürekli olarak araştırma, yeni bir şeyler bulma ateşi olan insanın "bilim genci" olduğu ifade ediliyor. Bu anlamı A seçeneği karşılamaktadır. Diğer seçenekler paragrafta ilgili değildir.

Yanıt A

12. Paragraf bütün olarak değerlendirildiğinde bilim adamının, araştırdığı konuda çözüme ulaşmasında doğru soru sormasının önemi vurgulanmakta ve doğru soru sormak "doğru yola girmek" olarak nitelendirilmektedir.

Yanıt B

13. Paragrafta bilim adamlarının çalışmalarının iki aşamaya ayrıldığı, ikinci aşama için gereken bilgilerin okul eğitimi tarafından verildiği, fakat birinci aşama için gerekli bilgileri verecek bir merci olmadığı, bilim adamının bunu kendi güç ve yeteneklerini kullanarak yapması gerektiği açıklanıyor. Başka bir deyişle, bilim adamı birinci aşamada olaylar arasında ilişki kurabilmeyi kendi birikimi ve sezgisiyle yapabilmelidir. Bilim adamında bulunması gereken bu özelliği C seçeneği açıklamaktadır.

Yanıt C

14. Sorunun cevabı paragrafın ikinci ve üçüncü cümlelerinde bulunmaktadır. Bu cümlelerde günlük hayatta çevremizde olup biten her şeyi değil, bunların bazılarını algıladığımız gibi; bilim adamının da çevresinde olup biten her şeyle değil, sadece araştırma konusu ile ilgili olgularla ilgilendiği ifade ediliyor. Bu ifadeler bilim adamının seçici davrandığını göstermektedir.

Yanıt B

15. Paragrafın birinci cümlesindeki "bir bilginin bilimsel olarak ortaya konması gerekiyorsa, onu diğer bilgilerden ayıranın, yani ona özgü olanın kesinlikle belirlenmesi gerekir." ifadesi bilimsel bilginin sınırlarının belirlenmesinin önemi üzerinde durmaktadır. Bu anlamı da D seçeneği özetlemektedir.

Yanıt D

16. Soruda tümevarım yönteminin sakıncalı yönü pazar-dan elma alma örneği ile açıklanmaktadır. Sorunun cevabı paragrafın özellikle ikinci cümlesinde verilmekte, daha sonra bu cümledeki açıklamaya örnek verilmektedir. Tümevarım yönteminde araştırma alanına giren tüm elemanlar üzerinde değil, bir kısım elemanlar üzerinde araştırma yapılır, ulaşılan sonuç, üzerinde araştırma yapılmayan elemanları da kapsayacak biçimde ifade edilir. Tümevarım yönteminin sakıncalı yönü budur. Paragrafta A, B, D ve E seçenekleriyle ilgili bir veri yoktur.

Yanıt C

17. Soru kökündeki "güzelim bir hipotez" ifadesi görünüşte doğru, hoş a giden, bize mantıklı görünen hipotez anlamına gelebilir. Ancak böyle bir hipotez gerçeğe yani olgulara uymadığı, yanlış olduğu ortaya çıktığı takdirde bütün güzelliğine, tutarlı görünmesine rağmen terk edilir. Bu görüş D seçeneğinde verilmiştir.

Yanıt D

18. Sorunun cevabı paragrafın son cümlesinde verilmiştir. Bu cümledeki "olayları açıklamada yetersiz kalan bir kuram" sözcüğü kuramın gerçeklerle uyuşmaması, onlara aykırı olması, onlarla tutarlı olmaması gibi anlamlara gelir. Buna göre, bir bilimsel kuram olgularla tutarlı olmadığında onu değiştirip yenisini oluşturmak gerekir.

Yanıt A

19. Paragrafın birinci cümlesi nedeniyle D seçeneği, üçüncü cümlesi nedeniyle C ve E seçeneği, son cümlesi nedeniyle A seçeneği bilimsel kuramda bulunması zorunlu olan özelliklerdir. Fakat paragrafın ikinci cümlesi Kopernik kuramının gerçeği açıkladığını iddia etmediğini söylüyor. Buna göre A seçeneği bir bilimsel kuramda bulunması zorunlu bir özellik değildir.

Yanıt A

20. Paragrafın ilk cümlelerinde belirli bir paradigmayı (bilim anlayışını) benimseyen bilim adamlarının onunla uyuşmayan yeni bir bilimsel buluş ortaya konduğunda paradigmasından vazgeçmediği ve olguları yine ona göre açıkladığı ifade ediliyor. Daha sonra da bu durumun, problemi kaynağında değil, başka yerde arayan insanın durumuna benzediği belirtiliyor.

Yanıt B

21. Soru cümlesinde "açıklama" eyleminin nereden kaynaklandığı soruluyor. Bunun cevabı paragrafın son-
dan bir önceki cümlesinde açıkça verilmektedir: "... açıklama çabası şaşkınlığımızı giderme, beklentilerimizle olup bitenler arasındaki uygunluğu sağlama ihtiyacından doğmaktadır." Bu anlam B seçeneğinde özetlenmiştir.

Yanıt B

22. İlkçağın ünlü düşünürü Aristoteles birçok düşünür ve bilim adamı için dünyanın en büyük otoritelerindendir. (Aristoteles aynı zamanda bir bilim adamıdır) Dolayısıyla Galilei bu sözleriyle otoritelerin görüşlerine körü körüne bağlanmayı eleştirmektedir.

Yanıt E

23. Soru cümlesinde bilimsel bir savın hangi süreçten geçerek bilimsel bir gerçek haline geldiği soruluyor. Sorunun cevabı paragrafın üçüncü cümlesinde vardır. Bu cümlede bilimsel savların, doğruluğu araştırmalarla gösterildiği ölçüde bilimsel gerçek niteliği kazandığı belirtiliyor. Bu anlamı D seçeneği farklı sözcüklerle yorumlamaktadır.

Yanıt D

24. Paragrafın tümünde bilimsel bir bilgi ortaya koyduğunu iddia eden kişinin bu iddiasını ilgili bilim çevrelerinin denetiminden geçirmek zorunda olduğu farklı sözcüklerle tekrar ediliyor. Bilimsel bilginin bu özelliği A seçeneğinde farklı sözcüklerle yorumlanmıştır.

Yanıt A

25. Paragrafta, bilim adamının gerçekleştirdiği bilimsel buluşun yetkili bilim çevrelerinin denetiminden geçmesi ve bu denetimden olumlu sonuç alamayan buluşun terk edilip bilim adamının yeniden araştırmalarına başlaması gerektiği açıklanmaktadır. Kısaca, paragrafta bilimsel buluşların ilgili bilim adamlarının denetiminden geçme evresinden söz edilmektedir.

Yanıt D

26. "Olanı olduğu gibi bildirme" mevcut durumu, bilim adamının kendi kanaatlerini, değer yargılarını katmadan, tarafsız olarak bildirmesi, yani nesnel olarak ifade etmesi demektir. "Olması gerekeni bildirme" ise, bunun tersine, bilim adamının kendi kanaat ve eğilimlerine göre, olmasını arzu ettiği durumu bildirmesi demektir. Buna göre, soru kökünün her iki bölümünde de bilim adamının nesnel olma, olanı olduğu gibi bildirme özelliği farklı örneklerle açıklanmıştır.

Yanıt B

27. Bu soruda ise, bir önceki sorudakinin aksine, bazı bilim adamlarının araştırmalarında nesnel olamadığı, kendi inanç ve görüşlerini araştırmalarına yansıttığı ifade edilmekte ve soru cümlesinde de bu bilim adamlarının hangi bilim ilkesine sahip olmadıkları sorulmaktadır. Bu bilim adamları bilimin nesnellik ilkesine sahip değildir.

Yanıt B

28. Bu soruda da bilimin ve bilim adamının nesnel olma özelliği sorulmaktadır. İskoçya dağlarına çıkan üç kişi bir tane siyah koyun görmüştür. Bu bir siyah koyunun gözleminden dağlardaki tüm koyunların siyah olduğu sonucuna ulaşamaz (I. Kişinin söylediklerinin aksine). Ancak II. ve III. kişi sadece bir koyunun siyah olduğunu, yani gerçeği olduğu gibi söylemiştir.

Yanıt E

29. Sorunun cevabı paragrafın özellikle ikinci cümlesinde, "bilimsel çalışmaların, aslında kendinden önceki pek çok kaynaktan beslendiği görülmektedir" ifadesiyle bilimin birikimli olarak ilerleme özelliği şeklinde verilmiş, sonra da bu özellik sel, nehir, dere ve çay örnekleriyle desteklenmiştir.

Yanıt E

30. Paragraftaki "felsefe yalnızca bilimsel kavram ve yöntemlerin analizi ile ilgilenmeli, matematiktekine benzer bir sembolleştirme ile bilimsel yargıları en doğru biçimde ifade etmeye çalışmalıdır." ifadesi Mantıkçı Ampirizm'in temel görüşlerindendir.

Yanıt A

31. Soru kökünde iki bilim adamı (Öklid ve Gillette) verilmiştir ve onlarla ilgili şu görüş dile getirilmektedir: İnsanlar bu iki bilim adamını unutmuştur, fakat buluşlarını herkes bilmektedir. Bu görüşü A seçeneği özetlemektedir. Soru kökünde diğer seçeneklerle ilgili bir ifade yoktur.

Yanıt A

32. Buhar makinesinin, ampulün, telefon ve telgrafın yani bir "icat" ın yapılması, daha önceden bulunan bazı bilim yasalarına ve bazı maddi unsurların bir araya getirilmesine bağlıdır. "Keşif" ise, evrende var olan, fakat insanlar tarafından bilinmeyen bir varlığın, yaşamın ortaya çıkarılmasıdır.

Yanıt B

33. Soru kökünde Öklid geometrisine ilişkin olarak verilen yargılar, anlamları apaçık olan, ispatlanmalarına gerek olmayan ilkelere.

Yanıt D

34. Bir bilim adamının söylediği, "Başkalarının otobana dönüştürebilecekleri bir patika açtım." yargısı, bilimin "birikimli olarak ilerleme" özelliğine işaret etmektedir. Çünkü bu bilim adamı kendisinden sonraki bilim adamlarına "patika bırakmakta", gelecek bilim adamları da bu "patika yolu" da yürüyerek onu "otobana" dönüştürmekte, yani geliştirmektedir.

Yanıt A

35. Dogmatik anlayış, bir şeyi düşünmeden, tartışmadan, doğrusunu yanlısını ortaya koymadan peşin olarak kabul veya reddetmektir. Sorunun cevabı paragrafın ikinci cümlesinden sonuna kadar olan bölümünde verilmiştir. Bu bölümde bazı bilim adamlarının katkılarıyla hakikat arayışına engel olan otoritelere bağlılık şeklindeki geleneksel anlayıştan vazgeçildiği belirtiliyor. Bu anlamı E seçeneği karşılamaktadır.

Yanıt E

BÖLÜM PSİKOLOJİ

Psikoloji Bilimini Tanıyalım

Psikolojinin Temel Süreçleri

Öğrenme, Bellek, Düşünme

Ruh Sağlığının Temelleri

1. İlgî, tutum, kişilik, zekâ vb. psikolojik özelliklerin, gözlenebilen davranışların incelenmesi yoluyla ölçülmesinin başlıca nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Belirli bir psikolojik özelliğin farklı testlerle ölçülebilmesi
- B) Psikolojik özelliklerin doğrudan ölçmeye elverişsiz olması
- C) Psikolojik özelliklerle ilgili değerlerin kültürden kültüre değişebilmesi
- D) Grup uygulaması için geliştirilen psikolojik testlerin bireysel olarak da uygulanabilmesi
- E) Psikolojik özellikleri ölçmenin özel bir eğitim gerektirmesi

(ÖYS 1995)

2. Bazı davranışçı psikologlar, davranışı "doğrudan görülebilen ve ölçülebilen eylem" olarak tanımlamışlardır.

Aşağıdakilerden hangisi bu tanıma uygun bir davranıştır?

- A) Bir problemin çözüm yolunu düşünme
- B) Bir tanıdığın telefon numarasını hatırlamaya çalışma
- C) Belirli bir haberle ilgili bir yorum tasarlama
- D) Verilen karton parçalarından bir bütün oluşturma
- E) Bir yakının hastalığından üzüntü duyma

(ÖSS 1988)

3. İnsanın duyguları, düşünceleri öznel yaşantıdır. Bunlar başka bir kişi tarafından gözlenemez. Buna karşılık, dış çevreden gelen uyarılara, bireyin verdiği tepkiler başkalarınca gözlenebilir. Bir bilim olarak psikolojinin inceleme konusu da bireyin nesnel olarak gözlenebilen bu tür tepkileri olmalıdır.

Bu görüş, psikolojideki yaklaşımlardan hangisinin temelini oluşturur?

- A) Davranışsal yaklaşımın
- B) Bilişsel yaklaşımın
- C) Yapısalcı yaklaşımın
- D) Psikodinamik yaklaşımın
- E) Hümanistik yaklaşımın

(ÖYS 1998)

4. Freud, bireyin bugünkü davranışlarının kaynaklarını bulmak için onun geçmiş yaşantılarının incelenmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

Freud bu savıyla aşağıdakilerden hangisini vurgulamak istemiştir?

- A) Ruhsal yaşantılar bedensel etkinliklerle yakından ilgilidir.
- B) Davranışların biçimi bireyin eğitim düzeyi ile ilgilidir.
- C) Çocukluk yaşantıları daha çok çevrenin denetimindedir.
- D) Küçük yaşlardaki yaşantılar kişiliğin oluşmasında belirleyici rol oynar.
- E) Benzer koşullar, çocuklarda farklı davranışlara yol açabilir.

(ÖSS 1989)

5. Sigmund Freud, Leonardo da Vinci'nin "İsa, Meryem ve Aziz Anna" tablosu hakkında şunları söylemiştir: "Leonardo'nun çocukluğu bu resimle büyük benzerlik gösterir. Onun da iki annesi olmuştur: Üç yaşındayken koparılıp alındığı öz annesi Caterina ve babasının daha sonra evlendiği genç eşi Alberia. Çocukluğu ile ilgili bu özelliği göz önüne alınırsa ona bu resmi yaptıran etkenler de anlaşılıyor."

Freud'un bu resimle ilgili açıklaması, aşağıdaki görüşlerinden hangisine örnek oluşturur?

- A) Kişiliğin yapısının dinamik olduğu
- B) Kişiliğin temellerinin çocuklukta atıldığı
- C) "Ben" (ego), "üst ben" (süper ego) ile "alt ben" (libido) arasında denge sağladığı
- D) "Üst ben" (süper ego), "alt ben" (libido) denetlediği
- E) Bilinçaltının alanının, bilinçliliğin alanından geniş olduğu

(ÖSS 2007)

6. Ünlü bir tiyatro oyuncusu, oyundan sonra seyircilerin coşkuyla ismini haykırması üzerine, yanındaki arkadaşına dönerek: "Ben doğmadan önce soyadım vardı, doğumumla ismimi eklediler önüne, gördüğün gibi şimdi saygı duyulan bir adım var. İşte onu ben var ettim." der.

Bu tiyatrocunun kendisiyle ilgili söyledikleri, aşağıdaki yaklaşımlardan hangisinin görüşlerine örnek oluşturur?

- A) Davranışsal
- B) Psikodinamik
- C) Hümanistik
- D) Bilişsel
- E) Biyolojik

(ÖSS 2009)

7. Aşağıdakilerden hangisi psikolojik testlerin ortak işlevidir?

- A) Bireylerin öğrenme güçlüklerini belirleme
- B) Bireysel farkları ortaya çıkarma
- C) Davranış bozukluklarını belirleme
- D) Yeni öğrenme tekniklerinin geliştirilmesini sağlama
- E) Araştırmalar için veri sağlama

(ÖYS 1997)

8. Aşağıdakilerden hangisini amaçlayan bir araştırmada, psikolojide kullanılan deneysel yöntem diğer araştırma yöntemlerinden daha üstündür?

- A) Bireyin şimdiki davranışlarının geçmiş yaşantılarıyla ilişkisini inceleme
- B) Bireyin davranışları ile belirli koşullar arasındaki neden – sonuç ilişkilerini belirleme
- C) Bireyin doğal ortamdaki davranışlarını betimleme
- D) Davranışların gelişimi ve biçimlenmesiyle ilgili uzman görüşlerini saptama
- E) Bireyin davranışlarında, yaşam boyunca meydana gelen değişmelerle ilgili bilgi toplama

(ÖYS 1989)

9. Bir fabrikada çalışanlardan yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, yapılan iş ve çalışma süresi bakımından birbirine denk iki grup oluşturuluyor. Gruplardan birindeki bireylere ürettikleri parça başına, diğerindekilere ise haftalık olarak sabit miktarda ödeme yapılıyor. Belirli bir süre sonra bu iki grubun üretimi miktar ve kalite bakımından karşılaştırılıyor.

Bu araştırmada aşağıdakilerden hangisinin üretim miktarı ve kalitesi üzerindeki etkisi incelenmektedir?

- A) Çalışma ortamı
- B) Yapılan iş
- C) Çalışma süresi
- D) Eğitim düzeyi
- E) Ücret tarifesı

(ÖSS 1990)

10. Bir sınıftaki öğrencilerden yaş, cinsiyet, yetenek düzeyi, ders çalışma koşulları bakımından birbirine denk iki grup oluşturuluyor. Gruplardan birindeki öğrencilere, matematik dersinde bir dönem boyunca derste cevapladıkları her soru için, diğerindekilere ise dönem sonunda yapılan bir sınavla not veriliyor. Sonunda bu iki grubun matematik dersindeki başarı düzeyleri karşılaştırılıyor.

Bu araştırmada aşağıdakilerden hangisinin başarı üzerindeki etkisi incelenmektedir?

- A) Ders çalışma ortamı
- B) Dersin güçlüğü
- C) Ders süresi
- D) Öğretmenin öğretme gücü
- E) Not verme biçimi

(ÖSS 1992)

11. Bilimsel araştırmalarda aşağıdaki amaçlardan hangisine ancak deneysel yöntemden yararlanarak ulaşılabilir?

- A) Değişkenler arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmak
- B) Olayların ve durumların özelliklerini betimlemek
- C) Olaylar ve durumlar arasında neden – sonuç ilişkisi kurmak
- D) Objeleri kendi doğal ortamlarında incelemek
- E) Bulguları, önceden bilinenler ışığında yorumlamak

(ÖYS 1994)

12. Bir deneyde, temel nitelikleri yönünden birbirlerine denk farelerden iki grup oluşturuluyor. Birinci grup 24 saat aç bırakıldıktan sonra deneye alınırken ikinci grup deneyden hemen önce doyuruluyor. Her iki gruptaki fareler, aynı ortamda, çıkışında yiyecek olan özdeş labirentlere konuyor. Farelerin labirentin çıkışını kaç denemede öğrendikleri belirleniyor.

Açlık dürtüsünün labirente yiyeceğe giden yolu öğrenmeye etkisinin incelendiği bu deneyde labirente tok olarak konulan gruba ne ad verilir?

- A) Örneklem B) Evren
C) Kontrol grubu D) Deney grubu
E) Küme

(ÖYS 1998)

13. Motor becerilerin öğrenilmesi sırasında işe odaklanmanın, bu öğrenmeyi geciktirdiğini düşünen bir araştırmacı, görüşünü bir deneyle sınamak ister. Yaşları ve eğitim düzeyleri aynı, kültürel özellikleri açısından birbirine benzeyen ve solak olmayan kişilerle iki grup oluşturur. Gruplardaki kız ve erkek sayısı eşittir. Her iki gruba da sol elle çizim yapma görevi verilir. Gruplardan birinin, yaptığı işe odaklanması sağlanır. Diğer gruptaki deneklere çizim sırasında çeşitli sorular sorularak onların göreve odaklanmaları engellenir. Sonrasında iki grubun öğrenme düzeyi karşılaştırılır.

Bu parçada, aşağıdaki kavramların hangisiyle ilgili örnek yoktur?

- A) Hipotez
B) Doğal gözlem
C) Kontrol grubu
D) Bağımlı değişken
E) Bağımsız değişken

(LYS 2010)

14. Araştırmacılar deneysel bir çalışma için birbirine denk iki grup oluşturmuştur. Birinci gruba rekabette ilgili, ikinci gruba ise nötr sözcükler listesi, deneklerin tam olarak anlayamayacakları bir hızda sunulmuştur. Araştırmacılar daha sonra iki grubu oyun ortamında izlediklerinde, rekabeti vurgulayan sözcük listesi sunulan birinci grubun diğer gruba göre daha rekabetçi olduğunu görmüşlerdir.

Bu deneysel çalışma aşağıdakilerden hangisini ölçmek amacıyla yapılmıştır?

- A) Oyunun devamının rekabete bağlı olup olmadığını
B) Güdülerin gücü ile davranışın hedefe dönüklüğü ilişkisini
C) Uyarıcıların yetersiz olması durumunda organizmanın etkilenip etkilenmediğini
D) Telkinlerin davranışların yönünü değiştirmede etkili olup olmadığını
E) Olumlu sözcüklerin pekiştireç olarak işlev görüp görmediğini

(LYS 2011)

15. Aşağıdakilerden hangisi iki değişken arasındaki ilişki miktarını gösterir?

- A) Ortalama
B) Medyan (ortanca)
C) Korelasyon katsayısı
D) Standart kayma
E) Mod

(ÖYS 1990)

16. Aşağıdakilerden hangisinde verilenler arasında, pozitif ve yüksek bir korelasyon olması beklenir?

- A) Cebir problemi çözme ile resim yapma
B) Otoriter kişilik ile demokratik liderlik
C) Zeka düzeyi ile okul başarısı
D) Boy uzunluğu ile kendine güven
E) Kaygı düzeyi ile gelir düzeyi

(ÖYS 1993)

17. Bir kentin sokaklarında asfaltın yumuşak olduğu günler, güneş çarpması vakalarının sayısının da arttığını gözlemek mümkündür. Ancak bu ilişkiye dayanarak, "Asfaltın yumuşaması güneş çarpmasına neden olmuştur." yargısına varılamaz.

Bu görüşün temelini aşağıdaki yargılardan hangisi oluşturmaktadır?

- A) Konuya uygun olmayan ölçme aracı kullanmak, araştırmacıyı yanıltabilir.
B) Bir gözlemin bilimsel değer taşıyabilmesi için, bu gözlemin bilim adamlarınca yapılmış olması gerekir.
C) İki olay arasındaki ilişkinin niteliği zaman ve mekana göre değişmez.
D) Olayların aynı zamanda gerçekleşmesi, aralarında her zaman yüksek ilişki olduğunu gösterir.
E) İki olay arasında yüksek ilişki gözlenmesi, bu olaylardan birinin ötekini sonucunda olduğu anlamına gelmeyebilir.

(ÖSS 1998)

19. Psikolojinin aşağıdaki alanlarından hangisinin temel amacı, psikolojide elde edilen bulgulardan yararlanarak öğretim tekniklerini geliştirmek ve bireylerin daha etkili bir biçimde öğrenmesini sağlamaktır?

- A) Sosyal psikoloji
B) Deneysel psikoloji
C) Gelişim psikolojisi
D) Eğitim psikolojisi
E) Klinik psikoloji

(ÖYS 1994)

20. Bireyin grup içindeki davranışlarının incelenmesi, psikolojinin en çok hangi dalını ilgilendirir?

- A) Sosyal psikoloji
B) Eğitim psikolojisi
C) Deneysel psikoloji
D) Klinik psikoloji
E) Gelişim psikolojisi

(ÖYS 1988)

18. Bir eğitim kuruluşu, okul öncesi eğitimin, çocukların okul dönemi başarısı üzerindeki etkisini araştırıyor. Bu amaçla aynı şehirde sosyo-ekonomik durumu benzer üç mahalle seçiyor. Birincisinde yalnızca çocuklar okul öncesi eğitim görüyor. İkincisinde, hem çocuklar eğitim görüyor hem de annelere çocuğuyla ilgili eğitimler veriliyor. Üçüncü mahallede ise okul öncesi eğitimle ilgili çalışma yapılmıyor. Daha sonra bu çocukların okul dönemindeki başarı durumları izleniyor. En başarılı olanların, ikinci mahalledeki çocuklar olduğu saptanıyor.

Buna göre, yapılan araştırmayla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

- A) Okul başarısı bağımlı değişkendir.
B) Okul öncesi eğitim bağımsız değişkendir.
C) Üçüncü mahalle kontrol grubudur.
D) Birinci ve ikinci mahalle deney grubudur.
E) Değişkenler arasında ilişki olmadığı anlaşılmıştır.

(LYS 2012)

21. Aşağıdakilerden hangisi, özellikle sosyal psikolojinin çalışma alanına girer?

- A) Bireyin grup içindeki davranışı, tutumların gelişmesi ve değişmesi
B) Davranış bozukluklarının tanısı ve tedavisi
C) Öğrenme ilkelerinin okuldaki öğretimde uygulanması
D) Davranışlarda yaşa bağlı olarak görülen değişiklikler
E) Davranışların ölçülmesinde kullanılacak araçların geliştirilmesi

(ÖYS 1993)

22. Bir araştırmada, aynı deneklerden hem grup halinde hem de tek başlarına bazı kararlar almaları istenmiştir. Deneklerin grup halindeyken, tek başlarına oldukları durumlara göre daha riskli kararlar aldıkları gözlenmiştir.

Grup halinde olmanın birey üzerinde böyle bir etki göstermesi, aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?

- A) Grup üyelerinin riske girme konusunda aynı tutuma sahip olmamasıyla
- B) Riske girmenin getireceği sonuçların bilinmemesiyle
- C) Riskli kararlar almanın bireyleri heyecanlandırmasıyla
- D) Grup üyelerinin cesaretli kişiler olmasıyla
- E) Sorumluluğun grup üyeleri arasında paylaşılmasıyla

(ÖYS 1995)

23. Psikolojinin aşağıdaki alt alanlarından hangisi, karşısında verilen bilim dalı ile en az ilişkilidir?

- A) Sosyal Psikoloji – Biyoloji
- B) Deneysel Psikoloji – Fizyoloji
- C) Psikometri – İstatistik
- D) Okul Psikolojisi – Eğitim
- E) Klinik Psikoloji – Tıp

(ÖYS 1997)

24. I. Topluluk içinde birey nasıl davranır?

- II. Hangi tür davranış bozukluklarında düşüncenin gerçekle bağlantısı kopar?
- III. Başarısız öğrencilerin ailelerindeki belirgin özellikler nelerdir?
- IV. Şiddetli ve sürekli kaygının uygun tedavi yöntemi nedir?
- V. Çocuklardaki davranış değişimi hangi aşamalardan geçer?

Yukarıdaki soruların hangilerine klinik psikologların cevap araması en çok beklenir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve IV
- D) III ve IV
- E) IV ve V

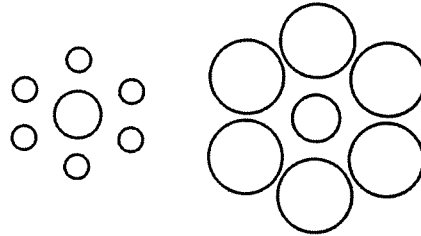
(ÖYS 1996)

25. Personel seçme ve yerleştirme, çalışanları güdüleyen koşulları belirleme, hizmet içi eğitim sonuçlarını değerlendirme, çalışma ortamında insan ilişkilerini geliştirme gibi konularla psikolojinin en çok hangi dalı ilgilenir?

- A) Eğitim psikolojisi
- B) Gelişim psikolojisi
- C) Endüstri psikolojisi
- D) Deneysel psikoloji
- E) Klinik psikoloji

(ÖYS 1989)

26.

Yukarıdaki şekillerde, ortada yer alan dairelerden soldakini daha büyük algılamamıza karşın bu daireler eşit büyüklüktedir. İnsanın bir nesneyi tek başına değil de çevresiyle ilişki içinde algılamasından kaynaklanan bu özellik, satışlarını artırmak isteyen firmalarca kullanılmaktadır. Örneğin, bir cep telefonu firması yeni bir telefon üretiyor ama aynı özelliklere sahip farklı fiyatlarda birçok firmanın ürünü zaten var. Firma, ürünü fiyat açısından daha cazip hâle getirmek için vitrinlerde kendinden ucuz olanların değil de daha pahalı olan ürünlerin yanına koyuyor.

Bu parçada anlatılanlar, psikoloji disiplinlerinden hangisinin konusuna girer?

- A) Eğitim psikolojisi
- B) Endüstri psikolojisi
- C) Gelişim psikolojisi
- D) Deneysel psikoloji
- E) Bilişsel psikoloji

(LYS 2012)

27. Bir araştırmacı, çocukluk ve ergenlik dönemi boyunca ahlaki görüşlerin ve değer yargılarının nasıl kazandığını ve ne gibi değişikliklere uğradığını incelemektedir.

Bu araştırmacının çalışması psikolojinin hangi dalıyla en çok ilgilidir?

- A) Gelişim psikolojisi
- B) Deneysel psikoloji
- C) Klinik psikoloji
- D) Öğrenme psikolojisi
- E) Eğitim psikolojisi

(ÖYS 1992)

28. Umut, annesine "Açım." diyerek yiyecek istediğinde, kendi toplumundaki anne-çocuk etkileşiminde benimsediği normları göz önünde bulundurmuş olabileceği gibi annesine bağımlılığını da ifade ediyor olabilir. Aslında insan davranışı, iklimden hormon düzeylerine kadar bir yığın kültürel ve kültürel olmayan faktörlerden etkilenir.

Buna göre, amacı insan davranışlarını anlamak olan psikolojinin izleyeceği yol aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Farklı disiplinlerin bilgilerini dikkate alma
- B) Laboratuvar deneylerine başvurma
- C) Gözlemin her türünden yararlanma
- D) Ekollerin görüşlerini değerlendirmeye alma
- E) Elde edilen verilerin analizini yapma

(LYS 2012)

1. İlgî, tutum, kişilik ve zekâ doğrudan doğruya görülemez ve dolayısıyla ölçülemez, bu özellikler doğrudan gözlenebilen davranışlar yoluyla ölçülüp anlaşılabılır.

Yanıt B

2. Paragrafta davranış "doğrudan görülebilir ve ölçülebilir eylem" olarak tanımlanmıştır. Oysa A seçeneğindeki "düşünme", B seçeneğindeki "hatırlamaya çalışma", C seçeneğindeki "yorum tasarlama", E seçeneğindeki "üzüntü duyma" doğrudan gözlenemez. Fakat D seçeneğindeki "verilen karton parçalarından bir bütün oluşturma" doğrudan gözlenebilir, yani soru kökündeki tanıma uygun bir davranıştır.

Yanıt D

3. Davranışçı yaklaşım bireyin psikolojik yaşantılarının değil, doğrudan gözlenebilen davranışlarının psikolojinin konusu olması gerektiğini savunur. Paragrafta açıklanan görüş, Davranışsal yaklaşımın temelini oluşturur.

Yanıt A

4. Soru kökünde Freud'un, bireyin davranışlarını anlamak için, onun geçmiş yaşantılarının incelenmesi gerektiği görüşü ifade edilmiştir. A, B, C ve E seçeneklerinde bireyin geçmiş yaşantılarının bugünkü davranışlarına, kişiliğine etkisine ilişkin bir ifade yoktur, fakat D seçeneğinde vardır.

Yanıt D

5. Freud'un bir önceki soruda sorulan kişiliğin oluşmasına ilişkin görüşleri, ondokuz yıl aradan sonra tekrar ÖSS'de sorulmuştur. Bu sorunun paragrafında da Freud'un, kişiliğin temellerinin çocuklukta, küçük yaşlarda atıldığına ilişkin görüşü Leonardo da Vinci örneğiyle açıklanmıştır.

Yanıt B

6. Soru kökünde açıklanan görüşler Hürmanistik yaklaşıma aittir. Çünkü hürmanistik yaklaşımın bireyin kendisinin önemli olduğu görüşü vurgulanmaktadır.

Yanıt C

7. Farklı testlerde A, C, D ve E seçeneklerinde belirtilen özellikler araştırılıp belirlenebilir, ama tüm psikolojik testlerin ortak işlevi, bireyler arasındaki farklılıkları ortaya koymaktır.

Yanıt B

8. Deneysel yöntem (laboratuar yöntemi) belirli koşullarla (nedenlerle) insan ve hayvan davranışları arasındaki neden – sonuç ilişkilerini inceleme konusunda diğer tüm psikoloji yöntemlerinden üstündür. A seçeneği biyografi, B seçeneği doğal gözlem yöntemlerinin üstün olduğu araştırma konularıdır. D ve E seçenekleri ise gelişim psikolojisinin konularıdır.

Yanıt B

9. Fabrikadaki gruplardan birine ürettikleri parça başına, diğerine ise haftalık sabit miktarda ödeme yapılması durumunda, "ücret tarifesı" nin üretim miktarı ve kalitesi üzerindeki etkisi araştırılmaktadır.

Yanıt E

10. Deneyde iki ayrı grup öğrenciden birine matematik dersinde cevapladıkları her soru için, diğerine ise dönem sonundaki sınavla not veriliyor ve sene sonunda iki grup öğrencinin matematik dersinden başarıları karşılaştırılıyor, bu deneyde not verme biçiminin etkisi araştırılıyor demektir.

Yanıt E

11. Soruda deneysel yöntemin üstün olduğu araştırma alanının hangisi olduğu sorulmaktadır. A seçeneği korelasyon, B seçeneği gözlem, C seçeneği deney, D seçeneği doğal gözlem yönteminin üstün olduğu konulardır. E seçeneği ise yöntemle değil, araştırma sonuçlarının yorumlanmasıyla ilgilidir.

Yanıt C

12. Bu sorunun cevabı paragraf okunmadan, sadece soru cümlesi ve seçenekler okunarak bile verilebilir. Şöyle ki; bilimsel araştırmalarda etkisi incelenen faktörün (değişkenin) üzerinde denendiği, uygulandığı gruba "deney grubu"; buna karşılık etkisi araştırılan faktörün uygulanmadığı, araştırmaya, diğer grupla sonuçların karşılaştırılması için alınan gruba da "kontrol grubu" denir. Buna göre, açlık dürtüsünün yiyeceğe giden yolu öğrenmeye etkisinin araştırıldığı bir deneyde deneye tok olarak alınan grup "kontrol grubu" dur.

Yanıt C

13. Paragrafta laboratuar (deney) yöntemiyle bir konuyu araştırma örneği (işe odaklanmanın motor öğrenmeyi geciktirdiği hipotezini araştırma) açıklanmıştır. Konuya ilişkin bir iddia ortaya atıldığına göre parçada hipotez; bu hipotezi araştırmak için iki eşit grup oluşturulduğuna göre deney-kontrol grubu ve dolayısıyla bağımsız ve bağımlı değişken örneği vardır. Fakat bu konu laboratuar (yapay gözlem) yöntemiyle incelendiğine göre, parçada doğal gözlem örneği yoktur.

Yanıt B

14. Sorunun cevabı paragrafın ikinci ve üçüncü cümlelerindedir. Bu cümlelerdeki "bazı sözcükler deneklere tam olarak anlayamayacakları bir hızda sunulmuştur." ifadesi ve buna bağlı olarak deneklerdeki davranış değişikliğini ifade eden sözcükler C seçeneğinde yorumlanmıştır.

Yanıt C

15. İki değişken arasındaki ilişki miktarını gösteren kavram korelasyon katsayısı'dır.

Yanıt C

16. Pozitif korelasyon iki değişken, iki durum arasında doğru orantılı ilişki demektir. Başka bir deyişle değişkenlerden biri artarken diğeri de artıyorsa veya değişkenlerden biri azalırken diğeri de azalıyorsa bu iki değişken arasında olumlu korelasyon vardır. Buna göre, A ve D seçeneklerinde korelasyon yoktur. B ve E seçeneklerinde olumsuz korelasyon (ters orantılı ilişki) vardır. C seçeneğinde ise olumlu ve yüksek düzeyde korelasyon vardır.

Yanıt C

17. Soru korelasyon yöntemiyle ilgilidir. Daha açık bir deyişle paragrafta, iki değişkenin birlikte görülmesinin mutlaka bu iki değişken arasında bir neden – sonuç ilişkisi olduğu anlamına gelmeyeceği, "asfaltın yumuşaması" ile "güneş çarpması" örneğiyle açıklanmaktadır. Bu özellik E seçeneğinde açıklanmıştır.

Yanıt E

18. Soru deney yöntemiyle ve onun kavramlarıyla ilgilidir. Bağımsız değişken bilimsel araştırmada araştırılan olayın sebeplerinin her biri, bağımlı değişken ise bağımsız değişkenlere bağlı olarak ortaya çıkan sonuçtur. Etkisi araştırılan bağımsız değişkenin üzerinde denendiği grup deney grubu, bu etkenin uygulanmadığı grup kontrol grubudur. Açıkladığımız bu dört kavramla ilgili A, B, C ve D seçenekleri doğrudur, çünkü parçada karşılıkları vardır. Deneye üç grup alındığına ve en başarılı olanların hem okul öncesi hem de okul eğitimi gören grup olduğuna göre, bu değişkenler arasında yakın ilişki vardır. Öyleyse E seçeneği yanlıştır.

Yanıt E

19. Öğretim tekniklerini geliştirmek ve bireylerin daha etkili bir şekilde öğrenmelerini sağlamak eğitim psikolojisinin temel amaçlarındandır.

Yanıt D

20. Eğitim psikolojisi eğitimin psikolojik yönlerini, deneysel psikoloji belirli koşullarla insan ve hayvan davranışları arasındaki sebep-sonuç ilişkilerini, klinik psikoloji akıl hastalıklarını, gelişim psikolojisi bireyin anne karnındaki oluşumundan ölüncüye kadar yaşa bağlı davranış değişikliklerini, sosyal psikoloji ise bireyin grup içindeki davranışlarını inceler.

Yanıt A

21. Sosyal psikoloji bireyin gruba, grubun bireye etkilerini, kısaca birey – grup etkileşimini inceler. Bu konu A seçeneğinde özetlenmiştir. B seçeneği klinik psikolojinin, C seçeneği eğitim psikolojisinin, D seçeneği gelişim psikolojisinin, E seçeneği ise, psikometrinin temel konusudur.

Yanıt A

22. Eğer A, B, C ve D seçenekleri doğru olsaydı, grubu oluşturan bireylerin yalnız olduklarında da aynı tür kararları alabilmeleri gerekirdi. Ancak bireyler grup halinde olduklarında sorumluluğu aralarında paylaşırlar, bu durum gruptaki her bir birey için riski azaltır.

Yanıt E

23. Deneysel psikoloji belirli koşullarla insan ve hayvan davranışları arasındaki ilişkileri incelediğinden ve fizyolojik özellikler davranışları etkilediğinden bu iki bilim dalı birbiriyle ilgilidir. Psikometri psikolojinin ölçme, değerlendirme yapan dalı olduğu için, bir değerlendirme tekniği olan istatistikle ilişkilidir. Aynı şekilde D ve E seçeneklerinde verilen bilimlerde birbirleriyle ilgilidir. Fakat A seçeneğindeki sosyal psikoloji ile biyoloji arasında bir ilgi yoktur. Çünkü sosyal psikoloji bireyin grup içindeki davranışlarını inceler.

Yanıt A

24. Klinik psikolojinin temel konusu davranış bozuklukları, bunların nedenleri, çeşitleri ve tedavi yollarıdır. Bu konular II ve IV nolu yargılarda verilmiştir.

Yanıt C

25. Soru kökünde belirtilen konuların incelenmesi en çok endüstri psikolojisini ilgilendirir. A, B, D ve E seçeneklerinin soru köküyle ilgisi yoktur.

Yanıt C

26. Ürünlerin tanıtımı, satışı, reklam, müşteri psikolojisi, müşteriye etkileme yolları endüstri psikolojisinin temel konularındandır. Soru kökünün ikinci cümlesinde, endüstri psikolojisinin alanına giren bu tür konulardan cep telefonu tanıtımı ve satışı örneğiyle söz edilmiştir.

Yanıt B

27. Bireyin yaşamı boyunca gösterdiği davranış değişikliklerinin araştırılması en çok gelişim psikolojisini ilgilendirir. Soru kökünde bu temel konuyla ilgili bilgiler verilmiştir.

Yanıt A

28. Sorunun cevabı paragrafın her iki cümlesinde var ise de ikinci cümlesinde daha açık olarak belirtilmiştir. Bu cümledeki "insan davranışı, iklimden hormon düzeylerine kadar bir yığın kültürel ve kültürel olmayan faktörlerden etkilenir." ifadesi insan davranışlarının pek çok faktörden etkilendiğini dile getirmektedir. Bu nedenle insan davranışlarını anlamak isteyen psikoloji farklı bilgi alanlarının verilerini dikkate almalıdır.

Yanıt A

PSİKOLOJİNİN TEMEL SÜREÇLERİ
(Biyolojik Temeller, Duyum, Algı, Dürtü - Güdü, Duygu, Bilinç ve Dikkat, Sosyal Etkiler)

1. Aşağıdakilerden hangisi gelişim göreviyle ilişkilendirilebilir?

- A) Bunca zamandır bu konu işlendiğine göre artık denklemleri çözebilmeniz.
- B) Öğretmen öğrencileri arasında ayırım gözetmez.
- C) Ağabeyler kardeşleriyle oyuncaklarını paylaşmalıdır.
- D) Yirmi beş yaşına geldim ben de ders çalışıyorum.
- E) Yedi yaşına geldin artık ayakkabını kendin giymelisin.

(LYS 2011)

2. Bir laboratuvar ortamında aynı yaştaki iki çocuğa birbirinden çok az farklı iki ses kulaklıktan dinletilmiş, çocuklardan biri bu seslerin farklı olduğunu söylerken diğeri aynı olduğunu belirtmiştir.

Bu durum aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?

- A) Bir duyu organını uyaran çevresel uyarıcıların, öteki duyu organlarını uyaranlardan farklı olmasıyla
- B) Duyu organlarının duyarlılığının bireyden bireye farklılık göstermesiyle
- C) Bireyin ilgilerinin, çok sayıda uyarıcıdan hangilerini algılayacağını etkilemesiyle
- D) Bireyin içinde bulunduğu ortamın, algıda önemli bir rol oynamasıyla
- E) Duyu mekanizmalarının, doğumdan itibaren giderek gelişmesiyle

(ÖSS 1995)

3. Bir araştırmada farelerin beyinlerinde belli bir nokta tahrip edildiğinde çok yemeye başladıkları, başka bir nokta tahrip edildiğinde ise açlıktan ölecek hale gelmelerine karşın yiyeceğe ilgi göstermedikleri gözlenmiştir.

Bu bulguya dayanarak aşağıdaki genellemelerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Tahrip edilen beyin hücrelerinin yenilenmesi zaman alır.
- B) En küçük bir davranımda bile beynin tümü görev alır.
- C) Beynin belirli bölgeleri belirli davranışlardan sorumludur.
- D) Üst düzeydeki zihinsel faaliyetler sırasında beynin belirli bölgeleri işbirliği içinde çalışır.
- E) Beynin iş görebilmesi için organizmanın beslenmesi gerekmektedir.

(ÖSS 1998)

4. Aşağıdaki davranışların hangisinde düşünmenin payı en azdır?

- A) Kaldırımdan caddeye adım atmak üzere iken bir gürültüyle irkilip geri çekilme
- B) Caddenin, karşıya geçmek için en uygun yerini arama
- C) Yaz tatilini geçirmek için bir gezi planı tasarlama
- D) Vitrindeki iki kazağı renk ve fiyat bakımından karşılaştırma
- E) Televizyon izlerken, sınıfta çözilemeyen bir problemin çözümünü bulma

(ÖYS 1990)

5. – Sıkılganlık ve kendine güvensizlik cinsel işlev bozukluklarına
– Aşırı stres ise mide ülseri ve kalp rahatsızlıklarına yol açabilir.

Bu bilgilere dayanarak, aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Genetik yatkınlığı olanlarda psikolojik bozukluklar daha sık görülür.
B) Psikolojik etkenlere bağlı hastalıkların tedavisi güçtür.
C) Her fizyolojik bozukluk, kendine özgü psikolojik sorunlar doğurur.
D) Fizyolojik ve psikolojik rahatsızlıklar aynı yöntemle tedavi edilebilir.
E) Psikolojik etkenler fizyolojik bozukluklara neden olabilir.

(ÖSS 1996)

7. "Görmek", "bakmak" tan hangi açıdan farklıdır?

- A) Uyarıcıları algılayıp yorumlama
B) Uyarıcı – tepki ilişkisine dayanma
C) Hayvanlarda da gözlenme
D) Duyu organlarını kullanma
E) Sinir sisteminin işleyişine bağlı olma

(ÖYS 1996)

8. Yeni karşılaşılan bir uyarıcının bireyin belleğinde kalması için ilk ve temel koşul aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Uyarıcının bireyin bir ihtiyacını gidermesi
B) Bireyin uyarıcıyı algılaması
C) Uyarıcının sık aralıklarla sunulması
D) Uyarıcının, bireyin tanıdığı bir uyarıcıya benzermesi
E) Uyarıcının şiddetli olması

(ÖYS 1994)

9. Gözler, kulaklar, burun, dil ve parmak uçları temel olarak pasif alıcılardır. Uyarıcıları hiç yorum yapmadan beyindeki görme, işitme, koklama vb. işlem merkezlerine iletirler. Bir şey görüldüğünde, gözler, o şeyin güzel ya da çirkin olduğunu anlamaz, sadece görüntüyü beyne aktarır. Görüntü hakkında estetik bir yargıya varan, ona güzel ya da çirkin diyen zihindir. "Güzellik, bakanın gözündedir." denildiğinde aslında "Bakanın zihnindedir." denilmiş olur. Göz, bir Picasso resmi ile şeker ambalajı arasındaki farkı bilmez.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

- A) Duyumlar, algılamının dayanağını oluşturur.
B) Güzellik duyumsal verilere bağlıdır.
C) Duyu verileri nesnel olarak algılanır.
D) Güzelin algılanışı kişiden kişiye değişir.
E) Zihinsel süreçler algılamayı etkiler.

(LYS 2010)

6. Bir organizma çevresindeki belirli bir uyarıcıya normal olarak beklenenin üstünde tepki gösteriyorsa, bu uyarıcıya "duyarlı" dır.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisinde belirtilen durumlarda "duyarlılık" söz konusu değildir?

- A) Ne kadar derin uyursa uyusun, bebeği "gık" dese hemen yerinden fırlar.
B) Odamda sigara içilmesi beni çileden çıkarıyor.
C) Ders çalışırken, odadaki insanların konuşmaları onu hiç rahatsız etmez.
D) Parmaklarını masaya vurup durma! Kendimi bir türlü kitaba veremiyorum.
E) O kazadan sonra, otobüse her bindiğinde heyecanlanıyor.

(ÖSS 1994)

kareköt

10. İki arkadaş bir kentin kalabalık kaldırımlarında yürüyormuş. Ansızın bir tanesi olduğu yerde durup yanındakine, "Duyuyor musun, bir Ağustos böceği ötüyor." demiş. Arkadaşı şaşkın, dikkatle çevreyi dinlemiş. "Ben duymadım, ama bu gürültülü trafikte zaten nasıl duyulabilir, imkansız değil mi?" diye sormuş. Ağustos böceğini duyan, "Ben bir zoologum, nasıl duymam!" yanıtını vermiş.

Bu parçada anlatılanlar, aşağıdakilerden hangisinin algı üzerindeki etkisine bir örnektir?

- A) İlgilerin
B) Gereksinimlerin
C) Uyarıcı şiddetinin
D) Algı yanılmasının
E) Uyarıcının tekrarlanması

(ÖSS 2006)

11. Eşyayı olduğu gibi değil, görmek istediğimiz gibi görürüz.

Bu söz aşağıdakilerden hangisinin önemini vurgulamaktadır?

- A) Algı yanılması
B) Şekil-zemin ilişkisi
C) Uyarıcı şiddeti
D) Gıda ve ihtiyaçlar
E) Biçim değişmezliği

(ÖYS 1991)

12. Bir araştırmada, perdeye yansıtılan belirsiz bir resmi, on saat aç bırakılan deneklerin hamburger olarak, aynı süre içinde susuz bırakılanların ise su bardağı olarak algıladıkları gözlenmiştir.

Bu bulgu, aşağıdakilerden hangisinin algılama üzerindeki etkisine bir örnektir?

- A) Dış koşullar
B) Öğrenme
C) Zeka
D) Kendine güven
E) İhtiyaçlar

(ÖYS 1993)

13. Bir akşamüstü küçük kızım ile birlikte eve gidiyorduk. Öğleden beri de ağzımıza lokma koymamıştık. Yolda gün batımının güzelliğini gösterdiğimde, kızım şöyle dedi: "Evet, mavi bir tabak üstündeki kızarmış bir böreğe benziyor."

Bu parçaya göre, aşağıdakilerden hangisi çocuğun algılamasını etkilemektedir?

- A) Duygular
B) Kültürel etmenler
C) Zihinsel tutumlar
D) Gereksinimler
E) Fiziksel ortam

(LYS 2010)

14. Okumayı yeni öğrenen bir ilköğretim öğrencisi, evde gördüğü elektrik faturasını okur. Bunu annesine, anneannesine, halasına okutmak ister. Hepsini sonra okuruz der. Son olarak dedesine okutmaya dener, o da sonra okurum deyince, çocuk: "Ama bugün okumalısınız, son okuma tarihi bugün." der.

Çocuğun "son okuma tarihi" yazısını büyüklerinden farklı algılayışı aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?

- A) İçinde bulunduğu fiziksel ortamla
B) Gereksinimleriyle
C) Duygusal hazır bulunuşuyla
D) Sahip olduğu bilgilerle
E) Yeniliklere açık olmasıyla

(ÖSS 2009)

15. Daha önce hiç karşılaşmadığımız bir eşyanın ne olduğunu bilemeyiz.

Bu cümlede, aşağıdakilerden hangisinin algılamadaki etkisi üzerinde durulmaktadır?

- A) İlgilerin
B) Tutumların
C) Yeteneklerin
D) Değer yargılarının
E) Deneyimlerin

(ÖYS 1992)

16. Bir öyküye göre, fil hakkında hiçbir şey bilmeyen üç kişi gözleri bağlanarak bir filin yanına getiriliyor. Birincisi filin kulağını elleyip, "Fil yelpaze gibi bir şeydir." diyor. İkincisi filin kuyruğunu yoklayıp, "Fil dedğiniz ip gibidir." diyor. Üçüncüsünün eli filin gövdesine rastlıyor, o da, "Fil duvar gibi bir şeydir." diyor.

Bu öyküde anlatılan durum aşağıdakilerden hangisine bir örnek oluşturur?

- A) Parçalar ayrı ayrı algılandığında bütün içinde algılanmasından farklı algılar oluşabilir.
B) Parçalardan biri değiştiğinde bütünle ilgili algı da değişir.
C) Algılamada dağınık halde bulunan uyarıcıları bir düzene sokma eğilimi vardır.
D) Algılamada, birçok uyarıcı arasından en ilgi çekiçi olanına yönelme eğilimi vardır.
E) Uyarıcılar bireyin ihtiyaçlarına göre farklı şekillerde algılanabilir.

(ÖSS 1989)

17. Araba kullanan sürücülerin, karşıdan gelen aracın hız ve mesafesini algılamaları farklıdır. Bir araştırmada, kamyon sürücülerinin, otomobil sürücülerine göre, hızı daha düşük, mesafeyi de daha uzun olarak algıladıkları bulunmuştur. Bu durum kamyon sürücülerinin ağır tonajlı araç kullanmalarına ve genellikle yavaş gitmelerine bağlanmıştır.

Bu parçaya dayanarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Bilinen nesnelerin biçimi, hangi açıdan bakılırsa bakılsın aynıdır.
B) Hareketli nesneler hareketsiz nesnelerden daha fazla dikkat çeker.
C) Şekiller, bulundukları zeminden daha önce algılanır.
D) İnsanların algıları, yaşadıkları koşullardan etkilenir.
E) İlgiler, istekler ve gereksinimler algıları etkiler.

(ÖSS 1997)

18. Aynı zamanda ortaya çıkan uyarıcılardan birinin nasıl algılanacağı, diğerlerinden etkilenir.

Burada aşağıdakilerden hangisinin algı üzerindeki etkisinden söz edilmektedir?

- A) Deneyimin
B) Ortamın
C) İlgilerin
D) Tutumların
E) Dikkatin

(ÖSS 1990)

19.

	5	
a	6	c
	7	

Şekildeki semboller soldan sağa doğru okuyan bireylerin ortadaki sembolü b, yukarıdan aşağıya doğru okuyanların ise 6 olarak algıladıkları gözlenmiştir.

Bu durum, aşağıdaki yargılardan hangisine bir örnektir?

- A) Bir grup uyarıcı arasında, diğerlerinden farklı olan uyarıcı daha fazla dikkat çeker.
B) Bireyin o andaki ihtiyaçları, uyarıcıyı nasıl algılayacağını etkiler.
C) Bir uyarıcı ile ilgili algı, bu uyarıcının birlikte bulunduğu diğer uyarıcılardan etkilenir.
D) Sık tekrarlanan uyarıcı diğerlerinden daha çabuk algılanır.
E) Bazı kısımları eksik olan uyarıcı durumlar, tamamlanarak algılanır.

(ÖSS 1991)

20. Karla kaplı bir ortamda siyah tavşanlar, beyaz tavşanlardan daha kolay fark edilir.

Bu durum, algı ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi için bir kanıt olabilir?

- A) Ortamdaki benzer nesneler gruplanarak algılanır.
B) Özellikleri bilinen bir nesne bizden uzaklaşsa da gerçek boyutlarında algılanır.
C) Hareket halindeki nesneler daha kolay algılanır.
D) Nesneler, zemin ile arasındaki zıtlık arttıkça daha kolay algılanır.
E) Bazı parçaları eksik olan nesneler bütüne tamamlanarak algılanır.

(ÖSS 1993)

21. – Yerin altından giden ulaşım araçlarından yararlanan bireylerden bazıları, istasyonda yön belirten levhalar olmasa, nereye gideceklerini bilemeyeceklerini söylemektedirler.

- Otoyolda ya da geniş bir ovadaki düz bir yolda araba kullanan bazı sürücüler, hızlarını kestiremediklerinden yakınmaktadır.

Kişilerin bu örneklerde karşılaştıkları sorunlar, aşağıdakilerden hangisiyle en iyi açıklanabilir?

- A) Bellek zayıflığı
B) Zeka düzeyinde farklılık
C) Olumsuz alışkanlık
D) Algılamada ipucu eksikliği
E) Aşırı güdülenme

(ÖYS 1997)

22. Aşağıdakilerden hangisi, belirli bir olayın, değişik kişiler tarafından değişik şekillerde algılanmasına yol açan nedenlerden biri değildir?

- A) İhtiyaçlar
B) Geçmiş yaşantılar
C) Beklentiler
D) İnançlar
E) Uyarıcının şiddeti

(ÖYS 1990)

23. Korku filmlerinde ürkütücü ya da korkunç bir sahnedan hemen önce çalınan parçalara benzer türden bir müzik işittiğimizde, gerginleşebilir ya da kaygılanabiliriz. Çünkü bu tür müziği korkuya yol açan sahnelerle ilişkilendirmişizdir. Böyle olunca da bu tür müziklerden sonraki sahneleri de korkunç olarak algılarız.

Bu parça aşağıdaki kavramlardan hangisi için örnek niteliğindedir?

- A) Şekil-zemin algısı
B) Algısal değişmezlik
C) Algıda gruplama
D) Algı yanılması
E) Algıda hazır bulunuşluk

(LYS 2011)

24. Bir tiyatro oyununda, sahne tüm izleyicilerin görüş alanı içinde olduğu halde, herhangi bir izleyici sahnedeki her şeyi anında izleyemez. Daha çok, oyunda kendisinden bir şeyler bulduğu bir ayrıntının peşine takılır.

Burada sözü edilen izleyici davranışı aşağıdakilerden hangisine bir örnektir?

- A) Algıda seçicilik
B) Duyum eşliği
C) Algıda gruplama
D) Uyarıcı - duyum ilişkisi
E) Şekil - zemin ilişkisi

(ÖYS 1989)

25. Bir yazıyı okurken, duyu organlarımıza gelen dış uyarıcıların hepsini algılasaydık okuduğumuzdan bir şey anlamazdık.

Bu cümle, okunanın anlaşılmasında aşağıdakilerden hangisinin önemini vurgulamaktadır?

- A) Algıda seçicilik
B) Algıda gruplama
C) Algıda yanılma
D) Algıda değişmezlik
E) Şekil - zemin algısı

(ÖYS 1995)

26. Bir İtalyan soylusu, denizi hiç görmemiş birinin şaşkınlığına tanık olmak istemiş; taşralı, yoksul bir halatçıyı alıp Napoli Körfezi'ne götürmüştü. Körfeze vardıklarında, gökle denizin o kocaman, muhteşem mavi gülüşünün bulunduğu yerde yoksul halatçı, gözünü gemi direkleri, zincirleri, halat ve palamar yığınının ortasına dikmiş. Yüzü keyifli bir şaşkınlıkla aydınlanmış ve dayanamayarak "Ne çok halat var!" diye haykırmış.

Bu parçada halatçının tepkisi aşağıdakilerden hangisiyle ilişkilendirilebilir?

- A) Algıda seçicilik
B) Algıda örgütlenme
C) Algı yanılması
D) Algıda değişmezlik
E) Algıda bütünlük

(ÖSS 2008)

27. – Sigara içilmesine karşı olan bir gencin dikkatini, parkta bulunanlar arasında sigara içenlerin,
- Otomobil alacak bir kişinin dikkatini, yoldaki otomobiller arasında beğendiği modelde olanların daha çok çekmesi, algıda seçicilik örnekleridir.

Bu örnekler, algıda seçicilik üzerinde aşağıdakilerden hangisinin etkisini göstermektedir?

- A) Eğitim düzeyinin
- B) Kaygı düzeyinin
- C) Yaşın
- D) Cinsiyetin
- E) Tutumların

(ÖYS 1998)

28. Birçok insanın aynı anda konuştuğu, güldüğü, gürültülü ve kalabalık bir ortamdaki kişinin, karşısındakinin anlattıkları üzerinde odaklanarak onun söylediklerini anlayabilmesi ve dikkatini ona yönlendirebilmesinde aşağıdakilerden hangisinin rolü yoktur?

- A) Konuşan kişinin sesinin yüksekliği
- B) Dinleyen için konuşulan konunun ilgi çekici olması
- C) Konuşulan kişi ile dinleyenin arkadaşlık ilişkisi
- D) Dinleyen kişinin biriyle konuşma ihtiyacı
- E) Konuşan kişinin dinleyenin hemen yanında olması

(LYS 2011)

29. "Ne zaman önemli bir toplantı için beyaz gömlek giysem bütün çabama karşın yine de üzerime yemek sıçratıyorum." diyen biri belki telaşlandığı, aşırı gayret sarf ettiği için gerçekten üzerine yemek sıçratıyordur. Belki de başka renk gömlek giydiğinde de üzerine yemek sıçratıyor ama onu fark etmiyordur.

Bu parça aşağıdaki kavramlardan hangisine örnek oluşturur?

- A) Nesne algılama
- B) Algıda seçicilik
- C) Algısal değişmezlik
- D) Derinlik algısı
- E) Algı yanılsaması

(LYS 2012)

30. I. Suya batırılan bir çubuğun, suya girdiği noktada kırık gibi algılanması
- II. Loş bir odada, yerdeki bir bez parçasının fare gibi algılanması

Aşağıdakilerden hangisi, bu iki durumdan sadece biri için geçerlidir?

- A) Yanılgıya yol açan dış uyarıcının bulunması
- B) Aynı uyarıcı durumun, herkeste aynı yanılgıya sebep olması
- C) Uyarıcıların bir duyu organı yoluyla alınması
- D) Gerçeğin, birey tarafından olduğundan farklı algılanması
- E) Uyarıcının içinde bulunduğu konumun yanılgıda rol oynaması

(ÖYS 1988)

31. Aşağıdakilerden hangisi algı yanılgısına (illüzyon) bir örnektir?

- A) Bir gencin uzun zamandır karşılaşmadığı arkadaşını tanımada zorluk çekmesi
- B) Bir öğrencinin harflerinin bir kısmı silik olan yazıyı bütün harfler tamammış gibi okuması
- C) Yanıp sönen bir reklâm panosunun sürekli yana göre daha çabuk fark edilmesi
- D) İki telefon direğinden uzakta olanın görüntüsünün daha kısa olmasına rağmen, ikisinin aynı boyda algılanması
- E) Enine çizgili elbise giyen birinin olduğundan daha şişmanmış gibi görülmesi

(ÖYS 1994)

32. Masaya bakıyorum açmış çiçekler görüyorum. Aynı yerin fotoğrafını çekiyorum. Fotoğrafa baktığımda ise çiçeklerin dışında saksıyı, masa örtüsünü, saksının dibinin kireçli, örtünün de düzensiz olduğunu fark ediyorum.

Parçada anlatılan durumda aşağıdakilerden hangisinin rolü yoktur?

- A) Algı alanı
- B) Algıda örgütlenme
- C) Şekil - zemin ilişkisi
- D) Algı yanılgısı
- E) Dikkat

(ÖSS 2007)

33. Okuldan eve büyük bir heyecanla dönen çocuk, bir an önce babasının yeni aldığı oyuncakla oynamak ister. Ama önce midesinden gelen sesleri susturması gerektiğini anlar. Bunun için mutfığa yönelir. Masada duran kurabiyeleri ağzına atmak üzereyken annesinin, "Önce üstünü değiştir ve elini yıka." uyarısıyla irkilip çaresiz odasına yönelir.

Bu parçada anlatılanlar esas alındığında, güdülenme sürecinin tamamlanmadığı söylenebilir.

Aşağıdakilerden hangisinin gerçekleşmesiyle bu süreç tamamlanır?

- A) İhtiyaç
- B) Dürtü
- C) Güdü
- D) Davranış
- E) Doyum

(LYS 2010)

34. Önemli bir futbol maçı öncesinde takımlardan birinin yöneticisi oyuncularına, maçı kazanmaları halinde kendilerine çok büyük armağanlar verileceğini söylemiştir. Bu oyuncuların, önceki maçlarına göre daha istekli oynadıkları ve maçı kazandıkları görülmüştür.

Yöneticinin bu davranışı, oyunculara aşağıdakilerden hangisini sağlamaya yöneliktir?

- A) Kaçınmayı
- B) Genellemeyi
- C) Güdülenmeyi
- D) Ayırt etmeyi
- E) Önyargıyı

(ÖYS 1995)

35. Aşağıdakilerden hangisi fizyolojik güdülerde (motivlerde) bulunmayıp, toplumsal güdülerde bulunan bir niteliktir?

- A) Davranışların nedenlerini açıklayıcı olma
- B) Bir ihtiyacı gidermek için organizmayı harekete geçirme
- C) Kabul edilmeyi sağlayan davranışlara kaynaklık etme
- D) Organizmadaki denge durumunu değiştirme
- E) Yaşamı sürdürmede gerekli davranışlara kaynaklık etme

(ÖYS 1988)

36. Bir koşucunun, antrenman sahasına giren köpekten kaçarken 100 metreyi 10 saniyede koştuğu, antrenörü tarafından kaydedilmiştir. Ama bu koşucu daha önce katıldığı yarışmalarda aynı mesafeyi hiçbir zaman 12 saniyenin altında koşmamıştır.

Koşucunun 100 metreyi 10 saniyede koşması, aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?

- A) Alışkanlıkların terk edilmesi zordur.
- B) Bazı stresler başarıyı engeller.
- C) Herkesin koşucu olma potansiyeli vardır.
- D) Öğrenilmiş çaresizlik hedeften uzaklaştırır.
- E) Güçlü motivler enerjiyi artırır.

(ÖSS 2008)

37. Aşağıdaki davranışlardan hangisi sosyal güdülerle (motiv) açıklanabilir?

- A) Tehlikeyle karşılaşan kişinin kendini kurtarmaya çalışması
- B) Ergenlik çağına gelen bir gencin, karşı cinsten birine ilgi duyması
- C) Uzun süre uykusuz kalan bir kişinin, bir toplantıda uyuya kalması
- D) Bireyin beğenilmek amacıyla güzel giyinmeye özen göstermesi
- E) Acıkan bir kişinin, yemek yemek amacıyla sabırsızlanması

(ÖYS 1993)

38. Bir grup arkadaşıyla lokantaya giden bir genç, aç olmadığı halde, arkadaşlarının yediği yemeklerin kokusundan ve görüntüsünden etkilenerek kendisi de yemek yemiştir.

Bu örnek, tok bir insanın yemek yemesinde aşağıdakilerden hangisinin etkili olabileceğini göstermektedir?

- A) Gereksinim düzeyinin
- B) Dış uyarıcıların
- C) Öğrenmenin
- D) Beden yapısının
- E) Beklentilerin

(ÖSS 1998)

39. Hasan, derslerinde başarılı aynı zamanda resme yeteneği olan biridir. Kendini resim alanında yetiştirmek istemesine karşın ailesinin isteğiyle mühendislik fakültesine gider ve emekli olana kadar mühendis olarak çalışır. Göreviyle ilgili yapmak istediklerini gerçekleştirmesine karşın resim, iyi bir ressam olmak düşüncesi hep aklındadır. Emekli olduğunda bunu fırsat bilip resim yapmaya başlar.

Bu parça, Maslow'un güdüler hiyerarşisindeki hangi basamakla ilişkilendirilebilir?

- A) Kendini gerçekleştirme
- B) Değerli hissetme
- C) Ait olma
- D) Güvenlik
- E) Fizyolojik

(LYS 2011)

40. Aşağıdakilerden hangisi içgüdüsel davranışlara bir örnektir?

- A) Sobada eli yanan bir çocuğun, sobadan uzak durması
- B) Bir tiryakinin farkına varmadan sigara yakması
- C) Farelerin labirentte yiyeceğe giden yolu deneyerek bulması
- D) Köpeğin sahibini görünce sevgi gösterisinde bulunması
- E) Bazı kaplumbağaların yumurtlamak için her yıl aynı sahile gitmesi

(ÖYS 1988)

41. Guguk kuşları, yumurtalarını başka türden kuşların yuvalarına bırakır ve yavrular bu kuşlar tarafından büyütülür. Bu yavrular da ergin hale gelince yumurtalarını gene başka türden kuşların yuvalarına bırakır.

Guguk kuşunun bu davranışıyla ilgili olarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Türünün bütün dişilerinde görülmektedir.
- B) Deneyimler sonucunda öğrenilmektedir.
- C) Aynı uyarıcı durum, aynı davranışı ortaya çıkarmaktadır.
- D) Davranış, erginleşmeyle birlikte kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.
- E) Davranış kalıtım yoluyla aktarılmaktadır.

(ÖSS 1992)

42. İç ve dış koşulların sürekli değişmesine karşın organizmadaki su, besin, oksijen, organizmanın sıcaklığı gibi etkenleri belirli bir düzeyde tutarak organizmanın yaşamını sürdürmesini sağlayan "uyumlu durumu koruma" eğilimine ne ad verilir?

- A) Motivasyon (güdülenme)
- B) Homeostatis (dengelenme)
- C) Hipnotik durum
- D) Duyum
- E) İçgörü (seziş)

(ÖYS 1992)

43. Âşık olduğu kişiyle ya da korktuğu bir hayvanla karşılaşan bir insanın, her iki durumda da kalbi hızla atmaya başlar, ağzı kurur.

Bu bilgiye dayanarak, aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Heyecanın türüne göre, farklı fizyolojik tepkiler ortaya çıkar.
- B) Heyecanlar zihinsel süreçler yardımıyla anlamlandırılıp isimlendirilir.
- C) Farklı heyecanlarda, aynı temel fizyolojik mekanizmalar harekete geçer.
- D) Aşırı heyecan, insanın çevresine uyumunu zorlaştırır.
- E) Heyecanlar fizyolojik tepkilere göre ifade edilir.

(ÖSS 1996)

44. Aşağıdakilerden hangisi uyku sırasında göz küresinin hızlı hareketlerinin olduğu REM döneminin özelliklerinden biridir?

- A) Gece uykularında görülmeyip, gündüz uykularında görülmesi
- B) Uyku süresinin tamamına yakın kısmını kapsamaması
- C) Beyinden elektriksel kayıtların alınamadığı dönem olması
- D) Rüyaların çoğunluğunun görüldüğü dönem olması
- E) Nöbet şeklinde gelen bir uyuklama olması

(ÖYS 1998)

45. Bir davranışın ortaya çıkmasında, o davranışı yapan bireyin özelliklerinin yanı sıra, içinde bulunduğu ortam da etkili olabilir.

Aşağıdaki davranışların hangisinde, kişinin içinde bulunduğu ortamın etkisi en çoktur?

- A) Sevecen bir öğretmenin öğrencilerini sert bir biçimde azarlamaktan kaçınması
- B) Karamsar bir öğrencinin kötü geçen bir sınavdan sonra bütün gün somurtması
- C) Tatlıdan hoşlanmayan bir çocuğun misafirlikte kendisine ikram edilen çikolatayı reddetmesi
- D) Fazla konuşkan bir kimsenin, konser izlerken yanındakilerle konuşmaktan kaçınması
- E) Futbola meraklı bir gencin arkadaşlarına bir takım kurmayı önermesi.

(ÖSS 1992)

46. Sosyal etki, bireyin başkalarının varlığından etkilenecek davranışını değiştirmesine veya benimsemediği bazı davranışlarda bulunmasına yol açar.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi sosyal etkiye örnek gösterilemez?

- A) Ev sahibinin, zevk almadığı halde konuğuyla sohbeti sürdürmesi
- B) Bir gencin, giyimini yeni girdiği arkadaş grubunun beğenisine göre değiştirmesi
- C) Yalnızken şarkı söylemeyi seven bir çocuğun, topluluk karşısında şarkı söylemekten sıkılması
- D) Bir kişinin, evinde yemek yerken çatal, bıçak kullanmadığı halde lokantada kullanması
- E) Tarih dersine ilgi duyan bir öğrencinin, bu derse diğer derslerden daha çok çalışması

(ÖSS 1993)

47. Nasrettin Hoca bir gün ata binmeye heveslenmiş. Ancak atın üstüne çıkmayı bir türlü başaramamış. Bunun üzerine "Hey gidi gençlik hey!" diyerek içini çekmiş. Şöyle bir çevresine bakıp kimsenin olmadığını görünce de kendi kendine, "Hoca, Hoca! Senin gençliğini de biliriz." demiş.

Bu fıkrada Nasrettin Hoca'nın ata binememesini, önce, genç olmamasına bağladığı halde, sonradan gençliğinde de ata binemediğini itiraf etmesi aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?

- A) Sosyal etkinin yokluğu
- B) Fiziksel yetersizlik
- C) Algısal bozukluk
- D) Dikkat ve güdü eksikliği
- E) Öğrenme güçlüğü

(ÖSS 1994)

48. Yağmur çiselerken şemsiyemizi açıp açmamakta tereddüt ederiz. Gözümüz başkalarının şemsiyesinde olur. Birçok kişi şemsiyesini açmışsa biz de açarız, açmamışsa kapalı tutarız.

Bu parçada anlatılan durum aşağıdakilerden hangisine örnek oluşturur?

- A) Sosyal uyum
- B) Normların oluşumu
- C) Değerlerin ortaya çıkması
- D) Sosyal grup oluşumu
- E) Sosyal sorumluluk

(ÖSS 2007)

49. I. Sabahları geç kalkmaktan hoşlanıyorum.
II. Annem istediği için erken kalkıyorum.
III. Hafta sonlarında sabahları geç kalkıyorum.

Bu sözlerin her biri, söyleyen kişinin hangi davranışı hakkında bilgi vermektedir?

	I	II	III
A) Uyma	Tutum	Alışkanlık	
B) Alışkanlık	Tutum	Uyma	
C) Tutum	Uyma	Alışkanlık	
D) Tutum	Alışkanlık	Uyma	
E) Alışkanlık	Uyma	Tutum	

(ÖSS 2006)

50. Sosyal psikolojide, birden çok bireyin "grup" sayılması için bazı koşulların yerine gelmesi gerekir.

Aşağıdakilerden hangisi bu koşullardan biri değildir?

- A) Ortak amaçların olması
B) Ortak değerlerin oluşması
C) Bireylerin kendilerini grup olarak hissetmeleri
D) Bireylerin birbirleriyle etkileşme içinde olmaları
E) Bireylerin aynı mekânda bulunmaları

(ÖYS 1998)

51. Okullar arası bilgi yarışması yapılacağını söyleyen öğretmen, istekli öğrenciler arasından bir grup oluşturur. Yarışma öncesinde birbirlerini rakip olarak gören, birbirleriyle pek de anlaşılamayan bu öğrenciler, yarışmaya hazırlık sürecinde inanılmaz bir uyum ve çalışma sergileyerek öğretmenlerini bile şaşırtırlar.

Bu parça aşağıdaki yargılardan hangisini destekler?

- A) Grup başarısı için bireylerin itaatkâr olması gerekir.
B) Sosyal etki, bireyi uyma davranışına zorlar.
C) İyi bir lider güçlü bir grup oluşturur.
D) Sosyal etki, grupta söz birliği olmasına bağlıdır.
E) Ödüle ulaşma isteği grup içi dayanışmayı artırır.

(ÖSS 2009)

52. Disiplinli antrenörlerden hoşlanmayan bir sporcu, ilerideki yıllarda antrenörlük mesleğini seçmiş ve işinin gereği olarak disipline önem veren bir kişi olmuştur.

Bu durum, aşağıdaki yargılardan hangisine bir örnektir?

- A) Kişinin davranışları tutumlarıyla çelişebilir.
B) Her tutum bir değer yargısı taşır.
C) Grup birliği, karşıt tutumların uzlaştırılmasını gerektirir.
D) Kişi, olayları kendi tutumlarını doğrulayacak biçimde yorumlar.
E) Toplumsal rol, kişinin tutumları üzerinde etkili olur.

(ÖYS 1988)

53. Hangi partiye oy vereceğimizde politikacılar, ne giyeceğimizde yakın arkadaşlarımız, ne tüketeceğimizde de reklâmlar önemli rol oynar.

Bu durum, aşağıdakilerden hangisine bir örnek oluşturur?

- A) Toplumsal değişmeler, bireylerin davranışlarını belli yönlerde etkiler.
B) Bireylerin değişik konulardaki kararları değişik kaynaklardan etkilenir.
C) Toplumsal kurallara uymayan davranışlar çevrenin tepkisiyle karşılaşır.
D) Birey bir ihtiyacını karşılamak için farklı gruplarla ilişki kurabilir.
E) Bireyin ihtiyaçları çoğaldıkça davranışları da buna bağlı olarak çeşitlenir.

(ÖSS 1989)

54. Bir hayvanat bahçesinde, kafeslerde sıkışık bir biçimde yaşayan maymunlar arasında birbirlerine zarar verici davranışların yaygınlaştığı, maymunlara yeterince geniş bir alan sağlandığında ise bu davranışların ortadan kalktığı gözlenmiştir.

Bu gözlemden çıkarılabilecek sonuç aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Maymun türleri arasında, saldırganlık bakımından fark vardır.
B) Saldırganlık, öğrenme ile kazanılan bir davranıştır.
C) Saldırganlığa yol açan etkenler kontrol edilemez.
D) Saldırganlığın ortaya çıkmasında ortamın rolü vardır.
E) Saldırganlık, maymunların doğal bir özelliğidir.

(ÖSS 1991)

55. Reklâmlarda bireylerin tüketim alışkanlıklarını, siyasi propagandada ise bireylerin siyasi tercihlerini etkilemek için yoğun çaba harcanır.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisini sağlamak reklâm ve propagandanın ortak amacıdır?

- A) Zihinsel gelişim
B) Algı yanılması
C) Tutum değişikliği
D) Kişilik değişimi
E) Duygusal gelişim

(ÖYS 1996)

56. Seksenli yıllarda üretimi ihtiyaçtan fazla olduğundan yeşil mercimekler silolarda birikir. Mercimek tüketimini artırmak için çareler aranır. Aralarında bir sosyal psikologun da yer aldığı, uzmanlardan oluşan ekip, tutum değişikliği sağlamak üzere çalışmaya başlar. Bunun sonucunda radyo ve televizyonda yeşil mercimeğin hem yararları anlatılır hem de onunla yapılan yemek, börek vb. tarifleri verilir.

Bu parça tutum değiştirmede aşağıdakilerden hangisinin önemini vurgulamaktadır?

- A) Otoritelere itaat etme gereği duymanın
B) Grup içinde uyumlu görünmeye çalışmanın
C) Güvenilir kaynaklara başvurmının
D) Tüketicinin ön yargılarını yok etmeye çalışmanın
E) Tüketicinin düşüncesine uygun davranmanın

(LYS 2010)

1. Gelişim görevi, insanın belli bir gelişim döneminde yapması gereken davranışlardır. Örneğin, ergenlik çağındaki gencin belirli bir mesleğe yönelmesi onun gelişimsel görevlerinden biridir. A ve B seçeneklerinin gelişim göreviyle ilgisi yoktur. C ve D seçenekleri birer çeldirici olmuştur fakat bunlar da gelişim görevi değildir. E seçeneğinde 7 yaşındaki çocuğun ayakkabısını kendisinin giymesi bir gelişim görevidir.

Yanıt E

2. Çok az farklı iki sesi dinleyen çocuklardan biri bu seslerin farklı olduğunu anlayabiliyor, diğeri anlayamıyorsa, bu durum, duyu organlarının duyarlılığının kişiden kişiye değişmesiyle açıklanabilir. Soru kökünde A, C, D ve E seçenekleriyle ilgili bir veri yoktur.

Yanıt B

3. Farelerin beyinlerinde belirli bir bölge tahrip edildiğinde çok yemeye başlamaları ve başka bir bölge tahrip edildiğinde de açlıktan ölecek hale gelmelerine rağmen yemek yememeleri, beynin ilgili bölgelelerinin belirli davranışları yönettiğini gösterir. Bu özellik de C seçeneğinde açıklanmıştır.

Yanıt C

4. Zekânın (düşünmenin) payının en az olduğu veya hiç olmadığı davranışlar içgüdü ve refleks davranışlarıdır. Buna göre, soru cümlesi, "Aşağıdakilerden hangisi refleks veya içgüdü davranışdır?" anlamına gelir. B, C, D ve E seçenekleri bilinçli, zekâyâ dayanan davranışlardır. A seçeneği ise, ani bir irkilme şeklinde olduğu için refleks davranışdır.

Yanıt A

5. Sıkılganlık, kendine güvensizlik ve aşırı stres birer psikolojik yaşantıdır. Buna göre, soru kökünün her iki bölümündeki örnekler bazı psikolojik yaşantıların fizyolojik (maddi, bedensel, organik) bozukluklara neden olduğu anlamına gelmektedir. Soru kökünde A, B, C ve D seçenekleriyle ilgili bir ifade yoktur.

Yanıt E

6. Soru kökünde duyarlılık "bir uyarıcıya beklenenin üstünde tepki gösterme" olarak tanımlanmış, soru cümlesinde ise hangi seçenekte duyarlılığın olmadığı sorulmuştur. Buna göre A, B, D ve E seçeneklerinde duyarlılık söz konusudur, fakat C seçeneğinde duyarlılık söz konusu değildir. Çünkü ders çalışma zihinsel bir faaliyettir ve sessiz bir ortam gerektirir. Buna rağmen ders çalışırken odadaki konuşmalardan etkilenmeme duyarlılığın olmadığını göstermektedir.

Yanıt C

7. Bu soruda duyum – algı farkı sorulmuştur. Şöyle ki, "bakmak" gözlerimizi bir yöne yöneltmek, "görmek" ise gözlerimizin baktığı, yöneldiği uyarıcıların ne olduğunu anlamak, onları yorumlamaktır. Bu farklılığı ifade eden anlam da A seçeneğinde verilmiştir. Diğer seçenekler konu ile ilgili olmakla beraber duyumu ve algılamayı açıklamakta yetersizdir, eksiktir.

Yanıt A

8. Yeni karşılaşılan bir uyarıcının bireyin belleğinde kalması için gereken ilk ve temel koşul, bu uyarıcının birey tarafından algılanmasıdır.

Yanıt B

9. Parçada değişik sözcüklerle duyuların uyarıcılardan gelen etkileri tam bir tarafsızlıkla beyne gönderdiği, beynin bu etkileri kendine göre değerlendirdiği, güzel ya da çirkin bulduğu ifade ediliyor. Öyleyse bu parçadan "duyu verilerinin nesnel olarak algılandığı" yargısına ulaşamaz.

Yanıt C

10. Ağustos böceğinin sesini yan yana yürüyen iki arkadaşın biri duyuyor, diğeri duymuyor ve o sesi duyan kişi bunu zoolog olmasına bağlıyorsa, bu durum algıda mesleğin, ilgi ve alakanın etkisiyle açıklanabilir.

Yanıt A

11. "Eşyayı olduğu gibi değil, görmek istediğimiz gibi görürüz" ifadesi algılamada güdü ve ihtiyaçların önemi vurgulamaktadır. Çünkü "istek" bir güdüdür. Dikkat edilirse bu soruda A seçeneği de cevap gibi gözükmemektedir, fakat soru cümlesindeki ifade, soru kökündeki açıklamanın neyi örneklendirdiği şeklinde değil, neyin önemini vurguladığı şeklindedir.

Yanıt D

12. Yiyecek ve su insan için birer ihtiyaçtır. Soru kökündeki açıklama, ihtiyaçların algılama üzerindeki etkisine örnekler.

Yanıt E

13. Soru kökünde ihtiyaçların algılamayı etkilediği, aç bir küçük kızın gün batımını mavi tabaktaki kızarmış bir böreğe benzetmesiyle örneklendirilmiştir.

Yanıt D

14. Paragrafta anlatılan durum, çocuğun elektrik faturasını kendisinin sahip olduğu bilgilere göre algıladığıdır.

Yanıt D

15. Soru kökünde verilen cümlede "deneyimlerin" algılamadaki etkisi üzerinde durulmuştur.

Yanıt E

16. Paragrafa göre, fil hakkında hiçbir şey bilmeyen ve gözleri bağlanan üç kişiden her biri fili, sadece kendi eliyle yokladığı organdan ibaret bir varlık olarak algılamaktadır. Bu; bir uyarıcı, bir nesne bütün olarak algılanmayıp sadece parça halinde algılandığında, olduğundan farklı bir nesne, bir uyarıcı olarak algılanabilir anlamına gelir. B, C, D ve E seçenekleri paragraf ile doğrudan ilgili değildir.

Yanıt A

17. Sorunun cevabı paragrafın son cümlesinde verilmiştir. Bu cümle kamyon sürücülerinin başka araçların hızını ve mesafesini yanlış algılamalarını "ağır tonajlı araç kullanmalarına ve genellikle yavaş gitmelerine" bağlamaktadır. Bu iki durum ise söz konusu şoförlerin yaşam koşullarından bazılarını ifade etmektedir.

Yanıt D

18. Bir uyarıcıyla aynı anda ortaya çıkan diğer uyarıcılar, o uyarıcı için bir ortam oluşturur. Öyleyse parçada ortamın algılama üzerindeki etkisinden söz edilmiştir.

Yanıt B

19. Şekildeki semboller soldan sağa doğru okuduğumuzda ortadaki sembol için a ve c harfleri bir ortam oluşturmaktadır, bu nedenle ortadaki sembolü "b" olarak okumaktayız. Buna karşın, şekli yukarıdan aşağıya doğru okuduğumuzda üstte 5, altta 7 rakamı ortadaki sembol için bir ortam oluşturmaktadır ve bu nedenle ortadaki sembolü "6" olarak okumaktayız. Demek ki bu "durum, ortamın algılamadaki etkisine bir örnektir.

Yanıt C

20. Siyah ve beyaz birbirine zıt renklerdir. Beyaz bir ortamda siyah tavşanlar zıtlık oluşturacağından, beyaz tavşanlara göre daha kolay algılanır. Bu durum D seçeneğinde açıklanmıştır.

Yanıt D

21. Yön belirten levhalar sürücüler için, gidecekleri yerlerle ilgili birer ipucudur. Soru kökünün iki bölümünde de böyle bir ipucu olmadığı zamanlarda sürücülerin gidecekleri yönü ve hızlarını bilemedikleri ifade edilmektedir. Buna göre, sürücülerin karşılaştıkları sorunlar en iyi olarak algılamada ipucu eksikliği ile açıklanabilir. Diğer seçenekler soru kökü ile doğrudan ilgili değildir.

Yanıt D

22. Bu soru aslında çok kolay olmakla birlikte, soruş tarzı nedeniyle zorlaşmakta ve anlaşılamayabilmektedir. Soru cümlesini sadeleştirirsek şu anlama geldiğini görürüz: "Aşağıdakilerden hangisi farklı kişilerin algılamasını aynı şekilde etkiler?" A, B, C ve D seçenekleri algılamada bireysel faktörler olduğu için herkesin algısını farklı şekilde, E seçeneği ise algılamada çevresel, fiziksel faktör olduğu için herkesin algısını aynı şekilde etkiler.

Yanıt E

23. Korku filmlerinde çalınan müziğin arkasından korku sahneleri geldiğinden seyirci müzik ile korku sahneleri arasında ilişki kurar. Bu nedenle korku filmlerindeki müzikler bizi daha sonra gelecek olan korku sahnelerine hazırlar, çünkü onların habercisidirler.

Yanıt E

24. Bireyin duyu organlarına her an birçok uyarıcı gelir. Birey bu uyarıcıların tümüne değil, bir tanesine yönelir. Buna algıda seçicilik denir. Parçada algıda seçiciliğe uygun bir örnek verilmiştir.

Yanıt A

25. Parçaya göre, bir yazıyı okurken, bize gelen uyarıcıların tümünü almıyoruz, bunlardan bir kısmını veya bir tanesini alıyoruz. Bu durum, okunanın anlaşılmasında algıda seçiciliğin önemini vurgulamaktadır.

Yanıt A

26. Parçada, bir İtalyan soylusunun, hiç deniz görmemiş yoksul bir halatçının denizi gördüğünde duyacağı şaşkınlığa tanık olmak için onu Napoli Körfezi'ne götürdüğü, fakat bu halatçının gözlerini, hayatında ilk defa gördüğü denize değil de gemi direklerine, zincirlere, palamarlara ve halatlara diktiği açıklanıyor. Bu ifadeler söz konusu yoksul halatçının gözlerini, çevresindeki birçok uyarıcıdan sadece halatlara diktiği, yani onları seçtiği anlamına gelmektedir.

Yanıt A

27. Soru kökünde verilen "sigara içilmesine karşı olma" ve "otomobil almak isteme" birer tutumdur. Sigara içilmesine karşı olan bir gencin parkta bulunanlardan sigara içenlere, otomobil alacak bir kişinin de yoldaki otomobillerden beğendiklerine daha çok dikkat etmesi tutumların algılama üzerindeki etkisini örneklemektedir.

Yanıt E

28. Soru, algıda dikkat ile ilgilidir. Dikkat edilirse A, B, C ve E seçeneklerinde soru köküne uygun olarak kalabalık bir ortamda konuşan kişi ile onu dinleyen ilişkisinden söz ediliyor. Yani bu seçeneklerde belirtilen durumlar algıda dikkati etkiler. Fakat D seçeneği soru köküne uygun değildir çünkü konuşan kişi ile dinleyen ilişkisinden söz etmiyor, sadece dinleyen kişinin biriyle konuşma ihtiyacından söz ediyor.

Yanıt D

29. Algıda seçicilik duyu organlarına aynı anda gelen birçok uyarıcıdan bir tanesini seçip tüm dikkati ona yöneltmektir. Parçada beyaz gömlek giyen kişinin çok dikkat ettiği halde yemekte üzerine yemek sıçratıldığı belirtiliyor. Demek ki beyaz gömleğe yemek sıçratmamaya dikkat etmesi bir algıda seçicilik örneğidir.

Yanıt B

30. Soru kökündeki I nolu olgu fiziksel, II nolu olgu ise psikolojik illüzyondur. Buna göre, A, C, D ve E seçenekleri her iki illüzyonda görülen özelliklerdir. Ancak şurada bunlardan sadece birinde görülen bir özellik sorulmaktadır. B seçeneği sadece I nolu olguda, yani fiziksel illüzyonda görülür.

Yanıt B

31. A seçeneği hatırlama, tanıma zorluğu; B seçeneği algıda tamamlama; C seçeneği algıda dikkat; D seçeneği algıda değişmezlik örneğidir. E seçeneği ise illüzyon örneğidir.

Yanıt E

32. Paragrafta verilen olayda A, B, C ve E seçeneklerinin rolü vardır, fakat algı yanılmasına işaret eden herhangi bir veri yoktur.

Yanıt D

33. Güdülenme süreci ihtiyaçla başlar ve doyumla tamamlanır. Soru kökünde sözü edilen çocuk mutfaktaki kurabiyeleri yemek üzere iken annesinin yaptığı bir uyarı ile odasına yönelmiş, yani açlığını giderememiş, doyuma ulaşamamıştır.

Yanıt E

34. Güdü, insanı amaçlı eylemlere yönelten her şeydir. Güdüleme ise insanı amaçlı eylemlere yöneltme demektir. Buna göre, takımlardan birinin yöneticisi yapılacak bir maç öncesinde oyunculara, maçı kazanmaları halinde çok büyük armağanlar verileceğini söylemekle oyuncuları başarı kazanmaya güdülemiştir.

Yanıt C

35. Fizyolojik güdüler doğuştan kazanılan, hem insan hem de hayvanlarda görülen, karşılanması zorunlu olan ve zamanla değişmeyen güdülerdir. Sosyal güdüler ise genel olarak fizyolojik güdülerin tersi olan özelliklere sahiptir. Buna göre, A ve B seçenekleri hem fizyolojik hem de sosyal güdülerde, D ve E seçenekleri fizyolojik güdülerde görülür. C seçeneği ise yalnızca sosyal güdülerde görülen bir özelliktir.

Yanıt C

36. Parçada yer alan anlatım, bireyin enerji ve çabasının güdüsünün şiddeti oranında arttığı anlamına gelmektedir.

Yanıt E

37. A, B, C ve E seçenekleri fizyolojik güdülerle, D seçeneği ise sosyal güdülerle açıklanabilir.

Yanıt D

38. Bir insan için, onun çevresindeki arkadaşları, yemek kokuları ve görüntüleri birer dış uyarıcıdır, ortamdır. Demek ki, söz konusu edilen kişi dış uyarıcılardan etkilenmektedir.

Yanıt B

39. Kendini gerçekleştirme güdüsü bireyin doğuştan getirdiği özellik ve yeteneklerini geliştirmesidir. Paragrafta Hasan'ın içinden gelen resim yapma isteği (güdüsü) bir süre engellendiği halde daha sonra fırsat bulduğunda bu güdüsünü gerçekleştirilmeye çalıştığı belirtiliyor.

Yanıt A

40. A, B, C ve D seçenekleri öğrenmeyle kazanılan bilinçli, iradeli davranışlardır; E seçeneği ise yalnızca deniz kaplumbağasına özgü olan bir içgüdü davranışdır.

Yanıt E

41. Guguk kuşlarının soru kökünde açıklanan davranışı bir içgüdü davranışdır. Dolayısıyla içgüdü davranışları için A, C, D ve E seçeneklerine ulaşılabilir, fakat B seçeneğine ulaşamaz. Çünkü içgüdü öğrenmeyle kazanılmaz, doğuştan gelir ve bir türün tüm bireylerinde aynıdır.

Yanıt B

42. Soru kökünde özellikleri açıklanan "uyumlu durumu koruma" eğilimi homeostasis'tir.

Yanıt B

43. Aşık olmak bir sevgi davranışdır. Sevmeye ve korkmaya birer heyecan halidir. Buna göre, soru kökü "farklı heyecan hallerinde organizmada aynı fizyolojik değişiklikler olur" anlamına gelmektedir.

Yanıt C

44. Rem evresi rüyaların büyük bir bölümünün görüldüğü uyku evresidir. A, B, C ve E seçenekleri uykunun Rem evresiyle ilgili değildir.

Yanıt D

45. A, B, C ve E seçeneklerinde söz konusu kişiler toplumsal ortamın etkisiyle değil, kendi istek ve arzularıyla davranışta bulunmuşlardır. Fakat D seçeneğinde kişi konuşmayı sevdiği halde, konserde çevresindeki insanlardan, yani ortamdaki etkilendiği için konuşmaktan kaçınmaktadır.

Yanıt D

46. A, B, C ve D seçeneklerinde sosyal etki söz konusudur. Fakat E seçeneğinde sosyal etki söz konusu değildir. Çünkü burada kişi çevreden etkilenmemekte, sadece bir derse karşı duyduğu ilgi doğrultusunda hareket etmektedir.

Yanıt E

47. Nasrettin Hoca ata binemediğinde çevresinde insanlar olduğunu düşünerek, onlara karşı gençliğinde ata binebildiğini ima eden bir söz söylemiştir. Fakat sonradan çevresine bakıp kimsenin olmadığını görünce de gerçeği itiraf etmiştir. Yani çevresinde kimse olmadığı için sosyal etki de söz konusu değildir. B, C, D ve E seçeneklerinin soru kökü ile ilgisi yoktur.

Yanıt A

48. Parçada şemsiyeyi açıp açmama konusunda toplumsal ortamdan etkilendiğimiz ve bu etki nedeniyle o toplumsal ortama uyduğumuz ifade edilmektedir.

Yanıt A

49. Soru kökünün I nolu cümlesi tutumu, II nolu cümlesi alışkanlığı, III nolu cümlesi uyma davranışını ifade etmektedir.

Yanıt C

50. Sosyal bir grubun oluşması için A, B, C ve D seçenekleri gereklidir, fakat E seçeneği gerekli değildir. Çünkü bireyler ayrı mekânlarda bulunarak da ortak bir amaç etrafında birleşip grup oluşturabilirler.

Yanıt E

51. Parçada birbirine rakip olan öğrenci gruplarının bilgi yarışmasını kazanarak ödüle kavuşma amacı nedeniyle inanılmaz bir uyum ve çalışma sergiledikleri açıklanmıştır. Demek ki öğrencilerin ödüle ulaşma isteği onların kendi aralarındaki dayanışmayı güçlendirmiştir.

Yanıt E

52. Sorunun cevabı parçanın şu sözcüğünde verilmiştir: "... bir sporcu, ilerideki yıllarda antrenörlük mesleğini seçmiş ve işinin gereği olarak disipline önem veren bir kişi olmuştur." Demek ki kişinin tutumları rolünden etkilenmiştir.

Yanıt E

53. Soru kökündeki bilgilere göre; siyasi konularda politikacılar, giyim konusunda arkadaşlarımızdan, tüketim konusunda da reklâmlardan etkilenmekteyiz. Demek ki değişik konulardaki kararlarımız değişik çevrelerden etkilenmektedir.

Yanıt B

54. Maymunların birbirleriyle sıkışık bir halde bulunmaları da yeterince geniş bir alanda daha seyrek halde bulunmaları da birer toplumsal ortam özelliğidir. Parçada bu farklı toplumsal ortamların maymun davranışlarını farklı şekilde etkilediği açıklanmaktadır. A, B, C ve E seçeneklerinin soru kökü ile ilgisi yoktur.

Yanıt D

55. Soru kökünde verilen tüketim alışkanlıkları ve siyasi tercihler insanların tutumlarının bir bölümüdür. Buna göre reklâm ve propaganda yoluyla insanlarda tutum değişiklikleri oluşturulmak istenmektedir.

Yanıt C

56. Soru kökünde bireylerin mercimeğe ilişkin tutumlarını değiştirmek için uzmanlardan yararlanılması örneklenmiştir. Uzmanlar C seçeneğinde "güvenilir kaynaklar" olarak yorumlanmıştır.

Yanıt C

ÖĞRENME, BELLEK, DÜŞÜNME

(Öğrenme, Hatırlama, Bellek, Düşünme, Dil, Problem Çözme)

1. Bazı biyologlar, insanın biyolojik yapısında son beş bin yıldır önemli bir değişiklik olmadığını söylemektedirler. Ancak, beş bin yıl önceki bir insanı zaman yolculuğuna çıkarıp çağdaş bir kentin içine bırakabilseydik, bu insan işe ya da alışverişe giderken otobüse binmek gibi her gün yaptığımız davranışları yapamaz ve büyük bir olasılıkla bir trafik kazasında yaşamını yitirirdi.

Bu parçada, öğrenmenin hangi yönü üzerinde durulmaktadır?

- A) Bedensel gelişmeye bağlı olma
- B) Bir durumdan ötekine aktarılabilme
- C) Güdülerden etkilenme
- D) Basit görünen davranışlarda bile payı olma
- E) Çeşitli yöntemlerle gerçekleştirilebilme

(ÖSS 1998)

2. I. Çevre kirlenmesinin ne anlama geldiğini, gölün yüzeyini kaplayan ölü balıkları kendi gözümle görene kadar anlamamıştım.
- II. Kurutmalı çamaşır makinesini kullanmadan önce, merdaneli çamaşır makinesini kurutmalı zannediyordum.
- III. Annemi kendim de bir anne olduktan sonra çok iyi anladım.

Bu üç durumdan ulaşılabilecek ortak genelleme aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Olumsuz durumları daha kolay hatırlarız.
- B) Gereksinimlerimiz bizi harekete geçirir.
- C) Model alınabilecek bir kişi varsa çabuk öğreniriz.
- D) Öğrenme, yaşayarak gerçekleşir.
- E) Değerleri, öğrenmeyle kazanırız.

(ÖSS 2006)

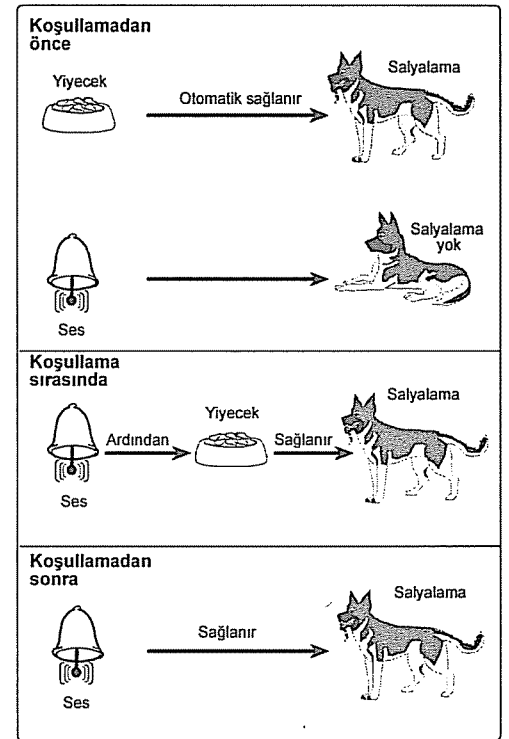
3. İnsanın bir şeyi öğrenmiş olup olmadığını anlamak için onun, o şeyi yapıp yapmadığına bakmak gerekir.

Bu düşüncede olan bir kişinin öğrenme ile ilgili görüşü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İstekli olma, davranışın görülme sıklığını artırır.
- B) İnsan davranışlarının bazıları doğuştan gelir.
- C) Davranışlar, içinde bulunulan ortamdan etkilenir.
- D) Bireyin her davranışı öğrenme ürünü olmayabilir.
- E) Birey, öğrendiklerini davranışlarıyla gösterir.

(ÖSS 1988)

4.

Koşullamayla ilgili bu şekle göre, aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Zil sesi, koşullamadan sonra şartsız uyarıcının yerine geçmiştir.
- B) Zil sesi, önce nötr uyarıcıyken sonra şartlı uyarıcı olmuştur.
- C) Salyalama, koşullamadan önce şartsız tepki, koşullama sonrası şartlı tepkidir.
- D) Yiyecek, koşullama sonrasında şartsız uyarıcı olmuştur.
- E) Yiyecek karşısında salyalama reflekstir.

(LYS 2012)

5. Ayşe bahçede kuşlara bayat ekmekleri verir. Bunun için ekmekleri balkonda saklar. Güvercinlerin sık sık balkona geldiğini bildiğinden, kokusunu almamaları için ekmekleri poşetin içine koyup ağzını sıkıca bağladıktan sonra oradaki kutulardan birinin içine koyar. Ertesi gün bütün kutuların güvercinler tarafından açıldığını ve sakladığı ekmeklerin yenildiğini görür. Ekmeğin kokusunu aldıklarını düşünerek birkaç poşeti üst üste bağlar ve aynı kutunun içine tekrar koyar. Bu durum birkaç gün devam ettikten sonra Ayşe güvercinlerin sadece ekmeğin bulunduğu kutuyu açtığını diğer kutulara dokunmadıklarını fark eder.

Bu parçadaki güvercinlerin durumu öğrenme türlerinden hangisine örnek oluşturur?

- A) Klasik koşullama
B) Edimsel koşullama
C) Örtük
D) Model alarak
E) Kavrarak

(LYS 2011)

kareköt

6. Edimsel koşullanmada, organizmanın mevcut basit davranışlarından uygun olanları pekiştirip uygun olmayanları pekiştirmeyerek, organizmaya yeni ve karmaşık davranışlar kazandırılmasına "davranışa şekil verme" denir.

Buna göre, aşağıdakilerin hangisinde "davranışa şekil verme" yönteminin uygulandığından söz edilebilir?

- A) Bir köpeğe takla atmasını öğretme
B) Akvaryumun sıcaklığını balığın türüne göre ayarlama
C) Çocuğa besinlerin özelliklerini anlatma
D) İki filmde hangisinin seyredileceğine karar verme
E) Üzücü bir olay sonunda ağlama

(ÖSS 1995)

7. Bir deneyde, fareye, labirent karanlıkken sağa, aydınlatılmışken sola dönmesi öğretilmektedir.

Edimsel koşullanma ilkelerine göre, fareye bu davranışın öğretilmesi için aşağıdakilerden hangisinin yapılması uygun olur?

- A) Birinde yalnız sağa, ötekinde yalnız sola dönüşlerin mümkün olduğu iki labirent kullanılması
B) Biri basit ve karanlık, öteki karmaşık ve aydınlatılmış iki labirent kullanılması
C) Labirente konan aç fareye önce her sağa dönüşünde, bunu öğrendikten sonra da her sola dönüşünde yiyecek verilmesi
D) Farenin açken labirente konup, karanlık ve aydınlık durumlarda uygun dönüşlerin sonunda yiyecek verilmesi
E) Deneye aydınlatılmış labirentte başlayıp labirentin yavaş yavaş karartılması ve fareye her sağa dönüşünde elektrik şoku verilmesi

(ÖYS 1995)

8. Açlıktan ağlayan bebeğe ilk kez biberon gösterildiğinde bebek ağlamaya devam eder ama biberondan ağzına süt akıtıldığında susar. Zamanla, açlıktan ağlayan bebek, biberonu her gördüğünde ağlamayı keser.

I. Bebeğin, süt ağzına değince susması

II. Bebek için ilk kez karşılaşıldığından biberonun görüntüsü

III. Bebeğin, biberonu görünce susması

Buna göre, numaralanmış ifadelerin örnek oluşturduğu kavramlar aşağıdakilerin hangisinde doğru sırada verilmiştir?

	I	II	III
A) Koşullu tepki	Doğal uyarıcı	Doğal tepki	
B) Doğal tepki	Koşullu uyarıcı	Koşullu tepki	
C) Koşullu tepki	Koşullu uyarıcı	Doğal tepki	
D) Doğal tepki	Nötr uyarıcı	Koşullu tepki	
E) Koşullu tepki	Nötr uyarıcı	Doğal tepki	

(LYS 2010)

9. Bir çocuk, sahihsiz bir köpek tarafından ısırıldıktan sonra, bütün köpeklerden korkmaya başlar. Bu durum genellemeye örnektir. Bir süre sonra aynı çocuk sahihsiz köpeklerden korkmayı sürdürürken, yanında sahibi bulunan köpeklerden korkmamaya başlar. Bu ise ayırt etmeye örnektir.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi ayırt etmenin tanımı olabilir?

- A) Değişik durumlarda karşılaşılan benzer uyarıcılara farklı tepkilerde bulunma
B) Bir davranışın ardından doyum sağlayıcı durumların ortaya çıkmasıyla bu davranışı daha sık gösterme
C) Öğrenilen bir davranışı uyaran durumun sık sık tekrarlanmasıyla bu davranışı giderek daha seyrek yapma
D) Çevrede bulunanların davranışlarını gözleyerek onlar gibi davranma
E) Farklı ortamlarda karşılaşılan benzer uyarıcılara benzer tepkilerde bulunma

(ÖSS 1993)

10. Bir bebek kendisine gösterilen beyaz bir tavşana korkusuzca yaklaşmıştır. Daha sonra bebeğe, onu korkutan bir gürültü ile birlikte beyaz bir fare gösterilmiş ve bu olay birkaç kez tekrarlanmıştır. Bundan sonra bebek, gürültü verilmemesine karşın beyaz fareyi her görüşünde korkmuştur. Daha sonra bebeğin beyaz tavşandan da korkmaya başladığı görülmüştür.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisinde verilenlerin ikisi de örneklendirilmektedir?

- A) Modelden öğrenme ve dikkat
B) Klasik koşullanma ve genelleme
C) Aşırı uyarılma ve olumsuz transfer
D) Sınama - yanılma yoluyla öğrenme ve güdülenme
E) Algıda değişmezlik ve sönme

(ÖYS 1998)

11. Bir dükkânda alışveriş yaparken bir genç kız yanıma gelip elindeki bardakları göstererek "Anne bunları alıyorum iyi mi?" dedi. Yüzüme bakınca da "Pardon, şapkanızdan dolayı sizi annem sandım." diyerek uzaklaştı.

Bu genç kızın içine düştüğü yanılgı aşağıdakilerin hangisinden kaynaklanmaktadır?

- A) Gözleyerek öğrenme
B) Olumsuz aktarım (negatif transfer)
C) Sezgisel öğrenme
D) Koşullanmanın sönmesi
E) Uyarıcı genellemesi

(ÖSS 2007)

12. Küçük bir kız, vazodaki çiçekleri gördüğünde, onlara çiçek demeyi öğrenmiştir. Bir gün annesi, sararmasın diye maydanozları su dolu bardağa koyduğunda, küçük kız maydanozlara da çiçek demiştir.

Küçük kızın maydanoza çiçek demesi aşağıdakilerden hangisine örnektir?

- A) Pekiştirme
B) Canlanma
C) Genelleme
D) Ayırt etme
E) Yanılsama

(ÖSS 2008)

13. Aşağıdaki uygulamaların hangisinde pekiştirme amacı güdülmemiştir?

- A) Müdürün, okuldaki çevre temizliği çalışmalarına katılan öğrencilere teşekkür etmesi
B) Öğretmenin, öğrencilere, ödev hazırlarken hangi kaynaklardan yararlanacaklarını bildirmesi
C) Dersin işleniş sırasında, öğrencilere yöneltilen soruları doğru cevaplayanlara artı verilmesi
D) Annenin, çocuğuna, ödevini tamamlayınca bahçeye çıkabileceğini söylemesi
E) Öğretmenin, derse iyi hazırlanmış olan öğrenciyi takdir ettiğini belirtmesi

(ÖYS 1991)

14. Uzandığı vazoyu elde edebilmek için ağlayan bir çocuğun annesi, vazoyu çocuğa verdiğinde onun hemen sustuğunu gözlemiş ve daha sonra da her ağladığında çocuğun isteğini yerine getirmeye devam etmiştir. Bu anne, bir süre sonra, çocuğun ağlamayı alışkanlık haline getirdiğinden ve çok "mızdır" olduğundan yakınmaya başlamıştır.

Bu çocuğun ağlamayı alışkanlık haline getirmesi, aşağıdakilerden hangisiyle en iyi açıklanabilir?

- A) Annenin, çocuğun ağlamasını pekiştirmesi
B) Çocuğun doğuştan ağlamaya yatkın olması
C) Annenin, çocuğun her istediğini yapabilecek zamanının olmaması
D) Annenin, çocuğun ihtiyaçlarına duyarlı olmaması
E) Çocuğun zihinsel gelişimini henüz tamamlamamış olması

(ÖYS 1994)

kareköt

15. "Bayramda hemen herkes tatile gitmişti; şehir boşalmış gibiydi. Bir sabah baktım, güvercin yemi satan amca bir hafta önce kulağını otuz bin liraya sattığı yemleri avuç avuç güvercinlere döküyor. Biliyor ki, güvercinler parktan giderse, durumu çok daha kötü olacak."

Burada yem satan kişinin güvercinlerin parkı terk etmemesi için gösterdiği davranış, aşağıdaki psikolojik süreçlerden hangisine bir örnektir?

- A) Aşırı uyarılma
B) Pekiştirme
C) Uyarıcı genellemesi
D) Kaygı
E) Yansıtma

(ÖYS 1996)

16. İş yerinde çalıştığı kata asansörle çıkmaya başlayan Ali, bir gün asansörün kapısında "bir hafta süreyle bakımda" yazısını görür. Asansörün artık çalışmayacak olduğunu bildiği hâlde ertesi gün yine asansörün kapısına yönelir, aynı yazıyı görüp geri döner. Bu durum birkaç gün devam ettikten sonra Ali artık asansöre yönelmeden merdivenlerden çıkmaya başlar.

Bu parça koşullanmayla ilgili,

- I. sönme,
II. kendiliğinden geri gelme,
III. uyarıcı genellemesi

kavramlarından hangilerine örnek oluşturur?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) II ve III
E) I, II ve III

(ÖSS 2009)

17. Arşimed suyun kaldırma kuvveti ile ilgili olarak uzun süre çalışmasına karşın bir sonuca ulaşamamış; ancak bir gün, hamamda yıkanırken, tasın su üstünde yüzmesinden esinlenerek, aniden suyun kaldırma kuvveti ile ilgili yasayı bulmuştur.

Bu durum, aşağıdakilerden özellikle hangisi için uygun bir örnektir?

- A) Kavrayış yoluyla öğrenme
B) Edimsel koşullanma
C) Model alarak öğrenme
D) Klasik koşullanma
E) Programlı öğrenme

(ÖYS 1993)

18. İki elim, iki kolum,
Bacaklarım var.
Her insanda bir burun,
Bir de ağız var.
Sen hiç gördün mü
Üç kulaklı bir adam?
Olur mu hiç üç kulak?
Dön de aynaya bak!

Bu şarkı aşağıdaki öğrenme türlerinden hangisine örnek oluşturmaktadır?

- A) Kavrayarak öğrenme
B) Motor öğrenme
C) Model alarak öğrenme
D) Gizil öğrenme
E) Koşullanma yoluyla öğrenme

(LYS 2010)

19. Toplumsal davranışlardan çoğu taklit yoluyla öğrenilir. Taklit edilen model, birey için ne kadar güçlü ve önemli ise öğrenme de o derece kolay olur.

Gençlerin sigaraya alışmalarını önlemek için alınabilecek aşağıdaki önlemlerden hangisi bu ilkeye uygun düşer?

- A) Ünlü kişilerin gazete, televizyon ve filmlerde sigarasız görüntülenmesi
B) Sigara paketlerinin üzerine "Sigara sağlığa zararlıdır" uyarısının yazılması
C) Okulda sigara içen öğrencilerin izlenerek cezalandırılması
D) Gençlere, sigara yüzünden sağlığını kaybedenlerin örnek gösterilmesi
E) Gençlere ve çocuklara sigara satışının yasaklanması

(ÖSS 1988)

20. Bakmakla öğrenilseydi, kediler kasap olurdu...

Bu atasözünde, aşağıdakilerden hangisinin öğrenmeyi sağlamada tek başına yeterli olamayacağı belirtilmektedir?

- A) Deneme - yanılma
B) Tekrar
C) Pekiştirme
D) Güdülenme
E) Modeli gözleme

(ÖYS 1990)

21. "Yatmak istemediğim halde 'uyuman gerekir' diyerek yatırırlar. Ama onlar yatmıyorlar."

diyen küçük bir çocuğun bu yakınması, istenilen davranışları edindirmede aşağıdakilerden hangisinin önemini göstermektedir?

- A) Model oluşturma
B) Olumsuz pekiştirmenin
C) Öğrenmeye hazır oluşun
D) Olumsuz transferin
E) Kavrama yoluyla öğrenmenin

(ÖYS 1997)

22. Aşağıdaki davranışlardan hangisinin psikomotor yönü daha ağır basmaktadır?

- A) Bir fizik problemini çözmeye çalışma
B) Psikoloji alanında yeni bir kuram önerme
C) Sırlarını arkadaşlarıyla paylaşma
D) Çocuğunun başarısından kıvanç duyma
E) Bir müzik aletini kusursuz çalma

(ÖSS 1997)

23. Yurt dışında yapılan bir araştırmada katılımcılara, kendi çocukluklarına ait olduğu söylenerek 10 adet fotoğraf gösterilmiştir. Bunlardan 9'u gerçekten katılımcıların çocukluğuna aittir, biri ise değildir. Bu sahte fotoğraf, hiç gitmedikleri bir panayırda çekilmiş bir fotoğrafa kendi fotoğraflarının eklenmesiyle oluşturulmuştur. Katılımcıların % 8'i bu fotoğrafın sahte olduğunu fark etmemiştir. % 20'si, ilk gösterildiğinde hatırlayamadığını söylemiş fakat araştırmacılar bir kez daha bakmaları için ısrar ettiklerinde daha dikkatle bakmışlar ve hatırladıklarını söylemişlerdir. Hatta "Ailemle geçirdiğim çok güzel bir gündü." diyenler bile olmuştur. Kurgusal olan bu durum, katılımcıların belleklerini etkilemiştir.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabılır?

- A) Duyusal bellekteki bilgiler kısa sürede silinir.
B) Bilgiler uzun süreli bellekte yok olmaz, sadece erişilemeyebilir.
C) Bellekten bilginin geri çağırılması her zaman gerçekleşmeyebilir.
D) Yeni bilgiler, var olan izlerin değiştirilmesine yol açabilir.
E) Daha önceki anılar, sonraki anıların hatırlanmasını zorlaştırır.

(LYS 2012)

24. Psikolojide kullanıldığı anlamda, "büyüme" yalnızca bedensel gelişme ile ilgili iken, "olgunlaşma" çocuğun hem zihinsel hem de bedensel gelişimi ile ilgilidir.

Buna göre, bir çocukta aşağıdaki gelişmelerden hangisi olgunlaşma olarak nitelenemez?

- A) Konuşmaya başlaması
B) Süt dişlerinin çıkması
C) Resim yapması
D) Bisiklet sürmesi
E) Babasını başka erkeklerden ayırt etmesi

(ÖSS 1996)

25. Organizmanın istenmeyen davranışlarını ortadan kaldırmak için uygulanan ceza iki türdür:

- I. tip cezada, ortama organizma için olumsuz olan bir uyarıcı katılır.
II. tip cezada, ortamda var olan ve organizma için olumlu olan bir uyarıcı ortamdaki kaldırılır.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi II. tip cezaya bir örnektir?

- A) Yazıyı zamanında bitirmeyen bir sekreterin, yönetici tarafından azarlanması
B) Akşam eve geç gelen bir gence ailesinin kızması
C) Ocağın düğmeleriyle oynayan çocuğun eline vurulması
D) Ağır bir trafik suçu işleyen sürücünün ehliyetinin iptal edilmesi
E) Labirente istenilenin aksi yönde dönüş yapan fareye elektrik şoku verilmesi

(ÖSS 1996)

26. Bir işçi, kumanda panosunun sol tarafındaki düğmeye basılarak çalıştırılan bir makineyi uzun süre kullanıyor. Daha sonra işyerine kumanda panosu sağ tarafında bulunan bir düğmeye basılarak çalıştırılan yeni bir makine alınıyor. Yeni makineyi kullanmaya başlayan işçi makineyi harekete geçirmek için, bir süre, önce elini kumanda panosunun sol tarafına uzatıp daha sonra sağ taraftaki düğmeye basıyor.

Bu parçada sözü edilen işçinin, yeni makineyi çalıştırmak için sol tarafa yönelme eğilimini sürdürmesi aşağıdakilerden hangisi ile açıklanabilir?

- A) Negatif transfer
B) Pekiştirme
C) Sönme
D) Geriye ket vurma
E) Serbest çağrışım

(ÖYS 1992)

27. Önceden bazı faaliyetlerin öğrenilmiş olmasının, sonradan başka faaliyetlerin öğrenilmesini kolaylaştırmasına "olumlu transfer" denir.

Aşağıdakilerden hangisinde, olumlu transferin en az olması beklenir?

Önceden Öğrenilmiş Olan	Sonradan Öğrenilecek Olan
A) Basketbol oynama	Voleybol oynama
B) İngilizce	Fransızca
C) Bisiklet kullanma	Motosiklet kullanma
D) Müzik setini çalıştırma	Bağlama çalma
E) Matematik	Muhasebe

(ÖSS 1994)

28. Araştırmacılar köpek balığını oda büyüklüğündeki bir cam bölmeye koyarlar. Cam bölmenin diğer tarafında da balıklar bulunmaktadır. Köpekbalığı balıklara ulaşmak için her hamle yapışında cam bölmeye çarpar. Köpek balığı 21. günden sonra hem cam bölmeye çarpmamayı hem de ne kadar uğraşırsa uğraşsın balıklara ulaşamayacağını öğrenir. Bunun üzerine araştırmacılar cam bölmeyi çıkarırlar. Köpek balığı orali bile olmadan cam bölmenin var olduğu alanda yüzmeye devam eder ve balıklarla hiç ilgilenmez.

Bu parçada geçen köpek balığının durumu aşağıdaki kavramlardan hangisine örnek oluşturur?

- A) Geriye ket vurma
B) Olumlu aktarma
C) Birincil pekiştirme
D) Öğrenilmiş çaresizlik
E) Koşullanmanın sönmesi

(LYS 2011)

29. Aşağıdakilerden hangisi, programlı öğrenme tekniğinin öğrenciye sağladığı olanaklardan biri değildir?

- A) Öğrenme süresini kendi öğrenme hızına göre düzenleyebilme
B) Öğrenmenin her adımında davranışlarının doğruluğu hakkında bilgi edinebilme
C) Bir konuyu öğrenirken diğer öğrencilerden bağımsız olarak ilerleyebilme
D) Öğrenme sırasında, sormak istediği bütün sorulara cevap alabilme
E) Kolay öğrendiklerine daha çok zaman ayırabilme

(ÖYS 1989)

30. Bazı reklâmlar bir öykü anlatır gibidir. Böyle bir reklâm, örneğin televizyonda bir süre tümüyle yayımlanır. Daha sonra onun içinden yalnızca bir bölüm gösterilir, yani reklâm süresi kısaltılır. Yine de reklâmı izleyenler onun tümünü anımsadığı için reklâm aynı etkiyi yapar.

Reklâmcı reklâm süresini kısaltırken aşağıdaki-lerin hangisinde verilen psikolojik olgulardan yararlanmaktadır?

- A) Algı – sönme
B) Zekâ – öğrenme isteği
C) Bellek – çağrışım
D) Yetenek – mesleki yatkınlık
E) Pekiştirme – öğrenme kapasitesi

(ÖSS 2006)

31. Öğrenme ürünü olan aşağıdaki davranışlardan hangisinin ortaya konabilmesi için sadece hatırlama yeterlidir?

- A) Geçmişte yaşanan bir olayın yer ve zamanını söyleme
B) Yeni karşılaşılan bir problemin çözüm yolunu bulma
C) İki kavram arasında ilişki kurarak benzerliklerini bulma
D) Bir okuma parçasının ana fikrini bulma
E) Bilinen bazı ilkeleri farklı sistemlere uyarlama

(ÖYS 1988)

32. Bir araştırmada, bir grup lise öğrencisine bir kedi çizimi gösterilip bunun bir kedi olduğu belirtilmiştir. Daha sonra birer hafta arayla öğrencilerin başlangıçta gördükleri resmi çizimleri istenmiştir. Haftalar ilerledikçe çizilen şekillerin giderek bozulduğu ve onuncu haftada çizilen şeklin artık başlangıçtaki kedi çizimine benzemediği görülmüştür.

Bu araştırmada, aşağıdakilerden hangisinin bir çizimi hatırlama üzerindeki etkisi incelenmiştir?

- A) Eğitim düzeyinin
B) Aradan geçen zamanın
C) Şekli çizilen varlığın
D) Yaşın
E) Zekânın

(ÖSS 1993)

33. Aşağıdakilerden hangisi unutkanlığın nedenleri arasında sayılmaz?

- A) Geriye doğru bozucu etki
B) Öğrenilenlerin kullanılmaması
C) Organik bozukluklar
D) Bilinçaltına atma
E) İşleve takılma

(ÖYS 1996)

34. Bir kişinin beynini açıp inceleyerek onun düşüncelerini saptayamayız.

Bu yargı aşağıdakilerden hangisini desteklemektedir?

- A) Düşünme, beynin işlevlerinden sadece biridir.
- B) Düşünme yeteneği kişiden kişiye farklılık gösterir.
- C) Düşünme yeteneği en fazla olan canlı insandır.
- D) Düşünme doğrudan gözlenemeyen bir davranıştır.
- E) Düşünmeyle dil arasında sıkı bir ilişki vardır.

(ÖSS 1995)

35. Bir problemi ortaya çıkaran düşünce kalıbı, aynı problemin çözülmesinde yetersiz kalır.

Bu durumun üstesinden gelmede aşağıdakilerden hangisi etkin bir rol oynar?

- A) Farkında olmadan öğrenme
- B) Deney yapma
- C) Geriye ket vurma
- D) Yaratıcı düşünme
- E) Model alarak öğrenme

(ÖSS 2008)

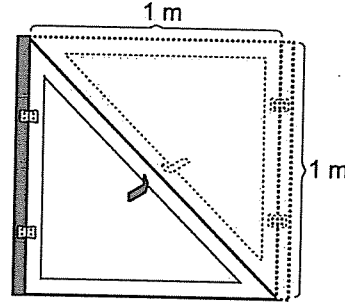
36. Bir oyuncak için kavga eden ya da kavgayı kimin başlattığı üzerine tartışan iki çocuk, bütün sorunun, kendisinin veya öteki çocuğun oynadığı paylaşmak istememesi olduğunu zanneder. Kendilerini küçük detaylara tamamen kaptırırlar. Sorunu çözme kapasiteleri toyluklarıyla sınırlıdır. Tartışma bir büyüğün duruma el koymasına kadar devam eder.

Bu parçadaki çocukların, problemi çözebilmeleri için öncelikle aşağıdakilerden hangisini yapmaları gerekir?

- A) Problemin ne olduğunu belirlemeleri
- B) Problemin parçalarının neler olduğunu saptamaları
- C) Doğru akıl yürütmeleri gerçekleştirmeleri
- D) Bu problemin hangi kurallara uyularak çözülmesi gerektiğini bilmeleri
- E) Ürettikleri çözüm modelleri arasından uygun olanı seçip kullanmaları

(LYS 2010)

37. Şöyle bir durumla karşılaştığımızı düşünelim: Evimizin küçük gelen penceresini eklemeye yaparak büyütme istiyoruz. Mevcut pencerenin yanına eni ve boyu 1 metre olan yeni bir pencere yapıyoruz ve öncekiyle birlikte penceremiz toplam bir metrekare oluyor, peki nasıl? Bu durum bizi şaşırtır, oysa çözüm basittir; pencerenin ilk hâli aslında ikizkenar dik üçgen biçimindedir.

Bu parçada anlatılanlara göre, problemin çözümünü geciktiren etken aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Duygusal engeller
- B) Yetersiz veri
- C) Kurulum
- D) Problemin amacını kavrayamama
- E) Alışkanlık çatışması

(LYS 2012)

38. Bebekler 0 - 6 ay arasında çok çeşitli sesler çıkarırlar. Bu seslerin nitelik ve niceliği ırklar, bölgeler ve kültürler arasında anlamlı farklılıklar göstermez. Bebekler büyüdükçe, ana babalarının konuştuğu dile uygun sesleri daha çok çıkarmaya, diğer sesleri ise giderek çıkarmamaya başlarlar.

Bu bilgilere dayanarak, aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Bebekler, değişik sesler çıkarabilme gücüyle doğarlar.
- B) Her birey, doğduğu ailede konuşulan dili öğrenme durumunda kalır.
- C) Öğrenilen dil ırk, bölge ve kültürden bağımsızdır.
- D) Bebeğin, konuşma diliyle ilgili öğrenmeleri altıncı ayda sona erer.
- E) Yeni doğan bebeklerin çıkardıkları sesler büyük ölçüde birbirine benzer.

(ÖSS 1992)

39. Bir araştırmada, farklı ailelerin yanında yetişen tek yumurta ikizlerinin zekâ düzeylerindeki benzerliğin, aynı ailede yetişen çift yumurta ikizlerine göre daha fazla olduğu bulunmuştur.

Bu bulguya dayanarak, zekâ üzerinde aşağıdakilerden hangisinin güçlü bir etkiye sahip olduğu savunulabilir?

- A) İlgilerin
- B) Deneyimlerin
- C) Kalıtımın
- D) Eğitimin
- E) Beslenmenin

(ÖYS 1994)

40. Belirli bir toplum için geliştirilen bir zekâ testinin başka bir toplumun bireylerinin zekâ düzeyini ölçmede doğru sonuç vermediği görülmüştür.

Bu durumun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Zekâ düzeyleri bakımından bireyler arasında farklılıklar olması
- B) Zekâ testlerinin, geliştirildikleri kültürün özelliklerini yansıtmaması
- C) Zekâ testlerindeki soruların farklı güçlüklerde olabilmesi
- D) Zekâ testi sonuçlarının uygulayıcı davranışlarından etkilenmesi
- E) Zekâ testi sonuçlarının bireyin ruhsal durumundan etkilenmesi

(ÖSS 1988)

41. Bir ülkede, bu ülkenin çocukları için geliştirilmiş olan standart zekâ testleri kullanılarak yapılan uygulamalarda, burada yaşayan yabancı ülke çocuklarının çok büyük bir kısmının düşük zekâ bölümüne sahip olduğunu gösteren bir sonuç elde edilmiştir. Bir psikolog bu sonucun gerçeği yansıtmadığını ileri sürmüştür.

Aşağıdakilerden hangisi, psikologun bu görüşü için bir dayanak olabilir?

- A) Zekâ testlerinin, geliştirildiği kültürden bağımsız olamaması
- B) Zekâ testlerinin, farklı zamanlarda yapılan uygulamalarda farklı sonuçlar verebilmesi
- C) Zekâ bölümünün, öğrenme gücünün bir göstergesi olması
- D) Zekânın ölçülebilir bir özellik olması
- E) Zekâ bölümünün bazı gruplarda normal dağılımı göstermemesi

(ÖYS 1991)

42. Okullarda öğrenme güçlüğü çeken öğrencilerin belirlenmesinde zekâ testlerinden yararlanılmaktadır.

Bu uygulamanın dayandığı görüş aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Zekâ gelişiminin hızı yaşa göre değişir.
- B) Zekâ gelişimi ile çevre koşulları arasında ilişki vardır.
- C) Öğrenme düzeyi ile zekâ arasında ilişki vardır.
- D) Öğrenme hızı ve miktarı geçmiş yaşantılara bağlıdır.
- E) Zekâ, kalıttan etkilenir.

(ÖSS 1990)

1. Sorunun cevabı paragrafın özellikle ikinci cümlesindedir. Bu cümlede çok eskiden yaşamış bir insanı günümüzde canlandırmak mümkün olsaydı, günümüz insanının yaptığı sıradan davranışları bile yapamayacağı ve bu nedenle hayatını kaybedebileceği belirtiliyor. Bu anlatım, öğrenmenin basit görünen davranışlarımız için bile büyük önem taşıdığını ifade etmektedir.

Yanıt D

2. Öğrenmenin özelliklerinden biri de "yaşam deneyimleriyle kazanılması" dır. Soruda öğrenmenin söz konusu özelliği sorulmaktadır. Nitekim soru kökündeki üç ayrı örnekte de öğrenmenin, ilgili olayı bizzat görerek, yaşayarak, içinde olarak gerçekleşebileceği ifade edilmektedir. Soru kökünde A, B, C ve E seçeneklerine veri olabilecek bir ifade yoktur.

Yanıt D

3. Öğrenmenin bir ölçütü de, öğrenileni davranışlarla göstermektir. Bu soruda da öğrenmenin bu yönü sorulmaktadır. A, B, C ve D seçeneklerinin soru kökü ile ilgisi yoktur.

Yanıt E

4. Soru kökündeki resimlerde klasik koşullama sürecinde şartlanan köpeğin davranışları verilmiştir. Buna göre A, B, C ve D seçenekleri doğrudur. Örneğin (A seçeneği) zil sesi koşullanmadan sonra şartsız uyarıcının yani yiyeceğin yerine geçmiştir çünkü köpek zil sesine de salya salgılamıştır. Zil sesi şartlanma deneylerinin başında nötr uyarıcı iken deney sonunda şartlı uyarıcı olmuştur (B seçeneği). Fakat köpek için yiyecek sadece deneyin sonunda değil, her durumda şartsız uyarıcıdır.

Yanıt D

5. Edimsel koşullama organizmayı ödül - ceza ikileminde bırakıp kendisinden istenilen davranışı yapmasını sağlamaktır. Başka bir deyişle, edimsel koşullamada davranış, sonucuyla kontrol edilir. Soru kökünde de buna uygun bir öğrenme verilmiştir. Şöyle ki; güvercinler sadece ekmeklerin bulunduğu kutuyu açmayı (ödül getiren davranış) öğrenmişler, diğer kutulara dokunmamışlardır.

Yanıt B

6. Paragrafta "davranışa şekil verme" organizmayı ödüllendirme yoluyla yeni ve karmaşık davranışlar kazandırma olarak tanımlanmıştır. Buna göre B, C, D ve E seçeneklerinde organizmaya yeni bir davranış kazandırılmamaktadır. Oysa A seçeneğinde köpeğe yeni bir davranış kazandırılmıştır. Çünkü köpek normal olarak takla atmayı bilmez, böyle bir davranış ona ancak edimsel koşullama yoluyla kazandırılabilir.

Yanıt A

7. Edimsel koşullama, organizmaya, istenilen davranışı yaptığında ödül, yapmadığında ceza verme esasına dayanarak yeni bir davranış kazandırmadır. Bu çerçeveden baktığımızda A, B, C ve E seçenekleri soru köküne aykırıdır ve bu durumlarda edimsel koşullama gerçekleşemez. Fakat D seçeneğindeki "Farenin açken labirente konup, karanlık ve aydınlık durumlarda uygun dönüşlerin sonunda yiyecek verilmesi" ifadesi edimsel koşullamaya tam uygundur.

Yanıt D

8. Doğal tepki organizmanın doğal (şartsız) uyarıcıya verdiği tepkidir. Koşullu tepki, organizmanın bazı şartlara (tecrübelere) bağlı olarak bir uyarıcıya verdiği tepkidir. Nötr uyarıcı ise, koşullanma yoluyla öğrenmenin başlangıcında organizmanın tepki vermediği uyarıcıdır. Buna göre, doğru sıralama D seçeneğindedir.

Yanıt D

9. "Ayırt etme" organizmanın, şartlandığı uyarıcı ile benzerleri arasındaki farkı anlayıp hepsine ayrı tepkilerde bulunmasıdır. Nitekim soru kökündeki olayda bunu örneklendirmektedir. Hem sahipsiz hem de sahipli köpeklerden korkan bir çocuk daha sonra sadece sahipsiz köpeklerden korkmaya başlamıştır. Bu yapıya uygun ifade A seçeneğinde verilmiştir.

Yanıt A

10. Önce beyaz fareden korkmayan bir bebeğin gürültüyle birlikte beyaz fare gösterilme şartına bağlı olarak ondan korkmaya başlaması klasik koşullanmadır. Daha sonra bebeğin şartlandığı beyaz fareye benzeyen beyaz tavşandan da korkması ise şartlanmanın genellenmesidir.

Yanıt B

11. Paragraftan anlaşıldığına göre, söz konusu kızın annesi şapkalıdır ve kız bu nedenle dükkândaki şapka takmış olan bir kişiyi de annesi zannetmiştir. Daha açık bir deyişle, kız, annesine gösterdiği tepkiyi, annesine benzeyen yabancı bir kişiye de göstermiştir, şartlanmasını genelleştirmiştir.

Yanıt E

12. Soru kökünde bireyin, benzer uyarıcılara benzer tepki göstermesi, yani genelleme davranışı yapması, bir kız çocuğunun çiçeklere "çiçek" demeyi öğrendikten sonra "maydanozlara da çiçek demesi" örneğiyle verilmiştir.

Yanıt C

13. Pekiştirme, bir davranışın öğrenilmesini veya öğrenilmiş bir davranışın sürmesini sağlamaya yönelik uygulamalardır. Buna göre A, C, D ve E seçeneklerinde pekiştirme amacı güdülmüştür. Örneğin A seçeneğinde müdür öğrencilere teşekkür ederek onların çevre temizliğine katılma davranışlarını sürekli kılmaya çalışmıştır. Fakat B seçeneğinde bir pekiştirme amacı güdülmemiştir. Çünkü burada bir davranışın öğrenilmesi veya sürekli olması söz konusu değildir, sadece ödev hazırlarken kaynakların neler olabileceği söylenmiştir.

Yanıt B

14. Anne çocuğu her ağladığında ona istediği vazoyu vererek çocuğunun ağlama davranışını pekiştirmiştir. Daha açık bir deyişle, çocuk, vazoya ağlayarak ulaşabileceğini kesin olarak öğrenmiş ve bu ağlama davranışını sürdürmüştür.

Yanıt A

15. Güvercin yemi satan kişi, şehirde kimsenin kalmadığı bayram günlerinde de parasını cebinden ödeyip güvercinlere avuç avuç yem atarak onların parka gelme davranışını pekiştirmiştir. Eğer bunu yapmasaydı, güvercinler parkı terk edecek, bayram sonrasında ise insanlar parkta güvercinleri göremeyeceği için yem atmayacak ve bu kişi parasız kalacaktı. (Güvercinler B seçeneğinde belirtilen yem satıcısının kaygısını bilemezler, onlar sadece yemleriyle ilgilirlirler).

Yanıt B

16. Soru kökünde şartlanma yoluyla kazanılan bir davranışın birkaç gün devam ettikten sonra ortadan kalktığı örneklendirilmiştir. Buna "sönme" adı verilir.

Yanıt A

17. Kavrayış yoluyla öğrenme, öğrenilecek konunun unsurları arasında ilişki kurarak ve sezerek öğrenmedir. Bu öğrenmede bazen uzun süre çözülmemeyen bir problem birden zihinde çözülür. Buna göre, Arşimed'in gerçekleştirdiği öğrenme yolu kavrayış yoluyla öğrenmedir.

Yanıt A

18. Bir şarkı sözünden alınan soru kökündeki ifadeler belirli bir konuyu unsurları arasında ilişki kurarak (kavrayarak) öğrenmeyi örneklendiriyor.

Yanıt A

19. Soru, model olarak öğrenmeyle ilgilidir. Model olarak öğrenmede ünlü, tanınmış, başarılı, sevilen kişiler taklit edilir, onlara benzemeye çalışılır. B, C, D ve E seçeneklerinde böyle bir özellik yoktur. Fakat E seçeneği model olarak öğrenme koşullarına uygundur.

Yanıt A

20. Soru kökünde kedilerin kasaplara bakarak kasaplığı öğrenemeyeceği ifade edilmektedir. Bu olgu, yalnızca modeli gözlemenin bazı davranışları öğrenmeye yeterli olamayacağını örneklendirmektedir.

Yanıt E

21. Parçadaki açıklamalara göre, küçük çocuk, anne ve babasının kendisine sözle değil, davranışla örnek olmasının önemine işaret etmektedir.
- Yanıt A
22. Psikomotor öğrenme; bir beden hareketini daha iyi yapmayı öğrenme veya bir aleti, makineyi daha iyi kullanmayı öğrenmedir. Bu tanıma uygun örnek E seçeneğinde verilmiştir.
- Yanıt E
23. Soru bilişsel öğrenmeyle ilgilidir. Bu öğrenmede bireyin mevcut bilişsel yapısı yeni öğrenmelerini etkilediği gibi yeni öğrendikleri de eski öğrendiklerini etkileyebilir. Parçada bu duruma uygun olarak bireylere gösterilen resimlerin yorumlanması örneği verilmiştir.
- Yanıt D
24. A, C, D ve E seçenekleri için hem zihinsel hem de bedensel büyüme gerekir, yani bunlar birer olgunlaşma davranışlarıdır. Fakat çocuğun süt dişlerinin çıkması için sadece bedensel olarak büyümesi gerekir. Bu nedenle B seçeneği olgunlaşma olarak nitelenebilir.
- Yanıt B
25. A, B, C ve E seçeneklerinde I. tip ceza vardır. Çünkü bunlarda ortama olumsuz birer uyarıcı katılmaktadır. Fakat D seçeneğinde ortama olumsuz bir uyarıcı katılmamakta, ortamdaki olumlu bir uyarıcı kaldırılmakta (ehliyet elinden alınmakta) dır.
- Yanıt D
26. Paragraftaki verilere göre, işçinin önceki bilgileri nedeniyle sonraki öğrenmesi zorlaşmaktadır. Bu durum olumsuz transferle açıklanabilir.
- Yanıt A

27. Olumlu transferin olması için önceden öğrenilen bilgilerle sonradan öğrenilecek bilgilerin benzer olması gerekir. Birey, bu benzerliklerden yararlanarak sonraki bilgileri kolayca öğrenebilir. Buna göre; A, B, C ve E seçeneklerinde önceden öğrenilenlerle sonradan öğrenilecek olanlar arasında benzerlikler olduğu için olumlu transfer vardır. Fakat D seçeneğindeki müzik setini çalıştırma tamamen teknik bilgiye bağlıdır. Bağlama çalma ise müzik yeteneği ile ilgilidir. Dolayısıyla bu ikisi arasında olumlu transfer yoktur.
- Yanıt D
28. Öğrenilmiş çaresizlik, organizmanın yaşam deneyimleriyle sonuç alamayacağı davranışları yapmaktan zamanla vazgeçmesidir. Çünkü böyle bir durumda birey adeta "Ne yaparsam yapayım, sonuç değişmiyor." diye düşünür. Bu durum parçada, köpek balığının avlayacağı balıklarla arasındaki cam bölmeeye birçok defa çarpınca, balıklara ulaşamayacağını öğrenmesi örneğiyle verilmiştir.
- Yanıt D
29. A, B, C ve E seçenekleri programlı öğrenme tekniğinin öğrenciye sağladığı olanaklardandır, fakat D seçeneği bu nitelikte değildir. Çünkü programlı öğrenme tekniğinde öğrenci programa soru soramaz, programdaki hazır sorulara cevap verebilir.
- Yanıt D
30. Sorunun cevabı parçanın son iki cümlesinde verilmiştir. Önce bir reklâmın tümü, daha sonra bir bölümü verildiği halde, izleyicilerin onun tümünü anımsaması bu bellekten ve çağrışımdan (reklâmın bir bölümünün tümünü hatırlatmasından) yararlandığını gösterir.
- Yanıt C

31. B, C, D ve E seçeneklerinde düşünme, A seçeneğinde ise sadece hatırlama gereklidir. Çünkü geçmişte yaşanan bir olayın yer ve zamanını söyleme düşünmeyi değil, hatırlamayı gerektirir.
- Yanıt A
32. Paragraftaki verilere göre, kedi resminin çiziminde aradan geçen zamanın etkisi incelenmektedir. Çünkü bir kedi resmi gösterilip bunun çizilmesi on hafta boyunca sürdürülmüş ve her hafta kedi çiziminin orijinalinden daha çok farklılaştığı görülmüştür.
- Yanıt B
33. A, B, C ve D seçenekleri unutmanın nedenlerindenidir. Örneğin A seçeneği geriye ket vurmaya işaret etmektedir ki, ket vurma bir unutma nedenidir. Fakat işleve takılma unutmaya ile değil, düşünme, problem çözme ile ilgilidir.
- Yanıt E
34. Soru kökündeki ifade düşünmenin doğrudan gözlememeyeceği anlamına gelmektedir. Bu anlam D seçeneğinde vardır.
- Yanıt D
35. Soru kökündeki, "Bir problemi ortaya çıkaran bir düşünme tarzının (kalıbının) aynı problemin çözümünde yetersiz kaldığı" şeklindeki ifade; yeni, farklı, orijinal düşünme tarzına işaret etmektedir.
- Yanıt D
36. Soru kökünde iki çocuk arasındaki bir kavgadan (problemden) söz edilip, problemin çözümü için çocukların ilk yapması gereken şeyin ne olduğu soruluyor. Bir problemin çözümü için ilk yapılacak şey, o problemin ne olduğunu açıkça belirlemektir.
- Yanıt A

37. Soru kumazca hazırlanmış bir geometri sorusuna benzemektedir. Eni ve boyu 1 metre olan pencerenin büyütülmesinden sözedilmektedir. Mevcut üçgen ikizkenar dik üçgen olduğuna göre bunu büyütme için kare şekline tamamlamak yeterlidir. Fakat zihnimizde bunun kurgulanması (problem çözmede kurulum safhası) netleşmediği için çözüm gecikmiştir. Parçada A, B, D ve E seçeneklerine veri olabilecek bir ifade yoktur.
- Yanıt C
38. Paragrafın birinci cümlesinden A ve E seçeneklerine, üçüncü cümlesinden B seçeneğine, birinci ve üçüncü cümlesinden D seçeneğine ulaşılabilir. Fakat C seçeneği paragrafın üçüncü cümlesine aykırıdır. Paragraftan bu seçeneğe ulaşılamaz.
- Yanıt C
39. Tek yumurta ikizleri bedensel ve psikolojik yönden birbirine çok benzer. Parçaya göre, tek yumurta ikizleri farklı aileler yanında yetiştirildiği halde zekâ düzeylerinde büyük bir benzerlik olduğu belirlenmiştir. Bu durum, zeka üzerinde kalıtımın büyük bir etkisi olduğunu göstermektedir.
- Yanıt C
40. Belirli bir toplumun bireyleri için düzenlenen zekâ testleri başka toplumların bireylerinin zeka düzeylerini doğru ölçmüyorsa, bu, çok açık olarak, zeka testlerinin ait olduğu toplumun kültüründen etkilendiğini, onun izlerini taşıdığını gösterir.
- Yanıt B
41. Bu soru, bir önceki soruyla büyük bir benzerlik göstermektedir. Bu soruda da zeka testlerinin ait olduğu kültürden etkilendiğine ilişkin bir olay anlatılmaktadır.
- Yanıt A
42. Okullarda öğrenme güçlüğü çekenlerin belirlenmesinde zeka testlerinden yararlanılması, öğrenme düzeyi ile zeka arasında çok yakın ilişki olmasından kaynaklanmaktadır.
- Yanıt C

1. Bir psikolog, sağlıklı bebekler arasından rasgele biri seçilerek kendisine verilecek olsa, bu bebeğin ırkı, soyu, yatkınlıkları ve eğilimi ne olursa olsun onu istenirse bir doktor, bir tüccar, bir hırsız veya bir dilenci olarak yetiştirebileceğini savunmaktadır.

Bu psikolog çocuk gelişiminde aşağıdakilerden hangisinin önemini vurgulamaktadır?

- A) Eğitimin B) Zekânın C) Kalıtımın
D) İhtiyaçların E) Kişiliğin

(ÖSS 1991)

2. Genetik kopyalama yoluyla kopyalanan insanın sadece fiziksel yönden bir benzeri üretilir. Birbirinin kopyası olan bireylerin aynı kişiliğe ve tutumlara sahip olması düşünülemez. Çünkü çeşitli yaşlarda, her iki cinsten tek yumurta ikizleri üzerinde yapılan çalışmalar, ikiz bireyler arasında kişilik, tutumlar, ilgi ve eğilimler bakımından önemli farklar olduğunu göstermiştir.

Bu parçada, insan davranışlarında aşağıdakilerden hangisinin etkisi vurgulanmaktadır?

- A) Kalıtımın B) Cinsiyetin C) Yaşın
D) Zekânın E) Çevrenin

(ÖYS 1997)

3. Çoğu kez insanların neyi yaptıklarını değil, en iyi neyi yapabileceklerini ölçme gereksinimi duyarız. Bu nedenle de bir yetenek testi başarıdan çok, bir potansiyel testi olmalıdır.

Buna göre yetenek testlerinin geçerliliği;

I. bireysel başarıların ölçülmesiyle yetinmeli,

II. başarı farklarını en aza indirmeli,

III. başarıda, potansiyel farklarını en yükseğe çıkarmalı

koşullarından hangilerini yerine getirmesine bağlıdır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

(LYS 2012)

4. Beni bu güzel havalar mahvetti,
Böyle havada istifa ettim
Evkaftaki memuriyetimden.
Tütüne böyle havada alıştım.
Böyle havada aşık oldum;
Eve ekmekle tuz götürmeyi
Böyle havalarda unuttum;
Şiir yazma hastalığımı
Böyle havalarda nüksetti;
Beni bu güzel havalar mahvetti.

O. Veli Kanık'ın bu şiiri, psikoloji ile ilgili aşağıdaki genellemelerden hangisini doğrudan desteklemek için kullanılabilir?

- A) Fiziksel çevre davranışlarımızı etkiler.
B) Öğrenilmiş davranışlar çevreye uyumu kolaylaştırır.
C) Algılar duyu organlarına gelen uyarıların anlamlandırılmasıyla oluşur.
D) Aynı anda yaşanan iki farklı güdü çatışmaya yol açar.
E) Pekiştirilen davranışların sıklığı artar.

(ÖSS 1997)

5. Aşağıdaki kişilik tanımlarından hangisi "psikodinamik yaklaşım" a uygundur?

- A) Kişilik, bir insanın kendine özgü gözlenebilen davranış ve alışkanlıklarının tümüdür.
B) Kişilik, diğer tüm sosyal davranışlar gibi, öğrenilmiş davranışlardan oluşan bir bütündür.
C) Kişilik, bireyin yakın çevresindeki kişilerin davranışlarını taklit ederek kazandığı özelliklerdir.
D) Kişilik, id, ego ve süper ego arasındaki etkileşimlerle ortaya çıkan bir süreçtir.
E) Kişilik, bireyin beden yapısına göre belirlenen davranış özellikleridir.

(ÖYS 1996)

6. "Sinirlilik" ile ilgili aşağıdaki açıklamaların hangisi, psikoanalitik ekole uygundur?

- A) Davranışların çoğu koşullama yasalarıyla açıklanabilir. Sinirli davranışları geçmişteki sinirli tepkiler belirler. Söz gelimi, ebeveynlerinden şiddet görmüş kişiler kendi çocuklarına da şiddet göstereceklerdir.
B) Farklı kültürlerdeki insanların sinirliliği nasıl tanımladıklarını ve yorumladıklarını görmek gerekir. Kültürel etkenler, benzer davranışların sinirli veya sinirli olmayan biçimde algılanmasına yol açar.
C) İnsanların şiddetli davranışlara şahit oldukları düşmanca düşünce ve hayalleri incelenmeli, böylece de sinirlilikle ilgili farkındalık yaratılmalıdır.
D) Sinirlilik; adaletsizlik ve otorite gibi olguların kişiyi sınırlaması sonucu bilinçaltına atılanların sonuçlarıdır. Bir başka deyişle çocuğun anne ve babasına karşı duyduğu düşmanlığın yetişkinliğe aktarılmış hâlidir.
E) Sinirlilik, doğrudan sinir sistemiyle ilgilidir. Beynin farklı yönlerinin sinirlilikteki rolünü görmek için o alanları etkin hâle getirip, ortaya çıkan yıkıcı etkiler incelenmelidir.

(LYS 2012)

7. Projektif testler, kişinin, çok farklı şekillerde yorumlanabilecek belirsiz uyarımları kendi özelliklerine, davranış eğilimlerine, bilinç dışı korkularına, arzularına, fantezilerine, beklentilerine, eğilimlerine vb. göre algılayıp yorumlayacağı ilkesi temelinde mürekkep lekeleri, belirsiz şekiller, eksik cümleler, oyun malzemeleri vb. gereçlerle yürütülen ve standart bir biçimi olmayan test tekniklerinin ortak adıdır.

Buna göre projektif testler, bireyin aşağıdaki özelliklerinden hangisiyle ilgili olarak kullanılır?

- A) Zekâ
B) Kişilik
C) Bilgi düzeyi
D) Mesleki yetenek
E) Öğrenme kapasitesi

(LYS 2011)

8. Zaman, bizim acımasız yöneticimizdir. Birbirini kovalayan akrep ve yelkovanı sürekli izleriz. İzlememiz gereklidir. Çünkü yetişilecek trenler, atılacak imzalar, belirli sürelerde bitirilmesi gereken işler, saniyelerle kırılacak rekorlar, hızına yetişilmesi gereken makineler vardır. Kısacası zamanın en küçük birimlerinin farkındayız artık. Söz gelimi 08.30, işe giderken bindiğimiz trenin saatiyse bunun bizim için ayrı bir önemi vardır. Bütün bunlar bizi zorlar.

Bu parça stres oluşumunda aşağıdakilerden hangisinin etkisine örnek oluşturur?

- A) Doğa koşullarının
B) Aşırı uyarımın
C) Uyarıcı yoksunluğunun
D) Zihinsel tutumların
E) İşe yabancılaşmanın

(LYS 2010)

9. Aşağıdakilerden hangisi, bireyin psikolojik durumundan kaynaklanan engellenmeye bir örnektir?

- A) Şiddetli yağmur nedeniyle pikniğe gidilememesi
B) Sınavda, aşırı kaygıdan dolayı, cevabı bilinen soruların bile yanıtlanamaması
C) Trafik tıkağı için, önemli bir buluşmaya yetişilememesi
D) Katılma belgesi alınmadığı için, yarışmaya girilememesi
E) Nüfus sayımı günü, yasak nedeniyle sokağa çıkamaması

(ÖYS 1993)

10. Erol, akşam gideceği davet için yeni bir gömlek almak zorundadır. Bunun için gittiği mağazada tezgâhtar, ona birçok gömlek getirip gösterir. Erol bunlardan iki tanesini seçer ama onun sadece bir tanesini alabilecek parası vardır. Gömleklerden birinin rengini, modelini beğenir ancak fiyatı diğerine göre daha yüksektir. Diğerinin kumaşı daha kalitelidir ama modeli ve rengini daha az beğenir. Kararsız kalır.

Erol'un bu çatışmadan kurtulmasında aşağıdaki çözümlerden hangisi ruh sağlığı açısından daha uygundur?

- A) Davete gitmekten vazgeçmesi
B) Kararını sonraki bir zamana ertelemesi
C) Tezgâhtarın fikrine göre tercih yapması
D) İkisini de alarak borca girmesi
E) Seçeneklerden birinin değerini yükselterek eşitliği bozması

(LYS 2010)

11. Kurt kurmuş bir su
Başında pusu
Gel, gitme kuzu
Bir gizli emel
Çağırıyor gel
İtiyor bir el.

A. Kutsi Tecer'in bu dizelerine göre, kuzunun içinde bulunduğu durum aşağıdakilerden hangisine örnektir?

- A) Yaklaşma – yaklaşma çatışması
B) Kaçınma – kaçınma çatışması
C) Yaklaşma – kaçınma çatışması
D) Uyarıcı genellemesi
E) Algı yanıltması

(ÖYS 1997)

kareköt

12. Bir fabrikanın yöneticileri çalışanları toplayarak ekonomik kriz nedeniyle alınan önlemleri çalışanlara iletirler. Önlemler arasında, yılda dört kez verilen ikramiye sayısının ikiye indirilmesi, çalışanların pazartesi günleri ücretsiz izinli sayılmaları gibi birçok mali önlem vardır. Herkese ya bu durumu kabul ederek çalışması ya da işten ayrılacağını belirtmesi için bir hafta süre tanınır. Çalışanlardan biri olan Ahmet bu bir haftayı oldukça sıkıntılı geçirir. Evlilik hazırlığında olan Ahmet için çok para gereklidir. İşini sevmesine karşın ikramiyenin azaltılması Ahmet'i rahatsız etmiştir.

Buna göre Ahmet'in içinde bulunduğu durum aşağıdaki kavramlardan hangisine örnek oluşturur?

- A) Yaklaşma yaklaşma çatışması
B) Kaçınma kaçınma çatışması
C) Yaklaşma kaçınma çatışması
D) Dengelenme
E) Savunma mekanizması

(LYS 2011)

13. Derslerinde başarısız olan bir öğrencinin "Hayatta başarılı olmak için okulda başarılı olmak şart değildir." demesi aşağıdaki savunma mekanizmalarından hangisine örnektir?

- A) Yansıtma
B) Bastırma
C) Bahane bulma
D) Ödünleme
E) Yön değiştirme

(ÖYS 1988)

14. Dönem ödevini yapmayan bir öğrenci, öğretmenine yeterince zamanı ve yeni yayınları alacak parası olmadığını söylüyor.

Öğrencinin bu davranışı, aşağıdaki savunma mekanizmalarından hangisine bir örnek olabilir?

- A) Ödünleme
B) Yüceltme
C) Mantiğa bürüme
D) Yansıtma
E) Yön değiştirme

(ÖYS 1992)

15. Bir genç kız, sofrayı aceleyle toplarken tabaklardan birini düşürerek kırmıştır. Kendisini dikkatsizlikle suçlayan annesine "Bu porselenler çok kalitesiz; dokunmayla kırılıyor." yanıtını vermiştir.

Genç kızın bu sözleri, aşağıdakilerden hangisine örnek verilebilir?

- A) Olumsuz duygularını bir nesneden bir nesneye aktarma
B) Hatasını örtmek için bahane bulma
C) Gerçeği görmezlikten gelip yok sayma
D) Bir durumu gerçekte olduğunun tam karşısı gibi algılamak
E) Bir alanda yetersiz olunca başka bir alana yönelme

(ÖSS 1997)

16. Nasrettin Hoca bir gün eşekten düşer. Bunu gören çocuklar gülüşüp Hoca'yla alay edince, Hoca: "Niçin gülüyorsunuz çocuklar? Düşmeseydim zaten ben inecektim eşekten." der.

Bu fıkrada Hoca'nın sözleri aşağıdaki savunma mekanizmalarından hangisine örnek oluşturur?

- A) Özdeşleştirme
B) Bahane bulma
C) Bastırma
D) Yansıtma
E) Karşıt tepki geliştirme

(ÖSS 2008)

17. Bir yarışmada başarısız olan bir sporcu, beslenme koşullarının yetersiz olduğunu, çalışmak için uygun salon ve malzeme bulunmadığını, çalıştırıcısının deneyimsiz olduğunu ileri sürmektedir.

Bu sporcunun sergilediği savunma mekanizması aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Her başarısızlıkta başarılı yanlar arama
B) Başarıya duyulan ihtiyacı görmezden gelme
C) Başarısızlıktan duyulan rahatsızlığı unutmak
D) Başarısızlığın nedenini kendi dışında arama
E) Başarılı olanları kendinden küçük görme

(ÖSS 1990)

18. Aşağıdakilerden hangisi, savunma mekanizmalarından "yansıtma" ya bir örnektir?

- A) Sınavda başarısız olan bir öğrencinin soruların öğretildiği yerlerden çıkmadığını öne sürmesi
B) Uçağa binmekten korkan bir kişinin, uçağın kalkış saatini unutması
C) Meslektaşlarının başarısını kıskanan bir kişinin herkesin kendisini kıskandığını iddia etmesi
D) Bir çocuğun, istediği oyuncak alınmayınca raflardaki oyuncakları devirmesi
E) Derslerinde başarısız olan bir öğrencinin, okulun voleybol takımında başarılı olmaya çalışması

(ÖYS 1995)

kareköt

19. Söylemek istediklerimi benden daha iyi söyleyebildiği için bu yazara hayranlık duyuyorum. Bu, düşüncenin sanki başka biri kanalıyla ifadesi gibi bir şey; düşüncenizi sanki ona daha önce vermişsiniz gibi size geri veriyor.

Bir kişinin bunları söylemesi aşağıdakilerden hangisinin göstergesi olabilir?

- A) Kendini gerçekleştirdiğinin
B) Yazarla özdeşim kurduğunun
C) Duygularını bastırdığının
E) Gereksinimleri ile olanakları arasında denge kurduğunun
E) Bilişsel yeteneklerini geliştirmek istediğinin

(ÖSS 2006)

20. Televizyonda konuşma yapan bir inşaat firmasının halkla ilişkiler temsilcisi, hedef kitlelerinin izledikleri dizileri araştırdıklarını, o dizilerdeki kahramanların yüzlerine reklamlarda yer verdiklerini söyler. Bu tür reklamlardan sonra da evlerin satışlarında anlamlı bir artış olduğunu gözlediklerini dile getirir.

Bu parçadaki reklamın başarılı olması dizi izleyicilerinin aşağıdaki özelliklerinden hangisiyle açıklanabilir?

- A) Dizi kahramanlarıyla özdeşim kurma
 - B) Dizi kahramanlarını otorite kabul etme
 - C) Televizyonda konuşma yapan kişiye güven duyma
 - D) Toplumda farklı bir yer edinme isteği
 - E) Televizyonda konuşma yapan kişiyi beğenme
- (LYS 2011)

21. Bir araştırmada çocukların, olası bir nükleer patlamadan korktukları halde bunu söylemedikleri saptanmıştır.

Çocukların bu durumu aşağıdakilerden hangisine bir örnektir?

- A) Gerileme
- B) Yansıtma
- C) Bastırma
- D) Yüceltme
- E) Ödünleme

(ÖYS 1991)

22. Bir futbol karşılaşmasında, gol yiyen takımın kalecisinin kale direklerini tekmelediği gözlenmiştir.

Kalecinin bu davranışı, aşağıdakilerden hangisinde belirtilen savunma mekanizmasına örnektir?

- A) Hatasına kabul edilebilir gerekçeler bulma
- B) Hoş olmayan yaşantıları hatırlamaktan kaçınma
- C) Kendisinin hatasız olduğunu belirtme
- D) Karşısındakinin başarısını küçümseme
- E) Tepkisini başka nesnelere yöneltme

(ÖSS 1994)

23. Bir adamın evine yıldırım düşer, şehirler arası bir yolda arabasının lastiği patlar ve bu kişi ekonomik çöküntü döneminde işini kaybeder. Bütün bunlardan dolayı kızgınlık ve saldırganlık duyar fakat ortada açıkça suçlayabileceği biri yoktur. Bu koşullar altında, saldırganlık duygularını gösterebileceği bir günah keçisi de bulamamıştır.

Bu gerginlik durumunun devamı, aşağıdaki savunma mekanizmalarından hangisinin kullanılmamasından kaynaklanmıştır?

- A) Yön değiştirme
- B) Bastırma
- C) Gerileme
- D) Mantiğa bürüme
- E) Karşı tepki geliştirme

(LYS 2012)

24. Çok sevdiği bir yakınının, tedavisi güç bir hastalığa yakalanmış olduğunu duyan bir kişi, "Teshiste bir yanlışlık olmalı. Böyle bir şeye inanmıyorum." demiştir.

Kişinin bu davranışı aşağıdakilerden hangisine bir örnektir?

- A) Hatalarının sorumluluğunu başkasına yükleme
- B) Kabul edilebilir gerekçeler bularak, acı verici gerekçeleri inkar etme
- C) Bir amacı gerçekleştiremediğinde bu amacın olumsuz yönlerini vurgulama
- D) Bir alandaki eksikliğini başka bir alandaki başarıyla dengeleme
- E) Olumsuz durumlar karşısında öfke duyduğu halde bunu saklama

(ÖSS 1991)

25. Her şeyin yerli yerinde olması, her işin zamanında yapılması, her sözün yakışık alacak biçimde söylenmesi gerektiği şeklindeki saplantının düzenli bir kafayı yansıtmadığını, tam tersine bende var olan düzensizliği gizlemek için kendi uydurduğu bir yapmacıklık gösterisi olduğunu keşfetmişim. Cimriliğimi saklamak için cömert gibi göründüğümü, içimdeki öfkelerime yenik düşmemek için uzlaşıcı olduğumu anlamıştım.

Bunları söyleyen kişinin farkına vardığı durum, hangi savunma mekanizmasına örnektir?

- A) Kendini beğenme
- B) Tevazu gösterme
- C) Bastırma
- D) Yön değiştirme
- E) Karşı tepki geliştirme

(ÖSS 2007)

26. Aşağıdakilerden hangisi savunma mekanizmalarının işlevlerinden biri değildir?

- A) Duyulan kaygıyı azaltma
- B) Bireyi çatışmalardan uzak tutma
- C) Benliği tehditlerden koruma
- D) Engellenmenin etkisini azaltma
- E) Problem çözme gücünü geliştirme

(ÖYS 1989)

27. Bir toplumda "normal" karşılanan bir davranış, başka bir toplumda "anormal" olarak nitelenebilmektedir. Ayrıca, belirli bir toplumda, eski çağlarda insanların hayranlığını kazanan bir davranış, günümüzde "anormal" sayılabilmektedir.

Bu parçaya dayanarak, aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Anormal davranışların düzeltilmesi olanaksızdır
- B) Davranışları normal ve anormal diye sınıflandırmanın bir yararı yoktur.
- C) Anormal davranış, kişinin kendini nasıl algıladığına bağlıdır.
- D) Anormal davranışlara sahip diye nitelendirilen kişiler toplum tarafından dışlanır.
- E) Bir davranışın anormal sayılması zamana ve mekâna göre değişebilir.

(ÖSS 1995)

28. Çoğu insanın pek tehlikeli bulmadığı bir uyarıcı ya da duruma şiddetli korkuyla tepki veren bir kişinin "fobi"si olduğu söylenir. Fobi, genellikle öğrenmeler sonucu ortaya çıkan, belirli bir nesne ya da durumla ilgili olan, mantıksız oluşt genellekle kişi tarafından kabul edilen ve kişinin yaşamını aksatacak boyuta ulaşan korkulardır.

Bu bilgilere dayanarak, fobi ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) İlgili olduğu nesne zamanla değişir.
- B) Aşırı tepkilere neden olur.
- C) Gündelik ilişkilere sekte vurabilir.
- D) Yaşantılar sonucu oluşur
- E) Akılcı bir temele dayanmaz.

(ÖSS 1998)

kareköt

kareköt

1. Bebeklerin ırkı, soyu, yatkınlıkları ne olursa olsun, onların doktor, tüccar, hırsız veya dilenci olarak yetiştirilebilmesi ancak eğitimle mümkün olabilir. B, C, D ve E seçeneklerinde verilen zekâ, kalıtım, ihtiyaç ve kişilik de bireyin karakteri, işi üzerinde etkilidir, fakat eğitim çok daha fazla etkilidir.

Yanıt A

2. Paragrafta insanın fiziksel (maddi) yönden kopyalanabileceği, fakat kopyalanan insanla kopyasının aynı kişiliğe sahip olamayacakları ve (normal şartlarda birbirlerine biyolojik ve psikolojik yönden çok benzeyen) tek yumurta ikizlerinde bile çeşitli yaşlarda kişilik özellikleri yönünden önemli farklar olduğu belirtiliyor. Bu açıklamalar insan davranışları üzerinde çevrenin çok etkili olduğunu göstermektedir.

Yanıt E

3. Sorunun cevabı parçanın ikinci cümlesinde daha açık olarak verilmiştir. Bu cümledeki "yetenek testi başarıdan çok, bir potansiyel testi olmalıdır." ifadesi deneklerin başarı farklarını en aza indirme ve potansiyel farklarını en yükseğe çıkartma anlamına gelmektedir.

Yanıt E

4. O. Veli Kanık şiirinde fiziksel hava koşullarının davranışlarını etkilediğini değişik örneklerle vurgulamaktadır.

Yanıt A

5. Psikodinamik yaklaşım bireyin kişiliğini çocukluk dönemi yaşantıları, bilinçaltı, libido; id, ego ve süper ego kavramlarıyla açıklamaktadır. Bu kavramlardan bazıları sadece D seçeneğinde verilmiştir.

Yanıt D

6. "Bilinçaltı" sözcüğü psikodinamik yaklaşımın temel kavramlarından biridir. Bu kavram tatmin edilmemiş arzu, istek ve ihtiyaçların depolandığı ruhsal dünya anlamına gelmektedir. D seçeneği sinirliliği psikodinamik yaklaşıma uygun olarak bilinçaltı kavramına indirgenmektedir.

Yanıt D

7. Soru kökünde sıralanan özellikler insanın kişilik özellikleridir. Dolayısıyla projektif testler insanların kişilik özelliklerini ölçmek için kullanılır.

Yanıt B

8. Paragrafta yoğun ve hızlı bir hayat yaşayan insan için zamanın önemli olduğu, zamanı çok dikkatli kullanması gerektiği (bu durumlar birey için aşırı uyarılma oluşturur) ve bu nedenle zorlandığı (stres oluştuğu) ifade ediliyor. Demek ki bu parça stres oluşumunda aşırı uyarılmanın etkisini örneklendirmektedir.

Yanıt B

9. A seçeneği doğal; C, D ve E seçenekleri toplumsal nedenli engellenme örnekleridir. B seçeneği ise bireyin psikolojik özelliğinden kaynaklanan engellenme örneğidir.

Yanıt B

10. Çatışma olması için aynı anda ve birbirine eşit veya yakın güçte iki güdünün (isteğin, ihtiyacın) bireyi etkilemesi gerekir. Fakat bu güdüler farklı zamanlarda ve farklı güçlerde olursa çatışma olmaz. Bunun için birey, isteklerinden (ihtiyaçlarından) birinin önemini zihninde küçültme yoluna gidebilir. Bunu yaptığında ruh sağlığı açısından en uygun olanı gerçekleştirmiş olur, çünkü çatışma yaşamaz.

Yanıt E

11. Şiir diliyle ifade edilen soru kökünde kuzuyu bir gizli emel çağırmaktadır. Fakat o çağırılan yerde kuzuya bir pusu kurulmuştur. Buna göre kuzu için hem istenen, arzu edilen hem de istenmeyen bir durum söz konusudur. Kuzu yaklaşma – kaçınma çatışmasını yaşamaktadır.

Yanıt C

12. Sorunun cevabı paragrafın son cümlesinde daha açık olarak verilmiştir. Bu cümlelerde Ahmet'e para gerektiği, onun işini sevdiği fakat ikramiyenin azaltılmasından rahatsızlık duyduğu belirtilmiştir. Böyle bir durum yaklaşma-kaçınma çatışmasını örneklendirir.

Yanıt C

13. Bahane bulma, bireyin bir eksikliğine, başarısızlığına veya kusuruna çevrenin mantığına uygun gelecek bir neden uydurmasıdır. Parçada sözü edilen öğrenci derslerindeki başarısızlık için bahane bulma mekanizmasından yararlanmaktadır.

Yanıt C

14. Dönem ödevini yapmayan öğrenci bu kusuru için, başka insanları suçlamamakta, fakat durumuna, çevresinin mantığına uygun gelecek gerekçeler söylemektedir. Bu mekanizmanın adı bahane bulma (mantığa bürümle)'dir.

Yanıt C

15. Bu soruda da önceki iki soruda olduğu gibi bahane bulma mekanizması söz konusu edilmektedir. A seçeneği yön değiştirme, C seçeneği kaçma, D seçeneği karşıt tepki kurma, E seçeneği ödünleme mekanizmasını yorumlamaktadır.

Yanıt B

16. Bireyin bir kusuruna, eksikliğine veya başarısızlığına çevresinin mantığına uygun gelecek nedenler bulmasına "bahane bulma" denir. Soru kökünde Nasrettin Hoca'nın eşekten düşmesiyle ilgili bir bahane bularak kendisini savunması yer almaktadır.

Yanıt B

17. Soru kökündeki bilgilere göre, sporcu başarısız olduğu halde, başarısızlığının nedenini kendisinin dışında, yani beslenme koşullarının yetersizliğinde, çalışmak için uygun salon ve malzeme olmamasında ve çalıştırıcısının deneyimsiz olmasında bulmakta, başka bir deyişle yansıtma yapmaktadır. Bu savunma mekanizmasını da D seçeneği yorumlamaktadır.

Yanıt D

18. Yansıtma bireyin kendisinde bulunan eksikliği, kusuru kendi üzerinde kabul etmeyip başkasının üzerine atmasıdır. Buna uygun örnek C seçeneğinde verilmiştir. A seçeneği bahane bulma, B seçeneği bastırma, D seçeneği yön değiştirme, E seçeneği ise ödünleme mekanizmasına örnektir.

Yanıt C

19. Özdeşim kurma, bireyin kendisini sevdiği, beğendiği, hayran olduğu kişiyle bir görmesi, ona benzemeye çalışmasıdır. Parçada yer alan sözler kişinin kendisini yazarla özdeşleştirdiğinin göstergesi olabilir.

Yanıt B

20. Televizyon dizilerindeki kahramanlar, bu dizileri izleyenlerin birçoğu için örnek, başarılı, üstün insanlardır. Dolayısıyla izleyiciler izledikleri kahramanlar gibi olmak isterler. Bu bir özdeşim kurmadır.

Yanıt A

21. Çocukların parçada açıklanan durumu bastırma mekanizmasına uygun bir örnektir. Çünkü insanlar hatırlanması rahatsızlık ve endişe veren durumları bilinçaltına iterler, unutmaya çalışırlar. Bu tür mekanizmaya bastırma adı verilir.

Yanıt C

22. Bu soruda da bir önceki sorudaki durum söz konusudur. Kaleci büyük bir ihtimalle kendi takımının veya rakip takımın oyuncularına duyduğu öfkeyi kale direklerine yöneltmektedir.

Yanıt E

23. Yön değiştirme, bireyin bir kişiye veya duruma duyduğu öfkeyi asıl hedefinden başka bir hedefe yöneltmesidir. Soru kökünün son cümlesinde bazı önemli olumsuzluklarla karşılaşan bir bireyin bu durumlardan duyduğu öfkeyi yönelteceği bir günah keçisi bulamadığı belirtiliyor. Bu ifadeler yön değiştirme mekanizmasının kullanılmaması anlamına gelmektedir.

Yanıt A

24. Parçada yadsıma (inkar etme) mekanizması örneklenilmektedir. Bu mekanizmada kişi şiddetli kaygı ve endişe uyandıran durumları akla uygun nedenler bularak reddeder.

Yanıt B

25. Karşıt tepki kurma mekanizması; kişinin, içinde beslediği duygu ve düşünceleri gizleyip dışarıya bunların tam tersini yansıtmasıdır. Bu soruda da karşıt tepki kurma mekanizmasına uygun özellikler verilmektedir. Örneğin, kişi cimriliğini gizlemek için cömert gibi davrandığını, içindeki öfkesine yenik düşmemek için uzlaşıcı davrandığını ifade etmektedir.

Yanıt E

26. A, B, C ve D seçenekleri savunma mekanizmalarının işlevlerinden, yararlarındandır. Fakat E seçeneği bu nitelikte değildir. Tam tersine, bu mekanizmalar bireyin, gerçeklerle ilgisini azalttığı için, çok kullanıldıklarında problem çözme gücünü zayıflatırlar.

Yanıt E

27. Parçanın birinci cümlesinde davranışın normalliğinin anormallığının topluma, ikinci cümlesinde ise zama-na göre değiştiği açıklanmaktadır. Davranışlarla ilgili bu iki koşul E seçeneğinde özetlenmiştir. Diğer seçenekler soru kökü ile ilgili değildir.

Yanıt E

28. Paragrafın birinci cümlesinden B seçeneğine, ikinci cümlesinden C, D ve E seçeneklerine ulaşılabilir. Fakat paragrafta fobinin ilgili olduğu nesnenin zamanla değiştiğine ilişkin bir ifade olmadığından A seçeneğine ulaşamaz.

Yanıt A

kareköt

BÖLÜM SOSYOLOJİ

Sosyolojiye Giriş

Birey ve Toplum

Toplumsal Yapı

Toplumsal Değişme ve Gelişme

Kültür

Toplumsal Kurumlar

Aile

Ekonomi

Siyaset

SOSYOLOJİYE GİRİŞ

1. Bir olgu, olay ya da durumun bilimsel inceleme konusu olması öncelikle aşağıdakilerden hangisine bağlıdır?

A) Kültürel değerlere uygun düşmesine
B) İnsan davranışlarını etkilemesine
C) Toplum tarafından önemli görülmesine
D) Yeni ve özgün olmasına
E) Gözlenebilir ve ölçülebilir olmasına

(ÖYS 1997)

2. Yaşantılarımıza, çabalarımıza bakarsak, neredeyse bütün davranışlarımızın, isteklerimizin başka insanların varlığıyla bağlantılı olduğunu görürüz. Başkalarının yetiştirdiğini yiyip, başkalarının diktğini giyip, başkalarının yaptığı evlerde oturuyoruz. Bilgimizin ve inançlarımızın büyük bir kısmı, bize başkalarının yaratmış olduğu bir dil aracılığıyla, gene başkaları tarafından verilmiştir.

Bu parça aşağıdaki yargılardan hangisini desteklemektedir?

A) İnsanın çabaları doğal çevreyi değiştirir.
B) Toplumsal kurumlar farklı hızlarda değişir.
C) İnsan toplumsal bir varlıktır.
D) Birey, grup içinde farklı davranış sergiler.
E) Her toplum kendine özgü kültür oluşturur.

(ÖSS 2007)

3. Nasıl toplumun besleyici toprağı olmadan kişilerin gelişmesi düşünülemezse yaratıcı, geniş düşünceli kişiler olmadan da besleyici toprağın oluşması düşünülemez.

Bu cümle aşağıdakilerden hangisini destekler?

A) Birey, yazılı olmayan sosyal kontrol kurallarına da uymak zorundadır.
B) Birey ve toplum etkileşim içindedir.
C) Toplumsal ilerlemede doğal kaynaklardan da yararlanılır.
D) Demokratik liderin bulunduğu ortamlarda verimlilik artışı görülür.
E) Birincil gruplarda güçlü bir dayanışma vardır.

(ÖSS 2007)

4. Aşağıdakilerden hangisi bir topluluğun yaşayışını araştırmak isteyen bir bilim adamının sağlıklı bilgiler elde etmesini güçleştirir?

A) Topluluğu uzunca bir süre gözlemesi
B) Kendini toplulukla özdeşleştirme
C) Önyargısız gözlemler yapmaya özen göstermesi
D) Topluluk üyeleri ile iyi ilişkiler kurması
E) Önceden hazırladığı sorulara cevap araması

(ÖYS 1988)

5. Araştırma yapan bir bilim adamının amacı, araştırdığı konunun nasıl olması gerektiğini değil, nasıl olduğunu ortaya koymak olmalıdır.

Aşağıdakilerden hangisi bu amacın gerçekleşmesini engeller?

A) Diğer araştırmaların bulgularından yararlanma
B) Araştırmada etkisi incelenecek değişkenleri belirleme
C) Araştırma yöntemiyle ilgili eleştirileri dikkate alma
D) Araştırma bulgularını inançlarına göre yorumlama
E) Araştırma konusunun sınırlarını belirleme

(ÖYS 1989)

6. "Toplumsal ilerleme" kavramı, ilerleme sözcüğünden dolayı "daha iyiye gidiş" anlamını içermektedir. Bu yüzden toplumsal değişme, "toplumsal ilerleme" olarak adlandırılmamalıdır.

Bu yargı, Durkheim'in sosyolojik araştırmalarla ilgili hangi ilkesine uygun düşmektedir?

A) Toplumsal bir olayın nedeni, yine bir toplumsal olayda aranmalıdır.
B) Bir toplumsal olayın normal olup olmadığını anlamak için genel olup olmadığına bakılmalıdır.
C) Toplumsal olaylar incelenirken bu olayların değişmeyen yönleri üzerinde durulmalıdır.
D) Her türlü toplumsal olayın kökeni demografik olaylarda aranmalıdır.
E) Toplumsal olaylar değer yargılarından sıyrılarak incelenmelidir.

(ÖYS 1992)

7. Sosyoloji öğretmenleri devlet, ekonomi, ideoloji, tabakalaşma, din, otorite gibi konularla ilgili bilgi verirken kendi kişisel değerlerini öğrencilere aşılamaya çalışırlar. Ancak bunu başarmak için, ders anlatırken olgularla ilgili farklı yorumlara eşit ağırlık verseler de ses tonu, vurgulama, beden hareketleri ve mimikler, onların kişisel görüşlerini ele verebilir.

Bu parçada, sosyoloji öğretimi sırasında aşağıdakilerden hangisinde güçlükle karşılaşıldığından söz edilmektedir?

A) Olgular arasındaki farkları ortaya koyma
B) Olgular hakkında görüş bildirirken yansız olma
C) Yorum farklarını göz önünde bulundurma
D) Olguları çok nedenli olarak ele alma
E) Yargıları yeterli sayıda gözleme dayandırma

(ÖYS 1993)

8. Bilim adamının araştırma bulgularına kişisel inanç ve duygularını karıştırmadığı için övünmesi, inşaat mühendisinin yapıda uygun miktar ve kalitede demir, tuğla ve gereğince karıştırılmış harç kullandığından ötürü övünmesine benzer.

Bu parçaya dayanarak, aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) Araştırmada nesnellik, erdem değil görevdir.
B) Araştırma sonuçları bir gereksinime cevap vermelidir.
C) Araştırmalarda uygun teknikler kullanılmalıdır.
D) Araştırmacının amacı, önceden belirlenmelidir.
E) Araştırma planlanırken, ilgili çalışmalar incelenmelidir.

(ÖYS 1995)

9. Bir sosyolog, sosyolojinin verilerini kullanan bir toplumda bireylerin toplumsal olayları açıklarken akıl dışı düşüncelere ve duygulara kapılmayacağını öne sürmektedir.

Sosyolojinin aşağıdaki özelliklerinden hangisi, sosyoloğun bu görüşünü destekler?

A) Ele alınabilecek olaylar arasında seçme yapması
B) Olayların genel özellikleriyle ilgilenmesi
C) Olgu ve olaylara nesnel bakmayı sağlaması
D) Olayları gerçekleştirdiği koşullar içinde ele alması
E) Olayları geçmişteki bağlarıyla incelemesi

(ÖSS 2006)

10. Nüfus artışı, göç, kentleşme, intihar, evlenme, boşanma gibi olguları ele alırken sosyoloji bu olguların hangi yönüyle en az ilgilenir?

A) Hangi nedenlerle ortaya çıktıkları
B) Bireysel farklar üzerindeki etkileri
C) Birindeki değişimin ötekileri nasıl etkilediği
D) Gelecekte hangi yönde ve nasıl değişecekleri
E) Toplumdan topluma farklılık gösterip göstermedikleri

(ÖYS 1990)

11. Boşanmaya yol açan belirli nedenlerin sosyolojinin ilgi alanına girebilmesi için, sadece birkaç çiftin bu nedenlerle boşanmış olması yeterli değildir. Bu nedenlerin başka birçok çifti de boşanmaya yöneltmiş olması gerekir.

Bu durum dikkate alındığında, bir olgunun sosyolojinin ilgi alanı içinde yer alması aşağıdakilerden hangisine bağlıdır?

A) Toplumun genelinde gözlenmesine
B) Toplumun gelişmesinde rol oynamasına
C) İnsan ilişkilerini olumsuz yönde etkilemesine
D) Birey için önemli bir sorun olmasına
E) Belirli normlara dayanmasına

(ÖSS 1996)

12. Tekstil fabrikasında çalışan işçilerden biri işten çıkarıldığından bundan doğrudan etkilenen, kişinin kendisi ve yakınlarıdır. O fabrikanın iflas etmesi sonucunda çalışanların işsiz kalması ise belli bir kesimi ilgilendirir. Ama birçok tekstil fabrikasının ekonomik kriz, ham madde fiyatlarındaki yüksek artış, ucuza satılan ithal ürünlerle rekabet, ihracat sorunları gibi nedenlere dayanarak tüm elemanlarını işten çıkarmasıyla sorun, toplumsal bir boyut kazanır. Bu niteliğe ulaşmış olaylar sosyolojinin ilgi alanına girer.

Bu parça sosyolojiyle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisini destekler niteliktedir?

A) Toplumu bir bütün olarak ele alır.
B) Benzer ve tekrarlanan toplumsal olaylarla ilgilenir.
C) Olayları kendine özgü yöntemlerle inceler.
D) Değer yargısında bulunmaktan kaçınır.
E) Olması gerekenden daha çok olanı inceler.

(LYS 2011)

13. 1914 yılında Saraybosna'da Avusturya-Macaristan veliahdının bir Sırp tarafından öldürülmesini I. Dünya Savaşı'nın nedeni olarak görmek doğru değildir. Çünkü 1914 yılı Avrupa'sında koşullar o hale gelmişti ki, herhangi bir olay savaşı başlatabilirdi.

Bu parçada, toplumsal olaylarla ilgili hangi tür açıklamalar eleştirilmektedir?

- A) Nedenleri birçok olayın etkileşiminde arayan
- B) Nedenleri, toplumsal olaylarla doğa olaylarının etkileşiminde arayan
- C) Nedenselliği, yüksek olasılık olarak kabul eden
- D) Nedenselliği, katı bir gerekçilik olarak gören
- E) Toplumsal olayları tek bir etkenle açıklayan

(ÖSS 1991)

14. Toplumsal işbölümünün ortaya çıkışını açıklayan bir görüşe göre, nüfus yoğunluğu artan bir toplumda herkes aynı işi yaparsa toplumu oluşturan bireylerin bir arada yaşaması çok güçleşir. Bu nedenle, nüfus yoğunluğu arttıkça işbölümü de ilerlemeye başlar. Öte yandan işbölümünün gelişmesi, çok sayıda bireyin bir arada yaşamasını kolaylaştıracağı için, nüfus yoğunluğunun artmasına yol açar.

Bu durum aşağıdaki yargılardan hangisi için uygun bir örnektir?

- A) Sayısal olarak ifade edilebilen toplumsal olayların incelenmesi daha kolaydır.
- B) Toplumsal olayları etkileyen etkenlerden biri de doğa olaylarıdır.
- C) Toplumsal olaylar karşılıklı olarak birbirlerini etkiler.
- D) Toplumsal olaylar tek bir temel etkenle açıklanabilir.
- E) Bir toplumsal olay farklı toplumlarda farklı sonuçlara yol açabilir.

(ÖYS 1990)

15. Kentleşme sadece nüfus birikimi değil, bir ülkenin teknolojik, ekonomik ve toplumsal yapısında oluşan değişimlerin sonucunda ortaya çıkan evrensel bir süreçtir. Aynı zamanda kentleşme, toplumun ekonomik, sosyal, siyasal yapısında ve toplumu oluşturan bireylerin tutum ve davranışlarında değişmelere yol açabilmektedir.

Böyle düşünen bir sosyologun, toplumsal olayları ele alışımda hangi yaklaşımı benimsediği söylenebilir?

- A) Kurumların değişme hızının farklı olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.
- B) Olaylara değer yargılarından arınarak yaklaşılmalıdır.
- C) İncelenecek toplumsal olayın sınırları belirlenmelidir.
- D) Yeri, zamanı belli toplumsal olaylar hareket noktası olmalıdır.
- E) Toplumsal olaylar değişkenlerin karşılıklı etkileşimiyle açıklanmalıdır.

(LYS 2010)

16. Kış mevsiminin uzun ve soğuk olduğu Erzurum'da yaşam daha çok kapalı mekânlarda geçer. Bu mekânlar arasında, kahvehanelerin ayrı bir önemi vardır. Bazılarında bir şeyler okunabilir, seyyar satıcıların uğrak yeri olan bazılarında alış-veriş yapılabilir, bazılarında aşık atışmaları dinlenir ve toplumsal konularda yorumlar yapılır. Kış mevsiminin bu kadar uzun ve sert geçmediği yörelerde, kapalı mekânlardaki sosyal etkileşim bu derece zengin değildir.

Bu parçada toplumsal yaşamın özellikle hangi yönü üzerinde durulmaktadır?

- A) Zaman içinde değişikliğe uğraması
- B) İnsan ilişkilerinin sonucu olması
- C) Bireysel davranışlara yön vermesi
- D) Belirli kurallara dayanması
- E) Doğa koşullarından etkilenmesi

(ÖSS 1994)

17. Bir sosyolog şunları söylemiştir. Küresel ısınmayla ilgili sayısal ve görsel kanıtlar olmasına karşın, büyük petrol ve otomotiv şirketlerinin egemenliği dünyada toplumsal refleksleri körleştirmektedir. İnsanların aniden ortaya çıkmak yerine yavaş yavaş oluşan değişimleri fark edemeyişlerinin de bu körleşmede payı vardır. Bu durum kurbağa metaforuyla açıklanabilir. Kurbağayı kaynayan bir suya atınca hemen dışarı fırlar. Fakat soğuk suya koyup suyu yavaş yavaş ısıtırsanız, giderek sıcakla alışır, eğer onu biri dışarı almazsa haşlanır."

Sosyoloğun sözünü ettiği durum, dünyadaki çıkar çatışmalarının yanı sıra, sosyolojinin aşağıdaki işlevlerinden hangisinin gereği gibi yerine getirilmemiş olmasının bir sonucudur?

- A) Toplumsal normlara işlerlik kazandırmak
- B) Toplumsal olayları önceden görmeyi sağlamak
- C) Hızlı toplumsal değişmelerin karmaşa yaratabileceğine dikkat çekmek
- D) Ekonomik sistemleri karşılaştırmak
- E) Toplumsal kurumları yardımsever olmaya yönlendirmek

(ÖSS 2007)

18. Astronomi, Halley Kuyruklu Yıldızı'nın tekrar ne zaman Dünya'nın yakınından geçeceğini ve hangi bölge veya bölgelerinden görülebileceğini kesine yakın bir doğrulukla söyleyebilmektedir. Benzer bir şekilde, fizik de suya batırılacak bir cismin, özgül ağırlığına göre suyun üzerinde mi yüzeceğini, yoksa suya mı batacağını, kesin bir şekilde bize söyleyebilir. Oysa hiç kimse, ne İkinci Dünya Savaşı'nın çıkacağını ne de Berlin Duvarı'nın yıkılacağını, bu toplumsal olayların ortaya çıkmasından kısa bir süre öncesine kadar bile söyleme imkânına sahip olmamıştır.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır?

- A) Toplum bilimlerine özgü yöntem kullanma gereği
- B) Toplum biliminde öndeyide bulunmanın güçlüğü
- C) Toplumsal olayların birbirine benzerliği
- D) Toplumsal olayların birbirine etkisi
- E) Toplum biliminin imkânsızlığı

(ÖSS 2008)

19. Günümüzde sosyal bilimciler "Gelir ve eğitim düzeyi yüksek ailelerde çocuk sayısı azdır." örneğinde olduğu gibi, "A oldu mu B de olur." diyen kesin belirleyicilik anlayışını benimsememektedirler. Bunun yerine "Ailelerin gelir ve eğitim düzeyi arttıkça çocuk sayısının azalması beklenir." örneğinde olduğu gibi, "A olur sa B'nin gerçekleşme olasılığı artar." diyen olasılığa dayalı belirleyicilik anlayışını benimsemektedirler.

Aşağıdakilerden hangisi, sosyal bilimcileri olasılığa dayalı bir yaklaşıma yöneltten nedenlerden biridir?

- A) Sosyal olaylara karşı ilginin giderek artması
- B) Sosyal olayların, doğa olaylarıyla açıklanmak istenmesi
- C) Sosyal olaylarda, sonucu etkileyen birçok etken bulunabilmesi
- D) Veri toplamada çeşitli araçlardan yararlanılması
- E) Farklı olaylar arasında benzer ilişkiler bulunabilmesi

(ÖYS 1992)

20. Toplumsal kuramların geçerliliklerini belirlemek için somut olayları açıklayıp açıklayamadıklarına bakmak gerekir.

Bu cümlede toplumsal kuramlarla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisinin gerekli olduğundan söz edilmektedir?

- A) Yaşanan durumlara uygun düşme
- B) Soyut ilişkilere dayanma
- C) Belirli görüşlere uygun düşme
- D) Olayları değişik yönleriyle açıklama
- E) Belli varsayımlara dayanma

(ÖYS 1989)

21. Toplamlar sırasıyla göçebe avcılık ve toplayıcılık, yerleşik tarım ve çobanlık, zanaatçılık ve ticaret dönemlerinden geçerek sanayi aşamasına ulaşmışlardır.

Burada toplamların gelişme evreleri saptanırken aşağıdakilerden hangisi belirleyici özellik olarak alınmıştır?

- A) İş bölümünün verimliliği
- B) Tüketim biçimi
- C) Gelir gider düzeyi
- D) Temel üretim faaliyetleri
- E) Üretim – tüketim dengesi

(ÖYS 1988)

karekök

karekök

22. Tarım öncesi topluluklar, zamanı gelince hasat edecekleri ya da tohumluk olarak kökü üzerinde bırakmaları yabani bitkileri otoburlardan korumak zorundaydılar. Bu amaçla, otobur yaban sürülerini topluca bir yerde beslemeye başladılar. Böyle bir uygulama, onlara, bu hayvanlardan yararlanma olanağı da sağladı.

Bu parçada, tarım öncesi topluluklarda aşağıdakilerden hangisine geçiş süreci anlatılmaktadır?

- A) Üretimde alet kullanımına
- B) Avcılık ve toplayıcılığa
- C) Takas yoluyla ürün değişimine
- D) Hayvanların evcilleştirilmesine
- E) Yeteneğe dayalı işbölümüne

(ÖYS 1996)

23. İnsanlığın ilk dönemlerinde, bitki ve hayvanların doğal çoğalma hızlarından daha hızlı bir biçimde tüketilmesi kıtlık yaratabilirdi. Bu tehlike, insanın yerleşik hayata geçmesiyle birlikte gerçekleşen Tarım Devrimi ile önlenmiştir.

Buna göre, Tarım Devrimi nasıl tanımlanabilir?

- A) İnsanın bitki ve hayvan türlerinin çoğalmasını denetim altına almayı öğrenmesi
- B) İnsanın yenebilecek bitkileri toplamayı ve hayvanları avlamayı öğrenmesi
- C) Tarım ürünlerinin sanayide işlenerek mamul madde haline getirilmesi
- D) Ateşin bulunmasıyla insanın, önceleri yaşamasına elverişli olmayan yörelerde de yaşamaya başlaması
- E) İklimin daha elverişli hale gelmesi sonucu doğada, yenebilecek bitki ve hayvan türlerinin çoğalması

(ÖSS 199)

24. İnsanoğlu besinlerini avcılık – toplayıcılıkla elde ettiği göçebe yaşamdan sonra, sebze, meyve ve tahıl yetiştirdiği yerleşik düzene geçmiştir. Bu aşamada, insanoğlu kendine uzun süre yetecek miktarda besin üretmeye başlamış, boş zamanlarında taş, boynuz, kemik, fildişi, deri, toprak ve madenden araç gereç ve süs eşyası yaparak zanaat ve ticareti öğrenmiştir.

Yerleşik yaşama geçişle birlikte, insanların zanaat ve ticaret gibi uğraşlara yönelmesine olanak sağlayan gelişme aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Daha nitelikli giysi ve barınaklar yapılması
- B) Üretenlerin tüketiceğinden daha fazla ürün elde edilmesi
- C) Beslenme alışkanlıklarının değişik olması
- D) Nüfus yoğunluğunun artması
- E) Topluluklar arasındaki anlaşmazlıkların çoğalması

(ÖSS 1994)

25. İnsanoğlunun ateşle tanışması, büyük bir olasılıkla, doğal yangınlar sırasında olmuştur. O dönemde doğada tek başına yaşayan insan güvenlik içinde uyumak, besin aramak ve bu sırada da ateşin sönmelerini engellemek durumundaydı. Bu nedenle, birkaç kişinin bir araya gelerek nöbet tutması ve bazı işleri paylaşması gereği doğdu.

Buna göre, insanın ateşi söndürmeme çabası aşağıdakilerin hangisine adım atılmasını sağlamıştır?

- A) Toplumsal yaşama
- B) Aile kurumuna
- C) Nüfus artışına
- D) Yerleşik yaşama
- E) Avcılık ve toplayıcılığa

(ÖSS 1996)

26. Son arkeolojik bulgular, tarım devriminin Ortadoğu, Çin Hindi, Orta ve Güney Amerika'daki büyük ırmakların kıyısında, birbirlerinden bağımsız olarak başladığını göstermiştir. Oysa daha önceleri, tarım devriminin Mezopotamya'da başladığı ve suya atılan bir taşın halkaları gibi genişleyerek ülkeden ülkeye geçtiği sanılıyordu.

Buna göre, son arkeolojik bulgular aşağıdaki görüşlerden hangisinin yanlışlığını ortaya çıkarmıştır?

- A) Benzer doğa koşulları benzer üretim biçimleri yaratır.
- B) Her yenilik tek bir kaynaktan doğup bütün dünyaya yayılır.
- C) Her toplumun kültürü kendine özgüdür.
- D) Her toplum evrim basamaklarını farklı sürelerde geçer.
- E) Bireysel yaratıcılık uygarlığın gelişmesinde etkili olur.

(ÖSS 1992)

27. Her toplumun gelişme düzeyi insanlığın evrensel gelişme çizgisindeki bir aşamayı gösterir. Bu yüzden bir toplumun içinde bulunduğu sosyokültürel durum, bir başka toplumun tarihinin ya da evrensel tarihin bir aşamasını aydınlatmada kullanılabilir. Çünkü tüm insanlık için tek bir ilerleme çizgisi vardır.

Bu görüşün temelinde hangi ilke yer almaktadır?

- A) İnsan topluluklarının gelişme süreci her yerde aynıdır.
- B) Bilgi birikimi arttıkça değişimin ivmesi de artar.
- C) Değişme, yeniliklerin yayılmasıyla olur.
- D) İlerleme, döngüsel biçimde gerçekleşen bir süreçtir.
- E) Irkların gelişme kapasiteleri birbirinden farklıdır.

(ÖYS 1998)

28. Doğu Sibirya'da yaşayan Evenlerin en önemli geçim kaynağı avcılıktır. Hayvanların eti yiyecek, derisi giyecek olarak, boynuzları da çeşitli süs eşyası ya da aletlerin yapımında kullanılır. Ancak gelenekler avlanmada bazı sınırlamalar getirir. Örneğin, yavru diş hayvanların avlanması yasak, ihtiyaçtan fazla hayvan avlamak ise büyük günah sayılmaktadır. Çünkü onların inançlarına göre, avlanan hayvan avcının mülkü değil, av ruhunun hediyesidir.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılamaz?

- A) Ekonomik koşullar kültürü şekillendirir.
- B) Toplumsal kurumlar birbirini etkiler.
- C) Az gelişmiş toplumlarda yüz yüze ilişkiler yoğundur.
- D) Yaşanılan coğrafya üretim biçimini belirler.
- E) Toplumsal kontrol üretimin devamını sağlar.

(ÖSS 2009)

29. Toprak kayması nedeniyle yolda kalan bir otobüsün yolcuları arasında başlangıçta var olmayan birtakım ilişkiler kuruluyor. Çıkış yolu bulmak için aralarında konuşup tartışıyor, zor koşullara birlikte karşı koyup birbirlerine destek oluyorlar.

Bu durum, aşağıdakilerden hangisinin oluşmasına örnektir?

- A) Toplumsal statü
- B) Toplumsal kurum
- C) Toplumsal değişme
- D) Toplumsal tabaka
- E) Toplumsal grup

(ÖYS 1989)

30. Bir futbol takımı, ortak amaç ve idealleri paylaşan, aynı kurallara uyan ve davranışları eş güdümlü olan oyunculardan meydana gelir. Takım sadece aynı formayı giymiş on bir insan demek değildir. Her oyuncunun bir görevi vardır. Hepsi birden topa yönelmez ya da gol atmaya çalışmaz. Her oyuncu, başına buyruk hareket ederse ortaya bir takım oyunu çıkmaz.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabılır?

- A) Ortak amaçlar grubun sürekliliğini sağlar.
- B) Toplumsal ilişki türü grup türünü belirler.
- C) Grup, bireylerin toplamından farklı bir bütündür.
- D) Bireylerin anahtar statüleri gruptaki rollerini belirler.
- E) Bireyin amacına ulaşma isteği gruba bağlıdır.

(LYS 2010)

karekök

karekök

31. Sosyal bilimci Cooley,

- İnsanların yoğun duygusal bağlarla birbirlerine bağlandığı, din ve geleneklerin etkili olduğu aile, arkadaş grubu gibi topluluklara "birincil sosyal gruplar",
- İnsanların birbirlerini çok yakından tanımadığı, sosyal denetimin yasa, yönetmelik ve sözleşmelerle sağlandığı dernek, siyasal parti gibi topluluklara "ikincil sosyal gruplar"

adını vermektedir.

Cooley bu sınıflamasını aşağıdakilerden hangisine dayandırmıştır?

- A) Topluluğun değişme hızına
- B) İnsan ilişkilerinin biçimine
- C) Bireylerin eğitim düzeyine
- D) Topluluğun var oluş sürecine
- E) Nüfusun yapısına

(ÖYS 1998)

33. 2003 yılı verilerine göre Türkiye'de işlenen suçların büyük çoğunluğunu asayiş suçları oluşturmaktadır. Bunlar, şahsa karşı ve mala karşı işlenen suçlar olarak iki grupta değerlendirilebilir. Mala karşı olan hırsızlık, dolandırıcılık, gasp gibi suçların büyük çoğunluğunun şehirlerde, özellikle de şehirleşme oranı ve sosyoekonomik gelişmişlik düzeyi yüksek, nüfusu bir milyonu aşan şehirlerde işlendiği görülmektedir. Şahsa karşı işlenen hakaret, rehin alma, yaralama, tehdit vb. suçların da yarısı bu şehirlerde gerçekleşmiştir.

Bu veriler kentlerle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisini desteklemek için kullanılabilir?

- A) Kentlerde sosyal tabakalar arası farklılıklar daha belirgindir.
- B) Kentlerde uzmanlaşmaya dayalı iş bölümü esastır.
- C) Kentlerdeki ekonomik zenginlik bireyi özgürleştirir.
- D) Kalabalık nüfuslu kentlerde toplumsal kontrol zayıflar.
- E) Büyük şehirlerin sürekli göç alması nüfusu heterojenleştirmiştir.

(LYS 2011)

kareköt

32. Kentlerde insanların kırsal kesimde yaşayanlara oranla daha fazla kişiyle ilişki içinde olmalarına karşın, kırsal yerleşmelerde akrabalık bağları, komşuluk ilişkileri çok daha güçlüdür. Tarihin hiç bir döneminde bireyler, günümüzün büyük kentlerindeki iletişim ve ulaşım olanaklarına sahip insanlar kadar birbirlerine yakın ve bir o kadar da birbirlerinden uzak olmamıştır.

Bu parçada kentli yaşam biçiminin hangi özelliği eleştirilmektedir?

- A) Mal ve hizmetlerin çeşitlenmesi ile birlikte tüketimin artması
- B) Toplumsal rollerin artması sonucu uyumun zorlaşması
- C) Yaşamda rekabetin önem kazanması ile birlikte iş yeri kurallarının değişmesi
- D) Koşullardaki iyileşmelere karşın, insanlar arasındaki sosyal bağların zayıflaması
- E) Çok sayıda insanın yaşaması nedeniyle gündelik yaşamın güçleşmesi

(ÖSS 1998)

35. "Genç bir bilim olan sosyolojinin konusu toplumun bütünüdür. Diğer sosyal bilimler toplumun çeşitli öğelerini ayrı ayrı incelerken, sosyoloji toplumun çeşitli öğeleri arasındaki ilişkileri bulmaya çalışır."

Bu paragrafta aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır?

- A) Toplum için en yararlı bilimin sosyoloji olduğu
- B) Sosyolojinin, sosyal bilimler dışındaki bilimlerden de yararlanması gerektiği
- C) Sosyolojinin diğer sosyal bilimlerden farkı
- D) Sosyal bilimlerin tek bir bilim dalı olarak birleştirilmesi gerektiği
- E) Sosyolojinin bir bilim haline ne zaman geldiği

(ÖYS 1988)

37. Tarih, yalnızca olağanüstü olayların ve büyük insanların başarılarının sergilendiği bir sahne olmaktan çıkarılmalıdır. Çünkü böyle bir yaklaşım, toplumların yaşamında rastlantıların çok önemli olduğu izleniminin verilmesine yol açmaktadır.

Bu eleştiriyi yapan Comte'a göre tarihin işlevi ne olmalıdır?

- A) Etkisi büyük olan olaylara önem ve öncelik vermek
- B) Geçmişteki olumsuz durumlardan ders alınmasını sağlamak
- C) Geçmişteki olayları kronolojik sıraya koymak
- D) Ulusal bilincin güçlenmesini sağlamak
- E) Toplumsal olayların belirli yasalara bağlı olduğunu göstermek

(ÖSS 1992)

kareköt

36. Gecekondulaşma sorununu incelemek isteyen bir sosyolog araştırmasını, içinde psikolog, iktisatçı, siyaset bilimci ve eğitimcinin bulunduğu bir ekiple yürütmeyi planlamaktadır.

Gecekondulaşma sorununun hangi özelliği sosyoloğun bu kararı için gerekçe olabilir?

- A) Az gelişmiş ülkelerin çoğunda görülmesi
- B) Değişik bilimlere ilgilendiren yönlerinin bulunması
- C) Önlem alınması halinde çözümlenebilmesi
- D) Toplumsal gelişme ile yakından ilgili olması
- E) Nüfusun önemli bir kısmını ilgilendirmesi

(ÖSS 1990)

38. Tarih, zamanı ve yeri belli toplumsal olayları inceler: Fransız Devrimi, Roma İmparatorluğu'nun çöküşü gibi. Sosyoloji ise aynı olayları inceleyerek zaman ve yerden bağımsız olgusal gerçekleri belirlemeye çalışır: devrimleri ya da çöküşleri hazırlayan koşullar gibi.

Buna göre, sosyolojinin hangi niteliği onu tarihten ayırır?

- A) Uzun bir zaman dilimini kapsayan olayları ele alması
- B) Olayların ortak yanlarını bulup genellemelere ulaşması
- C) Etki alanı geniş olan olayları konu edinmesi
- D) Çağdaş toplumları etkileyen olaylara daha geniş yer vermesi
- E) Olayları yansız belgelere dayanarak değerlendirmeye çalışması

(ÖSS 1988)

39. Maden kömürünün yanması bir doğa olayıdır. Bu olayı kimya inceler. Maden kömürü ile çalışan bir termik santralin, bulunduğu yörenin yerleşim birimlerinde yapacağı değişikliklerin incelenmesi ise sosyolojinin konusudur.

Parçaya göre, doğa olaylarının hangi yönden araştırılması sosyolojinin kapsamına girer?

- A) Denetim altına alınma yolları
- B) Doğada yol açtıkları değişiklikler
- C) Sanayide kullanılabilecekleri alanlar
- D) Ortaya çıkış koşulları
- E) İnsanların yaşayışları üzerindeki etkileri

(ÖSS 1990)

41. Araştırma konusunun seçilmesinden, o konuda nasıl araştırma yapılacağına, nelere dikkat edileceğine, araştırma sonuçlarının nasıl yorumlanacağına ve yayımlanacağına varıncaya kadar, bilimsel çalışma disiplini ilgilendiren pek çok konuda, yetişmiş bir bilim adamının araştırmacıya yol göstermesi, onu düşebileceği çıkmazlara karşı uyarması, yanlış bir adım attığında eleştirmesi sadece yararlı değil, çoğu zaman gereklidir de.

Bu parçada, bir araştırmacının yetişmesinde aşağıdakilerden hangisinin rolü üzerinde durulmaktadır?

- A) Özveriyle ve yılmadan çalışmanın
- B) Başka araştırmacıların bulgularından yararlanmanın
- C) İşinin nasıl yapılacağını iyi bilen bir ustayla çalışmanın
- D) Farklı alanlardaki uzmanlarla işbirliği yapmanın
- E) Alanındaki bilimsel gelişmeleri yakından izlemenin

(ÖSS 1995)

kareköt

40. Ekonomi kuramları, daima en az emekle en çok verim alacak yönde kararlar verebilen akılcı bir insan tipi üzerine kurulmuştur. Ekonomik sosyolojideki araştırmalar ise böyle bir insan tipinin evrensel olmadığını, insanın ekonomik davranışlarında içinde yaşadığı toplumun değer yargılarının, gelenek ve göreneklerinin de büyük ölçüde etkili olduğunu göstermiştir.

Bu parçada ekonomik sosyolojinin yaptığı çalışmalardan hangisi üzerinde durulmuştur?

- A) Tüm toplumlar için geçerli olan bir ekonomik model geliştirme
- B) Ekonomi biliminin dayandığı varsayımların doğruluğunu irdeleme
- C) Belirli bir toplum için en uygun olan ekonomik modeli saptama
- D) Ekonomik öğelerin toplumsal yapı üzerindeki etkilerini araştırma
- E) Toplumların ekonomik sorunlarına çözüm önerme

(ÖYS 1989)

42. İşbirliği içinde yürütülen bilimsel çalışmalarda, deneyimli üyeler, genç bilimcileri ortak çalışmanın sonucu olmayan, kendi ürettikleri orijinal bir fikirden dolayı kutlamayı ihmal etmemelidirler.

Bilimsel çalışmalarda, gençlere ait özgün düşüncelerin ödüllendirilmesinin temel amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Gençleri gelecekte yapacakları bilimsel çalışmalara güdüleme
- B) Gençlerin düşüncelerine göre araştırmalara yön verme
- C) Gençleri daha çok kitap okumaya özendirme
- D) Gençleri önceden yapılmış araştırmaları eleştirmeye yöneltme
- E) Gençlere deneyimli üyelerden yararlanma fırsatı verme

(ÖYS 1996)

43. Bilim adamı, dostlarını kaybetmek, düşmanlarını artırmak istemiyorsa, meslek arkadaşlarını azarlayıp kınayarak kendisine "olumsuz" sıfatını kazandırmaktan sakınmalıdır. Ancak eksik ve temelsiz konular, batıl inançlar karşısında sessiz kalmamak ve onları kabullenmiş görünmekten kaçınmak da mesleğine karşı görevidir. Bilgi yanlışlarını eleştirmek dost kazandırmaya da saygınlığı artırabilir.

Bu parçada, bilim adamlarına hangi konuda öneride bulunmaktadır?

- A) Hoşgörülü davranırken bilimsel ilkelerden fedakârlık etmeme
- B) Birlikte çalıştığı kişileri yaratıcı ve başarılı olmaya özendirme
- C) Sorunlara akılcı çözümler önerme
- D) Mesleğinde yükselme uğruna başkalarını üzücü yollara başvurmama
- E) Diğer bilim adamlarıyla işbirliği yapma

(ÖSS 1997)

kareköt

44. 1950'li yıllarda ABD'de yaşayan bir Türk sosyolog, yine sosyolog olan ABD'li arkadaşlarıyla birlikte Türkiye'ye kendi köyüne geliyor. Sohbet sırasında ABD'li sosyolog köylülere, traktör gibi modern tarım araçlarına sahip olup olmadıklarını soruyor. Köylüler sahip olduklarını söylüyorlar. Arkadaşının olmadığı bir sırada Türk sosyolog köylülere, "Siz bunlara sahip değilsiniz ki, niçin böyle söylediniz?" diye sorduğunda, "Elin yabancısına mahcup olmayalım, diyet" yanıtını veriyorlar.

Bu parçada anlatılanlar, sosyolojide araştırma yaparken aşağıdakilerden hangisinin gerekli olduğuna işaret etmektedir?

- A) İncelencek toplumun kültürünü tanımanın
- B) Fiziksel olaylarla sosyal olaylar arasındaki farkı kavramanın
- C) Köy ve kent topluluklarını ayrı ayrı ele almanın
- D) Araştırma konusunun sınırlarını belirlemenin
- E) Doğru olup olmadığı belirlenebilir bir hipotez oluşturma

(ÖSS 2006)

45. Sınır Tanımaz Doktorlar Örgütü'nün açıklamalarına göre, ilaç araştırmaları, genelde büyük ilaç firmaları tarafından finanse edilmektedir. Finansal kaynakların çoğu, az sayıda kişinin kullanacağı ilaçlarla ilgili araştırmalar yerine, satışı fazla olan ilaçlarla ilgili araştırmalara ayrılmaktadır. Her ne kadar bu ilaçlar da insanlar için yararlı olsa da etik açıdan rahatsız edici bir durum söz konusudur.

Parçada sözü edilen rahatsız edici durum, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bilimsel araştırmadan ticari yarar beklenmesi
- B) Bilimsel çalışmalara finansal kaynak ayrılması
- C) Bilimsel çalışmaların uzman olmayan kişilerce yürütülmesi
- D) Bilimsel araştırma sonuçlarının gündelik yaşama uygulanmaması
- E) Bilimsel araştırmaların gizlilik içinde yürütülmesi

(ÖSS 2007)

46. Bir araştırmacı "Tarıma traktörün girmesi köyden kente göçü artırır." hipotezini, tarımda traktör kullanmaya başlayan bir kaç köyde sınamak istiyor.

Bu araştırmacının, aileler arasında çatışma olması gibi, köyden kente göçe yol açabilecek başka etkenleri dikkate almaması, aşağıdaki araştırma ilkelerinden hangisine ters düşer?

- A) Kullanılacak veri toplama teknikleri araştırmanın amacına uygun olmalıdır.
- B) Etkisi araştırılan değişkenin nicel ya da nitel oluşu göz önünde bulundurulmalıdır.
- C) Etkisi araştırılan değişken, kendisiyle aynı yönde etkisi olabilecek etmenlerden yalıtılmalıdır.
- D) Üzerinde araştırma yapılacak birimler, evreni temsil edebilecek sayıda olmalıdır.
- E) Araştırmayı en az maliyetle sonuçlandıracak bir araştırma yöntemi seçilmelidir.

(ÖYS 1991)

47. Bir ülkede traktör satışlarında artış olmuş. Bu durum ilk bakışta refah düzeyinde yükselme olarak algılanmış. Oysa öyle olmadığı, yapılan bir araştırma ile anlaşılmış. Köylü eski traktörünü ucuz fiyata peşin parayla satıyor, aldığı paranın bir kısmıyla borçlarını ödüyor, kalan parasını ilk ödeme olarak verip uzun vadeli traktör alıyor.

Bu parçada sözü edilen durum, sosyolojik incelemelerde düşünülebilecek hatalardan hangisine örnektir?

- A) Eksik veriyle sonuç çıkarmak
- B) Araştırma konusunu belirlerken duygusal davranmak
- C) Hipotez kurmadan araştırma yapmak
- D) Öznel yargılardan arınmamış olmak
- E) Araştırma konusuna uygun olmayan bir yöntem kullanmak

(ÖSS 2007)

48. Bir araştırmacı piyasaya yeni sürülen bir mal hakkındaki tüketici düşüncelerini öğrenmek amacıyla bir soru formu hazırlamış ve bu soru formunu malı kullanan tüketicilere göndererek okuyup cevaplamalarını istemiştir.

Bu araştırmada, hangi veri toplama tekniği kullanılmıştır?

- A) Deney
- B) Sosyometri
- C) Katılımlı gözlem
- D) Görüşme
- E) Anket

(ÖYS 1991)

49. Bilimsel araştırmalarda, zamanı ve emeği yerinde kullanarak doğru veriye ulaşmak önemlidir. Bu nedenle konuya uygun yöntem seçilmelidir.

Buna göre "Türkiye genelinde lise öğrencilerinin okul başarısında, ailelerinin etkisi" konusunu araştırmak için uygun olan yöntem aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Katılımlı gözlem
- B) Anket
- C) Monografi
- D) Sosyometri
- E) Olay incelemesi

(LYS 2010)

50. Kentteki insan davranışları üzerinde araştırma yapan bir sosyologun, tüm bireylere ulaşip onlarla konuşması mümkün değildir. Bu nedenle, araştırma kapsamına giren bireylerin tümü üzerinde değil, bunlardan belli bir yöntemle seçilen bir kısmı üzerinde inceleme yapılır.

Bu parçada, araştırma ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisinin gerekliliği üzerinde durulmaktadır?

- A) Genellemelere varma
- B) Verileri analiz etme
- C) Varsayım (hipotez) oluşturma
- D) Örneklem alma
- E) Problemi tanımlama

(ÖYS 1994)

51. Fransa'daki bir üniversitede öğrenci olan Mehmet'in, Alman aile yapısıyla ilgili verilen ödevi hazırlamak için araştırma yapması gerekmektedir. Ailesiyle birlikte yaşayan Alman bir arkadaşına konuyu anlatır, o da oturdukları apartmandaki ailelerin çoğunun aşağı yukarı yüz yıl önce Almanya'dan göçen aileler olduğunu bu nedenle de araştırma süresince onlarda kalabileceğini söyler. Arkadaşının yanında kalmaya başlayan Mehmet, üç ay boyunca gözlem yapar. Gözlemler sonucunda elde ettiği verileri Alman aile yapısıyla ilgili yapılmış araştırmalarla karşılaştırdığında ulaştığı sonuçların bunlardan çok farklı olduğunu görür.

Mehmet'in araştırma sonuçlarının farklı olmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Araştırma süresini iyi değerlendirememiştir.
- B) Araştırma konusunun sınırlarını belirlemediği.
- C) Toplumsal olayların bütünlüğünü göz ardı etmiştir.
- D) Seçtiği teknik araştırılacak konuya uygun değildir.
- E) Bütüne uygun örneklem seçmemiştir.

(LYS 2011)

ÇÖZÜMLER

1. Bilim öncelikle herkes tarafından gözlenebilen ve ölçülebilen olayları inceler. Bu ön koşul da E seçeneğinde ifade edilmiştir. Diğer seçenekler bir olayın bilimin inceleme alanına girebilmesinin ön koşulunu ifade etmemektedir.

Yanıt E

2. Paragrafta değişik ifadelerle insanın topluma muhtaç olduğu ve toplumun ürettiği maddi ve manevi değerleri kullanıp onlardan yararlandığı örneklendirilmektedir. Bu örnekler insanın toplumsal bir varlık olduğu anlamına gelmektedir.

Yanıt C

3. Soru kökünü oluşturan cümlelerin birinci bölümünde toplumun bireyi etkilediği, ikinci bölümünde ise bireyin toplumu etkilediği açıklanmaktadır. Buna göre, toplum ve birey birbirini karşılıklı olarak etkilemektedir.

Yanıt B

4. Bu, sosyolojinin ve sosyal bilimcinin nesnel olması ile ilgili bir sorudur. Bilimsel bilginin sağlıklı olması demek, aslına uygun, gerçeği olduğu gibi yansıtan, nesnel olması demektir. Bilim adamının bu tür bilgilere ulaşmasını, kendisini toplulukla özdeşleştirme güçleştirir. Çünkü bilim adamı, kendisini araştıracağı toplulukla özdeşleştirirse o topluluğa duygusal yakınlık duyar. Bu durumda inceleyeceği topluluğu tarafsız bir şekilde araştırması güçleşir.

Yanıt B

5. Bilimde "olanı bildirmek", mevcut durumu, öznel bir yorum, bir duygu, kanaat ilave etmeden olduğu gibi bildirmek, nesnel olmak demektir. "Olmayı gerekeni bildirmek" ise bilim adamının olmasını arzu ettiği, kendi düşüncesine uygun bulduğu durumları ifade etmesi demektir. Buna göre, bilim adamının olanı olduğu gibi bildirmesini, araştırma bulgularını inançlarına göre yorumlaması engeller.

Yanıt D

6. Bu soru da sosyolojinin, sosyal bilimcinin nesnel olma özelliği ile ilgilidir. Her insanın iyi – kötü anlayışı farklıdır. "Toplumsal ilerleme" kavramı "daha iyiye gidiş" anlamını da içeriyorsa, bu herkes tarafından kabul görmez. Bu nedenle parçada, bu öznel anlama gelen ifadeye yer verilmemesi gerektiği belirtilmektedir. A, B, C ve D seçenekleri bu anlam ile ilgili değildir.

Yanıt E

7. Paragrafta sosyoloji öğretmenlerinin derslerini işlerken farklı görüşlere eşit zaman ayırsalar da çeşitli özelliklerinin kişisel görüşlerini ele verdiği, dolayısıyla söz konusu öğretmenlerin toplumsal olayları anlatırken yansız olmalarının zor olduğu belirtilmektedir.

Yanıt B

8. Bilim adamının bilimsel araştırma bulgularına kişisel inanç ve duygularını karıştırmaması, tarafsız olması demektir. Buna göre, paragrafta bilimsel araştırmalarda tarafsız olmanın bir erdem değil, görev olduğu ifade edilmektedir.

Yanıt A

9. Soru kökündeki "akıl dışı düşünce ve duygulara kapılmama" sözcüğü tarafsız, nesnel olma; bilimsel mantığa göre düşünme anlamına gelir. Buna göre, sosyolog, sosyoloji okuyan kişilerin toplumsal olayları değerlendirirken bilim anlayışına, bilimin tarafsızlığına göre hareket edeceğini ifade etmek istemiştir.

Yanıt C

10. Sosyoloji bireysel nitelikli, yani çok az sayıda kişiyi ilgilendiren olayları değil, toplumun genelinde veya büyük bir bölümünde görülen (toplumsal) nitelikli olayları inceler.

Yanıt B

11. Bu soruda da bir önceki soruda olduğu gibi, sosyolojinin bireysel değil, toplumsal nitelikli olayları inceleme özelliği sorulmaktadır. Boşanmaya yol açan nedenlerin "birkaç çifti" ilgilendirmesi bireysel bir olaydır, fakat "birçok çifti ilgilendirmesi" toplumsal bir olaydır. Paragraftaki bu koşul da A seçeneğinde özetlenmiştir.

Yanıt A

12. Paragrafın ilk iki cümlesinde bireysel olaylardan, üçüncü cümlesinde toplumsal nitelikli olaylardan söz edilmiş ve son cümlede de sosyolojinin bu tür (toplumsal nitelikli) olayları incelediği belirtilmiştir. Ancak B seçeneğindeki yorumda bu kadar yalın ifade kullanılmamış, sosyolojinin benzer ve tekrarlanan toplumsal olaylarla ilgilendiği ifade edilmiştir.

Yanıt B

13. Paragrafın birinci cümlesinde bir toplumsal olayın (I. Dünya Savaşı) tek bir nedeni olamayacağı, ikinci cümlesinde ise aynı olayın birden çok nedeni olduğu "Çünkü 1914 yılı Avrupa'sında koşullar o hale gelmişti ki, herhangi bir olay savaşı başlatabilirdi." yarısıyla dile getirilmektedir. Demek ki bu parçada toplumsal olayları tek bir nedene bağlayan açıklamalar eleştirilmektedir.

Yanıt E

14. Paragrafta sözü edilen "nüfus yoğunluğu" ve "işbölümü" birer toplumsal olaydır. Paragrafın ikinci cümlesinde nüfus yoğunluğunun işbölümünü etkilediği, üçüncü cümlesinde de işbölümünün nüfus yoğunluğunu etkilediği belirtilmektedir. Bu ifadeler toplumsal olaylar arasında karşılıklı etkileşim olmasını örneklemektedir.

Yanıt C

15. Parçaya göre, bir toplumsal olay olan kentleşme bazı değişkenler (faktörler) nedeniyle gerçekleşmekte ve bazı değişkenleri etkilemektedir. Yani toplumsal olaylar arasında karşılıklı etkileşim vardır.

Yanıt E

16. Paragraf bütün olarak değerlendirildiğinde, doğa olaylarının toplumsal olayları etkilediği; kış mevsiminin çok soğuk geçtiği Erzurum'daki ve kışın daha ılıman geçtiği diğer yörelerdeki sosyal hayat örnekleri ile açıklanmaktadır. Sosyal olayların bu özelliği E seçeneğinde ifade edilmiştir.

Yanıt E

17. Sorunun cevabı paragrafın özellikle üçüncü cümlesinde verilmiştir. Bu cümlede yer alan ifadeler, sosyolojinin en çok öngörü işlevinin yerine getirilmemiş olmasının bir sonucu olabilir.

Yanıt B

18. Paragrafın birinci cümlesinde astronomi, ikinci cümlesinde fizik biliminde kesin öngörülerde bulunulabildiği ifade edilmiştir. Üçüncü cümlesinde ise toplumsal olaylarla ilgili öngöründe bulunmanın mümkün olmadığı, İkinci Dünya Savaşı'nın çıkacağı ve Berlin Duvarı'nın yıkılacağı önceden bilinmemesi örnekleriyle açıklanmıştır.

Yanıt B

19. Soru kökünde sosyologların kesin belirleyicilik anlayışını benimsemedikleri, olasılığa dayalı belirleyicilik anlayışını benimsedileri açıklanmaktadır. Sosyal bilimcileri böyle bir anlayışa yönelten neden, sosyal olayların pek çok faktör tarafından etkilenmesi, yani bu olayların karmaşık nitelikte olması olabilir.

Yanıt C

20. Toplumla ilgili "somut olay"dan söz edildiğinde bu, toplumda yaşanan, var olan, gözlenen olay anlamına gelir. Buna göre parçada, toplumsal kuramların yaşanan durumlara, gerçeklere uygun düşmesi gerekliliğinden söz edilmektedir.

Yanıt A

21. Parçada söz konusu edilen "avcılık ve toplayıcılık", "yerleşik tarım ve çobanlık", "zanaatçılık", "ticaret" ve "sanayi dönemleri" toplumların temel üretim faaliyetlerini ifade etmektedir.

Yanıt D

22. Sorunun cevabı paragrafın özellikle ikinci ve üçüncü cümlelerinde verilmiştir. Bu cümlelerdeki "... otobur yaban sürülerini topluca bir yerde beslemeye başladılar. Böyle bir uygulama, onlara, bu hayvanlardan yararlanma olanağı da sağladı." ifadeleri hayvanların evcilleştirilmesi ve dolayısıyla onlardan yararlanılması anlamına gelmektedir.

Yanıt D

23. Soru kökündeki "bitki ve hayvanların doğal çoğalma hızları" sözcüğü insanın herhangi bir müdahalesi olmadan doğadaki bitki ve hayvanların kendi tabii durumlarına göre çoğalmalarını ifade eder. Parçaya göre bitki ve hayvanların doğal çoğalma hızlarından daha hızlı tüketilmesi açlığa neden olacaktı. Fakat insanoğlu bu tehlikeyi yerleşik hayata geçip Tarım Devrimi'ni gerçekleştirmesiyle önlemiştir. Buna göre, Tarım Devrimi A seçeneğinde belirtildiği gibi "İnsanın bitki ve hayvan türlerinin çoğalmasını denetim altına almayı öğrenmesi" olarak tanımlanabilir.

Yanıt A

24. Sorunun cevabı paragrafın ikinci cümlesinde verilmiştir. Bu cümlede insanların zanaat ve ticaret gibi uğraşılara yönelmeleri "insanoğlunun kendine uzun süre yetecek miktarda besin üretmeye başlamasına" ve dolayısıyla "boş zaman" bulabilmesine bağlanmıştır. İnsanoğlunun kendisine uzun süre yetecek miktarda besin üretmesi, ihtiyaçtan fazla ürün elde etmesi anlamına gelir. Bu şart da B seçeneğinde verilmiştir.

Yanıt B

25. Sorunun cevabı paragrafın ikinci ve üçüncü cümlelerinde verilmiştir. Bu cümlelerde insanoğlunun ateşin sönmesini engellemek için birkaç kişinin bir araya gelip nöbet tuttuğu ve bazı işleri paylaştığı ifade edilmektedir. Buradaki "birkaç kişinin bir araya gelmesi" sözcüğü toplumsal yaşamın doğması anlamına gelmektedir.

Yanıt A

26. Paragrafın ikinci cümlesindeki "tarım devriminin Mezopotamya'da ortaya çıkıp oradan tüm dünyaya yayıldığı sanılıyordu" ifadesine göre, dünyadaki yeniliklerin tek bir kaynaktan çıkıp dünyaya yayıldığı görüşünün yanlışlığı ortaya çıkmıştır.

Yanıt B

27. Paragraf bütün olarak değerlendirildiğinde şu temel görüşün savunulduğu ortaya çıkmaktadır: Tüm insanlığın takip ettiği tek bir gelişme, ilerleme çizgisi vardır. Bu görüş A seçeneğinde özetlenmiştir.

Yanıt A

28. Paragrafın birinci cümlesinden D, ikinci cümlesinden A seçeneğine, üçüncü cümlesinden sonuna kadar olan cümlelerden de B ve E seçeneklerine ulaşılabilir. Fakat paragrafta C seçeneğine veri olabilecek bir ifade olmadığından bu seçeneğe ulaşamaz.

Yanıt C

29. Paragrafa göre, yolda kalan otobüsün yolcuları arasında önce var olmayan bazı ilişkiler gerçekleşmeye başlıyor. Şöyle ki; soruna çözüm bulmak için konuşup tartışıyor, zor koşullara birlikte karşı koyup birbirlerine destek oluyorlar. Bu durum toplumsal grubun oluşmasına örnektir.

Yanıt E

30. Soru kökündeki açıklamalar bireylerin grup içinde gelişigüzel hareket etmediği ve grup üyelerinin tek başına olmalarına göre grupta farklı bir anlam ifade ettiği belirtiliyor. Bu anlam C seçeneğinde yorumlanmıştır.

Yanıt C

31. Soru kökünün birincil ve ikincil gruplara ilişkin iki bölümünde belirtilen özellikler, grup üyeleri arasındaki ilişki biçimiyle yakından ilgilidir. Bu nedenle Cooley grupları, bu gruplarda görülen ilişki biçimine göre sınıflandırılmıştır.

Yanıt B

32. Sorunun cevabı paragrafın ikinci cümlesinde daha açık olarak verilmiştir. Bu cümlede kent insanının daha önce görülmemiş maddi (iletişim ve ulaşım) olanaklara sahip olmasına karşın birbirlerine uzak olduğu, yani aralarındaki ilişki ve bağların zayıf olduğu dile getirilmiştir. Buna göre kent yaşamının D seçeneğinde belirtilen özelliği eleştirilmiştir. Diğer seçeneklerin soru kökü ile doğrudan ilgisi yoktur.

Yanıt D

33. Büyük şehirlerde mala karşı işlenen hırsızlık, dolandırıcılık ve gasp suçlarının büyük çoğunluğunun; şahsa karşı işlenen hakaret, rehin alma, yaralama, tehdit vb. suçların yarısının nüfusu bir milyonu geçmiş şehirlerde yaşanması, nüfusun çok olmasının toplumsal kontrolü zorlaştırdığını destekler.

Yanıt D

34. Soru kökünde A, B, C ve E seçeneklerinin karşılığı yoktur. Ancak biz bilgi olarak bu seçeneklerin köyden kente göçün neden olduklarını biliyoruz. Fakat köyden kente göç, D seçeneğindeki kentlerin heterojen (farklı nitelikli unsurları içeren) yapıda olmasından kaynaklanmaz. Köyden kente göç etmek isteyen insanlar öncelikle kentin iş imkanlarından, sonra sağlık, eğitim ve ulaşım gibi imkanlarından faydalanmak isterler.

Yanıt D

35. Paragrafta sosyal bilimlerin toplumu bölerek, alanlara ayırarak incelediği, buna karşın sosyolojinin toplumu bütün olarak ele aldığı belirtiliyor. Demek ki paragrafta sosyoloji ile toplumsal bilimlerin farkı açıklanmaktadır.

Yanıt C

36. Sosyolog gecekondulaşma sorununu değişik bilim dallarının uzmanlarıyla yürütmeyi planlıyorsa, bunun gerekçesi, söz konusu olayın bu farklı bilimleri ilgilendiren yönleri olmasıdır.

Yanıt B

37. Paragrafın birinci cümlesindeki "tarihin olağanüstü olayların ve büyük adamların başarılarının sergilendiği bir sahne olmaktan çıkarılması" ve bu ifadeyle bağlantılı olarak ikinci cümledeki "toplumların yaşamında rastlantıların çok önemli olduğu izleniminin verilmesine yol açmaktadır." ifadesi, toplumsal olayların rasgele, gelişigüzel meydana gelmediği, tersine belirli yasaların, belirli neden - sonuç ilişkilerinin sonucu olarak meydana geldiği anlamına gelir. Demek ki tarihin işlevi de bu yasalara işaret etmektir.

Yanıt E

38. Sorunun cevabı paragrafın ikinci cümlesindeki şu sözcüklerde verilmiştir: "Sosyoloji... zaman ve yerden bağımsız olgusal gerçekleri belirlemeye çalışır: devrimleri ya da çöküşleri hazırlayan koşullar gibi." Bu sözcükler olaylar arasındaki neden - sonuç ilişkileri ve bu ilişkilerin bağlı olduğu yasalar anlamına gelir.

Yanıt B

39. Sorunun cevabı paragrafın ikinci cümlesindedir. Bu cümledeki "Maden kömürü ile çalışan bir termik santralin, bulunduğu yörenin yerleşim birimlerinde yapacağı değişikliklerin incelenmesi ise sosyolojinin konusudur." yargısı, maden kömürünün toplum hayatını etkilemesi nedeniyle sosyolojinin konusu olduğunu ifade etmektedir. Bu anlam E seçeneğinde verilmiştir.

Yanıt E

40. Paragraf bütün olarak değerlendirildiğinde ekonomik sosyolojinin, ekonomi kuramlarının insanın sadece kâr peşinde koşan bir varlık olduğu şeklindeki varsayımının yanlış olduğunu gösterdiği, insanların ekonomik davranışlarında toplumun değerlerinin, gelenek ve göreneklerinin de etkili olduğunu ortaya koyduğu belirtiliyor. Bu anlam B seçeneğinde özetlenmiştir.

Yanıt B

41. Paragrafta bir araştırmacının yetişmesinde işini iyi bilen bir ustayla çalışmanın önemi üzerinde durulmaktadır.

Yanıt C

42. Sadece bilim adamlarını değil, genel olarak insanları ödüllendirmenin temel amacı onları yaptıkları işlerden dolayı kutlama ve aynı tür davranışların sürmesini sağlama, yeni ve orijinal çalışmalara yöneltmektir.

Yanıt A

43. Paragrafın birinci cümlesinde bilim adamının hoşgörülü davranması gerektiği, ikinci cümlesinde ise bilim ilkelerinden, bilimin onurundan fedakârlık etmemesi gerektiği belirtiliyor. Bilim adamının taşıması gereken bu iki özellik A seçeneğinde ifade edilmiştir.

Yanıt A

44. Paragrafta bir Türk köyüne gelen Amerikalı sosyoloğun traktör kullanma ile ilgili sorusuna köylüler, traktöre sahip olmadıkları halde sahipmiş gibi cevap vermişlerdir. Amerikalı sosyolog Türk köylülerinin söz konusu cevabını doğru kabul edip araştırmasını sürdürdüğünde araştırması sağlıklı olmayacaktır. Öyleyse Amerikalı sosyolog Türk köylüsünün kültürünü, anlayışını, adetlerini bilmelidir ki, onlardan aldığı cevapları daha sağlıklı değerlendirebilsin.

Yanıt A

45. Paragrafta, ilaçla ilgili araştırmaların az miktarda satılan ilaçların araştırılması değil, daha çok satılan ve dolayısıyla daha çok kar getiren ilaçlar yönünde olduğu ve bu durumun ahlaki (etik) açıdan rahatsız edici olduğu belirtiliyor. Parçada sözü edilen rahatsız edici durumu A seçeneği açıklamaktadır.

Yanıt A

46. Bilim adamı araştırmasından sağlıklı sonuçlara ulaşabilmek için, araştırdığı konuyla ilgili ve etken olan tüm faktörleri göz önünde bulundurmalı ve bunların her birinin etkisini ayrı ayrı, yani her bir faktörün etkisini mümkün olduğu kadar diğerlerininkinden yalıtarak incelemelidir. Oysa bu soruda köyden kente göçü araştıran bir bilim adamı bu göçe, tarıma traktörün girmesinin etkisini araştırırken soruda belirtilen faktörleri dikkate almamaktadır. Bu durum, yukarıdaki açıklamamıza aykırıdır.

Yanıt C

47. Paragraf, bilimsel araştırmada araştırılan konu hakkında yeterince bilgi (veri) toplamadan, eksik veriyle sonuca ulaşma hatasını örneklendirmektedir. Bu durum da A seçeneğinde ifade edilmiştir. Diğer seçenekler de bilimsel araştırmayla ilgili ise de paragrafta açıklanan durumu karşılamamaktadır.

Yanıt A

48. Bireylerin belirli bir konudaki duygu, düşünce, kanaat ve eğilimlerini belirlemek üzere hazırlanan soruları bireylere yöneltilip onların verdiği cevapları değerlendirme tekniğine anket denir. Bu nedenle soru kökünde söz konusu edilen veri toplama tekniği anket'tir.

Yanıt E

49. Anket bireylerin belirli bir konudaki duygu, düşünce ve eğilimlerini ölçmek için uygulanan bir yöntemdir. Soru kökünde verilen konunun anket yöntemiyle araştırılması uygundur.

Yanıt B

50. Sosyolojide araştırma alanına giren birey sayısı çok fazla ise, bu bireylerin temel özelliklerini yansıtan küçük bir grup belirlenir. Bu grubun belirlenmesine örneklem alma denir. Dolayısıyla paragrafta sosyolojik araştırmalarda örneklem almanın gerekliliği üzerinde durulmaktadır.

Yanıt D

51. Toplumsal araştırmalarda araştırma evreni çok sayıda kişiden oluşuyorsa, bu evrendeki bireyleri temsil yeteneğine sahip örnek bir grup belirlenir (Buna örneklem alma denir) ve araştırma bu grup üzerinde yürütülür. Oysa parçada sözü edilen Mehmet Fransa'da yaşayan Alman ailelerini incelemek için böyle bir uygulama yapmamış, bir Alman arkadaşının oturduğu apartmandaki birkaç Alman aileyi incelemiştir. Yani, araştıracağı Alman ailelerini yansıtıp yansıtmadığını belirlemeden bazı Alman ailelerini araştırmıştır.

Yanıt E

BİREY VE TOPLUM

1. Eski Akdeniz Uygarlığı'nda zeytinin ve üzümün çok önemli bir yeri vardı. Birincisinden yağ, ikincisinden içki yapılırdı. Bu bölgede yaşayan insanlar zeytinyağını yemek yapımı dışında dini törenlerde, ölüleri yıkamada, gömmeye ve güreş sporunda kullanırlardı. İçki ise genellikle konuklara, savaştan zaferle dönenlere ve düğün gibi özel törenlere katılanlara sunulurdu.

Bu durum aşağıdakilerden hangisi için uygun bir örnektir?

- A) Toplumsal ilişkilerin temelinde üretim biçimi vardır.
- B) Bir toplumda doğal çevrenin sağladığı olanaklar toplumsal ilişkilerde rol oynar.
- C) İnsanlar gereksinim duydukları ürünleri daha çok yetiştirirler.
- D) Doğal ürünlerin mamul maddeye dönüştürülmesi teknolojik birikimi gerektirir.
- E) Benzer ürünlerin yetiştiği toplumlarda insan ilişkileri farklı olabilir.

(ÖYS 1993)

2. Televizyondaki bir programa, hem başarılı ameliyatlara gerçekleştiren hem de operada aryları çok güzel söyleyen biri konuktu. Programda, opera dünyasında edindiği saygın yeri vurgulanmasına karşın program boyunca ona doktor olarak hitap edildi.

Bu parçada belirtilenler aşağıdaki yargılardan hangisini destekler?

- A) Rol çatışmaları bazen bireyi başarıya götürür.
- B) İkincil ilişkiler statülere göre düzenlenir.
- C) Açık olmayan roller bireyde rol çatışmasına neden olur.
- D) Bireyin anahtar statüsünü toplum belirler.
- E) Kazanılan statü doğuştan getirilen statüden daha önemlidir.

(ÖSS 2009)

3. Birey, içinde yaşadığı toplumda kadın, erkek, anne, baba, işçi, memur vb. olarak belli bir konumda bulunur.

Bireyin ona belli haklar veren ve sorumluluklar yükleyen toplumsal konumuna ne ad verilir?

- A) Toplumsal tabaka
- B) Toplumsal kontrol
- C) Toplumsal statü
- D) Toplumsal grup
- E) Toplumsal iş bölümü

(ÖYS 1998)

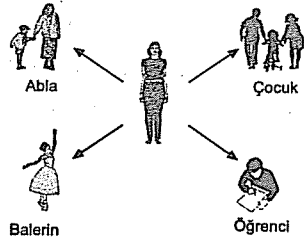
4. Tarihî bilgilere göre, insanların kabileler hâlinde yaşadığı eski çağlarda, kadınların doğal olarak iyileştirme yeteneğine sahip olduklarına inanılmıştır. Daha sonra Asur Uygarlığında Gula, İstar ve Güneş Tanrısı Ea sağlığın korunmasından ve tedavi edilmesinden sorumlu olan üç önemli kadındı. Eski Yunan Uygarlığında da iyileştirme yeteneğine sahip birçok tanrıça vardı. Ortaçağda inanışlar değişmiş, bu değişimle toplumlarda kadına bakış açısı da değişmiştir. Sağlıkla uğraşan kadınlara büyücü gözüyle bakılmaya başlanmış hatta onlar cezalandırılmışlardır.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

- A) Statüyü belirleyen toplumdur.
- B) Saygınlık kazanmak uzun zaman gerektirir.
- C) Tüm toplumlar aynı gelişim çizgisini izler.
- D) Kadınlara verilen önem zamanla artmıştır.
- E) Sağlık alanının kültürle ilişkisi yoktur.

(ÖSS 2008)

5.

Yukarıda verilen resim "toplumsal statü" nün hangi özelliğini göstermektedir?

- A) Belirli kurallara dayanmasını
B) Statülerden birinin anahtar statü olmasını
C) Aynı anda, birden çok statüye sahip olunabilmesini
D) Statülerin toplumlara göre değişmesini
E) Statülerin birbirleriyle ilişkili olmasını
- (ÖSS 1992)

karekök

6. Eski Mısır'da varlıklı kesimin "Halik" adı verilen düz, uzun bir kumaşla vücutlarını ve başlarının etrafını sardığını, süslü ve daha gösterişli olanları yasa gereği yüksek rütbeli memurların, Çin'den gelen pahalı ipekten yapılanları da yalnızca kraliyet ailesinin giydiğini, geri kalan insanların ise vücutlarının çok az yerini örttüklerini hiyerogliflerden öğrenmekteyiz.

Bu cümle aşağıdaki yargılardan hangisini destekler niteliktedir?

- A) Statüler bireylerin yaşam biçimlerini belirler.
B) Doğuştan edinilen statülerin değiştirilmesi güçtür.
C) Statüler topluma ve kültüre göre değişir.
D) Toplumsal yapı insanların yaşantısına göre şekillenir.
E) Hukuk kuralları kimi toplumlarda gücünü dinden alır.

(LYS 2010)

7. Bireyler ne kadar çok sayıda gruba katılırsa o kadar çok konuma sahip olurlar. Ancak, okuyan bireyler için "öğrencilik", çalışan bireyler için "iş ve meslek", ev dışında çalışmayan kadınlar içinse "ev hanımlığı" diğer konumlar içinde genellikle daha önemli bir yere sahiptir.

Bu parça, aşağıdaki kavramlardan hangisini örneklerle açıklamaktadır?

- A) Rol çatışması
B) Edinilmiş statü
C) Toplumsal rol
D) Anahtar statü
E) Toplumsal saygınlık

(ÖYS 1997)

8. Bir kurumdaki yönetici, görevi sırasında astlarına emirler verebildiği, sorumluluklar yükleyebildiği ve onlardan başarılı çalışmalar isteyebildiği halde, görev süresi bitince kendini güçlü kılan yetkilerini yitirir.

Bu cümlede aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır?

- A) Yetkinin kullanılması bulunulan mevkie bağlıdır.
B) Kurumun başarısı yöneticinin kişiliğine bağlıdır.
C) Yöneticinin yetkilerini sınırlayan kuralları vardır.
D) Kurumun başarısı yetki dağılımına bağlıdır.
E) Yöneticinin gücü, kurumda yarattığı güvene dayanır.

(ÖSS 1988)

9. Bir araştırmacı, hapisane ortamının bireyler üstündeki etkisini saptamak amacıyla gönüllü öğrencilerle, kurmaca bir hapisane ortamında deney yapar. Bu öğrencilerin bir bölümünü gardiyan, geri kalanlarını ise mahkûm olacak şekilde iki gruba böler. Mahkûm olan öğrenciler hapisane hücrelerine benzer yerlere konur, gardiyan olanlar ise bunların başında durmakla görevlendirilir. Birkaç gün sonra iki grup arasında çatışmalar ve huzursuzluklar ortaya çıkar, âdeta birbirlerine kinle bakmaya başlarlar. Gardiyanlar kısa zamanda otoriter ve suçlayıcı, mahkûmlar ise kaderine isyan eder bir hâle gelirler.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabılır?

- A) Benzer kişilik özelliklerine sahip bireyler benzer statülere sahiptir.
B) Birey bazı statülerine doğuştan sahip olur.
C) Bireyin rolleri bazen birbiriyle çatışabilir.
D) Bazı mesleklerin toplumsal saygınlığı daha fazladır.
E) Her birey rolünün gerektirdiği biçimde davranır.

(LYS 2012)

10. Ekonomik sorunlar nedeniyle işleri durgunlaşan bir işletme sahibi, kendi işlerinden arta kalan zamanda bir iş yerinde ücretli olarak çalışmaya başlamıştır. Bu kişi, orada kendisi gibi ücretli çalışanlara zaman zaman işletme sahibi gibi davranmaktadır.

Kişinin işletme sahibi gibi davranması, aşağıdakilerden hangisine örnek gösterilebilir?

- A) Statülerin toplumca belirlenmesine
B) Önceki rolün yeni rolü pekiştirmesine
C) Kesin biçimde tanımlanan rollerin açık rol olmasına
D) Kazanılmış statünün, verilmiş statüden farkına
E) Statü değişiminin neden olduğu rol çatışmasına

(ÖSS 2006)

11. 1990'lann ortalarında Britanya'da yürütülen bir araştırma, sağlık hizmetlerinde teknik personel kadrosuna başvuran kadınlarla görüşme yapan yöneticilerin görüşlerini ele alır. Araştırmacılar, görüşme yapan yöneticilerin işe başvuran kadınların tümüne çocuklarının olup olmadığını sorduğunu, erkeklere ise bu soruyu neredeyse hiç sormadıklarını saptar. Yöneticilere bunun nedeni sorulduğunda, "Çünkü çocukları olan kadınlar, okul tatillerinde ya da çocuğun hastalanması durumunda fazladan izinli olmayı talep edebilirler. Ebeveynlerin çocuğa karşı sorumluluğu eşit olmasına karşın bize göre çocuk bakımının sorumluluğu babadan çok anneye aittir." biçiminde yanıtlamışlardır.

Bu parça aşağıdaki yargılardan hangisini destekler niteliktedir?

- A) Rollerin yaptırım gücü kişiden kişiye değişme gösterir.
B) Bireyin statüsüne ait rolleri belirleme gücü vardır.
C) İnsan dünyaya geldiğinde belli statüler içinde yer alır.
D) Bireyin yerine getirdiği roller birbirini destekleyebilir.
E) Yasanın belirlediği roller uygulamada farklılık gösterebilir.

(LYS 2011)

12. Aşağıda, bazı durumlar ve bunlarla ilgili atasözleri verilmiştir:

- Acısı yeni olan birinin üzüntüsünü artıracak söz ya da davranışlardan kaçınmak gerektiğini belirtmek için "Açık yaraya tuz ekilmez" denir.
- Yetersiz koşullarda yapılacak işin verimli olamayacağını anlatmak için "Ay ışığında ceviz silkilmez" denir.
- Bir işi sonuçlarıyla birlikte tekrar tekrar düşünüp, dikkatle planladıktan sonra yapmak gerektiğini anlatmak için "Dokuz ölç, bir biç" denir.

Bunlar atasözlerinin hangi işlevini örneklemiştir?

- A) Toplumsal bir olayı değişik yönleriyle açıklama
B) Toplumda, önyargılı davranışların yaygınlaşmasını önleme
C) Toplumun deneyim ve gözlemlerini aktarma
D) Toplumdaki ortak özelemleri yansıtırma
E) Toplumsal değerleri günün koşullarına uygun hale getirme

(ÖYS 1992)

13. Ulusal marş, bayrak gibi simgeler, bireyleri belli bir toplumsal varlığa katılmaya çağırır ve onların kendilerini bu varlığın bir parçası olarak hissetmelerine yardımcı olur.

Yukarıda toplumsal simgelerin hangi işlevinden söz edilmektedir?

- A) Evrensel değerlerde birleşmeyi özendirme
- B) Toplumsal birliği güçlendirme
- C) Toplumun sosyoekonomik düzeyini yükseltme
- D) Bireysel yetenekleri geliştirme
- E) Bireysel hak ve özgürlükleri koruma

(ÖYS 1992)

kareköt

14. — Ne ölçüde Doğulu ya da Batılıyız?
- Hangi geçmişin sahibiyiz, hangi geleceğin umudu içindeyiz?
 - Uluslar içinde yerimiz, ayrıcalığımız nedir?
 - Dünyaya bırakmak istediğimiz iz nedir?

Bu tür sorulara verilecek cevaplar, aşağıdakilerden hangisini belirler?

- A) Toplumsal statü
- B) Toplumsal dayanışma
- C) Toplumsal rol
- D) Toplumsal kimlik
- E) Toplumsal değer

(ÖYS 1995)

15. Batı ülkelerinde, ikram edilen bir yiyeceği alması için misafire ısrar edilmez. Bu ülkelerde, karnı aç olduğu halde misafirlikte ikram edilen yiyeceği almayıp ısrar bekleyen ve bu nedenle aç kalan Türkler olmuştur. Oysa Türkiye'ye gelen yabancılar kendilerine ikram edilen yiyecekleri, eğer istiyorlarsa, ısrar beklemeden alırlar. Bu durum Türkler tarafından genellikle yadırganır ve böyle davrananlar görgü kurallarını bilmeyen kişiler olarak değerlendirilir.

Bu parçada, toplumsal değerlerin hangi özelliği üzerinde durulmuştur?

- A) Yaptırım gücüne sahip olma
- B) İnsan gereksinimlerine cevap verme
- C) Toplumdan topluma değişme
- D) Zaman içinde değişme
- E) Bireylere belli sorumluluklar yükleme

(ÖSS 1993)

16. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra çok hızlı bir gelişme sürecine giren Japonya'da ekonominin büyümesiyle hizmet talebi arttı. Kadınlar daha kolay iş bulmaya başladı. Bugün çalışanların % 40'ını oluşturan kadınlar için Konfüçyüs'un, "Gençliğinde babana, yetişkinliğinde kocana, yaşlılığında oğluna hizmet edeceksin." ilkesi önemini hızla yitiriyor; eski geleneklerin etkisi ve görücü usulü evlilik azalıyor. Kadın, çağdaş dünyada erkeklerle aynı statüye ulaşıyor.

Bu parçada sözü edilen durum aşağıdakilerden hangisine örnektir?

- A) Ulusal amaçların ekonomik gelişme üzerindeki etkisine
- B) Siyasal yönetimdeki değişimin ulusal amaçlar üzerindeki etkisine
- C) Ekonomik değişimin toplumsal değerler üzerindeki etkisine
- D) Toplumsal değerlerdeki değişimlerin eğitim sistemi üzerindeki etkisine
- E) Ekonomik gelişimin siyasal yönetim üzerindeki etkisine

(ÖSS 1998)

17. Çerkez gençleri kendi aralarında sohbet ettikleri, şarkı söyleyip oyun oynadıkları "zehes", "ferfene" ve "muhabbet" gibi adlar verilen eğlenceler düzenlerler. Bu eğlencelerde erkek beğendiği kıızı "kaşen" seçip tatlı sözlerle onun gönlünü kazanmaya çalışır, dans edip şarkı söyler. Eğlence bittiğinde kaşenlik de biter. Genç erkek, bu türden başka bir eğlencede kendisine başka bir kaşen seçebilir.

Çerkez geleneklerinde gençlere "kaşen" seçme fırsatının verilmesinin temel amacı aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Karşı cinsi tanımaya ve eş seçmeye yardımcı olmak
- B) Gelenek ve göreneklerin sürmesini sağlamak
- C) Toplumdaki birlik ve dayanışmayı artırmak
- D) Kadının toplumsal konumunu yükseltmek
- E) Kişisel deneyimlerin paylaşılmasına ortam hazırlamak

(ÖSS 1994)

18. Devletin yönetim şekli ister teokratik, ister monarşik, ister oligarşik, ister demokratik olsun; yalan söylememek, aileyi korumak ve çocukları eğitmek, zorda kalan kimselere yardım etmek, doğayı sevmek ve korumak gibi ahlak kuralları hemen hemen her toplumda, her zaman görülür.

Bu cümlede, ahlak kurallarının hangi yönü vurgulanmaktadır?

- A) Evrensel olmaları
- B) İnsanlar arası etkileşimi sağlamaları
- C) Toplumsal değişmeyi sağlamaları
- D) Yaptırım gücüne sahip olmaları
- E) Toplum düzeninin korunmasına katkıda bulunmaları

(ÖYS 1998)

kareköt

19. Bir toplumda;

- Trafik polisi yoksa kırmızı ışıktaki geçilmesi
- Piknik yapılan yerlerde, çöplerin çöp kutusuna atılmayarak açıkta bırakılması
- Toplu taşıma araçlarında gençlerin yaşlılara yer vermemesi

gibi davranışların yaygın olması aşağıdakilerden hangisinin en güçlü göstergesidir?

- A) Bazı toplumsal kuralların gereği gibi benimsenmemiş olduğunun
- B) Teknolojik ilerleme karşısında yasaların yetersiz kaldığının
- C) Endüstri toplumlarında, duygu ve düşünce alışverişinde azalma olduğunun
- D) Nüfusun hızla artmakta olduğunun
- E) Kültürler arası etkileşimin ulusal değerleri değiştirdiğinin

(ÖSS 1992)

20. Batı toplumlarında, üniversite çağına gelmiş bir gencin tek başına ayrı bir evde yaşaması çevresi tarafından doğal karşılanır. Oysa aynı durum, Türk toplumunda tepki ile karşılanır. Bu yüzden, sözü edilen durum Batı toplumlarında çok yaygınken Türk toplumunda seyrek.

Aynı insan davranışının bir toplumda sık, diğerkinde seyrek olarak görülmesine neden olan etken aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Toplumsal çözümle
- B) Toplumsal tabakalaşma
- C) Toplumsal kontrol
- D) Toplumsal hareketlilik
- E) Toplumsal dayanışma

(ÖYS 1993)

21. Endonezya'nın en büyük beş adasından biri olan Celebes'te, en çok ekilen tarım ürünü pirinçtir. Buna rağmen çok tüketildiğinden pirinç üretimi, tüketimi karşılamamaktadır. Adada yaşayan Toraca toplu-
munda, insanlar bir araya gelerek birbirlerine bilmece sorarlar ve cevap verdikten sonra hep bir-
likte, "Gel pirinç! Çık ey pirincimiz!" şeklinde dilekte bulunurlar. Ama bu gelenek pirincin şişman hâle gelmesi ile hasat başı arasındaki zamanla sınırlıdır. Çünkü dinsel inanışa göre bilmeceler pirinç tanelerinin çıkışını teşvik etmektedir. Bu dönem öncesinde, sözü edilen etkinlikler, pirincin gelişimi açısından tehlikeli olduğu gerekçesiyle yasaklan-
mıştır.

**Bu parçaya göre Toraca toplumu için aşağıdaki-
lerden hangisi söylenebilir?**

- A) Toplumsal tabakalaşma, üretimde üstlenilen role göre oluşturulmuştur.
B) Üretimdeki verimi artırmak için iş bölümü yapılmıştır.
C) Üretim tarzı, toplumsal ilişkileri düzenlemiştir.
D) Toplumsal kontrol, dinî normlarla sağlanmıştır.
E) Ekonomik faaliyetler toplumsal yapıya göre şekillenmiştir.

(LYS 2010)

karekök

22. • Ağır doğum sancıları içindeki karısını en yakın hastaneye arabasıyla götürmekte olan bir adam, trafik kurallarını ihlal ederek birkaç değerli dakika kazanır.
• Fransız düşünür J. P. Sartre, Cezayir'de savaşan Fransız birliklerini ziyaret ederek onları "daha büyük bir adalet" adına Cezayir'in bağımsızlığı için silahlarını bırakmaya ikna etmeye çalışır.
• Victor Hugo'nun Sefiller adlı romanındaki kahra-
man Jean Val Jean, açlıktan ölmek üzere olan ailesini doyurmak için bir somun ekmek çalar.

Bunların tümü aşağıdakilerden hangisine örnek oluşturur?

- A) Olumlu toplumsal sapma
B) Toplumsal yapı
C) Yatay toplumsal hareketlilik
D) Toplumsal olgu
E) Normların yaptırım gücü

(LYS 2012)

23. Biz çocukken okul biter bitmez eve gelir, önlüğü çıkarır, çantayı atar, hemen sokağa koşardık. Hava kararınca kadar da eve girmezdik. Oysa şimdi güvenli bir ortam oluşturamadığımız için çocukları evlere hapsedtik. İşin tuhaf yanı çocuklarımızın geleceği için çok çalıştığımızdan, evde onlara ayıracak vaktimiz de kalmıyor. Hem bilgisayar ve televizyon-
dan başka seçenek bırakmıyoruz hem de çocukların bunlarla çok vakit geçirmelerinden şikâyet ediyoruz. Hatta üstüne üstlük İnternet sitelerinin güvensizliğinden, televizyon programlarının olumsuz örnek oluşturduğundan yakınıyoruz. Sonunda da çocukları oyalamak için açtığımız televizyona, onları eğitime görevimizi de yüklemeye çalışıyoruz.

Bu parçada aşağıdakilerin hangisine vurgu yapılmaktadır?

- A) Toplumsal kurumlar, insanların temel ihtiyaçlarını karşılamasına yardım eder.
B) Bireyin ilk sosyalleştiği toplumsal kurum ailedir.
C) İnsan ihtiyaçları değiştikçe toplumsal kurumlar da değişir.
D) Bireylerin sağlıklı toplumsal ilişkiler kurabilmesi, toplumun devamlılığı için önemlidir.
E) Toplumsal kurumlar bireylere, hazır ilişki formları sunar.

(LYS 2012)

ÇÖZÜMLER

1. Soru kökünde adı geçen zeytin ve üzüm birer doğal üründür. Paragrafta bu doğal ürünlerden biri olan zeytinden elde edilen yağın, üzümünden elde edilen içkinin toplumsal ilişkilerde kullanıldığı ifade edilmektedir. Bu durum doğal çevrenin sağladığı ürünlerin, olanakların toplumsal ilişkileri etkilediğini örneklemiştir.

Yanıt B

2. Resmi, soğuk, çıkara dayalı ve kısa süreli ilişkilere ikincil ilişki denir. Soru kökünde hem doktor hem de opera sanatçısı olan bir tv konuğuna program boyunca doktor olarak, yani anahtar statüsüne göre hitap edildiği bildiriliyor. Demek ki ikincil ilişkiler statülere göre gerçekleşmektedir.

Yanıt B

3. Bireyin toplumsal konumuna, toplumda işgal ettiği mevkiye "toplumsal statü" adı verilir. A, B, D ve E seçeneklerinin statü ile ilgisi yoktur.

Yanıt C

4. Paragrafta kadının toplumsal mevkiinin ve değerinin (ilk ve ortaçağda) farklı toplumlarda farklı olduğu açıklanmıştır. Bu açıklama statünün toplum tarafından belirlendiği anlamına gelmektedir.

Yanıt A

5. Sorudaki resmin ortasında yer alan kız resmin sağ üst köşesinde anne ve babasının yanında "çocuk", sol üst köşede kardeşinin yanında "abla", sağ alt köşede (okulda) "öğrenci" ve nihayet sol alt köşede (bir dans salonunda) "balerin" statüsündedir. Demek ki bu resim bireyin birden fazla statüye sahip olabileceğini göstermektedir.

Yanıt C

6. Parçanın bütününde insanların yaşam biçimlerinin statülerine göre oluştuğu, Eski Mısır'da farklı toplum kesimlerinin statü ve yaşam örnekleriyle açıklanmıştır.

Yanıt A

7. Parçada bireyin sahip olduğu birden fazla statüden birinin daha önemli bir yere sahip olduğu belirtiliyor. Bu daha önemli statüye anahtar statü denir.

Yanıt D

8. Soru kökünde yer alan açıklama, bireyin yetkilerini kullanmasının belirli bir statüye sahip olduğu zaman mümkün olduğunu, birey bu statüyü kaybettiğinde statüye bağlı yetkisini de kaybettiğini dile getirmektedir.

Yanıt A

9. Statü bireyin toplumda işgal ettiği mevki, bireyin toplumsal konumu; rol ise bireyin sstatüsü nedeniyle yaptığı davranışlardır. Parçada bir deney için gönüllü öğrencilerin bazılarına gardiyan, bazılarına da mahkum statüsü verildiği ve öğrencilerin bu statü-
line uygun davranışlar yaptığı belirtilmiştir.

Yanıt E

10. Bu soruda da rol çatışması sorulmaktadır. Bir işyeri sahibinin işyeri sahibi gibi davranması gayet normaldir. Fakat işçi olarak çalıştığı başka bir yerde de işyeri sahibi gibi davranması "işçilik rolü" ile "işyeri sahipliği rolünü" birbirine karıştırdığını göstermektedir.

Yanıt E

11. Sorunun cevabı parçanın son iki cümlesinde, özellikle de son cümlesindedir. Bu bölümde ebeveynlerin çocuğa karşı sorumluluğunun eşit olduğu fakat (sağ-
lık hizmetlerindeki teknik personele göre) çocuk bakımının sorumluluğunun babadan çok anneye ait olduğu belirtilmiştir. Bu ifadeleri E seçeneği yorumlamaktadır.

Yanıt E

12. Soru kökünde yer alan atasözleri hangi durumda neyin yapılacağını veya yapılmayacağını ifade etmektedir. Bu tür ifadeler toplumun gözlem ve deneyimlerinden, yani aynı durumlarla daha önce karşılaşıldığında neler yapılmış ve bunlardan ne gibi sonuçlar alınmıştır, buna ilişkin tecrübelerinden kaynaklanmaktadır. A, B, D ve E seçeneklerinin soru kökü ile doğrudan ilgisi yoktur.

Yanıt C

13. Parçada "bireyleri toplumsal varlığa katılmaya çağırma ve onların kendilerini bu varlığın bir parçası olarak hissetmelerine yardımcı olma" ifadesi, toplumsal simgelerin toplumsal birliği, dayanışmayı güçlendirme işlevini dile getirmektedir.

Yanıt B

14. Bireyin toplumun değer ve normlarını benimseyip hayatında uygulamasıyla meydana gelen olguya "toplumsal kimlik" adı verilir. Soru kökünde yer alan sorulara verilecek cevaplar toplumsal kimliği belirler.

Yanıt D

15. Paragrafta yiyecek ikramı karşısında Türklerin ve Batıların farklı davrandıkları açıklanmaktadır. Buna göre paragrafta, toplumsal değerlerin toplumdan topluma değişme özelliği üzerinde durulmuştur.

Yanıt C

16. Paragrafın tümünde Japonya'da İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ekonominin büyümesi nedeniyle kadınların iş hayatında daha çok yer aldığı ve bu gelişmelerin sonunda (Japon toplumunun kutsal liderlerinden) Konfüçyüs'ün kadınlar için söylediği çok önemli öğütlerin önemini hızla yitirdiği belirtiliyor. Bu açıklamalar ekonomik koşulların toplumsal değerleri etkilediği, değiştirdiği anlamına gelmektedir.

Yanıt C

17. Sorunun cevabı paragrafın son iki cümlesinde açık olmasa da vardır. Bu cümlelerde erkek her eğlence de kendisine başka bir kaşen seçiyor ve tatlı sözler söyleyip onun gönlünü almaya çalışıyorsa, bu tür eğlenceler, erkeğin karşı cinsi tanıma ve eş seçmesine yardımcı olma amacına yönelik olabilir.

Yanıt A

18. Parçada bazı ahlak kurallarının hemen her toplumda görüldüğü birkaç örnekle açıklanmaktadır. Bazı ahlak kurallarının hemen her toplumda görülmesi bu kuralların evrensel olması anlamına gelir.

Yanıt A

19. Soru kökünde insanların, uymaları gereken bazı kurallara uymadığı ifade edilmiştir. Bu durum, toplum bireylerinin bazı toplumsal kuralları yeterince benimsemediğini göstermektedir.

Yanıt A

20. Paragrafta anlatılan Türk toplumu ile Batı toplumlarında üniversite çağındaki gençlerin davranışlarının farklı olmasının nedeni toplumsal değerlerin, normların ve kontrolün bu toplumlarda farklı olmasıdır. Fakat seçeneklerde bu farklılığın nedeni olarak sadece toplumsal kontrol verilmiştir. A, B, D ve E seçenekleri paragrafta doğrudan ilgili değildir.

Yanıt C

21. Sorunun cevabı paragrafın sonlarında vardır. Bu bölümdeki bilgilere göre, Endonezya'daki pirinçle ilgili olumsuz davranışlar dini inançlarla engellenmeye çalışılmıştır. Bu açıklamalar, toplumsal kontrolün dini inançlarla sağlandığı anlamına gelir.

Yanıt D

22. Olumlu toplumsal sapma, toplumun değer ve normlarından olumlu yönde gerçekleşen sapmalardır. Soru kökünün üç ayrı bölümünde verilen örnekler de bu türdendir.

Yanıt A

23. Sosyalleşme bireyin toplumun değer ve normlarını öğrenip benimsemesi, inanması ve onları hayatında uygulaması sürecidir. Bu süreç bireyi toplumun diğer bireyleri gibi bir birey yapar, başka bir deyişle onun topluma uyumunu sağlar. Parçada büyüklerin bazı olumsuz uygulamalarına rağmen birey için ailenin ilk sosyalleştiği kurum olduğu belirtiliyor. Nitekim son cümledeki "... çocukları (evde) oyalamak için açtığımız televizyona, onları eğitime görevimizi de yüklemeye çalışıyoruz." ifadesi bunu dile getirmektedir. Ailenin eğitim görevi öncelikle bireyi topluma hazırlama görevidir.

Yanıt B

1. Aşağıdakilerden hangisi, sanayileşmiş toplumlarda bireylerin içinde yer aldığı toplumsal sınıfı belirlemede kullanılan ölçütlerden biri değildir?

- A) Eğitim düzeyi
B) Rollerin sayısı
C) Tüketim biçimi
D) Gelir düzeyi
E) Bireylerin saygınlığı

(ÖYS 1994)

1. Toplumsal sınıfı belirlemede A, C, D ve E seçenekleri birer ölçüttür, fakat rollerin sayısı ölçüt değildir. Çünkü farklı sınıflardaki bireylerin rollerinin sayısı aynı olabilir.

Yanıt B

kareköt

1. Teknoloji artık tüm hayatımızı kuşatmış durumda. Öyleki çevremizi denetlemeyi ve değiştirmeyi başırdığımız için evde, arabada, iş yerinde klima ve ısıtma cihazlarıyla hep aynı sıcaklıkta yaşıyoruz. Azıcık soğuk ya da sıcak oldu mu hemen şikâyet eder olduk. "Oda sıcaklığı" olarak sabit bir sıcaklık oluşturduk. İnsanlar, Erzurum'da da Antalya'da da aynı sıcaklıkta yaşar hâle geldi. Ülkenin büyük çoğunluğu aynı tip yiyeceklerle besleniyor. Hangi şehre gitsek karşımızda hamburgerciler, dönerciler, kebabçılar... övündüğümüz yöresel yemekler sadece televizyon programları için yapılıyor sanki. Teknoloji sınırsız çeşitliliğe olanak sağlamasına karşın bizler benzer ya da aynı giysileri giyerek daha tekdüze ve birbirine benzer yaşamaya başladık.

Bu parçada anlatılanlar aşağıdaki kavramlardan hangisine örnek oluşturur?

- A) Toplumsal değişme
B) Toplumsal bütünleşme
C) Toplumsallaşma
D) Toplumsal sapma
E) Toplumsal hareketlilik

(LYS 2011)

kareköt

3. Eskiden âşıklar diyar diyar gezerek halkın dertlerinin duyurulmasına aracılık ediyorlardı. Kars yöresinden bir âşık, büyük bir sevdayı; Sivas yöresinden bir âşık, köyündeki yoksulluğu şiirine, türküsüne döküp diğer insanlara ulaştırırdı. Bugün basın ve televizyon var. Bu nedenle, ülkemizde âşık geleneği sona eriyor.

Bu parçada âşık geleneğinin son bulması aşağıdakilerden hangisine bağlanmaktadır?

- A) Toplumsal gereksinimlere
B) Teknolojik değişmelere
C) İşbölümündeki farklılaşmalara
D) Bilgi birikimindeki çeşitlenmelere
E) Bireyler arası dayanışmanın azalmasına

(ÖSS 1997)

2. Kitle iletişim araçlarındaki gelişmeler, dünyanın çeşitli bölgelerinde yaşayan, farklı kültürlere sahip insanların birbirleriyle tanışmalarını ve karşılıklı anlayış içinde yakınlaşmalarını sağlamaktadır.

Bu parçada iletişim araçlarının özellikle hangi işlevi üzerinde durulmaktadır?

- A) Belirli bir kültürün etkisini yayma
B) Kültür birikimini kuşaktan kuşağa aktarma
C) Kişilerin ilgi alanlarını genişletme
D) Kültür alış verişini kolaylaştırma
E) İnsanlarda öğrenme merakını uyandırma

(ÖSS 1989)

4. – Zanaatkarlar atölyelerde insan nüfusuna yetecek miktarda üretim yapamıyorlardı. Bunun sonucu olarak, fabrika tarzı, seri ve bol üretime geçildi.
– Artan üretimi karşılayacak ham maddeyi ve enerjiyi bulma ve ürün fazlasını başka ülkelere gönderme isteği, taşımacılığın ve petrolün önem kazanmasını sağladı.
– Üretimin ve bilgilerin artması, insanlara bir an önce hem ürünlerin tanıtılmasını hem de bilgilerin iletilmesini gerektirdi. Bu da iletişim devrimini doğurdu.

Yukarıda verilenlere göre, toplumsal değişmeye neden olan temel etken aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İnsan gereksinimleri
B) Yönetim yapısı
C) Hızlı nüfus artışı
D) Kültürel ilişkiler
E) Toplumsal dayanışma

(ÖYS 1997)

5. Otomobil icat edildikten sonra, trafik akışını sağlayacak yeterli genişlikte yollar yapılmasaydı, otomobil – yaya ilişkisini düzenleyecek kurallar konmasaydı belki de otomobil insanlar tarafından kabul görme-yecek, bu denli yaygınlaşmayacaktı.

Buna göre, teknolojik gelişmelerin kabul görmesi aşağıdakilerden hangisine bağlıdır?

- A) Çevrenin ve toplu yaşamın yeniliklerle uyumlu hale getirilmesine
B) Sorun yaratabilecek teknolojik değişmelerin engellenmesine
C) Çevrenin düzenlenmesinde ekonomik olanaklardan yararlanılmasına
D) Değişmeye neden olan etkenlerin açıklanmasına
E) Sorunların çözümünde önceki deneyimlerden yararlanılmasına

(ÖSS 1997)

6. 16. yüzyılda dünyanın haritası hemen her ay değişmekteydi. Uzmanlar, gece gündüz çalıştıkları halde, haritaları yenilemeye yetişemiyorlardı. Haritaları en son bilgilere göre düzeltmeleri kolay olmuyordu. Eldeki taslak ve tasarımlar bir yana atılıyor, yenileri yapılıyor. Çünkü bir zamanlar ada diye bilinen bölgelerin, haritada, içerisine yeni ırmakların, yeni dağların yerleştirilmesi gereken anakaralar olduğu anlaşılmıştı.

Parçada sözü edilen bu gelişmelere aşağıdakilerden hangisi neden olmuştur?

- A) Nüfus artışları B) Kültürel gelişmeler
C) Üretim artışları D) Toplumsal gereksinimler
E) Coğrafi keşifler

(ÖYS 1997)

7. Türkiye'de Cumhuriyet'in ilanından hemen sonra eğitimde, dinde, yönetimde, hukukta, ekonomide, sanatta, aile yapısında gerçekleştirilen devrimlerle kültürel yaşamda önemli değişimler sağlanmış ve toplum yeni bir kültürel yapıya kavuşmuştur.

Buna göre, toplumun yeni bir kültürel yapıya kavuşturulması aşağıdakilerin hangisindeki değişikliklerle sağlanmıştır?

- A) Toplumsal kurumlar
B) Toplumsal roller
C) Toplumsal statüler
D) Toplumsal dayanışma
E) Toplumsal işbölümü

(ÖYS 1994)

8. 1839 yılında ilan edilen Tanzimat Fermanı'nda devletin bütün uyruklarının can, mal ve ırz güvenliğinin sağlanacağı, vergi ve askerlik işlerinin de bir düzene bağlanacağı belirtilir. Bu fermanla eğitim, askerlik, yönetim, hukuk gibi alanlarda bir dizi reformun temelleri atılır. Mutlak monarşi ile yönetilen ülkede ferman, padişah ve sadrazam tarafından nutuklarla anlatılır. Bununla da yetinilmez, fermanın Rumeli ve Anadolu'da benimsenmesi için, halkın saygı gösterdiği ulemeden iki kişi, eyaletleri dolaşarak fermanı anlatmakla görevlendirilir.

Bu parçadan toplumsal değişimle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabılır?

- A) Kendiliğinden meydana gelen değişimler daha etkilidir.
B) Planlı bir değişim için otoriteye ihtiyaç vardır.
C) Toplumdaki değişimin hızını ve yönünü belirlemek gerekir.
D) Değişimde eğitimin önemli bir rolü vardır.
E) Değişimin kalıcı olabilmesi halkın desteğine bağlıdır.

(LYS 2010)

9. Toplumsal öğelerin değişme hızları birbirinden farklıdır. Bu yüzden belli bir zaman aralığında, bazı toplumsal öğeler hızla değişerek farklılaşırken bazı toplumsal öğelerde çok az değişiklik görülür.

Bir toplumda gözlemlenebilecek aşağıdaki durumlardan hangisi bu görüşle açıklanabilir?

- A) Geleneksel ve çağdaş özelliklerin bir arada bulunması
B) Toplumsal değişimin kararlı ve sürekli olması
C) Toplumda olup bitene karşı duyarlılığın artması
D) Kişisel ve yüz yüze ilişkilerin yaygınlaşması
E) Bazı toplumsal kurumların birden çok işlevi yerine getirmesi

(ÖSS 1990)

10. Toplumsal yapıda yer alan kurumlardan birindeki değişme, bu kurumlarla diğer kurumlar arasındaki uyumu bozar. Bu uyumsuzluk diğer kurumların değişmeye ayak uydurmasıyla giderilir. Böylelikle toplumsal yapıda sağlanan uyum, kurumlardan birinin değişmesiyle tekrar bozulur ve benzer süreçten geçilerek yeniden sağlanır. Bu durum zaman içinde böylece sürer gider.

Bu açıklamada toplumsal yapının hangi özelliği üzerinde durulmaktadır?

- A) Bir kurumdaki değişimin, başka kurumlarca engellenmesi
B) Bazı temel niteliklerinin değişmeye kapalı olması
C) Toplum geliştikçe değişme hızının azalması
D) Değişmeyi, sürekli olarak aynı kurumun başlatması
E) Dengeyi sağlamaya yönelik bir iç dinamiğe sahip olması

(ÖYS 1992)

11. Güney Pasifik'te yer alan, 10.000 civarında nüfusa sahip Tuvalu Devleti, yakın zamana kadar dünyanın en yoksul üç ülkesinden biriydi. İnternette kendisine verilen "tv" ülke uzantısı, milyonlarca dolara bir şirkete satılınca ülke bir gün içinde zenginleşti. Ancak Tuvalu yok olmak üzere. Deniz seviyesinin üç metre üstündeki bu ada devleti, küresel ısınma sonucu 15-20 yıl sonra suların altında kalma tehdidiyle karşı karşıya. Yine de ellerine geçen parayla tüketim ruhunu bir çırpıda benimseyen ada halkı harıl harıl otel, lokanta, gece kulübü inşa etmeye başladı. Hatta yer kalmadığı için mezarlıkların üstüne bile binalar yapıldı. Adanın yolları genişletildi, asfaltlandı, bazı yeşil alanlar oto mezarlığına dönüştü. Bunların sonunda yeni yaşam tarzıyla birlikte ada halkında aşırı şişmanlık, şeker, yüksek tansiyon gibi hastalıklar hızla arttı. Adadaki "biz duygusu" yerini "ben duygusu"na bıraktı.

Bu parça, toplumsal değişmeyi etkileyen unsurlardan hangisini vurgulamaktadır?

- A) Fiziki çevre B) Ekonomi
C) Modernleşme D) Bilim ve teknoloji
E) Kitle iletişim araçları

(LYS 2012)

12. Ömründe fok balığı görmemiş insanlar, fok balıklarını yapan işkencenin cep telefonu ile çekilen görüntülerini İnternet'ten izlediklerinde üzülenek yine İnternet üzerinden örgütlenip bunu protesto edebiliyorlar. Eşinden şiddet gören biri dünyanın öbür ucunda bile olsa destek ve yardım görebiliyor. Yedi milyarlık dünyada kitle iletişim araçlarının sayesinde artık "Beni kimse anlamıyor.", "Çok yalnızım." gibi düşünceler önemini yitiriyor. Diğer yandan ekonomik krizle uğraşan Yunanistan'ın, avro para birimini bırakabilme ihtimalinin uluslararası yatırımcıları altın almaya yönelmesi sonucu fiyatların artması, kendi hâlinde yaşayan, hayatında hiç bilgisayar kullanmamış sadece akrabasının düğünü için altın alacak olan Ayşe Teyze'yi etkilemektedir.

Bu parça aşağıdaki kavramlardan hangisine örnek oluşturmaktadır?

- A) Küreselleşme B) Modernleşme
C) Toplumsal hareketlilik D) Toplumsal norm
E) Toplumsal çözülme

(LYS 2012)

13. Makineleşmeyi, insanları tembelleğe ittiği, kırları yok edip kentleri doğurduğu, çevreyi kirlettiği, çalışanlar arasındaki farklılaşmayı pekiştirdiği ve insanlar arasında yabancılaşmaya neden olduğu için kınıyor.

Böyle bir eleştiriye, makineleşme sonucu ortaya çıkan aşağıdaki durumlardan hangisi yol açmıştır?

- A) İnsanların düşünsel çalışma olanağının artması
B) İnsan gücü ile gerçekleştirilemeyecek işlerin gerçekleştirilmesi
C) İnsan emeğindeki verimin yükselmesi
D) Emeğin üretimdeki payının azalması
E) Doğadaki dengenin ve toplumdaki düzenin değişmesi

(ÖSS 1995)

14. Japonya önceleri, klan topluluklardan oluşan bir devlettir. Kore ve Çin, kültür ve uygarlık bakımından Japonya'dan çok daha ilerideydi. Japonya'da rağbet gören Çin'li ve Kore'li ustalar, uygarlığı bu ülkeye taşıdılar, ipek böcekçiliği, silah ve metal yapımı ile ilgili bilgilerin yanısıra Çin yazısı, Budizm ve Konfüçyüs felsefesi de bu yolla Japonya'ya girdi. İşte bunlar, Japon toplumunun geleneğini etkiledi.

Bu parçada, bir toplumun gelişmesinde rol oynayan öğelerden hangisi üzerinde durulmuştur?

- A) Dış dünyaya ve yeniliklere açık olma
- B) Kalkınmada teknik gelişmeye önem verme
- C) Toplumun beklentilerini karşılama
- D) Toplumu dengede tutacak bir kültüre sahip olma
- E) Bireyler arasında dayanışma sağlama

(ÖYS 1997)

15. Ankara, başkent ilan edilme kararının alınmasıyla bir anlamda Cumhuriyet'in yeni kurumlarını, dünya görüşünü, yaşam biçimini ülkeye yayma işlevini de üstlenmiştir. Ankara, bir yandan ilk modern kent planına, ilk yapı kooperatifine, ilk kamu konutlarına, ilk yaya bölgesine öncülük etmiş, bir yandan da ilk düzensiz kentleşmeye, ilk gecekondulaşmaya ev sahipliği yapmıştır.

Bu parça aşağıdakilerden hangisine örnek oluşturur?

- A) Kentlerin varlığının sanayileşmenin göstergesi olduğuna
- B) Serbest toplumsal değişimin kültürel gecikmeye yol açtığına
- C) Değişimin, kırsaldan kentlere doğru olması gerektiğine
- D) Toplumsal kurumların değişme hızının aynı olmayacağına
- E) Toplumsal dönüşümün her zaman istenen yönde olmayacağına

(ÖSS 2009)

16. Az gelişmiş veya gelişmekte olan bir ülkenin gelişmiş bir ülke olabilmesi için sadece ekonomik büyüme gerçekleştirmesi yeterli değildir, örneğin bir ülkede zengin maden yataklarının var olması ve bunların işlenip ihraç edilmesi o ülkeye dışarıdan büyük gelir getirebilir. Ancak bu maden yataklarından ve bunlardan elde edilen gelirden yalnızca belli gruplar yararlanıyorsa bu durum olsa olsa bu grupları daha fazla zengin yapar.

Bu parçaya göre, gelişmiş bir ülke olabilmek için ekonomik büyümenin yanında aşağıdakilerden hangisinin de olması beklenir?

- A) Orta tabakanın genişlemesi
- B) İhracata önem verilmesi
- C) Nitelikli iş gücünün yetiştirilmesi
- D) Hukukun üstünlüğü ilkesinin benimsenmesi
- E) Değişime açık olunabilmesi

(LYS 2011)

17. Yalnız kalanı kurt yer.

Yalnız taş duvar olmaz

Bu atasözleri toplumsal yaşamla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisinin önemini vurgulamaktadır?

- A) Toplumsal değişme
- B) Toplumsal denge
- C) Toplumsal hareketlilik
- D) Toplumsal kalkınma
- E) Toplumsal dayanışma

(ÖYS 1998)

18. Aşağıdakilerden hangisi "toplumsal çözülme" kavramını açıklar?

- A) Yerleşik kurallardan farklı, yeni kuralların oluşması
- B) Bireylerin birbirlerinin çıkarlarını sınırlamaya çalışması
- C) Toplumsal kurallara karşı kayıtsızlığın yaygınlaşması
- D) Farklı değerlere sahip bireylerin bir arada yaşaması
- E) Geçici olarak eski toplumsal düzene dönüşmesi

(ÖYS 1991)

19. Değişmekte olan toplumlarda yeni ihtiyaçlar ve bunları karşılayan yeni normlar doğar. Geleneksel normlar ise alışkanlık yüzünden varlıklarını bir süre daha korurlar. Ancak bu tür normlardan sapmalar gittikçe artar ve normlar zamanla ortadan kalkar.

Bu parçada, normlardan sapmaya yol açan nedenlerden hangisi üzerinde durulmuştur?

- A) Normların işlevini yitirmesi
- B) Toplumsallaşma koşullarının elverişsiz olması
- C) Normların katı bir biçimde uygulanması
- D) Yaptırımların yetersiz kalması
- E) Toplumdaki bazı kesimlerin sapmayı desteklemesi

(ÖYS 1988)

20. Hoşgörüsüzlük ve saldırganlığın egemen olduğu çevrelere ileri teknolojinin sokulması tehlikelidir.

Burada sözü edilen sakıncayı ortadan kaldırmak için aşağıdakilerden hangisinin en uygun yol olması beklenir?

- A) Geri kalmış toplumlarda teknoloji kullanımının ileri toplumların denetimine verilmesi
- B) Her toplumun kendi ürettiği teknolojiyi kullanması, dışarıdan teknoloji almaması
- C) Teknik eğitimden vazgeçilerek insanı ahlaken yüceltecek bir eğitime ağırlık verilmesi
- D) Teknolojik gelişmenin toplumsal değerlerdeki değişme hızına uyacak ölçüde yavaşlatılması
- E) Teknik bilgi ile birlikte insana saygının öğretilmesine önem verilmesi

(ÖYS 1991)

1. Toplum hayatında meydana gelen farklılaşmalara toplumsal değişme denir. Paragrafta teknolojinin toplumsal hayatı değiştirdiği değişik örneklerle dile getirilmiştir.

Yanıt A

2. Parçadaki, "Kitle iletişim araçlarındaki gelişmeler, farklı kültürlelere sahip insanların birbirleriyle tanışmalarını ve karşılıklı anlayış içinde yakınlaşmalarını sağlamaktadır." ifadesi bu araçların farklı toplumların kültür alış verişini kolaylaştırdığı anlamına gelir. A, B, C ve E seçenekleri de kitle iletişim araçlarının işlevlerindendir, fakat parçada onlardan söz edilmemektedir.

Yanıt D

3. Sorunun cevabı paragrafın son iki cümlesinde verilmiştir. Bu cümlelerde âşık geleneğinin sona ermesinin nedeninin basın ve televizyon olduğu belirtilmektedir.

Yanıt B

4. Soru kökünün birinci bölümünde fabrika tarzı seri üretime geçilmesi fazla nüfus için gerekenden fazla üretime; ikinci bölümünde taşımacılığın ve petrolün önem kazanması fazla ham maddeye, enerjiye ve ürün fazlasını başka ülkelere gönderme isteğine; üçüncü bölümünde iletişim devrimi insanlara ürünlerin tanıtılması ve bilgilerin iletilmesi ihtiyacına bağlanmıştır. Demek ki sözü edilen toplumsal değişmelerin temelinde insanların çeşitli ihtiyaçları bulunmaktadır.

Yanıt A

5. Paragrafta yeniliklerin yayılması bu yenilikler için gerekli altyapı yatırımlarının yapılmasına ve kuralların düzenlenmesine bağlanmaktadır. Bu koşul da A seçeneğinde özetlenmiştir.

Yanıt A

6. Paragraf bütün olarak değerlendirildiğinde 16. yüzyılda haritalardaki hızlı değişmelerin coğrafi keşiflerin gerçekleşmesine bağlı olduğu anlaşılmaktadır.

Yanıt E

7. Parçada geçen "eğitim", "din", "yönetim", "hukuk", "ekonomi", "sanat" ve "aile" birer toplumsal kurumdur. Buna göre, toplumun yeni bir kültürel yapıya kavuşturulması toplumsal kurumlarda yapılan değişikliklerle mümkün olmuştur.

Yanıt A

8. Sorunun cevabı paragrafın son cümlesinde vardır. Bu cümlede Tanzimat yöneticilerinin yayınladıkları fermanın halk tarafından benimsenmesi için halkın saygı gösterdiği iki ulemanın (bilginin) Rumeli ve Anadolu'da dolaşarak fermanı anlatmakla görevlendirildiği belirtiliyor. Bu ifadeler toplumsal değişimin kalıcı olması için halkın desteğine ihtiyaç olduğu anlamına gelmektedir.

Yanıt E

9. Bu soruda da bir önceki soruda olduğu gibi toplumsal değişme özelliği sorulmuştur. B, C, D ve E seçenekleri parçadaki anlatımla doğrudan ilgili değildir.

Yanıt A

10. Soru kökünde toplumsal değişme sürecinde toplumsal kurumlar arasındaki uyumun bozulduğu, fakat zamanla bu uyumun sağlandığı, sonra tekrar bozulup tekrar sağlandığı ifade ediliyor. Bu durum, toplumsal yapının kendi dengesini sağlayacak bir güce, bir iç dinamiğe sahip olduğunu gösterir. A, B, C ve D seçeneklerinin soru kökü ile doğrudan ilgisi yoktur.

Yanıt E

11. Soru kökünde küçük bir ada halkının önce çok fakir iken sonra birden zenginleştiği, bu zenginlik nedeniyle tüketim ruhunu benimsediği, bunun için otel, lokanta, gece kulübü yaptığı, yeşil alanları otoparklarına dönüştürdüğü belirtiliyor. Bu açıklamalara göre söz konusu ada halkının değişiminin temel etkeni ekonomidir.

Yanıt B

12. Parçada değişik örneklerde dünyanın herhangi bir yerinde olan bir olayın tüm dünyada etkili olduğu açıklanmıştır. Buna göre parçada anlatılan durum küreselleşmeye örnek oluşturmaktadır. Artık günümüzde dünya biraz da haberleşme ve ulaşım imkanlarının gelişmesi sayesinde küçülmüş yani herkes her şeyden haberdar olmaya başlamıştır.

Yanıt A

13. Makineleşmenin "insanları tembelliğe itmesi", "çalışanlar arasındaki farklılaşmayı pekiştirmesi" ve "insanlar arasında yabancılaşmaya neden olması" toplumdaki düzeni bozması demektir. Aynı olgunun "kırları yok edip kentleri doğurması", "çevreyi kirletmesi" ise doğadaki dengeyi, düzeni bozması anlamına gelir. Buna göre, makineleşme hem toplumdaki hem de doğadaki dengeyi ve düzeni bozduğu için, parçada söz konusu edilen eleştiriye yol açmıştır.

Yanıt E

14. Klan, dünyada görüldüğü iddia edilen en ilkel toplum tipidir. Buna göre, Japonya'nın önceleri klan topluluklarından oluşması bu ülkenin çok ilkel bir toplum olması anlamına gelir. Böyle bir toplumun komşu ülkelerden gelen ustaları ve onların beraberinde getirdiği meslek ve uğraşları kabul etmesi, Japon kültürünün dışarıya ve yeniliklere açık olması demektir. İşte Japonya bu özelliği sayesinde gelişme göstermiştir.

Yanıt A

15. Soru kökünde Ankara'nın başkent yapılarak Cumhuriyet'in dünya görüşünü ve kurumlarını ülke geneline yayma görevini üstlenmiş olduğu, bunu bir ölçüde yaptığı, fakat ilk düzensiz kentleşmeye ve ilk gecekondulaşmaya da ev sahipliği yaptığı belirtilmektedir. Bu ifadeler toplumsal değişimin her zaman planlandığı gibi gerçekleşmediği yani bazı olumsuzluklara da neden olduğu anlamına gelmektedir.

Yanıt E

16. Ekonomik büyüme ülkenin ekonomik hayatında niceliksel (sayısal) artışlardır. Üretimin daha fazla olması, ihracatın artması gibi. Fakat ekonomik gelişme niteliksel bir değişimi ifade eder. Tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiş, milli gelirin adil dağılımı gibi. Paragrafın son iki cümlesi milli gelirden geniş halk yığınlarının istifade etmesi gerektiğini dile getirmektedir. Bu ifadeler A seçeneğinde yorumlanmıştır.

Yanıt A

17. Soru kökünde yer alan iki deyişte de yalnızlığın zayıflık olduğu ve bu nedenle insanı tehlikelere açık hale getirdiği, buna karşın toplum bireylerinin dayanışma halinde olması gerektiği ifade edilmek isteniyor. Bu anlamı da E seçeneği dile getirmektedir.

Yanıt E

18. Toplumsal çözülme toplumun ortak değer ve normlara bağlılığının azalması veya kaybolmasıdır. A, B, D ve E seçeneklerinde böyle bir anlam yoktur, C seçeneğinde vardır.

Yanıt C

19. Sorunun cevabı paragrafın ikinci cümlesinde verilmiştir. Bir toplumda geleneksel normların "alışkanlık yüzünden" varlıklarını sürdürmesi söz konusu normların anlamının kalmadığını, yani işlevini yitirdiğini ifade eder.

Yanıt A

20. Bazı toplumsal çevrelere "Hoşgörüsüzlük ve saldırganlığın egemen olması" bu çevrelerin ahlaki yönden zayıf olması anlamına gelir. Bu tür çevrelerin eline bir de ileri teknolojinin imkânları verilirse, onların kabaklıkları daha çok artabilir, çevrelerine daha çok zararlı olabilirler. Bu sakıncayı ortadan kaldırmak için yapılacak en iyi işlem, bu çevrelere ahlaki değerlerin kazandırılması, insana saygının öğretilmesidir. Bu da E seçeneğinde ifade edilmiştir. Diğer seçeneklerde belirtilen durumlar eksik ve yetersizdir.

Yanıt E

1. Mısırlılar için Nil Nehri her zaman önemli olmuştur. Ama yılın belli zamanlarında taşan ve geri çekilirken arkasında verimli bir toprak bırakan nehir, eski Mısırlıların hayatında bugünküne göre daha çok önemliydi. Nil'in taşması Mısırlılar için sulama tertibatının kurulmasını zorunlu hâle getirmiş, verimli topraklarda kendiliğinden yetişen yabani arpalar da tarım yapılmasını teşvik etmiştir. Nehir sularının kurak günler için saklanması depoların yapılmasına, üretilen ürünlerin saklanması binaların inşasına ve kap kakac yapılmasına, nehrin taşma zamanının hesaplanmaya çalışılması ise matematik ve astronomi gibi bilimlerin gelişmesine katkı sağlamıştır.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabılır?

- A) Her toplumun kültürü kendine özgüdür.
- B) Toplumsal yapının bir ögesi de kültürdür.
- C) Kültürün maddi öğeleri daha hızlı değişir.
- D) Kültür bireylerin yaşamlarını şekillendirir.
- E) İnsanın doğayla ilişkisi kültürü oluşturur.

(LYS 2012)

2. 2500 yıl öncesinin Yunan kent devletlerinin çoğunda darphane vardı. Bu darphanelerde kent devletleri farklı işaretler taşıyan kendi paralarını basarlardı. Sikkeler yani eskinin madeni paraları yalnızca maddi değer değil aynı zamanda bilgi, propaganda, hatta dini imgeler de taşırlar, örneğin Atinalılar, paranın üzerine basmak için bilgeliğin işareti olan baykuşu seçmişlerdi. Benzer şekilde vazolar da hasat mevsiminin, dini törenlerin, büyük tarihi olayların anlatıldığı resimlerle süslenirdi.

Bu parça aşağıdakilerden hangisini vurgulamaktadır?

- A) Maddi unsurların manevi unsurlardan daha hızlı değiştiğini
- B) Maddi kültürün manevi kültürü değişime zorladığını
- C) Kültürün kuşaktan kuşağa aktarılırken değişime uğradığını
- D) Maddi kültür ile manevi kültürün iç içeliğini
- E) Kültürlerin oluşmasında yaşanan yerin etkisinin olduğunu

(LYS 2011)

3. Kentleri kuranların, yasa yapanların, ulusal kahramanların, zorbaların kökünü kazıyanların ve bütün bunlara benzeyen insanların bıraktıkları olumlu izler çok kısa sürer. Buna karşın mucitlerin eserleri daha şatafatsız, daha gösterişsizdir belki ama izleri her yerde hissedilir ve sonsuza dek sürer. Amerikalı siyasetçi, hukukçu ve devlet başkanı olan Abraham Lincoln, bağımsızlığını ilan eden güney eyaletleriyle yapılan iç savaşta başarılı olmuş ve Amerika'yı dağılmaktan kurtararak ülkenin birliğini korumuştur. Ardından ülkede köleliği kaldırmıştır. En iyi Amerikan başkanlarından biri olarak görülmesine rağmen aynı yüzyılda ve aynı ülkede yaşamış olan elektrik ampulünün mucidi Edison kadar dünyada tanınmamaktadır.

Bu parçadan kültürle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabılır?

- A) Maddi kültür evrenseldir.
- B) Kültürel unsurlar zamanla değişime uğrar.
- C) Teknolojik gelişmeler kültürel farklılıkları azaltmaktadır.
- D) Değişme hızı yüksek toplumlarda kültürel gecikme daha çok görülür.
- E) Kültürel yozlaşma kendini daha çok manevi kültürde gösterir.

(LYS 2010)

4. Nasrettin Hoca, yetiştiği toplumun zekâsını, duyarlılığını yansıtır. O ne denli halkın dili, düşüncesi, söylem gücü olmuşsa halk da onun dilini, düşüncesini, söylem gücünü beslemiştir. Bu bağlamda Nasrettin Hoca söylemleriyle tek bir kişi değil, halk yaratıcılığından doğmuş bir düşünce imesidir. Nasrettin Hoca fıkraları Hoca'nın yaşadığı yıllarda yüz, bilemedin iki yüz kadarken bu sayının günümüzde bini aşması bu düşünsel imecenin göstergesidir.

Bu parça aşağıdaki yargılardan hangisine örnek oluşturur?

- A) Birey toplumsal hayatın ürünüdür.
- B) Kültür, bir toplumun ortak mirasıdır.
- C) Kültür, bireylerin sosyal ihtiyaçlarını karşılar.
- D) Ortak kültür sosyal dayanışmayı güçlendirir.
- E) Kültür, yeni kuşaklara dil aracılığıyla aktarılır.

(ÖSS 2009)

5. Karagöz oyununda, Hacivat, öğrenim görmüş, medrese diliyle konuşan, bilim ve sanattan az çok anlayan, görgü kurallarına göre davranan, kişisel çıkarlarını göz önünde bulundurduğu için nabza göre şerbet veren bir tiptir. Karagöz ise her konuya ve olaya karışmak isteyen, patavatsız, okumamış bir halk adamıdır. Aynı zamanda özü sözü bir ve düşündüğünü söylemekten çekinmeyecek kadar da cesurdur. Oyunda keyif düşkünü, zengin ya da mirasyedi Çelebi ve içki içip naralar atarak insanları korkutan Külhanbeyi'nin yanı sıra Kastamonulu, Bolulu, Laz, Rumelili, Harputlu, Amavut, Acem, Arap, Yahudi, Ermeni, Frenk, Rum gibi tipler de yer almaktadır.

Bu parça aşağıdaki yargılardan hangisine örnek oluşturur?

- A) Sanat, toplumsal gereksinimlerden ortaya çıkan bir etkinliktir.
- B) Kültür, toplumsal yapının aynasıdır.
- C) Sanat, toplumsal değişmeye öncülük eder.
- D) Kültürel farklılıklar toplumsal çözümü hızlandırır.
- E) Demografik yapı toplumsal ilişkilerin belirlenmesinde etkilidir.

(LYS 2010)

6. Bazı yörelerimizde erkek evleneceği kızın babasına başlık parası öderken, Yunan töresinde baba kızıyla evlenecek erkeğe drahoma (para) öder. Japonlar pirinci çubukla, İngilizler çatala yer; Hintliler ineği kutsal sayıp etini yemezken, çoğu toplumlar ineğin etinden ve sütünden yararlanır.

Bu tür davranış örneklerinde, kültürün hangi özelliği üzerinde durulmaktadır?

- A) Doğal koşullardan etkilenme
- B) Dil aracılığıyla taşınabilme
- C) Zamanla değişikliğe uğrayabilme
- D) Toplumdan topluma farklılık gösterme
- E) Kuşaktan kuşağa aktarılma

(ÖSS 1990)

7. Kaplumbağa çorbası bir Fransız için ziyafetin görkemli girişini oluştururken, bir Türk bunu soğuk bir şaka olarak algılar. Domuz pirzolasını zevkle yiyen bir Alman karşısında Türk'ün pek de ağzı sulanmaz, hatta yüzü değişir. Kurbağa bacağına iştahla ısran bir İtalyan'ın karşısında bir Türk şaşkınlıkla karışık tiksime tepkisini gösterebilir.

Bu parçada sözü edilen durumlar, aşağıdakilerden hangisine örnektir?

- A) Kültürel çözülme
- B) Kültürel değişme
- C) Kültürel gelişme
- D) Kültürel farklılık
- E) Kültürel çatışma

(ÖYS 1995)

8. Bir yazarımız İstanbul'daki evlerinde bir süre konuk ettiği Güney Afrika'lı arkadaşından teşekkür mektubu alır. Arkadaşı yazarın ve ailesinin misafirperverliklerini, yemeklerinin lezzetini övdükten sonra, "Yalnız, oradayken sordum; çatı katında niçin bizimkilere benzeyen büyü kapları vardı?" diye sorar. Yazar önce şaşırır. Sonra durumu kavrar. Damdaki kiremitlerde kırıklar olduğu için babaannesi yağmurun aktığı yerlere tencere, tas, leğen koymuştur.

Yazarın arkadaşının çatıdaki kapları büyü kabı zannetmesi, kültürle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine örnektir?

- A) Kuşaktan kuşağa aktarılmasına
- B) Bireyler arası ilişkilerde etkili olmasına
- C) Öğretici nitelik taşımasına
- D) Topluma özgü olmasına
- E) Ekonomik etkenlerle belirlenmesine

(ÖSS 2006)

9. Farklı kültürler arasında, ileri, yüksek ya da ilkel kültür şeklinde karşılaştırma yapmak yanlıştır. Sadece bir kültürün zamanla geçirdiği değişim hakkında bir şeyler söylenebilir ve o kültürün çeşitli evreleri birbiriyle karşılaştırılabilir.

Bu parçadaki yaklaşımın, kültürün hangi özelliğinden kaynaklandığı söylenebilir?

- A) Farklı kültürlerin birbirlerini etkilemesinden
B) Kuşaktan kuşağa aktarılmasından
C) Alt olduğu topluma özgü olmasından
D) Bireylerin yaşam tarzını etkilemesinden
E) İnsan ilişkileri sonucu oluşmasından

(LYS 2010)

11. Anadolu kadını;

- Evlilik çağına gelmişse "gül oyası",
- Nişanlı ya da evliyse "karanfil oyası",
- Sevdiğinden ayrı, üzüntülü ya da yalnızsa "nergis oyası",
- Kocasından hoşnut değilse "biber oyası" takar.

Görüldüğü gibi, Anadolu kadını "oya" yı yalnızca süslenme amacıyla kullanmamaktadır.

"Oya" nın bu parçada sözü edilen toplumsal işlevi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Duygu, düşünce ve sorunların dile getirilmesine yardımcı olma
B) Toplumsal olayları denetim altında tutma
C) Deneyimleri sonraki kuşaklara aktarma
D) Toplumdaki dayanışmayı yaygınlaştırma
E) Bireylerin gelenek ve göreneklere bağlılığını sağlama

(ÖSS 1993)

10. Üretimde geçirilen zamanı artırmak amacıyla yöntemler arayan şirketler, çalışanların yemek sırasında da vakit kaybetmemesi için hızlı yenebilen fast food türü yemekleri tercih etmeye başladılar. Ama fast food, şirketlerle sınırlı kalmayıp kısa zamanda yoğun çalışma temposuna sahip metropollerden kasabalara kadar dünyanın hemen her yerine yayıldı. Ülkemizde de özellikle gençler, çok zengin bir sofraya kültürüne ve binbir çeşit yemeğe sahip olan Anadolu'da yaşamalarına karşın bu hızlı ama sağlıklı yemekleri tercih eder oldular. İşin ilginç, binlerce yıl boyunca beslenme ihtiyacını giderirken bu eylemini güzelleştirmeye çalışan insanımız, günümüzde yiyecekleri ayakta atıştırır hâle geldi. Ailenin tüm bireylerini bir araya getiren sofraya, yalnızca özenle hazırlanan yiyeceklerden oluşmaz, bireylerin damak tadından inançlarına, toplumun kültürel özelliklerinden sosyal ilişkilere, hatta yaşanan coğrafyaya kadar insanın ilişkili olduğu hemen her şeyden izler taşır.

Bu parçada aşağıdaki kavramlardan hangisi vurgulanmamıştır?

- A) Popüler kültür
B) Kültür emperyalizmi
C) Kültürel görecilik
D) Yabancı kültür hayranlığı
E) Kültürel yozlaşma

(LYS 2012)

12. Havada bulut yok bu ne dumandır
Mahlede ölüm yok bu ne figandır
Şu Yemen elleri ne de yamandır
Ano Yemendir, gülü çemendir
Giden gelmiyor, acep nedendir

sözleriyle başlayan "Yemen Türküsü" sadece 5/8 lik basit bir melodi değildir. Bu türkünün içinde Osmanlı toplumunun savaştan çektiği acılar, sevgiliye ve çocuklara duyulan özlem, yabancı bir ülkede ölümün acısı da vardır.

Bu parçada, türkülere ait özelliklerin hangisi üzerinde durulmuştur?

- A) Başka toplumların kültürel değerlerini etkilemesi
B) Halk diliyle söylenmiş olması
C) Geleneksel değerleri etkilemesi
D) Toplumsal ilişkilere yön vermesi
E) Duygu ve düşüncelerin iletilmesinde bir araç olması

(ÖYS 1996)

13. Âşık Veysel Tasavvuf düşüncesiyle halk yaşantısını sazında ve sözünde birleştiren bir ozandır. Hacı Bektaş Veli, Yunus Emre, Pir Sultan Abdal, Karacaoğlan gibi halk ozanı ve düşünürlerinden esinlenen Âşık Veysel, hem doğa hem de toplum sorunlarını kendine konu edinmiştir.

Bu parçada, bir halk ozanının aşağıdaki özelliklerinden hangisi vurgulanmaktadır?

- A) Yaşadığı toplumun kültürel birikiminden etkilenmesi
B) Yaşanmış olayları kendi çağına göre yorumlaması
C) Toplumun değerlerini sonraki kuşaklara aktarması
D) Toplumlar arası kültürel alış verişe katkıda bulunması
E) Ele aldığı konuları yalın bir anlatımla sunması

(ÖSS 1995)

14. Anadolu uygarlıkları tarihinde geleceğin insanına yol gösterecek nice incelikler ve ipuçları saklıdır. Sağlıklı, güçlü, sancıları az bir toplum yaratmak istiyorsak, genç kuşaklara bu zengin tarihsel mirası iyi tanıtmalıyız; bu incelikleri, bu ipuçlarını yakalamayı öğrenmeliyiz.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi önerilmektedir?

- A) Geçmiş o zamanın koşullarına göre değerlendirme
B) Toplumsal kurumların işbirliğini güçlendirme
C) Toplumsal değişimi hızlandırma
D) Kültürel geçmişten yararlanma
E) Kültürün maddi ve manevi öğeleri arasında uyuma sağlama

(ÖYS 1998)

15. "Ordu'nun dereleri, aksa yukarı aksa"

"Şu Fırat'ın suyu, akar derindir"

"Kar mı yağdı Kütahya'nın dağına"

Yukarıda verilen farklı türkülere ait dizeler aşağıdaki yargılardan hangisini destekler?

- A) İnsanlar yaşadığı çevreyi değiştirir.
B) Sanat kültürel birikimin ürünüdür.
C) Türküler, kültürün zenginliğinin göstergesidir.
D) Yaşanılan coğrafya kültürü etkiler.
E) Sanat toplumsallaşmayı artırır.

(ÖSS 2008)

16. 1868'de ilk trafik ışıkları Londra'da kullanılmaya başlandı. Daha motorlu araçların olmadığı, yalnızca at arabalarının olduğu bir devirde, trafik ışıklarının hizmete sunulmasının nedeni, arabalar değil "özel" yayalardı. Asıl amaç, meclis üyelerini ve asilleri korumaktı. Günümüzdeyse trafik ışıklarının kullanım amacı çok değişmiştir.

Bu parçaya dayanarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) İnsan ihtiyaçları zamanla çok çeşitlenmiştir.
B) Teknoloji toplumsal yaşama göre şekillenir.
C) Teknolojinin bir ülkedeki kullanımı başka ülkeleri de etkiler.
D) Toplum geliştikçe toplumsal kurumların işlevi de değişir.
E) Teknoloji günümüzde her alanda kullanılmaktadır.

(ÖSS 2008)

17. Gece vakti tırnak kesmek uğursuzluk getirir. Yatan çocuğun üstünden atlanırsa boyu kısa kalır. Eşiğe oturanın rızkı azalır.
- Batıl olduğu bilinse bile, bu tür inançların toplumsal hayatta etkili olmaya devam etmesini sağlayan temel etken aşağıdakilerden hangisidir?**
- A) Toplumsal değişmeyi yönlendirmesi
B) İstenmeyen davranışları engellemesi
C) Açıklanamayan konulara ışık tutması
D) Düşünce ayrılıklarını gidermesi
E) Bireylere güven duygusu vermesi
- (ÖSS 1989)

karekök

18. Salı gününün uğursuz olduğuna inanan bir kişi, perşembe günü düşmüş ve ayağını burkmuştur. Kendisine "Salı gününe uğursuz derken, perşembe günü düşüp ayağını burktun." diyen yakınına, "Salı düşseydim ayağım burkulmakla kalmaz, kırılırdı." cevabını vermiştir.
- Ayağını burkan kişinin bu cevabı aşağıdakilerden hangisini göstermektedir?**
- A) Bireyin farklı rollerinin birbirleriyle çatışabileceğini
B) Bireysel davranışların normlardan sapabileceğini
C) Bazı yerleşmiş inançların değişmeye dirençli olduğunu
D) Toplumsal rollerin statülere dayalı olduğunu
E) Her türlü davranışın öğrenme yoluyla kazanılabileceğini
- (ÖYS 1996)

19. Her birey, içinde doğup büyüdüğü toplumda hâkim olan inanç, değer ve davranışları benimser; o toplumun üyesi olur. Kısaca, o toplumdaki yaşam biçiminin belirlediği kişiliği kazanır.
- Her bireyin geçireceği bu öğrenme sürecine ne ad verilir?**
- A) Çağdaşlaşma
B) Toplumsal değişme
C) Büyüme
D) Toplumsallaşma
E) Toplumsal bütünleşme
- (ÖYS 1990)

20. Günümüzde gelişen teknoloji, iletişimi kolaylaştırmak ve karmaşayı önlemek için birtakım yöntemler kullanmakta böylece ortaya "www", "web", "net" gibi kısaltmalar çıkmaktadır. Bu durum teknolojiyi kullananların, gündelik iletişimini de etkilemekte, özellikle de gençlerin benzer şekilde "sim", "k.i.b", "nbr?" gibi kısaltmalarla işlevsel sözcükler kullanmalarına neden olmaktadır. Oysa çok daha zengin olması gereken duygu ve anlam dünyaları tersine birtakım kodlarla daralmaktadır. Samimiyet, içtenlik, sevgi göstergesi gibi görünen duygu ifadeleri aslında standart kalıplardır. Binlerce yılın birikimiyle oluşan dil, yavanlaşmakta, konuşma ise giderek, gerek insan, gerek makine tarafından uygulanabilecek bir dizi talimat hâline gelmektedir.
- Bu parçada anlatılanlar aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?**
- A) Kültür emperyalizmi
B) Kültürleme
C) Kültürel yozlaşma
D) Kültürel asimilasyon
E) Kültür şoku
- (LYS 2011)

21. Hayvanlar da öğrenme yeteneğine sahiptir. Fakat kazandığı yeni bilgileri tümüyle yavrusuna iletebilen tek varlık insandır. İnsanın üstünlüğü ve tekliği dil-den ileri gelir. İnsan, dil sayesinde, atalarının karşılaştığı sorunları yeni baştan çözmek zorunda kalmaz.
- Bu parçada dilin hangi özelliği üzerinde durulmuştur?**
- A) Yeni bilgilerle gelişip zenginleşme
B) Soyut durumların tanımlanmasına yardımcı olma
C) Bilgi birikimini ve aktarımını sağlama
D) Kültürel yapı tarafından belirlenme
E) Öğrenmeyi sağlayan tek araç olma
- (ÖSS 1988)

karekök

22. Denizci olan ulusların dillerinde balık ve balıkçılıkla ilgili çok sayıda sözcük ve deyim vardır. Türkçe'de Türk halkının yaşayışında önemli yer tutmuş olan at ile ilgili, Arapça'da deve ile ilgili sözcük ve deyimlerin sayısı fazladır.
- Bu parçaya dayanarak dille ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine varılabilir?**
- A) Bir dildeki sözcük sayısı zamanla artar.
B) Aralarında etkileşim olmayan ulusların dillerinde ortak sözcük bulunmaz.
C) Toplumsal yapı karmaşıklıkla dil zenginleşir.
D) Dilin yapısı, toplumdaki yaygın düşünme biçimini belirler.
E) Dil, yaşayış biçiminin özelliklerini yansıtır.
- (ÖSS 1989)

23. Dünyamızda 6000 farklı dil konuşuluyor. Dilbilimciler bu dillerden birçoğunun güvencede olmadığını, bunları konuşanların giderek azaldığını söylüyorlar. Örneğin, en az 90 değişik dilin konuşulduğu Etiyopya'da bugün, Ongota dilini yalnızca 19 kişi, Elmola dilini 6 kişi konuşuyor. Alaska'daki 20 dilden iki tanesi çocuklara öğretiliyor. Bir veya iki kuşak sonra, bu dilleri konuşanlar kalmayınca, yüzyıllardır süren iletişim ve öğrenme biçimleri, deneyimler yok olacak.
- Parçaya göre, bir dilin ortadan kalkması, aşağıdakilerden hangisine yol açar?**
- A) Evrensel değerlerin bozulmasına
B) Kültürel alışverişlerin azalmasına
C) Kültürel birikimin kaybolmasına
D) İnsani özelliklerin yozlaşmasına
E) Toplumsal kurumların bölünmesine
- (ÖSS 1997)

1. Kültür, insan ürünü olan her şeydir. Parçada Mısırlıların Nil nehriyle olan ilişkilerine göre sulama terbatı, su deposu, ürün deposu, kap kacak yaptıkları belirtiliyor. Bu açıklama ve örnekler kültürün, insanın doğayla ilişkisine göre olduğu anlamına gelmektedir.

Yanıt E

2. Bireyin diğer bireylerle ve toplumla ilişkisinde daha çok etkili olan dini inançlar, dünya görüşü, toplumun ortak duyguları, gelenek ve görenekler manevi kültürdür. Bireyin fiziki varlıklarla, doğayla ilişkisinde daha etkili olan araç, gereç ve makineler ise maddi kültürdür. Soru kökünde paranın sadece bir maddi değer olmadığı; bilgi, propaganda ve dini imgeler de taşıdığı belirtiliyor. Bu ifadeler maddi ve manevi kültürün iç içe olduğunu vurgulamaktadır.

Yanıt D

3. İnsan hayatını kolaylaştıran her türlü araç - gereç ve makine maddi kültürdür. Buna göre, aydınlatmada kullanılan ampul de bir maddi kültür unsurudur. Bu durumda paragrafta maddi kültürün evrensel nitelikte olduğu görüşü açıklanmıştır.

Yanıt A

4. Soru kökünün hemen tümünde değişik sözcüklerle Nasrettin Hoca'nın dile getirdiği fıkraların kaynağında Türk toplumunun kültürü olduğu dile getirilmiştir.

Yanıt B

5. Uzun paragrafta kültürün toplumun aynası olma özelliği, Karagöz - Hacivat oyunundaki tiplerin Türk toplumunun yapısını yansıtmaya örneğiyle açıklanmıştır.

Yanıt B

6. Soru kökünde kültürün bir parçası olan evlenme, yemek yeme ve inek eti yeme ile ilgili adetlerin toplumdan topluma değiştiği örneklendiriliyor.

Yanıt D

7. Bu soruda da bir önceki soruda olduğu gibi kültürün toplumdan topluma değiştiği örneklendirilmektedir.

Yanıt D

8. Paragrafta kültürün toplumdan topluma değiştiği Afrika'da ve Türkiye'de farklı amaçlarla çatı katına konan kap örnekleriyle açıklanmaktadır.

Yanıt D

9. Soru kökündeki ifadeler kültürün ait olduğu topluma özgü olma özelliğinden kaynaklanmaktadır. Parçanın ikinci cümlesi kültürün bu özelliğine dolaylı yoldan işaret etmektedir.

Yanıt C

10. Popüler kültür halk tarafından benimsenen ve tarihi bir derinliği olmayan kültürdür. Kültür emperyalizmi güçlü ülkelerin zayıf ülkeleri sömürmek için onların kültürel değerleriyle oynamaları, kendi değerlerini zayıf ülkelere kabul ettirmeye çalışmasıdır. Kültürel yozlaşma ise, yabancı kültürle karşılaşan bir kültürün anlamlı bütünlüğünü kaybetmesi, karşılaştığı kültürden bazı unsurları, kendi bünyesine uygun olup olmadığına bakmaksızın almasıdır. Bu durumda soru kökünde A, B, D ve E seçenekleri vurgulanmıştır fakat toplumların kültürlerinin farklılığı (C seçeneği) vurgulanmamıştır.

Yanıt C

11. Anadolu kadını evlilik çağına geldiğinde gül oyası, nişanlı ya da evliyse karanfil oyası, sevdiğinden ayrı, üzüntülü ya da yalnızsa nergis oyası, kocasından hoşnut değilse biber oyası takıyorsa, oyanın işlevi Anadolu kadınının duygu, düşünce ve sorunlarını dile getirmesine yardımcı olmaktadır.

Yanıt A

12. Sorunun cevabı Yemen Türküsü'nün altında yer alan cümlede verilmiştir: Bu cümlede (söz konusu) "türkünün içinde, Osmanlı toplumunun savaştan çektiği acılar, sevgiliye ve çocuklara duyulan özlem, yabancı bir ülkede ölümün acısı da vardır." denilerek Yemen Türküsü'nün duygu, düşünce ve acıları dile getirmeye yardımcı olduğu belirtilmektedir.

Yanıt E

13. Paragrafta söz konusu edilen tasavvuf düşüncesi ile halk ozanı ve düşünürleri toplumumuzun kültürel değerleridir. Buna göre, paragrafta Âşık Veysel'in toplumun kültürel değerlerinden yararlanması vurgulanmaktadır.

Yanıt A

14. Parçada Anadolu uygarlıklarından alınacak pek çok ders olduğu ve bu zengin mirası genç kuşaklara iyi aktarıp ondan ders almamız gerektiği ifade ediliyor. Bu, geçmiş kültürlerden yararlanma anlamına gelmektedir.

Yanıt D

15. Soru kökünde (halk türkülerimizden alınan) üç sözcükte de kültürün doğa koşullarından etkilendiği ifade edilmiştir.

Yanıt D

16. Paragrafın son cümlesine kadar olan bölümünde trafik ışıklarının Londra'da ilk kullanılması meclis üyelerini ve asilleri koruma amacına yönelik olduğu, son cümlesinde ise, aynı ışıkların günümüzde kullanım amacının çok değiştiği belirtiliyor. Bu anlatım, teknolojik araçların toplumsal koşullara göre şekillendiği anlamına gelmektedir.

Yanıt B

17. Soru kökünde verilen ve batıl olduğu belirtilen inançların devam etmesini sağlayan temel etken A, C, D ve E seçenekleri olamaz. Çünkü bu inançlar toplumsal değişmeyi yönlendirmemekte, açıklanamayan konulara ışık tutmamakta, toplumdaki düşünce ayrılıklarını gidermemekte ve bireylere güven duygusu vermemektedir. Bu inançlar için, sadece istenmeyen davranışları engelledikleri söylenebilir.

Yanıt B

18. Salı gününün uğursuz olduğuna inanan bir kişinin, Perşembe günü ayağını burktuğu halde, Salı gününün uğursuz olduğuna ilişkin inancının devam etmesi, bazı inançların değişmeye karşı dirençli, yani oldukça güçlü olduğunu gösterir. A, B, D ve E seçeneklerinin soru kökü ile ilgisi yoktur.

Yanıt C

19. Parçada söz konusu edilen öğrenme sürecine (bireyin toplumun değer ve normlarını öğrenip benimsemesine ve uygulamasına) toplumsallaşma adı verilir.

Yanıt D

20. Sorunun cevabı paragrafın son üç cümlesinde değişik sözcüklerle tekrarlanmıştır. Bu cümlelerdeki anlatım kültürel yozlaşmaya işaret etmektedir. Çünkü bir kültürün başka bir kültürün etkisiyle anlamlı ve doğal bütünlüğünün bozulmasına kültürel yozlaşma denir.

Yanıt C

21. Sorunun cevabı paragrafın özellikle ikinci ve dördüncü cümlelerinde verilmiştir: "kazandığı yeni bilgileri tümüyle yavrusuna iletebilen tek varlık insandır. İnsan, dil sayesinde, atalarının karşılaştığı sorunları yeni baştan çözmek zorunda kalmaz." Bu ifadeler dilin bilgi birikimini ve aktarımını sağladığı anlamına gelmektedir. A, B, D ve E seçeneklerinin soru kökü ile doğrudan ilgisi yoktur.

Yanıt C

22. Parçada dilin toplumun içinde bulunduğu koşullardan ve yaşayış biçiminden etkilendiği, denizci ulusların, Türk halkının ve Arapların kullandıkları bazı kavram örnekleriyle dile getirilmiştir.

Yanıt E

23. Sorunun cevabı paragrafın son cümlesinde verilmiştir. Bu cümlede (Afrika'da çok az konuşulan bazı diller için) "bir iki kuşak sonra, bu dilleri konuşanlar kalmayınca, yüzyıllardır süren iletişim ve öğrenme biçimleri, deneyimler yok olacak" yargısı, bir dilin ortadan kalkması halinde o dilin taşıdığı kültürel birikimin ortadan kalkacağı anlamını ifade etmektedir.

Yanıt C

1. Bir toplumda yasaların işleyebilmesi, hukukun, ahlak, din, ekonomi, siyaset gibi diğer toplumsal kurumlarla uyumuna bağlıdır. Bu nedenle, yasalar hazırlanırken tüm kurumlar göz önünde bulundurulur.

Bu yaklaşımın dayanağı aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Kurumlar birbirini etkiler.
 B) Kurumlar toplumsal değişmelerden etkilenir.
 C) Kurumlar toplumsal gereksinimlerden doğar.
 D) Kurumların yapısını amaçları belirler.
 E) Her kurumun kendine özgü örgütlenme biçimi vardır.

(ÖSS 2006)

kareköt

1. Yasaların işleyebilmesinin hukukun diğer toplumsal kurumlarla uyumuna bağlı olması, söz konusu toplumsal kurumlar arasında ilişki ve etkileşim olduğunu gösterir. Eğer bu kurumlar arasında ilişki ve etkileşim olmasaydı bunların birbiriyle uyumuna gerek kalmayacaktı. B, C, D ve E seçenekleri toplumsal kurumlarla ilişkili ise de paragrafta anlatılan durumun gerekçesi olamazlar.

Yanıt A

kareköt

1. Baba soyu sisteminin egemen olduğu bazı topluluklarda amca kızı ile evlenilmez. Çünkü sistemin mantığı gereği amca, oğluna dışarıdan gelin alacak, kendi kızını ise dışarı verecektir. Bu topluluklarda gelinler soy dışından gelir, kız evlatlar ve kız kardeşler soy dışına verilir.

Burada sözü edilen evlilik türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Egzogami
B) Monogami
C) Endogami
D) Poligami
E) Matrilokal
(ÖYS 1990)

kareköt

2. Son filminin konusunun anne ve babasının hikâyesine dayandığını söyleyen yönetmen filmi şöyle özetler: "Memur olan babamın tayininin İstanbul'a çıkmasıyla hikâye başlar. Babam aynı semtte oturan annemle tanışır ve kısa zamanda birbirlerini severler. Annem anneannemle beraber yaşamaktadır. Babamla evlenme kararı aldıklarında anneannemi yalnız bırakmak istemeyen annem babamı kendi yanlarına taşınmaya ikna eder. Böylece benim dünyaya geleceğim mutlu yuva kurulmuş olur."

Yönetmenin anne ve babasının evliliğiyle ilgili olarak eşin seçildiği gruba göre, eş sayısına göre, oturulan yere göre evlilik türleri aşağıdakilerden hangisinde sırasıyla doğru olarak verilmiştir?

- A) Endogami, monogami, neolokal
B) Egzogami, monogami, matrilokal
C) Endogami, monogami, patrilokal
D) Egzogami, poligami, matrilokal
E) Endogami, poligami, neolokal

(LYS 2011)

3. Ailelerin "anaerkil", "ataerkil" ve "modern (eşitlikçi, demokratik)" aile olarak sınıflandırılmasında hangi ölçüt kullanılmıştır?

- A) Ailede kararların alınış biçimi
B) Aile üyeleri arasındaki iş bölümü
C) Ailedeki eş sayısı
D) Ailenin sahip olduğu çocuk sayısı
E) Ailenin yerleşme yeri
(ÖYS 1994)

4. Sanayileşmiş toplumlarda, kadınların statü ve rollerinde, ev dışında çalışmaya başlamalarıyla birlikte önemli değişimler olmuştur. Kadınlar bir yandan toplumda erkeklere özgü kabul edilen iş, statü ve rollere sahip olurken, diğer yandan ailede alınan kararlara da aktif olarak katılmakta, ev işlerinde ve çocuk bakımında babanın da sorumluluk almasını istemektedirler. Bu durum erkek egemenliğinin giderek azalmasına yol açmaktadır.

Sanayileşmeyle birlikte ailenin otorite yapısında görülen bu değişimin temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kadının ekonomik bağımsızlık kazanması
B) Ailenin, bazı görevlerini diğer kurumlara devretmesi
C) Eşlerin benzer sosyokültürel etkinliklere yönelmesi
D) Kadının daha az çocuk sahibi olması
E) Eşler arasındaki duygusal bağın güçlenmesi
(ÖYS 1993)

5. Türkiye'nin köylük yörelerindeki geniş aile tipinde, aile üyelerinin birbirlerine nasıl davranacakları, kimin sözüne önce uyulacağı gibi konulara ilişkin belli kurallar vardır. Örneğin gelinler kaynanaya karşı gelebilirken, kayınbabaya saygılı davranırlar. Gelinlerin birbirlerine karşı saygılı davranışları ise kocalarının yaşlarıyla ilişkilidir. Örneğin evin büyük oğlunun eşi, yaşça öteki gelinlerden küçük olsa da ona büyük gelin denir.

Bu parçaya dayanarak, geniş aile ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabılır?

- A) Ailenin yapısını üyeler arasındaki ilişkiler belirler.
B) Aile içi ilişkiler erkek otoritesi üzerine kuruludur.
C) Ailede işbölümü yaşa göre belirlenir.
D) Ailede her bireyin farklı görev ve sorumluluğu vardır.
E) Ailede üye sayısı arttıkça ilişkiler karmaşıklaşır.

(ÖSS 1996)

1. Paragrafta kabile, soy, akraba dışı evlilikten söz edilmektedir. Bu tür evliliğin sosyolojideki adı egzogamidir.

Yanıt A

2. Erkeğin veya kadının soy (akraba) dışından biri ile evlenmesine dış evlilik anlamına gelen egzogami, bir erkeğin ya da kadının tek eşle evlenmesine monogami, evlenen erkeğin eşinin ailesinin yanına yerleşmesine de matrilokal (anne bölgesi) evliliği denir. Parçada bu sıralamaya uygun bir evlilik süreci verilmiştir.

Yanıt B

kareköt

4. Paragrafta sanayileşen toplumlarda kadının da ev dışında çalışmaya başladığı, böylece erkeklerin sahip olduğu statü ve rollere sahip olmaya ve ailede alınan kararlara da aktif olarak katılmaya başladığı ve bu durumun erkek egemenliğini giderek azalttığı belirtiliyor. Kadının ailede alınan kararlara aktif olarak katılması, yani ailenin yönetiminde söz sahibi olması kadının ev dışında çalışmasına, yani üstü kapalı bir ifadeyle ekonomik bağımsızlık kazanmasına bağlanmaktadır. B, C, D ve E seçenekleri soru kökü ile doğrudan ilgili değildir.

Yanıt A

5. Sorunun cevabı paragrafın ikinci cümlesinden sonuna kadar olan bölümünde verilmiştir. Bu bölümde gelinlerin kayınvalideye karşı gelebildiği halde kayınbabaya saygılı davrandığı ve gelinlerin birbirleriyle ilişkilerinin kocalarının yaşlarıyla ilgili olduğu ifade edilmektedir. Bu bilgiler Türkiye'nin köylük yörelerindeki ailelerdeki ilişkilerin erkek otoritesine dayandığını dile getirmektedir.

Yanıt B

3. Soru kökünde geçen "erk" sözcüğü yürütme, yönetme anlamlarına gelir. Anaerkil ailede yönetim yetkisi kadın tarafından bir erkek büyüğün (dayının), ataerkil ailede en yaşlı erkeğin, modern ailede ise hem kadının ve hem de erkeğindir. Öyleyse ailelerin anaerkil, ataerkil ve modern aile olarak sınıflandırılmasında ölçüt, ailede kararların alınış biçimidir.

Yanıt A

1. Bir eşyanın mal ya da hizmet sayılabilmesi için aşağıdakilerden hangisi gerekli değildir?

- A) İhtiyaca cevap vermesi
- B) Tüketilebilir olması
- C) Değişim değerinin bulunması
- D) Emek sonucu elde edilmesi
- E) Çok miktarda üretilmesi

(ÖYS 1990)

2. Bir vazo ya da tablo, eşya olarak kullanım değeri; pazar malı olarak değişim değeri; atalardan kalmışsa bir anı değeri; bir eser olarak da sanat değeri taşıyabilir.

Böyle bir eşyanın, insanlar için farklı değerler taşımasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İnsan emeğiyle elde edilmiş olması
- B) Belli bir kültüre özgü olması
- C) Değer yaratmak amacıyla üretilmiş olması
- D) İnsanların çeşitli ihtiyaçlarını karşılayabilmesi
- E) Değişik yöntemlerle üretilbilmesi

(ÖSS 1991)

3. – Tarımla uğraşan bir kişinin traktörü
– Balıkçılıkla geçinen bir kişinin ağı
– Bir terzinin dikiş makinesi

Ekonomide aşağıdaki kavramlardan hangisine birer örnektir?

- A) Üretim biçimi
- B) Üretim malı
- C) Üretim aracı
- D) Üretim faktörü
- E) Üretim ilişkisi

(ÖYS 1994)

4. Otomobil üreten bir fabrikada, çeşitli görevler farklı işçiler tarafından yerine getirilmektedir. Örneğin, arabanın kaportasını birleştiren, kaportayı boyayan, motoru arabaya yerleştiren, elektrik işlerini yapan ve koltukları yerine takan hep farklı işçilerdir.

Bu durum aşağıdakilerden hangisine bir örnek-tir?

- A) Tam istihdam
- B) Gizli işsizlik
- C) Kalite kontrolü
- D) İşbölümü
- E) Otomasyon

(ÖYS 1989)

5. Zanaat tipi üretimde, bir işin tamamı aynı kişi tarafından yapılır. Zanaat dükkânlarında usta, kalfa, çırak arasındaki işbölümü, bir işin tümüyle öğretilmesi ve uygulanması kapsamında ortaya çıkan işbirliğini yansıtır. Oysa yakın zamanlara kadar endüstri tipi üretimde farklı bir durum vardı. Bu üretim tipinde iş, bölümlere ayrılmıştı ve üretilen ürünün her bir parçası bir işçi tarafından, tekrar tekrar yapılıyordu. Bu işbölümünde işçi sadece kendi yaptığı parçanın ayrıntılarını biliyordu.

Bu parçada sözü edilen işbölümü farklılığını doğuran temel etken aşağıdakilerde hangisidir?

- A) Üretim miktarı
- B) Çalışan kişi sayısı
- C) Ürünün kalitesi
- D) Harcanan emek
- E) Üretim biçimi

(ÖYS 1993)

6. 19. yüzyılın sonlarında ortaya çıkan seri üretim anlayışı, çalışanların işlerinden soğumasına ve işlerinde yabancılaşmasına neden oldu. Çünkü bu sistemde:

- İşçiler, işlerini kendileri düzenlemedikleri ve ne üretileceğine kendileri karar vermediklerinden, emekleriyle ortaya koydukları ürünlerden uzaklaştılar.
- İşçiler, üretim biçimi ve zamanlaması, makine ve aletlerinin seçimi gibi konulardan uzak tutulduklarından, çalıştıkları ortamın denetimini kaybettiler.

Bu görüşe göre, seri üretim sistemi çalışanların hangi isteklerini karşılamada yetersiz kaldığı için yabancılaşmaya yol açmaktadır?

- A) Çeşitli sosyal haklardan yararlanma
- B) Çalışma süresi sonunda yeterince dinlenme
- C) Rahat yaşamayı sağlayacak bir gelir elde etme
- D) Toplumsal konumunu güçlendirme
- E) İşle ilgili kararlara katılma

(ÖSS 1998)

7. Paranın icadıyla birlikte, sebze karşılığında meyve, hayvan karşılığında ev, içki karşılığında deri almak isteyen birini bulma sorunu ortadan kalkmış oldu.

Yukarıdaki parçada paranın toplumsal yaşamdaki işlevlerinin hangisinden söz edilmektedir?

- A) Tüketimi teşvik etme
- B) Gereksinimleri çeşitlendirme
- C) İşbölümünü kolaylaştırma
- D) Üretimi düzenleme
- E) Alışverişte kolaylık sağlama

(ÖYS 1995)

8. İngiltere'de demiryolu ağı kurulunca, üretilen mallar trenle taşınmaya başlandı. Bu durum hem maliyeti azalttı hem de yöresel pazarların yapısını değiştirerek rekabeti artırdı.

Bu durum, aşağıdakilerden hangisi için bir örnek oluşturur?

- A) Ekonomideki gelişmenin uluslararası ticareti güçlendirmesi
- B) Üretimde yeni araç – gereç kullanmanın verimi artırması
- C) Altyapıdaki değişimin ekonomik yaşayışı etkilemesi
- D) Ekonomik canlanmanın yeni buluşları özendirmesi
- E) Üretim teknolojisindeki gelişmenin çalışma koşullarını değiştirmesi

(ÖSS 1989)

9. Bir miktar para harcayarak işletmenin fabrika, çiftçinin sulama kanalı, devletin otoyol yaptırmayı "yatırım"a birer örnektir.

Buna göre, bir harcamanın yatırım özelliği taşıması aşağıdakilerden hangisine bağlıdır?

- A) Bir malın emekle işlenmesine olanak sağlamasına
- B) Ülkenin sahip olduğu öz kaynakların kullanılmasına
- C) Yeni bir üretim ve hizmet kapasitesi yaratmasına
- D) Üretimle tüketim arasında denge sağlamasına
- E) Çağdaş teknoloji üzerine kurulu olmasına

(ÖYS 1997)

10. Geleneksel tarım toplumlarında kaynakların büyük bir bölümü tapınak, saray yapımı ve savaş gibi alanlarda kullanılırdı. Bu toplumlarda halkın büyük çoğunluğu tasarruf yapmadığı gibi, temel ihtiyaçlarını bile zorlukla karşılardı. Ayrıca bu toplumlarda üretimin önemli bir bölümünü ihtiyaç olarak saklamak gerekiyordu.

Bu durum geleneksel tarım toplumlarıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisini açıklar?

- A) Toplumsal yapının değişkenliğini
- B) Nüfusun dağınık oluşunu
- C) Siyasal yapının istikrarsızlığını
- D) Ekonomik yatırımların azlığını
- E) Kültürel yapının çeşitliliğini

(ÖYS 1991)

11. Bir ülkede belli bir dönemde yapılacak harcamalar, ülkenin geliri ve kredi olanakları ile sınırlıdır. Bu sınırlılık nedeniyle, ülke gelirinden eğitim, sağlık, sanayi, tarım, savunma, ulaşım gibi alanların her birine ne kadar pay ayrılacağı önceden kararlaştırılmalıdır.

Bu yolla erişilmesi istenen temel amaç aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İthalat ve ihracatın kolaylaşması
- B) Tasarrufların özendirilmesi
- C) Başka ülkelerle ilişkilerin geliştirilmesi
- D) Kaynakların, ihtiyaçlara uygun bir biçimde dağıtılması
- E) Yeni teknikler kullanılarak üretimin artırılması

(ÖYS 1992)

12. Metal bıçak, keski, testere, çekiç vb. aletlerin bulunmasıyla, örneğin duvarcılıkta ve ağaç doğramacılığında aynı ürünün farklı zamanlardaki üretiminde düzgünlük ve eşitlik önem kazanmaya başladı.

Burada, üretimdeki hangi gelişmeden söz edilmektedir?

- A) İşbölümü
- B) Standardizasyon
- C) Kaynak kullanımı
- D) Uzmanlaşma
- E) Piyasa ekonomisi

(ÖYS 1997)

13. İtalya'da kozmetik ürünlerini satmak isteyen bir Amerikan şirketi, ürünlerin reklamında elinde çiçek tutan bayan modeller kullanmış ama bekledikleri ilgiyi görememiştir. İtalyanların, çiçeği geleneksel olarak cenazelerde kullanıyor olmaları kozmetik ürünlerine ilgisiz kalmalarına yol açmıştır.

Bu parçadaki olayda, şirketin amacına ulaşamaması aşağıdakilerden hangisine bağlanabilir?

- A) Ürünün üretildiği ülkenin dışında pazarlanmaya çalışılmasına
- B) Hitap edilen tüketici kitlesinin yanlış belirlenmesine
- C) Kültürel farklılıkların göz ardı edilmesine
- D) Reklamın tek pazarlama yöntemi gibi düşünülmesine
- E) Ürünün, değerinden pahalıya satılmasına

(ÖSS 2008)

14. Nüfusun hızla artması ve sanayinin gelişmesi doğal kaynaklara yönelik talepleri artırmıştır. Yenilenmesi mümkün olmayan doğal kaynakların hızla tüketilmesi, yakın gelecekte insanlığı önemli sorunlarla karşı karşıya bırakacaktır.

Aşağıdakilerden hangisi, bu gidişi engelleyici bir önlem değildir?

- A) Üretimde temel ihtiyaçların karşılanmasına öncelik verme
- B) Mamul maddelerde dayanıklılığı artırma
- C) Bireyleri tutumlu olmaya özendirme
- D) Kaynak tasarrufuna yönelik çalışmaları hızlandırma
- E) Sanayi ürünlerinin çeşidini artırma

(ÖYS 1988)

15. Baudrillard'a göre bireyin asıl amacı tüketmek değildir. Ona göre, insanı tüketime iten şey aslında, farklılıklar yaratarak, değişik statülere özgü değerler üretip onlara yeni anlamlar yükleyerek üretime ve tüketime yön veren toplumsal yaşamdır. "Lüküs Hayat" operetinden alınan aşağıdaki sözlerde de bu düşüncenin benzeri görülmektedir.

Şişli'de bir apartıman
Yoksa eğer hâlin yaman
Nikel-kübik mobilyalar
Duvarı yağlı boyalar
İki tane otomobil
Biri açık, biri değil
Aşçı, uşak, hizmetçiler
Dolu mutfak, dolu kiler

Bu parçadan hareketle aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabılır?

- A) Üretimin olabilmesi için tüketimin de olması gerekir.
- B) Farklı ihtiyaçlar, farklı statülerin oluşmasına neden olur.
- C) Bilinçsiz tüketim toplumsal değerlere zarar verir.
- D) Tüketme eylemi ihtiyaçların yerini almaktadır.
- E) Talepten fazla olan arz, tüketimi artırmaktadır.

(LYS 2010)

16. Bir araştırmacı, satın alma davranışlarıyla ilgili bir araştırma yapmak ister. Bunun için hem basılı hem de İnternet üzerinden yayın yapan bir dergi belirler. Bu dergiyi İnternet üzerinden satın almak isteyen yüz kişiye şu seçenekleri sunar ve bu ilk durumun sonuçları şöyledir:

Abonelik (yıllık)	Ücret (₺)	Tercih eden kişi sayısı
☐ Sadece İnternet	59	16
☐ Sadece basılı dergi	125	0
☐ İnternet ve basılı dergi	125	84

Araştırmacı, kimsenin tercih etmediği "Sadece basılı dergi" seçeneğini çıkararak aynı kişilere tekrar uyguladığı ikinci durumda ise şu sonuçlara ulaşır:

Abonelik (yıllık)	Ücret (₺)	Tercih eden kişi sayısı
☐ Sadece İnternet	59	68
☐ İnternet ve basılı dergi	125	32

Araştırma sonunda ikinci durumda "Sadece İnternet" seçeneğini tercih edenlerin büyük bir bölümünün ilk durumda "İnternet ve basılı dergi" seçeneğini tercih ettiği görülmüştür.

Bu parça kapitalist ekonomik sistemin hangi özelliğine örnek gösterilebilir?

- A) Üretimde en düşük maliyeti esas alma
- B) Ekonomide serbest piyasa koşullarını uygulama
- C) Üretim araçlarının özel girişimciler tarafından işletilmesine olanak sağlama
- D) Bütün ekonomik girişimlerde en yüksek kârı amaç edinme
- E) Bireyleri temel ihtiyaçları dışında tüketime yönlendirme

(LYS 2012)

1. Bir eşyanın mal veya hizmet sayılabilmesi için ihtiyaca cevap vermesi (A seçeneği), tüketilebilir olması (B seçeneği), değişim değerinin olması (C seçeneği) ve emek sonucu elde edilmesi (D seçeneği) gerekir. Fakat çok miktarda üretilmesi gerekmez (E seçeneği). Bir şeyden emek veya masraf harcanarak bir tane de yapılırsa, birden fazla da yapılırsa, o eğer ihtiyacı karşılıyorsa, mal veya hizmet kabul edilebilir.
Yanıt E
2. Parçaya göre, bir vazo ya da tablonun kullanım değeri, değişim değeri, anı ve sanat değeri taşımasının nedeni, bu nesnenin insanların farklı ihtiyaçlarını karşılaması olabilir.
Yanıt D
3. Tarımla uğraşan kişinin traktörü, balıkçının ağı, terzinin dikiş makinesi birer üretim aracıdır. Çünkü söz konusu kişiler bu araçlarla üretim yapmaktadırlar.
Yanıt C
4. Parçada söz konusu edilen durum, sanayi türü işyerlerinde görülen işbölümüne (işin bölümlere ayrılmasına) örnektir.
Yanıt D
5. Paragrafa göre zanaat tipi (elle yapılan) üretimle sanayi tipi (makineyle yapılan) üretimde işbölümü farklılığını doğuran temel etken malın üretim biçimidir. Daha açık bir deyişle, zanaat tipi üretim usta – çırak ilişkisiyle; sanayi tipi üretim makineyle ve çalışanların kendi aralarında işi paylaşmalarıyla (işbölümüyle) gerçekleşir.
Yanıt E

6. Soru kökünün birinci bölümünde işçilerin işlerine yabancılaştırmalarının nedeni olarak ne üretilene karar vermemeleri, ikinci bölümünde ise işçilerin üretim biçimi ve zamanlaması, makine ve aletlerin seçimi gibi konulardan uzak tutulması gösterilmiştir. Bu nedenler işçilerin işle ilgili kararlardan uzak tutulması anlamına gelmektedir. İşçiler bu nedenle işlerine yabancılaştırmışlardır.
Yanıt E
7. Paranın olmadığı dönemlerde insanlar malı malla değiştiriyorlardı. Ancak burada şöyle bir zorluk vardı: Bir malı değiştirip başka bir mal almak isteyen kişi, değiştireceği mala ihtiyaç duyan bir kişiyi bulmak zorundaydı. Aksi takdirde değişim gerçekleşmiyordu. Oysa para ile her türlü mal ve hizmet değiştirilebilmektedir, söz konusu zorluk ortadan kalkmıştır. Soru kökünde bu zorluğun paranın icadıyla birlikte ortadan kalktığından ve paranın alışverişte kolaylık sağladığından söz edilmektedir.
Yanıt E
8. Yol, elektrik, su gibi hizmetler ekonomide "altyapı" kavramıyla ifade edilir. Parçada altyapıdaki değişimin ekonomik hayatı etkileyip değiştirdiği örneklenmektedir.
Yanıt C
9. Soru kökünde ifade edilen "fabrika", "sulama kanalı" ve "otoyol" insanların ihtiyaçlarını karşılayacak yeni bir mal ve hizmet üretmeye yarar ve bu nedenle yatırım niteliği taşır. Örneğin, fabrikada çeşitli türden mallar üretilir, sulama kanalıyla çeşitli zirai ürünler sulanır, otoyol ile ise mal ve hizmetler bulundukları yerlerden ihtiyaç sahiplerinin bulunduğu yerlere taşınabilir.
Yanıt C

10. Paragrafta belirtildiği gibi, tarım toplumlarında kaynakların büyük bir bölümü tapınak, saray yapımı ve savaş gibi alanlara ayrılıyorsa, halkın büyük çoğunluğu temel ihtiyaçlarını bile karşılayamıyorsa, ayrıca üretimin önemli bir bölümü ihtiyaç olarak saklanıyorsa, yatırıma dönüşürecek para birikimi olamaz ve dolayısıyla ekonomik yatırımlar çok az gerçekleşebilir.
Yanıt D
11. Bir ülkede yapılacak harcamalar ülke geliri ve kredi olanakları ile sınırlı ise ve bu nedenle çeşitli üretim alanlarına yapılacak harcamalar önceden belirleniyorsa, bunun temel nedeni, mevcut kaynakların ihtiyaçlara uygun bir biçimde dağıtılmasıdır.
Yanıt D
12. Soru kökündeki "... aynı ürünün farklı zamanlardaki üretiminde düzgünlük ve eşitlik önem kazanmaya başladı." ifadesi üretimde standardizasyon (aynı boyutlarda, aynı niteliklerde, aynı kalitede mal üretme) anlamına gelir.
Yanıt B
13. Parçada, bir ticari şirketin farklı bir ülkede belli bir ürünü pazarlama konusunda, o ülkenin kültürünü hesaba katmadığı için başarısız olduğu, gülü cenaze törenlerinde kullanan İtalya'da gül satama örneğiyle açıklanmıştır.
Yanıt C
14. Soru biraz karışık gibi gözükmemektedir. Soruyu sadeleştirirsek, şöyle bir ifade ortaya çıkmaktadır: "Aşağıdakilerden hangisi doğal kaynakların tüketilmesini engelleyici bir önlem değildir?" A, B, C ve D seçenekleri doğal kaynakların tüketilmesini önlemeye yönelik birer önlemdir. Fakat E seçeneği bu nitelikte bir etkinlik değildir. Çünkü sanayi ürünlerinin çeşidini artırmak demek, daha çok çeşit mal üretmek ve dolayısıyla doğayı daha çok tüketmek demektir.
Yanıt E

15. Baudrillard'a göre; insanlar nesneleri ihtiyaçları olduğu için değil, diğer insanlardan farklı olma ve toplumda farklı bir statüye sahip olma isteğiyle tüketmektedir. Bu durum bir operetten alınan sözlerle de desteklenmiştir.
Yanıt D
16. Soru kapitalist ekonominin, bireyleri ihtiyaç olmayan nesneleri de tüketmeye yöneltmesiyle ilgilidir. Soru kökünde buna uygun olarak tüketicilerin satın alma davranışları ile ilgili bir araştırma örneği verilmiştir.
Yanıt E

1. Mutlak monarşi bile olsa hiçbir iktidar sürekli zor kullanılarak veya güç kullanma tehdidiyle halkın isteklerini göz ardı ederek varlığını sürdüremez. Tarih birçok hükümdarın yok oluşuna tanıklık etmiştir. 18. yüzyıl Fransa'sından Kral 16. Louis, bu örneklerden biridir. Bu dönemde Fransa büyük ekonomik sorunlar yaşamaktadır. Bu nedenle beklenti içindeki halk, Louis'in tahta geçmesini olumlu karşılar. Ama sonuç beklendiği gibi olmaz; kıtlık devam eder, üstelik sarayın lüks harcamaları halkın tepkisine neden olur. "Ekmek bulamıyorlarsa pasta yesinler." sözünün bu dönemde kraliçe tarafından söylendiği iddiaları, yönetimin halkın gözünde itibarını yitirmesine neden olur. Devam eden olaylar sonunda kral ve kraliçe tahttan indirilir. Bir iktidarın hukuka veya kanunlara uygun bir şekilde yönetime geçmesi, yönetilenler tarafından onaylandığı anlamına gelmez.

Bu parçada yazar aşağıdakilerden hangisini vurgulamak istemektedir?

- A) Hukukun üstünlüğünü
B) Parlamentonun işlevini
C) Meşruiyetin gereğini
D) Sivil toplumun gücünü
E) Kuvvetler ayrılığının zorunluluğunu

(LYS 2012)

kareköt

2. Devletin gerekliliği konusunda, tarihçiler genellikle olumlu yargılara varmışlardır. Toplum yaşamında kaba kuvvetten ve kargaşadan doğacak sakıncaların tek güvencesi olarak, örgütlü ve merkezi bir gücün, yani devletin varlığı görülmüştür.

Bu görüşe göre, devletin bir toplumda yerine getirdiği temel işlev aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Toplumdaki gelenekleri değişmelere karşı koruma
B) Farklı öğelerden yeni bir bütün oluşturma
C) Toplumun ekonomik dirliğini sağlama
D) Bireylerin değer ve tutumlarını belirleme
E) Toplumsal düzeni kurma, yürütme ve koruma

(ÖYS 1994)

3. Çağdaş devlet yönetiminde, görevler yerine getirilirken uyulacak kurallar önceden belirlenmiştir.

Böyle bir düzenlemenin temel gerekçesi aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Görevlilerin yetkilerini genişletme
B) Devlet yönetimini değişen koşullara uydurma
C) Yöneticilerin keyfi (isteğe bağlı) kararlar almasını önleme
D) Devlet kurumları arasında eşgüdümü (koordinasyonu) sağlama
E) Yönetimin, özel ihtiyaçları daha iyi karşılamasını sağlama

(ÖYS 1988)

4. Aşağıdakilerden hangisi, özellikle çoğulcu demokrasilerdeki eğitimin amaçları arasında önemli bir yer tutar?

- A) Kültürel mirası yeni kuşaklara aktarma
B) Bilimsel ve mesleki bilgi verme
C) Farklı düşüncelere karşı hoşgörü kazandırma
D) Bilimsel ve teknolojik gelişmelere katkıda bulunma
E) Bireylerin yeteneklerini geliştirme

(ÖYS 1989)

5. Propaganda, belli bir görüşü benimseyen kişi sayısını artırmak amacıyla o görüşü kitle iletişim araçlarıyla kamuya yaymaktır.

Bu tanıma göre, bir propagandacının asıl hedefi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Toplumsal sorunlara çözüm bulma
B) Kitlelerin değer ve tutumlarını yönlendirme
C) Toplumdaki belli eğilimleri eleştirme
D) Bireylere belli konularda bilgi verme
E) Bireylerin eleştirme gücünü geliştirme

(ÖYS 1987)

6. Atatürk'ün lider olarak ortaya çıkmasında rol oynayan etkenlerden biri, Anadolu toprağının ve insanının başka ulusların denetimi altına girmiş olmasıydı. Anadolu insanı bu duruma razı olup, bağımsızlığına ve özgürlüğüne ölümü pahasına sahip çıkmasaydı ve Atatürk'ün aldığı kararlara destek vermeseydi, Atatürk belki de bir Türk lideri olamayacaktı.

Bu parçada, bir liderin ortaya çıkmasında rol oynayan etkenlerin hangisinden söz edilmektedir?

- A) Yeni düşüncelerin toplumda önemli görülmesi
B) Elverişli toplumsal koşulların bulunması
C) Toplumda geleneksel ilişkilerin yaygın olması
D) Liderin sorunlara gerçekçi çözüm yolları önermesi
E) Liderin belirli bir eğitim düzeyine gelmiş olması

(ÖSS 1995)

7. Atatürk, Anadolu insanının bağımsızlığına ve özgürlüğüne düşkün olduğunu, vatan sevgisini her şeyin üstünde tuttuğunu ve ülke yönetiminde karar verici güç olması gerektiğini her fırsatta vurgulayarak ve onlara sorumluluk vererek, onların Kurtuluş Savaşı'na katılmalarını sağlamıştır.

Buna göre Atatürk, Anadolu insanının savaşa katılmasını aşağıdakilerden hangisini gerçekleştirerek sağlamıştır?

- A) Toplumun sorunlarını kendi sorunları gibi ele alarak
B) Bireylerin davranış, tutum ve değerlerini etkileyerek
C) Toplumdaki ortak sorunlara çözüm arayarak
D) Engin bilgi ve deneyimlerini bireylere aktararak
E) Toplumdaki tepkileri dikkatle izleyerek

(ÖYS 1995)

kareköt

8. Sivil toplum örgütleri, devletin varlığını yadsımadan, devlete mesafeli, eleştirel ve muhalif bir tavır takınarak amaçlarına ulaşmayı hedefler. Devletin veya özel kuruluşların uygulamalarında yanlışlık olduğunu, topluma veya çevreye zarar verildiğini gördüklerinde kitlesel olarak harekete geçerler, örneğin çevreye zarar veren bir fabrika olduğunda basın yayın organları aracılığıyla toplumu bilgilendirerek hem toplumun hem de devlet görevlilerinin dikkatini fabrika üzerine çekerler.

Bu parçaya göre, aşağıdakilerden hangisi sivil toplum örgütlerinin özelliklerinden biri değildir?

- A) Katılımcı demokrasinin öne çıkardığı kuruluşlar olması
B) Üyelerin gönüllülük ve fedakârlık esasıyla çalışması
C) Üyelerin yaşamlarına anlam kazandırması
D) Toplumsal hayata olumlu katkılar sağlaması
E) Kamuoyunu etkileyebilme gücüne sahip olması

(LYS 2011)

1. Soru kökünün ilk ve son cümlesinde siyasal yönetimin meşruiyetinin gerekliliği vurgulanmıştır. Bu cümlelerde siyasal yönetimin kaba kuvvetle, zor kullanılarak uzun süre varlığını sürdüremeyeceği, mutlaka halkın isteklerini gözönünde bulundurarak onun tarafından onaylanması gerektiği belirtilmiştir. Bu açıklamalar yönetimin meşruiyetinin gerekliliği anlamına gelmektedir.

Yanıt C

2. Sorunun cevabı paragrafın ikinci cümlesinde biraz kapalı olarak verilmiştir. Bu cümlede toplumsal kargaşa kavramı toplumda yasaların, kuralların işlememesi, dolayısıyla düzenin olmaması, kimsenin mal ve can güvenliğinin olmaması anlamlarına gelir. Devlet toplumsal kargaşayı önleyecek kurum olarak görülüyorsa, bunun anlamı devletin toplumda düzeni, dengeyi, huzuru sağlamasıdır. Devletin yerine getirmesi gereken temel işlevler bunlardır.

Yanıt E

3. Devlet yönetiminde görevler yerine getirilirken uyulacak kuralların önceden belirlenmesinin temel gerekçesi yönetimde kişilerin değil, yasaların hâkim olması, her yetkilinin bu yasalara uyması, başka bir deyişle yönetimin keyfilikten uzak olması amacına yöneliktir.

Yanıt C

4. Demokrasi öncelikle bireylerin özgürlüğünü amaç ediniyorsa ve insanlar arasında düşünce ve anlayış farklılıklarının olması doğal ise, çoğulcu demokrasi-lerdeki eğitimin amacı gençlere farklı düşünce ve anlayışlara karşı hoşgörülü olma becerisini kazandırma olabilir. A, B, D ve E seçenekleri her türlü eğitimin genel amaçlarındandır.

Yanıt C

5. Soru kökünde propaganda "belli bir görüşü... kamuya yaymaktır." diye tanımlanmıştır. Bu anlamı B seçeneği özetlemektedir.

Yanıt B

6. Parçaya göre, bir siyasi liderin ortaya çıkmasında rol oynayan etkenler, Anadolu insanının bağımsızlığına ve özgürlüğüne sahip çıkması ve Atatürk'ün aldığı kararlara destek vermesidir. Bu özellikler elverişli toplumsal koşulların olması anlamına gelmektedir.

Yanıt B

7. Atatürk Anadolu insanının savaşa katılmasını; bu insanların bağımsızlığa ve özgürlüğe düşkün olduğunu, vatan sevgisini her şeyin üstünde tuttuğunu, ülke yönetiminde karar verici güç olması gerektiğini vurgulayarak ve onlara sorumluluk vererek sağlamıştır. Bu koşullar Atatürk'ün Anadolu insanının duygu, düşünce, kanaat ve değerlerini etkilemesi anlamına gelmektedir.

Yanıt B

8. B seçeneğinin karşılığı paragrafın ikinci cümlesinde; A, D ve E seçeneklerinin karşılıkları paragrafın ikinci ve üçüncü cümlelerinde vardır. Fakat C seçeneğinin karşılığı paragrafta yoktur. Tam tersine sivil toplum kuruluşları belirli değerler ve amaçlar için kurulan ve bu uğurda mücadele eden örgütlerdir.

Yanıt C

BÖLÜM MANTIK

Mantiğa Giriş

Klasik Mantık; Kavram (Terim), Tanım

Önerme

Kıyas

Mantık ve Dil

Sembolik Mantık; Önermeler Mantığı

Sembolik Mantık; Yüklemler (Niceleme) Mantığı

1. Bir düşüncenin, mantığın konusu olabilmesi için, öncelikle aşağıdakilerden hangisi gerekir?

A) Evrensel doğrulara uygun olması
B) Dil aracılığıyla ifade edilmesi
C) Birden çok kavramı içermesi
D) Bilimsel bilgilerle tutarlı olması
E) Bir sorunun cevabı olması

(ÖYS 1996)

2. I. Birbiriyle çelişen veya bağdaşmayan düşünce, inanç ve iddialara zihinde yer vermemek
II. Yeterince ve güvenilir yoldan belgelenmemiş hiçbir iddia veya teoriyi doğru kabul etmemek
III. Parlak ve akla yakın düşünce veya teorileri benimseyip test etmeye gerek duymamak
- Mantıklı bir kişi yukarıdakilerden hangilerini benimsemelidir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) I, II ve III

(LYS 2012)

3. Verilen bir önermenin doğruluk değerini (yani doğru mu yanlış mı olduğunu) bilemeyebiliriz. Ancak her önerme ya doğrudur ya da yanlıştır. Mantıkta öncül olarak kullanılan önermeler ister doğru ister yanlış olsun doğru sayılarak işlem görür. P gibi bir önerme Q gibi bir önermeyi içeriyorsa P'yi doğru saydığımızda Q'yu da doğru saymamız gerekir. "P'nin gerçekten doğru mu, yoksa yanlış mı" olduğuna mantık değil, P'nin ait olduğu bilim dalı cevap arar.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisinin doğruluğunun mantığın ilgi alanı içinde olduğu söylenebilir?

A) Hidroklorik asitte çinko erir.
B) Cisimler boşlukta sabit bir ivmeyle düşerler.
C) $2 \times 15 = 30$
D) Aynı şeye benzeyen iki şey birbirine benzerdir.
E) Dünya, Güneş Sistemi'ne ait bir gezegendir.

(LYS 2012)

4. Aşağıdaki önermelerden hangisinin doğru olup olmadığı gözlem veya deneye başvurmadan belirlenebilir?

A) Bazı hayvanlar kanatlı değildir.
B) Deniz bazen mavidir.
C) Hiçbir bekar evli değildir.
D) Bazı insanlar mutludur.
E) Ali bir sporcudur.

(ÖYS 1988)

5. "A, A'dır." önermesi, iki ayrı şey arasındaki ilişkiyi değil, bir şeyin kendisi olduğunu ifade etmektedir.

Yukarıdaki cümle düşünmeye temel olan kavramlardan hangisini açıklamaktadır?

A) Özdeşlik B) Benzeşim C) Bileşim
D) Çelişmezlik E) Tutarlılık

(ÖYS 1992)

6. I. Özdeşlik ilkesi
II. Çelişmezlik ilkesi
III. Üçüncü hâlin imkânsızlığı ilkesi

"A, A dır." sözü yukarıdaki mantık ilkelerinden hangilerini ifade etmektedir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

(ÖSS 2008)

7. Akıl ilkelerinden "çelişmezlik" ve "üçüncü hâlin imkânsızlığı" ilkelerini de "özdeşlik" ilkesi kapsamında gören anlayışa göre, aşağıdaki ifadelerden hangisi özdeşlikle ilişkilendirilebilir?

A) $p \Rightarrow q$ önermesi geçersizdir.
B) $A \wedge \sim A$ önermesi yanlıştır.
C) Eşkenar üçgenler birbirine benzerdir.
D) $A = B \vee C$ ifadesi doğrudur.
E) Geçerli bir önerme her koşulda doğru değeri alır.

(LYS 2012)

8. Bütün kanatlılar yumurtlar.
Bazı böcekler kanatlıdır.
O halde bazı böcekler yumurtlar.

Bu akıl yürütme aşağıdakilerden hangisine bir örnektir?

A) Geçerli bir tümevarım
B) Geçersiz bir tümdengelim
C) Geçerli bir benzeşim
D) Geçersiz bir benzeşim
E) Geçerli bir tümdengelim

(ÖYS 1996)

9. Türkiye de İtalya da bir yarımadadır.
İtalya'da balıkçılık yapılır.
O halde Türkiye'de de balıkçılık yapılır.

Bu akıl yürütme aşağıdakilerden hangisine bir örnektir?

A) Analoji B) Şartlı kıyas
C) Zincirleme kıyas D) İkilem
E) Karma kıyas

(ÖYS 1993)

10. Aşağıdaki akıl yürütmelerden hangisinde analoji kullanılmıştır?

A) Bütün çift sayılar ikiye tam bölünür. 2500 çift sayıdır. O hâlde 2500 ikiye tam bölünür.
B) Ayşe ve Ceren dans etmekten hoşlanan iki iyi arkadaştır. Ayşe pop müzikten hoşlandığına göre Ceren de pop müzikten hoşlanır.
C) Gördüğüm bütün kargalar, serçeler ve güvercinler uçuyordu. Demek ki bütün kuşlar uçabilir.
D) Her zaman hava kara bulutlarla kaplandığında yağmur yağıyor. Bugün de hava kara bulutlarla kaplandı. O hâlde yağmur yağacak.
E) Didem düzenli ders çalışarak başarılı oldu. Deniz de düzenli ders çalışarak başarılı oldu. O hâlde düzenli ders çalışan herkes başarılı olur.

(LYS 2010)

kareköt

kareköt

1. Bir düşüncenin mantığının konusu olabilmesi için, onun zihnin içinde kalmış salt bir düşünce olmaktan çıkıp sözlü veya yazılı olarak ifade edilmesi gerekir. Çünkü ifade edilmeyen bir düşünce başkaları tarafından bilinemez ve dolayısıyla incelenemez.

Yanıt B

2. Soru kökünün I nolu bölümünde tutarlı (mantıklı, çelişkisiz), II nolu bölümünde ise akıl ilkelerinden yeter sebeple ilgili ifadeler kullanılmıştır. Mantıklı bir kişi bu iki ifadeyi benimsemeli, fakat III nolu ifadeyi benimsememelidir. Çünkü bir ifadenin parlak olması mantıken doğru olması anlamına gelmez.

Yanıt C

3. Mantık bilgi ve yargıların gerçeğe uygunluğuna değil, birbirlerine uygunluğuna, yani onların iç tutarlılığına bakar. A, B, C ve E seçeneklerinin doğruluğunu belirlemek için gözlem ve deney gereklidir. Oysa D seçeneği için sadece cümlelerin unsurları arasındaki mantık bağıını bulmak yeterlidir.

Yanıt D

4. Bir önermenin gözlem ve deneye başvurmadan doğru olup olmadığını belirlemek demek, o önermenin doğruluğunu, yanlışlığını yalnızca düşünerek, mantık yürüterek ortaya koymak demektir. Bildiğimiz gibi, bilgi doğrusu gözlem ve deneyle belirlenebilir, fakat mantık doğrusu sadece akıl yoluyla, düşünerek belirlenebilir. A, B, D ve E seçeneklerinin doğruluğu yanlışlığı gözlem, deney ve araştırma ile, C seçeneğinin doğruluğu yanlışlığı ise bu cümleyi oluşturan kavramlar arasındaki bağıın mantıksal incelenmesiyle belirlenebilir.

Yanıt C

5. Bir şeyin kendisine eşit olduğunu dile getiren mantık ilkesine özdeşlik ilkesi denir. Soru kökündeki cümle özdeşlik ilkesini açıklamaktadır.

Yanıt A

6. "A, A'dır." yargısında A'nın A'ya eşit olduğu belirtilmiştir. Bu ifade mantık ilkelerinden sadece özdeşlik ilkesini dile getirmektedir.

Yanıt A

7. Özdeşlik ilkesi bir şeyin kendi kendisine eşit olduğu anlamına gelir. $(A \wedge A)$ özdeşlik ilkesinin semolik ifadesidir. B seçeneğindeki $(A \vee \sim A)$ yanlışlıktır ifade si özdeşlikle ilgilidir.

Yanıt B

8. Soru kökünde verilen akıl yürütmeye tümel ve tikel iki öncülden tikel bir sonuca ulaşılmıştır ve sonuç önermesi öncüllere uygundur. Öyleyse bu akıl yürütme geçerli bir tümden gelimdir (Tümdengelim: Genel ifadelerden kaplamı dar ifadelere ulaşma şeklinde gerçekleşen akıl yürütmedir.)

Yanıt E

9. Verilen akıl yürütmeye Türkiye ve İtalya'nın birer yarımada olmasından ve İtalya'da balıkçılık yapılmasından hareketle Türkiye'de de balıkçılık yapıldığı sonucuna varılmıştır. Böyle bir akıl yürütmeye analogi adı verilir.

Yanıt A

10. Analogi iki durum, iki kişi ve iki nesne arasındaki benzerliklere dayalı akıl yürütmedir. Bu nitelikteki bir akıl yürütme B seçeneğinde verilmiştir.

Yanıt B

1. Aynı türden nesnelerin ortak özelliklerini dile getiren terimlere genel terim adı verilir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi genel terimdir?

- A) Satürn B) Dünya C) Gezegen
D) Kutup yıldızı E) Samanyolu

(ÖYS 1991)

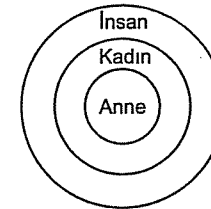
2. İki kavramdan yalnız biri, diğerinin bütün bireylerini içine alırsa, bu kavramlar arasında "tam girişimlik" vardır.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisinde verilen kavramlar arasında tam girişimlik vardır?

- A) Tutarlı önerme, tutarsız önerme
B) Geçerli önerme, tutarlı önerme
C) Geçerli önerme, geçerli olmayan önerme
D) Geçerli önerme, tutarsız önerme
E) Geçerli olmayan önerme, tutarlı önerme

(ÖYS 1993)

- 3.

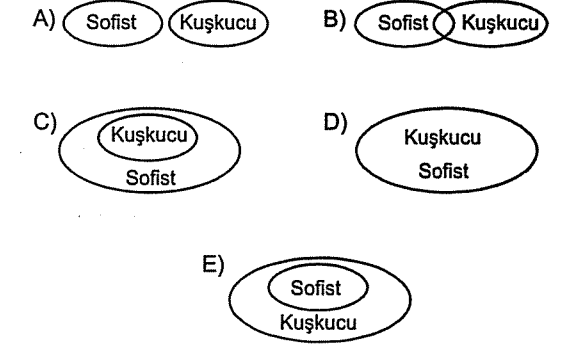
Aşağıdakilerden hangisi bu şekle ait değildir?

- A) Bazı insanlar kadındır.
B) Her kadın insandır.
C) Bazı insanlar annedir.
D) Anne olmayan insan vardır.
E) Her kadın annedir.

(ÖYS 1994)

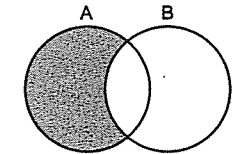
4. Bütün kuşkucular sofist değildir, ama bütün sofistler kuşkucudur.

Bu cümlelerin Venn diyagramıyla ifadesi aşağıdakilerden hangisidir?

(ÖSS 2006)

5. Aşağıdaki şekilde A felsefeciler, B ise öğretmenler kümesini göstermektedir.

Buna göre, taralı alan aşağıdakilerden hangisiyle ifade edilir?

- A) Bazı felsefeciler öğretmendir.
B) Bütün felsefeciler öğretmendir.
C) Bütün öğretmenler felsefecidir.
D) Bazı öğretmenler felsefeci değildir.
E) Bazı felsefeciler öğretmen değildir.

(ÖSS 2008)

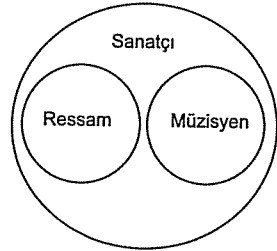
6. L kümesi K kümesinin alt kümesidir ve bu kümelerin eleman sayıları farklıdır.

Buna göre, aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) K kümesinin her elemanı L kümesinin de elemanıdır.
B) L kümesinin hiçbir elemanı K kümesinin elemanı değildir.
C) K kümesinin bazı elemanları L kümesinin elemanı değildir.
D) L kümesinin bazı elemanları K kümesinin elemanı değildir.
E) K kümesinin hiçbir elemanı L kümesinin elemanı değildir.

(ÖSS 2007)

7. Aşağıdaki şekil, kavramlar arası ilişkiler göz önüne alınarak çizilmiştir.

Buna göre aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) Sanatçı ve müzisyen kavramları arasında ayrıklik ilişkisi vardır.
B) Sanatçı ve müzisyen kavramları arasında eksik girişimlik ilişkisi vardır.
C) Sanatçı ve ressam kavramları arasında tam girişimlik ilişkisi vardır.
D) Ressam ve müzisyen kavramları arasında eşitlik ilişkisi vardır.
E) Müzisyen ve ressam kavramları arasında eksik girişimlik ilişkisi vardır.

(LYS 2010)

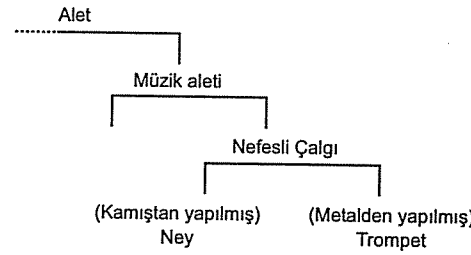
8. Üçgen, üç doğru kenarı olan, kapalı ve düzlem bir şekildir.

Bu yargı aşağıdakilerden hangisine bir örnektir?

- A) Kıyas B) Tanım C) Analoji
D) Öncül E) Sınıflama

(ÖYS 1995)

9. Özle ilgili tam tanım, bir şeyin yakın cinsi ve yakın ayrımıyla yapılan tanımdır.

Yukarıdaki şema ve açıklamaya göre, aşağıdaki-lerden hangisi özle ilgili tam tanıma örnektir?

- A) Trompet bir alettir.
B) Ney müzik aletidir.
C) Nefesli çalgılar birer alettir.
D) Trompet metalden yapılmış bir alettir.
E) Ney kamıştan yapılmış nefesli bir çalgıdır.

(ÖSS 2006)

10. I. Tanımlanan, tanımlayan olarak tanımda yer almalıdır.
II. Bir şey kendisinden açık olmayan başka bir şeyle tanımlanmamalıdır.

III. Tanım, tanımlı yapılanın bütün bireylerini içermeli, o sınıfa dahil olmayanları dışta bırakmalıdır.

"İnsan, ahlaki bir varlıktır." tanımının yetersiz olması yukarıdaki tanım koşullarından hangileriyle açıklanabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

(ÖSS 2009)

11. Eğer size bendeki kırmızı renk duyumunu anlatmaya çalışsam bunun mümkün olmadığını görürüm. Kırmızı bir nesneyi işaret edebilirim, kırmızının şöyle böyle mor veya turuncuya benzediğini, yeşil ve maviden çok farklı olduğunu, epeyce parlak ve uyarıcı bir renk olduğunu, bir kravat için hoş ama bir profesör paltosu için fazlaca parlak olduğunu söyleyebilirim. Kırmızıyı bu tür pek çok bağlantı içerisine koyabilirim fakat duyumun bizzat kendisini tarif edemem.

Bu parçadan tanımla ilgili aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

- A) Tanımda kısır döngü bulunmamalıdır.
B) Yakın cins ve ayırım tanımda önemlidir.
C) Yaşantının doğrudan verileri tanımlanamaz.
D) Kavramın kaplamında olan tüm bireyler, tanımda yer almalıdır.
E) Bir nesnenin ne işe yaradığını bilmek ne olduğunu bilmek değildir.

(LYS 2011)

ÇÖZÜMLER

1. A, B, D ve E seçenekleri tekil terimdir, fakat C seçeneği genel terimdir. Çünkü "gezegen" kavramı gök cisimlerinin genel adıdır.

Yanıt C

2. Bu soru hem klasik hem de sembolik mantık bilgilerini gerektirmektedir. A, C ve D seçeneklerinde verilen kavramlar birbirlerini dışladığı için aralarında ayrıklik ilişkisi vardır. B seçeneğinde geçerli önerme tüm tutarlı önermeleri kapsar, yani burada tam girişimlik, E seçeneğinde ise eksik girişimlik vardır.

Yanıt B

3. Şekilde verilen üç kavram arasında tam girişimlik ilişkisi vardır. A, B, C ve D seçenekleri bu şekle aittir, fakat E seçeneği bu şekle ait değildir. Çünkü bu seçeneğin doğru olması için "anne" ve "kadın" kavramlarını gösteren dairelerin üst üste gelip çakışması gerekir.

Yanıt E

4. Soru kökündeki ifadeye göre, "sofist" ve "kuşkucu" kavramları arasında tam girişimlik ilişkisi vardır. Başka bir deyişle, "kuşkucu" kavramının kaplamı daha geniş olduğu için o büyük bir daireyle, "sofist" kavramının kaplamı daha dar olduğu için o da küçük ve kuşkucu kavramının içine girmiş bir daireyle sembolize edilmelidir. Bu koşullara uygun diyagram E seçeneğinde verilmiştir.

Yanıt E

5. Soru, kavramlar arası ilişkilerle ilgilidir. A ve B kavramları arasında eksik girişimlik ilişkisi vardır. Soru kökündeki taralı alanı E seçeneği ifade etmektedir. Çünkü A ve B terimlerinin ortak olmayan alanı bu şekilde ifade edilebilir.

Yanıt E

6. Bu soru kavramlar arası ilişkilerle ilgili çok değişik nitelikte bir sorudur. K ve L kümesinin eleman sayıları farklı ise, K Kümesinin bazı elemanları L kümesinin elemanı olamaz. Bu özellik C seçeneğinde verilmiştir.

Yanıt C

7. İki kavram arasında tam girişimlik ilişkisi olması demek, bu iki kavramdan yalnızca birinin diğerinin tüm bireylerini kapsaması demektir. Böyle bir ilişki sanatçı - ressam kavramları arasında vardır. Sanatçı kavramı ressam kavramını tümüyle kapsar.

Yanıt C

8. Soru kökünde üçgenin temel özellikleri, yani onu diğer geometrik şekillerden ayıran özellikler açıklanmıştır. Böyle bir ifade "tanım"a örnektir.

Yanıt B

9. Bu soru "yakın cins" ve "yakın ayırım" kavramları bilinenek çözülebilecek bir sorudur. Bir türün hemen üstünde yer alan kavram o türün yakın cinsidir. Örneğin, "canlı" kavramının altında onun türü olarak yer alan "insan", hayvan" ve "bitki" kavramları vardır. Bu üç kavram için "canlı" kavramı "yakın cins" tir. Buna karşılık bir türü yakın cinsinden ayıran özelliğe "yakın ayırım" denir. "Düşünme" özelliği, "insan" türünü yakın cinsi olan "hayvan" dan ayırdığı için yakın ayırımdır. Bu şartlara uygun tanım E seçeneğinde verilmiştir.

Yanıt E

10. Kavramların tanımı onların anlamını (içeriğini) açıklığa kavuşturmak için yapılır. Oysa sorudaki tanımda "insan" kavramı anlamı açık olmayan "ahlaki varlık" sözcüğüyle tanımlanmıştır.

Yanıt B

11. Soru, tanımlı yapılamayan kavramlarla ilgilidir. Soru kökünde belirtilen ses, koku, renk, tat duyu verileridir. Buna göre, duyuların (yaşantıların) doğrudan verileri tanımlanamaz.

Yanıt C

1. Aşağıdakilerden hangisi önerme değildir?

- A) Saatin kalitesini, kurgu mekanizması yani zembereği belirler.
- B) Durmuş bir saat hiç değilse günde iki kez doğru zamanı gösterir.
- C) Zaman hızla geçerken onu iyi değerlendirmeli.
- D) Kimi saatler ileri gider, kimi ise geri kalır.
- E) Zamanın geçtiğini anlamak için saate bakılır.

(ÖYS 1998)

2. Aşağıdakilerden hangisi önermedir?

- A) Umarım bugün hava açık olur.
- B) Artık bütün dünya bunu böyle bilsin.
- C) Başkalarının özel eşyalarını izinsiz kullanmamalıyız.
- D) Türkiye'de çay yalnızca Akdeniz Bölgesi'nde yetişir.
- E) Yeryüzünde cennet diye bir yer varsa orası nerededir?

(LYS 2011)

3. I. Defterimi nereye koydun?

- II. Hey elinde kitap olan!
- III. Keşke o defteri kullanmasaydım.
- IV. Aradığın defter masanın üzerindeydi.
- V. Defteri veya kitabı al.

Numaralandırılmış bu ifadelerle ilgili olarak aşağıdaki yargılardan hangisi doğrudur?

- A) I. cümle önermedir, çünkü soru cümlesidir.
- B) II. cümle önermedir, çünkü ünlem cümlesidir.
- C) III. cümle önermedir, çünkü dilek cümlesidir.
- D) IV. cümle önermedir, çünkü yargı cümlesidir.
- E) V. cümle önermedir, çünkü emir cümlesidir.

(LYS 2012)

4. "Herkes özgürdür." önermesi tümel, "Kimileri özgürdür." önermesi tikel önermeye örnektir.

Buna göre, önermeler tümel ya da tikel olarak nitelendirilirken aşağıdakilerden hangisi ölçüt alınır?

- A) Öznenin niceliği
- B) Yargının niteliği
- C) Önerme ekleminin varlığı
- D) Terim sayısı
- E) Önermenin doğruluk değeri

(ÖYS 1997)

5. "Dünya, Güneş sisteminde bir gezegendir." önermesi nitelik ve nicelik yönünden nasıl bir önermedir?

- A) Tümel olumlu
- B) Tekil olumsuz
- C) Tikel olumlu
- D) Tekil olumlu
- E) Tümel olumsuz

(ÖYS 1988)

6. Bir özne, bir yüklem, bir de bağdan oluşan ve tek bir yargı dile getiren önermeler "basit önerme" olarak tanımlanabilir.

Bu tanıma göre aşağıdakilerden hangisi basit önermedir?

- A) Ankara en güzel başkenttir.
- B) Ali düne kadar ders çalıştı.
- C) Platon Aristoteles'ten daha yaşlıdır.
- D) Perşembenin gelişi çarşambadan bellidir.
- E) Bütün düşünürler insandır.

(LYS 2010)

7. Bileşik önermeler, içerisinde birden fazla yargıyı barındıran önermelerdir. Bu önermeler bileşikliği açıkça belli olanlar ve bileşikliği gizli olanlar diye ikiye ayrılır.

Aşağıdaki bileşik önermelerden hangisi, bileşikliği açıkça belli olan bir önermedir?

- A) Bu gömlek ötekenden daha pahalı.
- B) Ne Ali ne de Ahmet okula geldi.
- C) Bu müze geçen haftaya kadar kapalıydı.
- D) Sadece, o futbol takımının maskotu var.
- E) Bir kişi dışında tüm sınıf geziye katıldı.

(ÖSS 2006)

- 1. Önerme bir yargı, yani doğru veya yanlış olduğu belirlenebilen ifadelerdir. Buna karşılık dilek, istek, temenni, emir, dua, hayret ve soru bildiren cümleler önerme değildir. Bu durumda A, B, D ve E seçenekleri önermedir. Fakat C seçeneği dilek ve temenni bildirdiği için önerme değildir.**

Yanıt C

- 2. Bir yargı bildiren, doğru veya yanlış olabilen ifadeler önermedir. Buna karşın yargı bildirmeyen, dolayısıyla doğru ya da yanlış olmayan; duygu, istek, dua, emir, soru bildiren ifadeler önerme olamaz. A, B, C ve E seçenekleri önerme değildir, D seçeneği önermedir.**

Yanıt D

- 3. Önerme bir yargı bildiren yani doğru veya yanlış olabilen, doğruluğu, yanlışlığı gösterilebilen ifadelerdir. Buna karşılık soru, dua, istek, duygu, temenni ve emir bildiren ifadeler önerme değildir. Bu durumda I, II, III ve V nolu cümleler önerme değildir; IV nolu cümle önermedir.**

Yanıt D

- 4. "Herkes özgürdür." önermesi öznenin kapsamı (niceliği) en geniş haliyle alındığı için tümel; buna karşılık "Kimileri özgürdür." önermesi öznenin kapsamı tikel alındığı için tikeldir. Bu durumda önermeler öznenin niceliği nedeniyle tümel veya tikel olarak nitelendirilir.**

Yanıt A

- 5. Önermenin niteliği, önermenin bağı; niceliği ise önermenin kapsamı, yani içine aldığı varlık miktarı demektir. Bu bilgiler göz önüne alındığında, önermenin öznesi olan "Dünya" bir tanedir, yani önerme niceliği yönünden tekildir, bağı olumlu olduğu için de olumludur. Buna göre, önerme tekil olumludur.**

Yanıt D

- 6. Tek yargı bildiren önerme basit, birden fazla yargı bildiren önerme ise bileşiktir. A, B, C ve D seçenekleri bileşik, E seçeneği ise basit önermedir.**

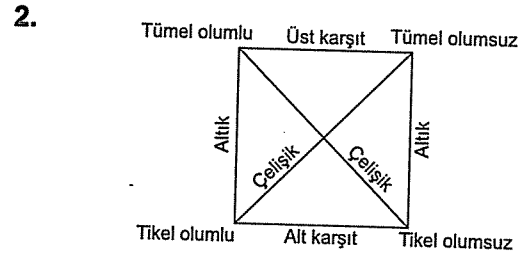
Yanıt E

- 7. Bileşikliği açıkça belli olan önermeler ya koşul eki "(-se, -sa)" ya "hem... hem de..." ya "ne... ne de..." ya "...çünkü..." ya da "...fakat..." veya "Bununla birlikte..." gibi eklemeler alan önermelerdir. Bu eklemelerden "ne... ne de" ekini sadece B seçeneği aldığı için bu seçenekte bileşikliği açıkça belli olan bir önerme vardır.**

Yanıt B

1. Tüm böcekler altı bacaklıdır. Hiçbir böcek altı bacaklı değildir. Üst Karşıt. Alt Karşıt. Çelişik. Çelişik. Altık. Altık. Bazı böcekler altı bacaklıdır. Bazı böcekler altı bacaklı değildir.
- Herhangi dört önermenin birbiriyle, yukarıdaki karşı olma karesinde gösterilen biçimde ilişkili olmaları için aşağıdakilerden hangisine sahip olmaları gerekir?
- A) Aynı savı taşıma
B) Eşdeğer olma
C) Aynı terimlerden oluşma
D) Aynı nitelikte olma
E) Aynı nicelikte olma
- (ÖYS 1988/II)

kareköt

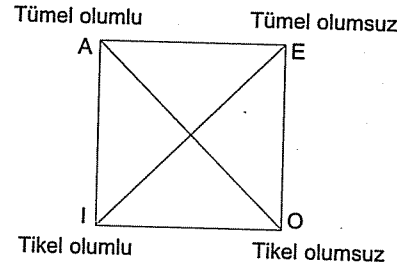

Yukarıda verilen karşı olma karesine göre aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Çelişik önermelerden biri doğruysa diğeri kesinlikle yanlıştır.
B) Altık önermelerden tümel olumlu doğruysa tikel olumlu da doğrudur.
C) Alt karşıt önermelerden tikel olumlu yanlışa tikel olumsuz da yanlıştır.
D) Altık önermelerden tümel olumsuz doğruysa tikel olumsuz da doğrudur.
E) Üst karşıt önermelerden biri doğruysa diğeri yanlıştır.

(ÖSS 2009)

3. Aşağıda karşı olma karesi ve kareye ait bazı yasalar verilmiştir.

- A doğru ise I doğrudur.
- E doğru ise O doğrudur.
- A yanlışa I belirsizdir.
- E yanlışa O belirsizdir.
- I yanlışa A yanlıştır.
- O yanlışa E yanlıştır.
- I doğru ise A belirsizdir.
- O doğru ise E belirsizdir.

Buna göre verilen yasaların tümü,

- I. karşıtlık,
II. altıklık,
III. çelişiklik

ilkelerinden hangileriyle ilişkilendirilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

(LYS 2011)

4. Çelişik, özne ve yüklemi aynı olan iki önermenin hem nitelik hem de nicelik yönünden farklı olması halidir.

Buna göre, karşıolum karesinde yer alan,

- I. Tümel olumlu
II. Tümel olumsuz
III. Tikel olumlu
IV. Tikel olumsuz

önermelerinden hangisi çelişikdir?

- A) I. ile II. B) I. ile III. C) I. ile IV.
D) III. ile IV. E) II. ile IV.

(ÖYS 1992)

5. Mantık ilkelerine göre anlam verilemeyen ve içinde iki çelişik terim barındıran kavramlara "kendi kendisiyle çelişik kavramlar" denir.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi kendi kendisiyle çelişik kavrama örnektir?

- A) Koşulsuz önerme
B) Çelişik önerme
C) Karşıt önerme
D) Yargısız önerme
E) Olumsuz önerme

(ÖYS 1996)

6. Konu ve yüklemeleri aynı olan iki önerme, hem nitelik hem nicelik bakımından birbirinden farklıysa, bu önermeler birbiriyle çelişikdir.

Bu bilgi doğrultusunda aşağıdaki önerme çiftlerinden hangisi çelişikdir?

- A) Bazı insanlar ölümlüdür.
Bazı insanlar ölümlü değildir.
B) Bütün insanlar öğretmendir.
Hiçbir insan öğretmen değildir.
C) Bazı insanlar mavi gözlüdür.
Hiçbir insan mavi gözlü değildir.
D) Bütün insanlar sanatçıdır.
Bazı insanlar sanatçıdır.
E) Hiçbir insan yalancı değildir.
Bazı insanlar yalancı değildir.

(ÖSS 2008)

7. I. Tüm fizikçiler bilim adamıdır.
II. Bazı fizikçiler bilim adamı değildir.
Bu iki önerme çelişikdir.

Aşağıdakilerden hangisi çelişik önermelerin özelliklerinden değildir?

- A) Farklı nicelikte olma
B) Aynı özne ve yüklem terimlerine sahip olma
C) Farklı nitelikte olma
D) Aynı anda ayrı doğruluk değerine sahip olma
E) Aynı yargıda bulunma

(ÖYS 1989)

8. "Bütün insanlar özgürdür." önermesi doğru ise, "Bazı insanlar özgür değildir." önermesi yanlıştır. "Bazı insanlar özgürdür." önermesi doğru ise, "Hiçbir insan özgür değildir." önermesi yanlıştır.

Bu örnekler, karşıolum karesindeki önermelerle ilgili olarak aşağıdaki yargılardan hangisini desteklemektedir?

- A) Doğru bir tümel önermenin karşıtı daima yanlıştır.
B) Çelişik önermelerden biri doğru ise, zorunlu olarak diğeri yanlıştır.
C) Yanlış tümel önermelerin karşıtı bazen doğru, bazen de yanlıştır.
D) Eğer tümel önerme doğru ise, altıkları olan tikel önermeler de doğrudur.
E) Eğer tümel önermeler yanlışa, altıkları bazen doğru, bazen de yanlışa olur.

(ÖYS 1994)

9. Çocukların okul gezisi için annelerinden istenen izinle ilgili aşağıdaki durumlar söz konusudur:
I. İzin isteğini tüm anneler onayladı.
II. İzin isteğini hiçbir anne onaylamadı.
III. İzin isteğini bazı anneler onayladı.
IV. İzin isteğini bazı anneler onaylamadı.

Buna göre, yukarıda yer alan önermelerden hangi ikisi çelişikdir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

(LYS 2011)

10. Aşağıdaki önermelerden hangisi "Bazı madenler sıvıdır." önermesiyle eşdeğerdir?

- A) Tüm madenler sıvıdır.
B) Bazı sıvılar madendir.
C) Hiçbir maden sıvı değildir.
D) Cıva sıvı bir madendir.
E) Bazı madenler sıvı değildir.

(ÖYS 1988)

kareköt

11. Bir önermenin niteliğini değiştirmeden, doğruluk değerine de dokunmadan öznesini yüklem, yüklemine özne yapma biçimindeki akıl yürütmeye düz döndürme denir.

Buna göre "Bütün insanlar canlıdır." önermesinin düz döndürmesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bütün canlılar insandır.
B) Bazı canlılar insan değildir.
C) Hiçbir canlı insan değildir.
D) Bazı canlılar insandır.
E) Bütün insan olmayanlar canlı değildir.

(LYS 2010)

12. I. Türkiye'nin başkenti Ankara'dır.
Kar beyazdır.
O hâlde Ankara kardır.

II. Bütün bitkiler canlıdır.
Çınar ağacı bitkidir.
O hâlde çınar ağacı canlıdır.

III. Bütün düşünenler vardır.
Ben düşünen biriyim.
O hâlde ben de varım.

Yukarıda numaralandırılmış örneklerin hangilerinde öncüller doğru olduğu hâlde akıl yürütme yanlıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

(LYS 2011)

kareköt

13. Bir önermeler grubunun çıkarım sayılabilmesi, öncelikte aşağıdakilerden hangisine bağlıdır?

- A) Bir sonuç önermesine ulaşılmış olmasına
B) İki doğru önermeye sahip olmasına
C) Geçerli bir akıl yürütmeye dayanmasına
D) Tutarlı önermelerden oluşmasına
E) Aynı doğruluk değerine sahip önermelerden oluşmasına

(ÖYS 1990)

14. "Bütün metaller ısıtılınca genişler." ifadesi bir önermedir. "Bütün metaller ısıtılınca genişler, o halde ısıtılan tel çubuk da genişler." ifadesi bir çıkarımdır.

Buna göre, bir çıkarım oluşturmak için öncelikte aşağıdakilerden hangisi gereklidir?

- A) Bir olumlu önerme
B) Birden çok yargı
C) Birden çok önerme eklemleri
D) Bir tümel önerme
E) Bir doğruluk değeri

(ÖYS 1992)

15. Bir çıkarımda, sonuca dayanak olan önermelere ne ad verilir?

- A) Tanım B) Kıyas C) Öncül
D) Veri E) Terim

(ÖSS 1993)

16. Bütün metaller ısı iletir. Bakır metaldir. O hâlde bakır da ısı iletir.

Yukarıdaki kıyas örneğinin terimleri, sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde doğru şekilde verilmiştir?

	Küçük terim	Orta terim	Büyük terim
A)	Bakır	Metal	Isı iletir
B)	Metal	Bakır	Isı iletir
C)	Isı iletir	Metal	Bakır
D)	Isı iletir	Bakır	Metal
E)	Bakır	Isı iletir	Metal

(LYS 2010)

17. "Ali çok çalışıyor" önermesi aşağıdakilerden hangisinde öncül durumundadır?

- A) Ali sınavlara hazırlandığından çok çalışıyor.
B) Ali sınıfta kalırsa çok çalışacak.
C) Ali çok çalıştığı için başarılı olacak.
D) Ali hem çok çalışıyor hem de başarısız oluyor.
E) Ali ancak ilgi duyduğu derslere çok çalışıyor.

(ÖYS 1991)

18. Köyden kente göç oranı artarsa, toplu konut sayısı ya da izinsiz konut sayısı artacak.

Köyden kente göç oranı artıyor.

Aşağıdakilerden hangisi bu öncüllerin mantıksal sonucudur?

- A) Hem toplu konut sayısı hem de izinsiz konut sayısı artacak.
B) İzinsiz konut sayısı artarsa toplu konut sayısı aynı kalacak.
C) Toplu konut sayısı ya da izinsiz konut sayısı artacak.
D) Ya toplu konut sayısı ya da izinsiz konut sayısı azalacak.
E) Toplu konut sayısı artarsa izinsiz konut sayısı azalacak.

(ÖYS 1996)

19. Hiçbir böcek kuş değildir.

Bazı uçan hayvanlar böcektir.

O halde hiçbir uçan hayvan kuş değildir.

Bu akıl yürütme aşağıdaki kıyas kurallarından hangisine aykırı olduğu için geçerli değildir?

- A) Her kıyasta büyük, orta ve küçük terim bulunmalıdır.
B) Orta terim sonuç önermesinde yer almaz.
C) Öncüllerden birisi mutlaka tümel olmalıdır.
D) Öncüllerden birisi tikel ise sonuç da tikelidir.
E) Öncüllerden birisi olumsuz ise sonuç da olumsuzdur.

(ÖYS 1994)

20. Kıyas kurallarına göre, sonucu olumsuz olan geçerli bir kıyasın öncülleri için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) İki de olumsuzdur.
B) İki de tikelidir.
C) İki de olumludur.
D) Yalnızca biri tikelidir.
E) Yalnızca biri olumsuzdur.

(ÖYS 1995)

21. Aşağıda geçerli bir kısaltılmış kıyas örneği verilmiştir.

Bu adam açlık çekiyor.

∴ Öyleyse ben ona yardım etmeliyim.

Aşağıdakilerden hangisi bu kısaltılmış kıyasta verilmemiş olan öncül olabilir?

- A) Hiç kimse ona yardım etmiyor.
B) Adamın açlık çektiği apaçık ortadadır.
C) Bütün açlık çekenlere yardım edilmelidir.
D) İnsanlar birbirlerinin duygularını anlamalıdır.
E) Her insanın duyarlı olması gereken konular vardır.

(ÖSS 2007)

22. Ahmet bir gün ağabeyiyle parka gider. Parktaki oyuncaklarla oynamaktan yorulduklarında banka otururlar. Ahmet bu sırada antrenman yapan adamı ağabeyine göstererek "Bu adam sürekli antrenman yapıyor o hâlde bu adam bir sporcudur." der.

Bu parçadaki Ahmet'in kullandığı kıyas türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kesin kıyas
B) İkilim
C) Zincirleme kıyas
D) Koşullu kıyas
E) Eksik önermeli kıyas

(LYS 2011)

23. Bir iddiada bulunurken önce öncüllerin, sonra sonucun ileri sürülmesi mantık öğretiminde benimsenen düzgün biçimdir. Uzun ve kısaltılmış olarak dile getirilebilen bu düzgün biçimin kısaltılmamış hâline şu örneği verebiliriz: "Tüpteki sıvı, mavi turnusolü kırmızıya dönüştürmektedir. O hâlde bu sıvı asittir."

Aşağıdaki ifadelerden hangisi, bu düzgün biçime uygun değildir?

- A) Serçe kuş olduğundan kanatlıdır.
B) Yağmur çiseliyordu ve hava soğuktu.
C) Ali çok şişmanlayacak, çünkü durmadan yiyor.
D) Ahmet'in başarılı olmasının nedeni çok çalışmasıdır.
E) Yağmur yağdığından yollar ıslaktır.

(LYS 2012)

24. • Ali'nin sürücü belgesi var.
• Sürücü belgesi olanlar trafik sınavını kazanmışlardır.
• Trafik sınavını kazananlar bu sınava girmişlerdir.
• Trafik sınavına girenler renk körü değildir.
• O halde Ali renk körü değildir.

Bu kıyas aşağıdakilerden hangisine bir örnektir?

- A) Düzensiz kıyas
B) Zincirleme kıyas
C) Basit kıyas
D) Seçmeli kıyas
E) Analoji

(ÖYS 1998)

kareköt

1. Herhangi dört önermenin birbirleriyle karşılıklı ilişkisinde bulunabilmesi için bu önermelerin öznelrinde aynı özne terimi, yüklemelerinde de aynı yüklem terimi bulunması gerekir. Bu koşul C seçeneğinde ifade edilmiştir.

Yanıt C

2. Soru karşı olum konusunu ve karşı olum önermelerinin doğruluk değerlerini çok iyi bilmeye dayalıdır. A, B, D ve E seçenekleri doğrudur, fakat C seçeneği yanlıştır. Çünkü alt karşıt önermelerde tikel olumlu yanlıştır. Çünkü alt karşıt önermelerde tikel olumlu yanlıştır. Örneğin: "Bazı atlar iki ayaklıdır." önermesi yanlıştır, fakat "Bazı atlar iki ayaklı değildir." önermesi doğrudur.

Yanıt C

3. Soru uzun olması dolayısıyla zor gibi görünse de oldukça kolaydır. Çünkü soru kökünün sekiz örneğinde ya A ve I önermeleri ya da E ve O önermeleri verilmiştir. Bu önermeler birbirinin altıdır.

Yanıt B

4. İki önerme arasında çelişki olabilmesi için önermelerden birinin tümel, diğerinin tikel ve ayrıca birinin olumlu, diğerinin olumsuz olması gerekir. Bu durumda soru kökündeki I. – IV. ve II. – III. önermeler birbirinin çelişkidir. Cevap seçeneklerinde bunlardan sadece I. ile IV. C seçeneğinde verilmiştir.

Yanıt C

5. Birbiriyle uyumsuz, tutarsız ifadelerin yer aldığı önermeye çelişik önerme denir. Kendi kendisiyle çelişik kavrama örnek B seçeneğinde verilmiştir.

Yanıt B

6. Önermenin niceliği "kaplamı", niteliği ise "bağı" anlamına gelir. Soru kökünde özellikleri açıklanan türde önermeler C seçeneğinde verilmiştir.

Yanıt C

7. Çelişik önermelerin nicelikleri farklıdır (A seçeneği), bu önermeler aynı özne ve yüklem terimlerine sahiptirler (B seçeneği), farklı niteliktedirler (C seçeneği), aynı doğruluk değerine sahiptirler (D seçeneği), fakat hiçbir önerme kendisiyle çelişik olan bir önerme ile aynı savı, yargıyı taşımaz (E seçeneğinin tersine)

Yanıt E

8. Soru kökünde ikişerli gruplar halinde verilen önermeler birbirinin çelişkidir. Yine soru kökündeki bilgilere göre, bu önermelerden biri doğru ise diğeri yanlıştır; biri yanlıştır ise diğeri doğrudur. Bu durumda soru kökündeki örnek ve açıklamalar "Çelişik önermelerden biri doğru ise diğeri mutlaka yanlıştır." yargısını destekler. A ve C seçenekleri karşıt, D ve E seçenekleri ise altık önermelerle ilgilidir.

Yanıt B

9. Aynı özne ve yüklem terimlerine sahip iki önerme hem nicelik hem de nitelik yönünden farklı ise birbirinin çelişkidir. Bu yapıdaki önermeler II ve III nolu cümlelerde verilmiştir.

Yanıt C

10. Bu soru düz döndürme ile ilgilidir. Bir önerme ile bu önermenin döndürmesi eşdeğerdir. Soru kökünde tikel olumlu bir önerme verilmiş ve bunun eşdeğeri sorulmuştur. Bu önermenin eşdeğeri, döndürülmüş halidir. Mantıkta tikel olumlu önerme de yüklemi tikel alınarak döndürüldüğüne göre, verilen önermenin eşdeğeri "Bazı sıvılar madendir." önermesidir.

Yanıt B

11. Soruda verilen "Bütün insanlar canlıdır." tümel olumlu önermesinin düz döndürmesi şöyle yapılır: Özne yüklem, yüklem de özne yapılır. Fakat bu değişiklik sırasında yüklem tikel alınır.

Yanıt D

12. Soru kökünün I nolu örneğinde iki öncül de doğru olduğu halde sonuç yanlıştır. Çünkü bu öncüller arasında ilişki kurulamayacağı için bir sonuca da ulaşılamaz. Soru kökündeki II ve III nolu akıl yürütmede sonuç öncüllere uygundur, yani bu akıl yürütmeler geçerlidir.

Yanıt A

13. Bir önermeler grubunun çıkarım sayılabilmesi öncelikle bu önermelerden bir sonuca ulaşılmış olmasına bağlıdır. Başka bir deyişle, bu önermelerin bazılarının öncül, bir tanesinin de bu öncüllerden çıkarılan sonuç durumunda olması gerekir.

Yanıt A

14. "Bütün metaller ısıtılınca genişler." ifadesinde bir yargı vardır. Buna karşın "Bütün metaller ısıtılınca genişler, o halde ısıtılan tel çubuk da genişler." ifadesinde ise iki yargı vardır. Bu yargılardan biri virgüle kadar olan ifadedir, diğeri ise virgülden sonra olandır.

Yanıt B

15. Çıkarımda önce yazılan ve sonuca dayanak olan önermelere "öncül" denir.

Yanıt C

16. Kıyasta orta terim, her iki öncülde de tekrar eden terimdir (soru kökündeki kıyasın orta terimi: metal). Büyük terim, büyük öncül (kaplamı geniş olan) önermede orta terim çıktıktan sonra geriye kalan terimdir (soru kökündeki kıyasın büyük terimi: ısı iletir). Küçük terim ise, küçük öncül (kaplamı az olan) önermede orta terim çıktıktan sonra geriye kalan terimdir (soru kökündeki kıyasın küçük terimi: bakır).

Yanıt A

17. "Ali çok çalışıyor." önermesi A, B ve E seçeneklerinde sonuç durumunda, C seçeneğinde ise öncül durumdadır. Çünkü C seçeneğinde "Ali'nin çok çalışmasına bağlı olarak başarılı olacağı" ifade edilmektedir. D seçeneği ise kıyas anlamı bildirmediği için burada öncül – sonuç durumundan söz edilemez.

Yanıt C

18. Birinci öncülde "Köyden kente göç oranının artması-na" bağlı olarak "toplu konut sayısının ya da izinsiz konut sayısının artacağı" ifade ediliyor. İkinci öncülde ise, "Köyden kente göç oranının arttığı" ifade ediliyor. Bu durumda söz konusu öncüllerin mantıksal sonucu "Toplu konut sayısı ya da izinsiz konut sayısı artacak." önermesi olur.

Yanıt C

19. Kıyas kurallarına uymama ile ilgili sorularda sekiz kıyas kuralından şu dört kural daha çok işimize yarmaktadır:

1. İki olumlu öncülden olumsuz sonuç çıkmaz.
2. İki olumsuz öncülden sonuç çıkmaz.
3. İki tikel öncülden sonuç çıkmaz.
4. Sonuç önermesi öncüllerin zayıf olanına bağlıdır.

Bu kurallar açısından verilen kıyası incelediğimizde öncüllerin biri tümel olumsuz, diğeri tikel olumludur. Bu durumda sonucun tikel olumsuz olması gerekir, fakat sonuç bize tümel olumsuz verilmiştir. Öyleyse bu kıyas, "Sonuç önermesi öncüllerin zayıf olanına bağlıdır, yani öncüllerden biri tikelse sonuç da tikel olur." kuralına aykırıdır.

Yanıt D

20. Bir önceki soruda açıkladığımız kıyas kuralları burada da geçerlidir. Öncüllerin ikisinin de olumsuz olması durumunda (A seçeneği) hiçbir sonuç elde edilemez. Öncüllerin ikisi de tikel olduğunda (B seçeneği) hiçbir sonuç çıkmaz. Öncüllerin ikisi de olumlu olduğunda (C seçeneği) sonuç olumsuz olamaz, oysa soru kökünde sonuç olumsuz verilmiştir. Öncüllerin birinin tikel olması (D seçeneği) sonucun olumsuz olması ile ilgili değildir. Öncüllerin biri olumsuz olduğunda (E seçeneği) "sonuç önermesi öncüllerin zayıf olanına bağlıdır kuralı" gereğince sonuç da olumsuz olur.

Yanıt E

21. Kısaltılmış kıyasta ikinci öncül söylenmemiş, bir öncülden sonuca ulaşılmıştır. Soruda verilen kıyasın öncülüne ve sonucuna uygun düşen önerme C seçeneğinde verilmiştir.

Yanıt C

22. Soru kökündeki "Bu adam sürekli antrenman yapıyor." öncülünden "O halde bu adam bir sporcudur." sonucuna ulaşılmıştır. Burada olduğu gibi, bir öncülden sonuca ulaşılan kıyaslara "kısaltılmış" veya "ek-sik önermeli kıyas" denir.

Yanıt E

23. Çıkartımda öncüller sonuca dayanak (gerekçe) oluşur. Bu durum soru kökünde "düzgün biçim" olarak ifade edilmiştir. Kısaltılmış kıyasta ise bir öncülden sonuca geçilir fakat bu kıyasın anlamı zihnimiz de tamdır. A, C, D ve E seçenekleri bu yapıya uygundur fakat B seçeneği uygun değildir. Çünkü bu ifadede öncül-sonuç bağlantısı yoktur.

Yanıt B

24. Zincirleme kıyas şöyledir: Öncül sayısı ikiden fazladır, her bir öncülün yüklemi sonraki öncülün öznesi olur ve bu durum öncül önerme sayısınınca devam eder. Sonuç önermesinde birinci öncülün öznesi özne olarak, sonuncu öncülün yüklemi yüklem olarak yer alır.

Yanıt B

kareköt

1. Aşağıdakilerden hangisi, çok anlamlılığa yol açar?

A) $p \Rightarrow q \Rightarrow r$

B) $(p \Rightarrow q) \vee r$

C) $p \wedge q \wedge r$

D) $q \Rightarrow (p \vee r)$

E) $p \vee q \vee r$

(LYS 2012)

kareköt

1. İki den fazla bileşen koşul eklemiyle birbirine bağlandığında çok anlamlılık oluşur. Çünkü bu üç bileşenin anlamları arasında geçişlilik vardır. Fakat aynı miktar bileşen tümel evetleme veya tikel evetleme eklemi ile birbirine bağlandığında çok anlam oluşmaz. Çünkü ikiden fazla anlam birbirine eklenir veya bunlardan sadece bir tanesinin sözkonusu olabileceği belirtilmiş olur.

Yanıt A

kareköt

SEMBOİLİK MANTIK (ÖNERMELER MANTIĞI)

(Temel kavramlar, sembolleştirme, temel doğruluk çizelgeleri)

1. Aşağıdaki önerme eklemlerinden hangisinin tek bileşeni vardır?

- A) Değilleme
B) Tümel evetleme
C) Koşul
D) Karşılıklı koşul
E) Tikel evetleme

(ÖYS 1989)

2. Aşağıdakilerden hangisi koşullu önerme değildir?

- A) Yatak kapasitesi artarsa turizm gelişir.
B) Turizmin gelişmesi için yatak kapasitesinin artması gereklidir.
C) Yatak kapasitesi artınca turizm gelişir.
D) Yatak kapasitesinin artması da turizmin gelişmesi de gereklidir.
E) Turizm gelişir, yeter ki yatak kapasitesi artsın.

(ÖYS 1990)

3. Aşağıda günlük dilde verilmiş olan önermelerden hangisi tümel evetleme ($\wedge$) önermesidir?

- A) Günümüzde çevre kirlenmesi bilim adamlarını da kamuoyunu da çok ilgilendiriyor.
B) Çevre kirlenmesini önleyeceksek gençlere doğa sevgisini aşılayalım.
C) Çevre kirlenmesini önlemek için bu konuda kamuoyu oluşturulmasına önem verilmelidir.
D) Çevre kirlenmesi önlenmelidir, yoksa yeni kuşaklara yaşanacak bir dünya bırakamayacağız.
E) Yersiz kullanılan tarım ilaçları çevre kirliliğini her gün daha fazla artırmaktadır.

(ÖYS 1991)

4. Aşağıda günlük dilde verilmiş olan önermelerin hangisinde koşul eklemi ($\rightarrow$) yer almaz?

- A) Başarılı olmak için düzenli çalışmak gerekir.
B) Başarılısın, yeter ki azimli ol.
C) Çalışmazsan başarılı olamazsın.
D) Çalış ki başarılı olasın.
E) Çok çalışmasına karşın başarılı olamadı.

(ÖYS 1992)

5. Spor beden gelişimini etkiler. (p)

Dengeli beslenme beden gelişimini etkiler. (q)

Buna göre aşağıdaki önermelerden hangisi ($\sim p \wedge \sim q$) biçiminde sembolleştirilir?

- A) Ne spor ne de dengeli beslenme beden gelişimini etkiler.
B) Sporun ve dengeli beslenmenin beden gelişimini etkilediği doğru değildir.
C) Spor beden gelişimini etkilemezse, dengeli beslenme de etkilemez.
D) Spor kadar dengeli beslenme de beden gelişimi için gerekli değildir.
E) Spor beden gelişimini etkilemediği zaman dengeli beslenme etkiler.

(ÖYS 1989)

6. Aşağıdaki önermelerden hangisi ($p \wedge q$) sembolü ile gösterilir?

- A) Bu deney yapılırken dikkat edilmezse patlama olabilir.
B) Bütün arkadaşları sinemaya gitmişse o da gitmiştir.
C) Yolculuğa ya otobüsle ya da trenle çıkacağım.
D) Bazı hastalıkların ortaya çıkışında kalıtım kadar beslenme de etkilidir.
E) Otobüs yahut minibüs sayısının artırılması, bu kentin ulaşım sorununu çözmez.

(ÖYS 1993)

7. Aşağıdakilerden hangisi değilleme önermesi olarak sembolleştirilemez?

- A) 3 ve 5 ardışık sayılar değildir.
B) Matematikte tanımsız sayı yoktur.
C) 7, çift olmayan bir sayıdır.
D) 30 sayısı ne 7'ye ne de 11'e kalansız bölünebilir.
E) Matematiksel kavramlardan biri de sonsuzdur.

(ÖYS 1997)

8. Aşağıdaki önermelerden hangisi tüm yorumlamalarda doğru değerini alır?

- A) $p \vee p$ B) $p \rightarrow \sim p$ C) $p \wedge p$
D) $\sim (p \wedge \sim p)$ E) $(p \wedge \sim p)$

(ÖYS 1998)

9. $(p \Rightarrow q) \wedge (q \Leftrightarrow r)$ önermesi için aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) p doğru aynı zamanda q doğru olduğunda önerme doğru olur.
B) p doğru aynı zamanda r doğru olduğunda önerme doğru olur.
C) p doğru, q doğru, r doğru olduğunda önerme yanlış olur.
D) p yanlış, q yanlış, r yanlış olduğunda önerme doğru olur.
E) p yanlış, q doğru, r yanlış olduğunda önerme doğru olur.

(LYS 2010)

10.

	I	II	III	IV	V
p	q	$\sim p$	$p \wedge q$	$p \vee q$	$p \Rightarrow q$
D	D	Y	D	D	Y
D	Y	Y	Y	D	Y
Y	D	D	Y	D	Y
Y	Y	D	Y	Y	D

Yukarıdaki doğruluk tablosunda numaralandırılmış sütunlardan hangisi hatalıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

(LYS 2011)

11. p, q, r bileşenleri, bir arada hangi değerleri aldığında $\sim(p \Rightarrow q) \wedge \sim(\sim q \Rightarrow r)$ önermesinin doğru yorumu vardır?

- A) p doğru, q yanlış, r yanlış
B) p yanlış, q doğru, r doğru
C) p doğru, q doğru, r doğru
D) p yanlış, q yanlış, r yanlış
E) p doğru, q yanlış, r doğru

(LYS 2012)

12. Bir önerme kalıbı hangi durumda tutarlıdır?

- A) Ancak değillesmesi tutarsız ise
B) Eşdeğer bir önermeye sahip ise
C) Karşıt bir önermeye sahip ise
D) Ancak tüm yorumlamaları yanlış ise
E) En az bir yorumlaması doğru ise

(ÖYS 1988)

13. Aşağıdaki önermelerden hangisi tutarsızdır?

- A) Bir önerme hem doğru hem de doğru değildir.
B) Bir önerme ya doğru ya da yanlıştır.
C) Bir önerme doğru ise yanlış olamaz.
D) Bir önerme ya doğru ya da doğrudur.
E) Bir önermenin yanlış olduğu doğru değildir.

(ÖYS 1995)

14.

I.	II.	III.	IV.	V.
D	Y	D	D	Y
D	D	D	D	Y
D	Y	D	D	D
Y	Y	Y	D	Y

Yukarıdaki doğruluk çizelgesine göre, numaralarla gösterilen önermelerle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

- A) I. ve III. eşdeğerdir.
B) II. tutarsızdır.
C) III. ile IV. birbiriyle tutarlıdır.
D) IV. geçerlidir
E) V. geçersizdir

(ÖYS 1997)

15. I. Tutarlı önerme aynı zamanda geçerli önermedir.
II. Geçerli önerme aynı zamanda tutarlı önermedir.
III. Geçersiz önerme aynı zamanda tutarsız önermedir.
IV. Tutarsız önerme aynı zamanda geçersiz önermedir.

Yukarıdaki ifadelerden hangileri doğrudur?

- A) I ve II B) I ve III C) I ve IV

- D) II ve III E) II ve IV

(ÖSS 2007)

16. Aşağıdakilerden hangisi p ve q önermelerinin eşdeğer olduğunu gösterir?

- A) $(p \rightarrow q)$ önermesinin tutarsız olması
B) $(p \vee \sim q)$ önermesinin tutarlı olması
C) $(p \vee q)$ önermesinin geçerli olması
D) $\sim(p \leftrightarrow q)$ önermesinin tutarlı olması
E) $(p \leftrightarrow q)$ önermesinin geçerli olması

(ÖYS 1990)

17. Doğruluk değeri analizi sonucunda tüm yorumlamaları doğru olan önerme geçerli, en az bir yorumlaması doğru olan önerme geçersiz fakat tutarlı, tüm yorumlamaları yanlış olan önerme ise tutarsızdır.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi her yorumlamada eşdeğerdir?

- A) Bir geçersiz bir tutarsız önerme
B) İki tutarlı önerme
C) Bir geçerli bir tutarlı önerme
D) İki geçerli önerme
E) İki geçersiz önerme

(ÖYS 1989)

18. – En az bir ortak doğru yorumu olan önermeler tutarlıdır.

- Tüm ortak yorumları doğru olan önermeler geçerlidir.
– Her ortak yorumlamada aynı doğruluk değerini alan önermeler eşdeğerdir.

Bu tanımlara dayanarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılır?

- A) Bütün geçerli önermeler eşdeğerdir.
B) Bütün eşdeğer önermeler tutarlıdır.
C) Bütün tutarlı önermeler geçerlidir.
D) Bütün tutarlı önermeler eşdeğerdir.
E) Bütün eşdeğer önermeler geçerlidir.

(ÖYS 1992)

19.

	I	II	III	IV
p q	$p \wedge q$	$p \rightarrow q$	$\sim p$	$\sim p \vee q$
D D	D	D	Y	D
D Y	Y	Y	Y	Y
Y D	Y	D	D	D
Y Y	Y	D	D	D

Yukarıdaki doğruluk çizelgesi tablosuna göre, I, II, III ve IV numaralı önermelerden hangileri eşdeğerdir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve IV

- D) II ve III E) III ve IV

(ÖSS 2006)

20. $(p \rightarrow q) \leftrightarrow (q \wedge p)$ önermesinin tutarlılığı doğruluk çizelgesiyle aşağıdaki biçimde denetlenmiştir.

I	II	III	IV
p q	$p \rightarrow q$	$q \wedge p$	$(p \rightarrow q) \leftrightarrow (q \wedge p)$
D D	D	D	?
D Y	Y	Y	?
Y D	D	Y	?
Y Y	D	Y	?

Buna göre soru işaretlerinin olduğu IV. sütunun yerine aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A)	<table><tr><td>Y</td></tr><tr><td>D</td></tr><tr><td>Y</td></tr><tr><td>D</td></tr></table>	Y	D	Y	D	B)	<table><tr><td>D</td></tr><tr><td>D</td></tr><tr><td>Y</td></tr><tr><td>Y</td></tr></table>	D	D	Y	Y	C)	<table><tr><td>D</td></tr><tr><td>Y</td></tr><tr><td>D</td></tr><tr><td>Y</td></tr></table>	D	Y	D	Y
Y																	
D																	
Y																	
D																	
D																	
D																	
Y																	
Y																	
D																	
Y																	
D																	
Y																	
D)	<table><tr><td>Y</td></tr><tr><td>Y</td></tr><tr><td>D</td></tr><tr><td>D</td></tr></table>	Y	Y	D	D	E)	<table><tr><td>D</td></tr><tr><td>D</td></tr><tr><td>D</td></tr><tr><td>Y</td></tr></table>	D	D	D	Y						
Y																	
Y																	
D																	
D																	
D																	
D																	
D																	
Y																	

(ÖSS 2007)

21.

	I	II	III	IV
p q r	$p \wedge q$	$(p \wedge q) \Rightarrow r$	$q \Rightarrow r$	$p \Rightarrow (q \Rightarrow r)$
D D D	D	D	D	D
D D Y	D	Y	Y	Y
D Y D	Y	D	D	D
D Y Y	Y	D	D	D
Y D D	Y	D	D	D
Y D Y	Y	D	Y	D
Y Y D	Y	D	D	D
Y Y Y	Y	D	D	D

Verilen bu doğruluk tablosuna göre, aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

- A) I. önerme tutarlıdır.
B) II. önerme tutarlıdır.
C) II. ile IV. önerme eşdeğerdir.
D) III. önerme geçersizdir.
E) IV. önerme geçerlidir.

(LYS 2012)

22. Bir sembolik çıkarım aşağıdaki yorumların hangisini aldığı anda geçersizdir?

- A) Öncüllerin tümü doğru, aynı zamanda sonuç doğru.
B) Öncüllerin tümü doğru, aynı zamanda sonuç yanlış.
C) Öncüllerin bazıları doğru, aynı zamanda sonuç yanlış.
D) Öncüllerin bazıları doğru, aynı zamanda sonuç doğru.
E) Öncüllerin bazıları yanlış, aynı zamanda sonuç doğru.

(LYS 2010)

23. I. Yatırımlar artarsa enflasyon artacak. $(p \rightarrow q)$
II. Enflasyon artarsa, kişilerin alım gücü düşecek. $(q \rightarrow r)$

Yukarıdaki öncüllerin mantıksal sonucu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yatırımlar artarsa kişilerin alım gücü düşecek. $(p \rightarrow r)$
B) Yatırımlar artacak veya kişilerin alım gücü düşecek. $(p \vee r)$
C) Enflasyon artmazsa kişilerin alım gücü düşmez. $(\sim q \rightarrow \sim r)$
D) Kişilerin alım gücü düşmez veya enflasyon artmaz. $(\sim r \vee \sim q)$
E) Yatırımlar artmazsa, enflasyon düşer. $(\sim p \rightarrow \sim q)$

(ÖYS 1988)

24. "Yarın deniz dalgalı veya hava sisli olacak." $(p \vee q)$ öncülüne aşağıdaki öncüllerden hangisi eklenirse, "Yarın hava sisli olacak." (q) sonuç önermesi elde edilir?

- A) Yarın deniz dalgalı olmayacak.
B) Yarın hava açık olacak.
C) Burada deniz dalgalı ise hava sisli olur.
D) Yarın deniz dalgalı olacak.
E) Bu denizde dalga olmaz.

(ÖYS 1994)

25. I. $p \Leftrightarrow \sim q$

II. $p \wedge q$ III. $\sim(p \vee q)$ IV. $\sim(p \Leftrightarrow q)$ V. $p \Rightarrow q$

Yukarıdaki önermelerden hangilerinin çözümleyici çizelge ile tutarlılığının denetlenmesinde "alt alta yazma" kuralı uygulanır?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) III ve IV
E) IV ve V

(LYS 2010)

26. Yüreğin çalışma ritmindeki değişme, sinir sistemi veya hormonlarla sağlanır. $(p \vee q)$

Bu önerme aşağıdakilerden hangisine eşdeğerdir?

- A) Hem sinir sistemi hem de hormonlar yüreğin çalışma ritmindeki değişmeyi sağlar. $(p \wedge q)$
B) Yüreğin çalışma ritmindeki değişmeyi sinir sistemi sağlamazsa hormonlar sağlar. $(\sim p \rightarrow q)$
C) Yüreğin çalışma ritmindeki değişmeyi sinir sistemi sağladığında hormonlar sağlamaz. $(p \rightarrow \sim q)$
D) Yüreğin çalışma ritmindeki değişmeyi sinir sistemi sağlar ama hormonlar sağlamaz. $(p \wedge \sim q)$
E) Yüreğin çalışma ritmindeki değişmenin sinir sistemi ve hormonlarla sağlandığı doğru değildir. $\sim(p \wedge q)$

(ÖYS 1989)

27. $(p \wedge q) \Rightarrow \sim(p \vee r)$

önermesinin eş değeri olan önerme aşağıdakilerden hangisidir?

- A) $(p \wedge q) \vee \sim(p \vee r)$
B) $\sim(p \wedge q) \vee \sim(p \vee r)$
C) $\sim(p \wedge q) \wedge \sim(p \vee r)$
D) $\sim(p \wedge q) \wedge (p \vee r)$
E) $(p \wedge q) \wedge \sim(p \vee r)$

(ÖSS 2008)

28. Aşağıdaki seçeneklerden hangisinde yer alan önermeler birbiriyle eş değerdir?

- A) " $p \Rightarrow q$ " ile " $\sim p \vee q$ "
B) " $p \wedge q$ " ile " $p \Rightarrow \sim q$ "
C) " $p \vee q$ " ile " $\sim p \vee \sim q$ "
D) " $\sim(p \wedge q)$ " ile " $\sim p \wedge \sim q$ "
E) " $p \Leftrightarrow q$ " ile " $(p \wedge \sim q) \wedge (p \vee q)$ "

(LYS 2010)

29.

1. ?
2. $(p \wedge q)$ 1.
 $\sim p$
 p 2.
 q

Yukarıda çözümleyici çizelge yoluyla tutarlılığı denetlenen 1 numaralı önerme aşağıdakilerden hangisidir?

- A) $\sim(p \wedge q) \wedge p$
B) $p \wedge q$
C) $\sim[(p \wedge q) \Rightarrow \sim p]$
D) $\sim(p \wedge q) \Rightarrow p$
E) $p \Rightarrow \sim q$

(LYS 2011)

30. $(p \Leftrightarrow q) \Leftrightarrow (q \vee r)$ önermesinin eş değeri olan önerme aşağıdakilerden hangisidir?

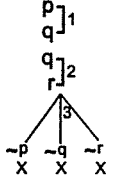
- A) $(p \Leftrightarrow q) \Rightarrow (q \vee r)$
B) $(q \vee r) \Rightarrow (p \Leftrightarrow q)$
C) $(p \Leftrightarrow q) \wedge (q \vee r)$
D) $[(p \Leftrightarrow q) \wedge (q \vee r)] \vee [\sim(p \Leftrightarrow q) \wedge \sim(q \vee r)]$
E) $[(p \Leftrightarrow q) \wedge (q \vee r)] \wedge [\sim(p \Leftrightarrow q) \wedge \sim(q \vee r)]$

(LYS 2011)

31. $p \wedge q, q \wedge r \therefore p \wedge q \wedge r$

çıkarımı aşağıdaki denetlemeye göre, geçerli olabilen çıkarımdır.

1. $p \wedge q$ öncül
2. $q \wedge r$ öncül
3. $\sim(p \wedge q \wedge r) \sim$ sonuç

Bu çıkarımın geçerli olmasının dayanağı aşağıdakilerden hangisidir?

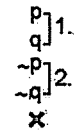
- A) Öncüllerin ve sonucun değilinin aynı anda doğru değerini almaması
- B) Öncüller doğru değerini aldığı anda sonucun yanlış değerini alması
- C) Öncüllerin ve sonucun aynı anda yanlış değerini alması
- D) Öncüllerin bazılarının ve sonucun aynı anda doğru değerini alması
- E) Çözümleme sonucunda üç yol bulunması

(ÖSS 2006)

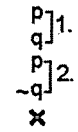
kareköt

32. $p \wedge q, p \Rightarrow q \therefore p \vee q$ çıkarımının geçerliliğini denetleyen çözümleyici çizelge aşağıdakilerden hangisidir?

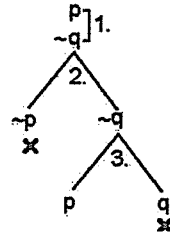
- A) 1. $p \wedge q$ ön
 $p \Rightarrow q$ ön
 2. $\sim(p \vee q) \sim$ sn

- C) 1. $p \wedge q$ ön
 2. $\sim(p \Rightarrow q) \sim$ ön
 $\sim(p \vee q) \sim$ sn

- E) 2. $\sim(p \wedge q) \sim$ ön
 1. $\sim(p \Rightarrow q) \sim$ ön
 3. $p \vee q$ sn

(ÖSS 2009)

ÇÖZÜMLER

1. Sadece değilleme eklemine tek bileşeni vardır. Tümel evetleme, tikel evetleme, koşul ve karşılıklı koşul eklemine ikişer bileşeni vardır. Yanıt A

2. A, B, C ve E seçenekleri koşul eklemi aldıkları için koşullu önermedir, fakat D seçeneği tümel evetleme eklemi aldığı için tümel evetleme önermesidir. Yanıt D

3. A seçeneği tümel evetleme; B, C ve D seçenekleri koşullu önermedir. E seçeneği herhangi bir eklem almamıştır. Yanıt A

4. A, B, C ve D seçeneklerinde koşul eklemi, E seçeneğinde ise tümel evetleme eklemi yer almıştır. (E seçeneği "Çok çalıştı ve başarılı olamadı." anlamına gelir.) Yanıt E

5. Bizden, soru kökünde verilen önermelere uygun; birinci ve ikinci bileşeni değillemiş bir tümel evetleme önermesi istenmektedir. Bu sembolleştirmeye uygun önerme A seçeneğinde verilmiştir. Yanıt A

6. A seçeneği ($\sim p \rightarrow q$), B seçeneği ($p \rightarrow q$), C seçeneği ($p \vee q$), D seçeneği ($p \wedge q$), E seçeneği ise $[(p \vee q) \rightarrow \sim r]$ biçiminde sembolleştirilir. Yanıt D

7. A, B, C ve D seçenekleri değilleme eklemi aldığı için değilleme önermesi olarak sembolleştirilir, fakat E seçeneği böyle bir eklem almadığı için değilleme önermesi olarak sembolleştirilemez. Yanıt E

8. Bu soruyu çözebilmek için tüm eklemlerin (değilleme, tümel evetleme, tikel evetleme, koşullu ve karşılıklı koşullunun, temel doğruluk kurallarını bilmek gerekir. D seçeneğini değerlendirelim: Tümel evetleme önermesi iki bileşeni de doğru olduğundan doğru, diğer her durumda yanlıştır. Buna göre ($p \wedge \sim p$) önermesi her durumda yanlıştır, fakat bu önermenin değillemesi olan $\sim(p \wedge \sim p)$ önermesi her durumda doğrudur. Yanıt D

Yanıt D

sembolik mantık (önermeler mantığı)

9. Soru kökünde verilen önerme, ana eklemi tümel evetleme eklemi olduğu için tümel evetleme önermesidir. Bu önermenin birinci bileşeni ($p \rightarrow q$), ikinci bileşeni ise ($q \leftrightarrow r$) önermesidir. Bu önermenin doğru olması için birinci ve ikinci bileşeninin doğru olması gerekir. Birinci bileşeni olan koşullu önerme, iki bileşeni de yanlış olduğunda doğrudur. İkinci bileşeni olan karşılıklı koşullu önerme ise iki bileşeni de aynı değeri aldığı anda doğru olur. Yanıt D

Yanıt D

10. Soru değilleme, tümel evetleme, tikel evetleme, koşullu ve karşılıklı koşullunun doğruluk kuralı ile ilgilidir. I, II, III ve V nolu önermelerin sütunlarındaki doğruluk değerleri doğrudur. IV nolu sütundaki ($p \rightarrow q$) önermesi yalnızca birinci bileşeni doğru, ikinci bileşeni yanlış olduğunda yanlış, diğer tüm durumlarda doğrudur. Bu önermenin doğruluk çizelgesindeki satırları sırasıyla D, Y, D, D olmalı idi. Yanıt D

Yanıt D

11. Soru temel doğruluk çizelgeleriyle, daha açık bir deyişle koşullu ve tümel evetlemenin doğruluk kuralıyla (çizelgesiyle) ilgilidir. Koşullu önerme yalnızca birinci bileşen doğru, ikinci bileşen yanlış olduğunda yanlış, diğer her durumda doğrudur. Tümel evetleme önermesi ise tüm bileşenleri doğru olduğunda doğru, diğer tüm durumlarda yanlıştır. Bu durumda p doğru, q yanlış, r yanlış olduğunda soru kökünde verilen önerme doğru değerini alır. Yanıt A

Yanıt A

12. A seçeneği: Değillemesi tutarsız olan önerme geçerlidir. B, C ve D seçenekleri önermenin tutarlılığını göstermez. Bir önerme kalıbı en az bir yorumlaması doğru olduğunda tutarlıdır. Yanıt E

Yanıt E

13. B, C, D ve E seçenekleri tutarlı, fakat A seçeneği tutarsızdır. Çünkü "bir önerme hem doğru hem de doğru değildir, yani yanlıştır" denemez, bu iki ifade birbiriyle çelişir. Yanıt A

Yanıt A

14. Bir önerme en az bir defa doğru değerini almışsa tutarlı, hiç doğru değerini almamışsa tutarsızdır. Birden fazla önerme birlikte en az bir defa doğru değerini almışsa tutarlı, birlikte hiç doğru değerini almamışsa tutarsızdır. Bir veya birden fazla önerme tüm yorumlamaları doğru ise geçerli, tüm yorumlamaları doğru değilse geçersizdir. İki veya daha fazla önerme her yorumlamada birlikte aynı değeri almışlarsa eşdeğerdir, aksi takdirde eşdeğer değildir. Bu bilgiler ışığında çizelgeyi değerlendirirsek; A, C, D ve E seçenekleri doğru, B seçeneği yanlıştır. Çünkü II nolu önerme en az bir defa doğru değerini aldığı için tutarlıdır.

Yanıt B

15. Soru kökündeki II ve IV nolu önermeler doğrudur. Bu durumu da E seçeneği ifade etmektedir. I nolu cümlede önermenin tutarlı olması geçerli olması anlamına gelmez. Çünkü önermelerin tutarlı olması için en az bir satırının, geçerli olması için tüm satırlarının doğru değerini alması lazımdır. III nolu cümle aksine geçersiz olan önermelerin bazıları tutarlı, bazıları tutarsız olabilir.

Yanıt E

16. Bu, oldukça zor bir mantık sorusudur ve onu çözebilmek için özellikle karşılıklı koşullu önermenin doğruluk kuralının çok iyi bilinmesi gerekir. Karşılıklı koşullu önerme her iki bileşeni aynı değeri aldığı anda doğru, iki bileşeni farklı değeri aldığı anda yanlıştır. Buna göre, E seçeneğinde verilen $(p \leftrightarrow q)$ önermesinin geçerli olması için, bu önermenin bileşenleri olan p ve q'nun eşdeğer olması gerekir.

Yanıt E

17. D seçeneğinde verilen iki geçerli önerme her yorumlamada eşdeğerdir. (İki önermenin geçerli olması, tüm yorumlamalarının doğru olması demektir. İki önermenin tüm yorumlamalarının doğru olması aynı zamanda bu önermelerin eşdeğer olması anlamına da gelir.)

Yanıt D

18. Bu soruda da bir önceki sorudaki gibi, önermelere ait aynı özellik sorulmuştur. Soru kökünde verilenlerden A seçeneğine ulaşılabilir. B, C, D ve E seçenekleri doğru değildir. Çünkü bu seçeneklerde belirtilenlerin bazıları tutarlı, geçerli ve eşdeğer olabilir.

Yanıt A

19. İki veya daha fazla önermenin eşdeğer olabilmesi için bu önermelerin her yorumlamada birlikte aynı doğruluk değerlerini alması gerekir. Soru kökünde verilen çizelgeyi bu kurala göre incelediğimizde II ve IV no'lu önermelerin buna uygun olduğunu görürüz.

Yanıt C

20. Bu sorunun çözülebilmesi için, önermelerin tutarlılığına-tutarsızlığına ilişkin kural ile temel doğruluk çizelgelerinin (bileşik önermelerin doğruluk kurallarının) bilinmesi gerekir. IV nolu sütundaki önerme karşılıklı koşullu önerme olduğuna göre, bu önerme iki bileşeni de aynı doğruluk değerini aldığı anda doğru, iki bileşeni farklı doğruluk değerini aldığı anda yanlıştır. Buna göre IV nolu önermenin sütunundaki doğruluk değerleri D, D, Y, Y olmalıdır. Bu yorumlama da B seçeneğinde verilmiştir.

Yanıt B

21. En az bir doğru yorumu olan önerme tutarlı, tüm yorumlamaları doğru olan önerme geçerli, tüm yorumlamalarında beraberce aynı değeri alan önermeler eşdeğerdir. Bu tanımlamaları gözönünde bulundurarak soru kökünde verilen tabloyu incelediğimizde A, B, C ve D seçeneklerinin doğru, E seçeneğinin yanlış olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü IV nolu önermenin ikinci satırında yanlış bir yorumu vardır.

Yanıt E

22. Çıkarım; öncülleri doğru, sonucu yanlış olduğunda geçersizdir. Buna karşılık öncüller ve sonuç doğru olduğunda çıkarım geçerlidir. A seçeneğinde çıkarım geçerlidir. C, D ve E seçenekleri bu tanımlarımıza uymamaktadır.

Yanıt B

23. Sembolik mantıktaki öncüllerden sonuç çıkartma ve kıyas kurallarıyla ilgili sorularda da, klasik mantıkta gördüğümüz kıyas kurallarından hareket etmeliyiz. Hatırlayacağımız gibi, kıyas kurallarından biri de, orta terimin sonuçta bulunmamasıdır. (Orta terim her iki öncülde de kullanılan ve iki öncül arasında ilişki kurmaya yarayan terimdir.) Buna göre "enflasyon artacak" ifadesi her iki öncülde de kullanıldığından orta terim durumundadır. Bu terime yer vermeyip geriye kalan ifadeleri yine kıyas kurallarına göre yan yana getirdiğimizde sonuca ulaşmış oluruz.

Yanıt A

24. Bu soruda bir öncül ve sonuç verilmiş ve bizden hangi seçeneğin ikinci öncül yapılması gerektiği sorulmuştur. Birinci öncülde denizin dalgalı ya da havanın sisli olacağı ifade edilmiş. Sonuçta da "Yarın hava sisli olacak." denmiş. Demek ki ikinci öncülün "Yarın deniz dalgalı olmayacak." şeklinde olması gerekir.

Yanıt A

25. Sembolik mantıkta tümel evetleme önermesi ve eşdeğeri tümel evetleme olan önermeler bileşenleri alt alta yazılarak çözümlenir. Buna göre, II nolu önerme tümel evetleme olduğu gibi III nolu önerme de eşdeğeri $\sim p \wedge \sim q$ olduğu için alt alta yazılarak çözülür.

Yanıt C

26. Bu sorunun çözülebilmesi için çözümleyici çizelgede önermelerin eşdeğerlik kurallarının bilinmesi gerekir. Daha da özele inersek, bu soru için koşullu önermenin $(p \rightarrow q)$ eşdeğerlik kuralından hareket edeceğiz. Buna göre değerlendirdiğimizde $(p \vee q)$ önermesinin eşdeğeri $(\sim p \rightarrow q)$ önermesi olur.

Yanıt B

27. Bu soru sembolik mantıkta türetilmiş eşdeğerlik kurallarıyla, başka bir ifadeyle $(p \rightarrow q)$ önermesinin eşdeğerlik kuralıyla ilgilidir. Bu önermenin eşdeğerlik kuralı $(p \rightarrow q) \equiv (\sim p \vee q)$ 'dir. Yani birinci bileşenin değillesmesi, ikinci bileşenin aynen alınmasıyla oluşan bir tikel evetleme önermesidir. Bu niteliklere sahip önerme B seçeneğinde verilmiştir.

Yanıt B

28. Soru, sembolik mantıkta türetilmiş çözümlleme (eşdeğerlik) kuralları ile ilgilidir. A seçeneğinde verilen $p \rightarrow q$ önermesinin eşdeğeri $\sim p \vee q$ önermesidir.

Yanıt A

29. Soru kökündeki "1.?" şeklinde verilen önermenin çözümü

$$\begin{array}{l} 1. ? \\ 2. (p \wedge q) \\ \quad \sim q \\ \quad \quad \quad 1. \\ \quad \quad \quad p \\ \quad \quad \quad q \end{array} \quad \begin{array}{l} \\ \\ \\ 2. \end{array}$$

şeklinde verilmiş. Demek ki $(p \wedge q)$ bileşeni aynen alınmış, $\sim q$ bileşeni ise ikinci kez değillenmiş. Böyle bir eşdeğerlik, koşullu değillesmesine aittir

Yani çözümü verilen önerme, C seçeneğindeki $\sim[(p \wedge q) \rightarrow \sim p]$ önermesidir.

Yanıt C

30. Soru, türetilmiş çözümlleme kurallarından karşılıklı koşullunun $(p \leftrightarrow q) \equiv (p \wedge q) \vee (\sim p \wedge \sim q)$ eşdeğerlik kuralıyla ilgilidir. Bu kurala göre, bir tikel evetleme önermesinin birinci bileşeninde karşılıklı koşullunun iki bileşeni aralarına tümel evetleme eklemi alarak aynen gelecek, ikinci bileşeninde ise karşılıklı koşullunun iki bileşeninin değillemeleri aralarına tümel evetleme eklemi alarak gelecektir.

Yanıt D

31. Öncülleri ve sonucu doğru olan çıkarım geçerli, fakat öncülleri doğru, sonucu yanlış olan çıkarım geçersizdir. Çıkarımın geçerli olup olmadığını denetlemek için öncüller aynen, sonucun değillesmesi alınır ve bu önermelerin çözümleyici çizelgesi kurulur. Eğer bu şekilde oluşan çözümleyici çizelgenin hiç açık yolu olmazsa, çıkarım geçerlidir. Bunun tersine, oluşan çözümleyici çizelgenin açık yolu olursa, çıkarım geçersizdir. Bu kural A seçeneğinde açıklanmıştır.

Yanıt A

32. Soru kökünde verilen çıkarımın doğru çözümlemesi A seçeneğinde verilmiştir. Çünkü öncüller aynen, sonucun değili alınmış ve sonra da doğru bir sıralamayla çözümlleme kurallarına göre doğru şekilde çözümlenmiştir.

Yanıt A

SEMBOOLİK MANTIK; YÜKLEMLER (NİCELEME) MANTIĞI

1. "Bazı hayvanlar memelidir." önermesinin sembolik karşılığı önermeler mantığında p, yüklem mantığında $\exists x(Hx \wedge Mx)$ biçimindedir.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi önermeler mantığına ait bir özellik değil, yüklem mantığına ait bir özelliktir?

- A) Çıkarımların geçerli olup olmadıklarını denetleyebilme
B) Basit önermelerin iç yapılarını sembolleştirebilme
C) Önerme eklemi kullanma
D) Bileşik önermeleri sembolleştirebilme
E) Önermelerin eşdeğer olup olmadıklarını saptayabilme

(ÖYS 1989)

2. $\sim\{[(\forall xFx \wedge Ga) \Rightarrow \exists x] \vee (Ga \Leftrightarrow Fa)\}$ önermesinin ana eklemi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) $\wedge$ B) $\sim$ C) $\Leftrightarrow$ D) $\vee$ E) $\Rightarrow$

(LYS 2011)

3. "(x bir şehirdir.) $\rightarrow$ (x başkenttir.)", "x bir bitkidir.", "2x + 6 = 0" önermeleri birer açık önermedir.

Buna göre, açık önermeler aşağıdakilerden hangisine sahip değildir?

- A) Yüklem B) Değişken
C) Terim D) Önerme eklemi
E) Doğruluk değeri

(ÖYS 1991)

4. "Atatürk Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusudur." önermesi tekil önermeye, "Her olayın bir nedeni vardır." önermesi de genel önermeye örnektir.

Buna göre, bir önermenin genel önerme olarak nitelenebilmesi için aşağıdakilerden hangisine sahip olması gerekir?

- A) Birden fazla terime
B) Önerme eklemine
C) Doğruluk değerine
D) Yargıya
E) Niceleyiciye

(ÖYS 1993)

5. Genel önermelerin doğruluk değeri, açık önermelerin özellenmesi yoluyla hesaplanır. Bunun için, önce genel önermenin açılımı yapılır. Yani değişkenin evrendeki değerlerine başvurularak açık önerme özellenir. Daha sonra bu özellemelerin doğru olup olmadıkları araştırılır.

Buna göre, genel önermelerin doğruluk değerini saptayabilmek için aşağıdakilerden hangisinin mutlaka bilinmesi gerekir?

- A) Önerme eklemlerinin sayısının
B) Değişken sayısının
C) Değişkenin evreninin
D) Açık önermenin doğruluk değerlerinin
E) Eşdeğer önermelerin

(ÖYS 1997)

6. $\forall xFx$ ya da $\exists xFx$ gibi bir açık önermeye E: {a} değeri, değişkenin yerine konularak elde edilmiş olan "Fa" biçimindeki önermeye ne ad verilir?

- A) Özelleme önermesi
B) Olumsuz önerme
C) Tümel önerme
D) Bileşik önerme
E) Tikel önerme

(LYS 2011)

7. I. "x tek sayıdır."
II. " $\forall x(Fx \rightarrow Gx)$ "
III. "Bazı insanlar mavi gözlüdür."

Yukarıdaki ifadeler sırasıyla nasıl adlandırılır?

I.	II.	III.
A) Açık önerme	Tümel basit genel önerme	Basit tekil (çekirdek) önerme
B) Açık önerme	Basit tekil (çekirdek) önerme	Tümel basit genel önerme
C) Basit tekil (çekirdek) önerme	Açık önerme	Tümel basit genel önerme
D) Tekil basit genel önerme	Tümel basit genel önerme	Açık önerme
E) Bileşik önerme	Açık önerme	Basit tekil (çekirdek) önerme

(ÖSS 2007)

8. Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) " $\exists xFx$ " bir genel önermedir.
B) "x bir sayıdır." açık önermedir.
C) " $p \Rightarrow q$ " koşullu sembolik önermedir.
D) " $\forall xFx \wedge Fa$ " önermesi tümel önermedir.
E) "p" önermesi basit sembolik önermedir.

(ÖSS 2009)

9. "Her sayının sonlu olduğu doğru değildir." ($\sim\forall xSx$) ($\sim\forall xSx$) önermesi aşağıdakilerden hangisine eşdeğerdir?

- A) Her sayının sonsuz olduğu doğru değildir. ($\forall x\sim Sx$)
B) Bazı sayıların sonlu olduğu doğru değildir. ($\sim\exists xSx$)
C) Hiçbir sayı sonlu değildir. ($\forall x\sim Sx$)
D) Bazı sayılar sonsuzdur. ($\exists x\sim Sx$)
E) Bazı sayıların sonsuz olduğu doğru değildir. ($\sim\exists x\sim Sx$)

(ÖYS 1990)

10. $\forall x(x \text{ metaldir})$ önermesi aşağıdakilerden hangisinde verilen evrende doğrudur?

- A) {Altın, Demir, Bakır}
B) {Kurşun, Cıva, Plastik}
C) {Kalay, Kum, Çimento}
D) {Nikel, Cam, Naylon}
E) {Kâğıt, Krom, Kauçuk}

(ÖYS 1998)

11. $\forall x(Fx \Rightarrow Gx)$ önermesinin "E: {a, b}" evrenindeki açılımı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) $(Fa \Rightarrow Ga) \vee (Fb \Rightarrow Gb)$
B) $(Fa \Rightarrow Gb) \wedge (Fb \Rightarrow Ga)$
C) $(Fa \wedge Ga) \Rightarrow (Fb \wedge Gb)$
D) $(Fa \Rightarrow Ga) \wedge (Fb \Rightarrow Gb)$
E) $(Fb \wedge Ga) \Rightarrow (Fa \wedge Gb)$

(ÖSS 2008)

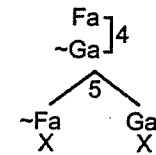
12. $\exists x(Fx \Rightarrow Gx)$ önermesinin "E: {a, b, c}" evrenindeki açılımı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) $(Fa \Rightarrow Gb) \vee (Fb \Rightarrow Gc) \vee (Fc \Rightarrow Ga)$
B) $(Fb \Rightarrow Ga) \vee (Fb \Rightarrow Gb) \vee (Fc \Rightarrow Ga)$
C) $(Fc \Rightarrow Gc) \vee (Fc \Rightarrow Ga) \vee (Fc \Rightarrow Gb)$
D) $(Fa \Rightarrow Ga) \vee (Fa \Rightarrow Gb) \vee (Fc \Rightarrow Gc)$
E) $(Fa \Rightarrow Ga) \vee (Fb \Rightarrow Gb) \vee (Fc \Rightarrow Gc)$

(LYS 2010)

13. $\forall x(Fx \Rightarrow Gx) \therefore \exists x(Fx \Rightarrow Gx)$ çözümleyici çizelge yöntemiyle denetlenmiştir.

2	$\forall x(Fx \Rightarrow Gx)$	(ön)
1	$\sim\exists x(Fx \Rightarrow Gx)$	(~sn)
3	$\forall x\sim(Fx \Rightarrow Gx)$	1
5	$Fa \Rightarrow Ga$	2
4	$\sim(Fa \Rightarrow Ga)$	3

Buna göre; işlem numaralarıyla, yapılan işlemlerde uygulanan çözümleyici çizelge kuralları, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) 1. işlem tikel özelleme kuralı
B) 2. işlem niceleyici değilleme kuralı
C) 3. işlem tümel özelleme kuralı
D) 4. işlem tikel evetleme kuralı
E) 5. işlem koşullu önermenin değillemesi kuralı

(LYS 2012)

1. Önergeler mantığında önermelerin iç yapıları (özeni ve yüklemi) ayrı ayrı değil, hepsi aynı harfle sembolleştirilir. Buna karşın yüklem mantığında önermelerin iç yapısı ayrı ayrı sembolleştirilir. Bu özellik B seçeneğinde ifade edilmiştir.

Yanıt B

2. Bir önermenin veya önermeler dizisinin bütününi teleyen ekleme ana eklem denir. Soru kökünde verilen önermenin tümü küme parantezine alınmış, önermenin başına da değilleme eklemi getirilmiştir. Demek ki bu önermenin ana eklemi "~" eklemidir.

Yanıt B

3. Açık önermeler A, B, C ve D seçeneklerinde ifade edilen unsurlara sahiptir, fakat bu önermeler doğruluk değerine sahip değildir. Çünkü bu önermelerin açık önerme olmasını sağlayan x, y, z gibi sembollerin hangi değerleri alacağı bilinmemektedir.

Yanıt E

4. Her, tüm, hiçbir, bazı, birkaç, bir kısım gibi nicelik bildiren (niceleyici) sözcükleri olan önermelere genel önerme; bu niceleyicilerden herhangi birini almayan önermelere de tekil önerme denir. Demek ki, "Her olayın bir nedeni vardır." önermesi, başına aldığı "her" niceleyicisi nedeniyle genel önerme niteliği kazanmıştır.

Yanıt E

5. Soru kökündeki "Bunun için, önce genel önermenin açılımı yapılır. Yani değişkenin evrendeki değerlerine başvurularak açık önerme özellenir." ifadesi nedeniyle genel önermelerin doğruluk değerini saptayabilmek için, değişken için verilen evrenin, yani bu evrendeki değerlerin bilinmesi gerekir.

Yanıt C

6. Bir açık önerme için verilen evrendeki elemanları bu açık önermedeki değişkenin yerine koyarak oluşturulan önermeye özelleme önermesi denir.

Yanıt A

7. Soru kökünün I nolu bölümünde verilen ifade "açık önerme", II nolu bölümünde verilen ifade "Tümel basit genel önerme" ve III nolu bölümünde verilen ifade de "basit tekil önerme" olarak adlandırılır.

Yanıt A

8. A, B, C ve E seçenekleri doğrudur, fakat D seçeneği yanlıştır. Çünkü bu seçenekte verilen önerme "genel bileşik" bir önermedir.

Yanıt D

9. Bu sorunun çözülebilmesi için, yüklem mantığında niceleyici eşdeğerlik (niceleyici değilleme) kurallarının bilinmesi gerekmektedir. Bu kurallara göre değerlendirdiğimizde, soru kökünde verilen önermenin eşdeğerinin D seçeneği olduğunu görürüz.

Yanıt D

10. Soru kökünde verilen önerme tümel niceleyici aldığı için tümel bir önermedir. Tümel bir önermenin verilen bir evrende doğru olabilmesi için, o evrendeki tüm değerlerce gerçekleşmesi (doğrulanması) gerekir. Aksi takdirde o önerme verilen evrende yanlıştır. Buna göre, "Vx(x metaldir)" önermesi sadece A seçeneğinde verilen evrende doğrudur. Çünkü bu evrendeki tüm elemanlar birer metaldir.

Yanıt A

11. Özelleme, açık önerme için verilen evrendeki elemanları değişkenin yerine sırasıyla koymaktır. Özelleme önerme tümel niteliyi aldığı ve evrende iki eleman olduğu için önce a ile sonra b ile özelleyip iki bileşenin arasına tümel evetleme eklemi (Λ) getiririz.

Yanıt D

12. Bir önermenin, bu önerme için verilen evrendeki açılımı demek; bu evrendeki her elemanın önermedeki x, y ve z gibi değişkenlerinin yerine konması demektir. Evrende a, b, c elemanları verildiğine ve açılım yapılacak önerme tikel önerme olduğuna (∃: tikel niceleyici) göre, evrendeki her bir eleman x değişkeninin yerine sırasıyla yazılacak, meydana gelen bileşenler (V) eklemiyle birleşecektir.

Yanıt E

13. Çıkarımın geçerliliğinin çözümlenmesinde öncüller aynen, sonucun değili alınır. Soru kökünde verilen çözümleyici çizelgede de böyle yapılmıştır. Sonra işlem numarası 1 olan önermenin niceleyici eşdeğerlik kuralına göre eşdeğeri doğru verilmiş ve özellenmiştir. Diğer önermelerin çözümü yanlıştır.

Yanıt C

CEVAP ANAHTARLARI

FELSEFE

FELSEFE İLE TANISMA

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	E	C	B	C	E	D	B	A	A	B	C	B	A	D	B	D	D	E	E	E	C	A	D	C	B	C	A	E	E
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
A	B	A	C	D	D	D	E	C	D	D	A	D	E	B	E	A													

BİLGİ FELSEFESİ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	D	C	A	D	E	A	D	A	E	E	D	C	B	D	A	D	B	D	B	C	C	A	A	C	D	A	B	E	C
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
B	C	C	B	B																									

VARLIK FELSEFESİ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
B	D	A	E	D	A	B	C	D	C	C	D	E	B	D															

AHLAK FELSEFESİ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	C	A	B	B	D	D	B	A	C	E	E	D	B	A	D	C	E	E	E	A	C	E	B	E	E	C			

SANAT FELSEFESİ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
E	E	A	C	C	D	E	C	A	D	C	E	C	D	C	D	A	D	E	B	C	D								

DİN FELSEFESİ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
B	A	C																											

SİYASET FELSEFESİ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
E	E	C	C	E	B	A	C	A	B	D	C	B	C	E	D	E	E												

BİLİM FELSEFESİ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	C	C	D	B	B	E	D	B	E	A	B	C	B	D	C	D	A	A	B	B	E	D	A	D	B	B	E	E	A
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
A	B	D	A	E																									

PSİKOLOJİ

PSİKOLOJİ BİLİMİNİ TANIYALIM

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
B	D	A	D	B	C	B	B	E	E	C	C	B	C	C	C	E	E	D	A	A	E	A	C	C	B	A	A		

PSİKOLOJİNİN TEMEL SÜREÇLERİ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
E	B	C	A	E	C	A	B	C	A	D	E	D	D	E	A	D	B	C	D	D	E	E	A	A	A	E	D	B	B
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
E	D	E	C	C	E	D	B	A	E	B	B	C	D	D	E	A	A	C	E	E	E	B	D	C	C				

ÖĞRENME, BELLEK, DÜŞÜNME

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
D	D	E	D	B	A	D	D	A	B	E	C	B	A	B	A	A	A	A	E	A	E	D	B	D	A	D	D	D	C
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
A	B	E	D	D	A	C	C	C	B	A	C																		

RUH SAĞLIĞININ TEMELLERİ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	E	E	A	D	D	B	B	B	E	C	C	C	C	B	B	D	C	B	A	C	E	A	B	E	E	E	A		

SOSYOLOJİ

SOSYOLOJİYE GİRİŞ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
E	C	B	B	D	E	B	A	C	B	A	B	E	C	E	E	B	B	C	A	D	D	A	B	A	B	A	C	E	C
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
B	D	D	D	C	B	E	B	E	B	C	A	A	A	A	C	A	E	B	D	E									

BİREY ve TOPLUM

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
B	B	C	A	C	A	D	A	E	E	E	C	B	D	C	C	A	A	A	C	D	A	B							

TOPLUMSAL YAPI

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
B																													

TOPLUMSAL DEĞİŞME ve GELİŞME

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	D	B	A	A	E	A	E	A	E	B	A	E	A	E	A	E	C	A	E										

KÜLTÜR

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
E	D	A	B	B	D	D	D	C	C	A	E	A	D	D	B	B	C	D	C	C	E	C							

TOPLUMSAL KURUMLAR

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A																													

AİLE

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	B	A	A	B																									

EKONOMİ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
E	D	C	D	E	E	E	C	C	D	D	B	C	E	D	E														

SİYASET

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
C	E	C	C	B	B	C																							

MANTIK

MANTIĞA GİRİŞ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
B	C	D	C	A	A	B	E	A	B																				

KLASİK MANTIK; KAVRAM ve TERİM, TANIM

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
C	B	E	E	E	C	C	B	E	B	C																			

KLASİK MANTIK; ÖNERME

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
C	D	D	A	D	E	B																							

KLASİK MANTIK; KIYAS (ÇIKARIM)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
C	C	B	C	B	C	E	B	C	B	D	A	A	B	C	A	C	C	D	E	C	E	B	B						

MANTIK ve DİL

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A																													

SEMBOOLİK MANTIK; (ÖNERMELER MANTIĞI)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	D	A	E	A	D	E	D	D	D	A	E	A	B	E	E	D	A	C	B	E	B	A	A	C	B	B	A	C	D
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
A	A																												

SEMBOOLİK MANTIK; YÜKLEMLER (NİTELEME) MANTIĞI

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
B	B	E	E	C	A	A	D	D	A	D	E	C																	